

6 Beskattningsregler och skattekontroll

Innehållet i detta kapitel bygger i stora delar på Riksskatteverkets Handledning för punktskatter 1997. Vidare har som underlag använts bl.a. vissa förarbeten till dels lagen om alkoholskatt (prop. 1994/95:56 Nya lagar om tobaksskatt och alkoholskatt, m.m), dels lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter, dvs. punktskattekontrollagen (prop. 1997/98:100 Förbättrade möjligheter till punktskattekontroll m.m.).

I Riksskatteverkets handledning och i förekommande lagtext används generellt beteckningen EG, syftande på verksamheten inom den s.k. första pelaren (se kapitel 7 om EU och EG-rätten). I detta kapitel har inte avvikits från denna terminologi.

Med EG eller EG-land avses i punktskattesammanhang de geografiska områden som tillhör Europeiska gemenskapens punktskatteområde. Med tredje land förstås länder och områden utanför detta skatteområde (1 § andra stycket lagen om alkoholskatt).

Av central betydelse på skatterättens område är det i avsnitt 6.2.2 redovisade direktivet med gemensamma förfaranderegler för bl.a. alkoholvaror. Före redovisningen av direktivets bestämmelser och de på direktivet grundade svenska, interna beskattningsreglerna lämnas en inledande kort beskrivning av vissa EG-regler och regler i lagen om alkoholskatt, om skattepliktig alkoholvara.

Allra först lämnas emellertid en kort redogörelse för vissa organisatoriska förändringar inom skatteförvaltningen.

6.1 Beskattningsmyndighet för punktskatter; nuläge och kommande förändringar

Sedan beslutet för några år sedan att lägga på Skattemyndigheten i Kopparbergs län, numera Skattemyndigheten i Gävle (med handläggning av Särskilda skattekontoret, Ludvika), att ha hand om punktskatteverksamheten har förutsättningarna för denna verksamhet

ändrats på flera punkter. Statskontoret har på Finansdepartementets uppdrag utrett frågan om punktskatteverksamhetens organisatoriska inplacering i skatteförvaltningen. I rapporten Punktskatteorganisationen inom skatteförvaltningen (1999:19) har Statskontoret redovisat sin bedömning att det finns skäl att ändra den formella organisationen. Härvid har diskuterats dels ett inordnande i Riksskatteverket, dels inrättande av en särskild punktskattemyndighet. Statskontoret har stannat vid att föreslå det förstnämnda alternativet¹.

Regeringen har i budgetpropositionen för år 2000 lämnat förslag i enlighet med vad Statskontoret förordat. Inordnandet i Riksskatteverket förelås ske fr.o.m. den 1 juli 2000². Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag³.

Regeringen har i propositionen 1999/2000:105 Vissa punktskattefrågor lämnat förslag till lagändringar som föranleds av riksdagens nyss nämnda beslut. Överföringen av punktskatteverksamheten till Riksskatteverket har ansetts böra innefatta, med vissa undantag, även de övriga funktioner som det särskilda skattekontoret i Ludvika har. Även om det på Riksskatteverket såsom beskattningsmyndighet kommer att ligga att ha hand om bl.a. frågor om godkännande av upplagshavare och skatteupplag enligt lagen om alkoholskatt är utgångspunkten dock att verksamheten avseende dessa frågor även i fortsättningen skall vara lokaliserad till Ludvika.

Någon i förhållande till tidigare förslag ändrad tidpunkt för Riksskatteverkets övertagande av funktionen som beskattningsmyndighet för punktskatter, föreslås inte. Verket föreslås således träda in i sin nya roll den 1 juli 2000.

Redovisningen i detta kapitel av beskattningsreglerna m.m. bygger på bestämmelserna i dessas f.n. gällande lydelse.

6.2 Allmänt om reglerna på beskattningsområdet

6.2.1 Något om EG-rätten

Inom EG finns gemensamma bestämmelser för punktskatterna på tobak, alkohol och oljeprodukter, de s.k. harmoniserade punktskatterna. Dessa bestämmelser finns bl.a. i form av direktiv från Europeiska

¹ Statskontorets rapport finns tillgänglig bl.a. hos Finansdepartementet (dnr Fi1998/3344).

² Prop. 1999/2000:1, utgiftsområde 3.

³ Bet. 1999/2000:SkU1 och rskr. 1999/2000:63.

unionens råd. Direktiven är med avseende på det resultat som skall uppnås bindande för medlemsländerna. Avsikten med de gemensamma punktskattereglerna är bl.a. att undanröja behovet av gränskontroller mellan medlemsstaterna men samtidigt se till att varor beskattas i det land där de konsumeras.

Vad gäller nivån på skatterna har EG inte beslutat om fasta skattesatser. Det har i direktiv i stället angetts minimiskattesatser, dvs. skattesatser som inte får underskridas.

Skattebaserna och skattesatserna på olika typer av alkoholvaror regleras i *rådets direktiv 92/83/EEG* av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker och *rådets direktiv 92/84/EEG* av den 19 oktober 1992 om tillnärmning av punktskattesatserna på alkohol och alkoholdrycker.

För punktskatter på alkohol- och tobaksvaror samt mineral-oljeprodukter har gemensamma förfaranderegler införts genom *rådets direktiv 92/12/EEG* av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, alltså det s.k. cirkulationsdirektivet.⁴

I de ovan nämnda EG-direktiven uppställs olika regler för handel mellan EG-länder respektive handel mellan EG-land och tredje land.

Direktivens bestämmelser i nu relevanta delar har införlivats med svensk lagstiftning genom lagen om alkoholskatt.

6.2.2 Något om lagen om alkoholskatt

Skattepliktiga varor

Enligt 1 § första stycket lagen om alkoholskatt skall alkoholskatt betalas för – förutom öl, vin och andra jästa drycker samt mellan-klassprodukter – etylalkohol som tillverkas här i landet, som förs in eller tas emot från ett annat EG-land eller som importerats från tredje land.

De olika kategorierna av skattepliktiga produkter definieras i 2–6 §§ nämnda lag (av vilka 6 § gäller etylalkohol) och grundar sig på rådets direktiv 92/83/EEG (se föregående avsnitt).

Det skattepliktiga området anges i lagen om alkoholskatt (i enlighet med vad som anges i direktivet) med utgångspunkt i de tulltaxenummer som är fastställda i den kombinerade nomenklaturen (KN) enligt *rådets förordning EEG nr 2658/87* av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och

⁴ Celexnummer m.m. för de tre direktiven har angetts i avsnitt 2.4.

statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan⁵. Se beträffande bl.a. olika tullbegrepp avsnitt 4.2. Det kan nämnas att reglerna om uttag av tull i flera avseenden avviker från reglerna om uttag av punktskatt.

Det kan noteras att det i lagen om alkoholskatt inte anges att dess hänvisningar till KN-nr skall avse någon viss version av kombinerade nomenklaturen (jämför artikel 26 i direktiv 92/83/EEG vari anges att i direktivet förekommande hänvisningar till KN-nr skall avse den version av den kombinerade nomenklaturen som är i kraft när direktivet antas). Denna omständighet har vid i vart fall något tillfälle föranlett problem för tillämpande myndighet.

Förutom hänvisningen till KN-nr innehåller flera av definitionerna i lagen om alkoholskatt, i enlighet med de bakomliggande EG-rättsliga reglerna, någon eller några ytterligare förutsättningar som skall vara uppfyllda innan det kan fastställas enligt vilken kategori varan skall beskattas.

För var och en av kategorierna gäller särskilda skattesatser. Även tekniken för hur skatten skall beräknas skiljer sig något mellan de olika kategorierna.

Bestämmelserna i 6 § lagen om alkoholskatt, om etylalkohol, grundar sig på artikel 20 i direktiv 92/83/EEG. I förarbetena till lagen anges artikeln med begreppet "etylalkohol" avse följande⁶.

A. Produkter med en alkoholstyrka överstigande 1,2 volymprocent och som hänförs till KN-nr 2207 (odenaturerad etylalkohol med en alkoholhalt av minst 80 volymprocent; etylalkohol och annan sprit, denaturerade, oavsett alkoholhalt) och 2208 (odenaturerad etylalkohol med en alkoholhalt av mindre än 80 volymprocent; sprit, likör och andra spritdrycker; sammansatta alkoholhaltiga beredningar av sådana slag som används för framställningar av drycker), även om alkoholen ingår i en vara som hänförs till ett annat KN kapitel. "Sålunda innefattar denna punkt principiellt även etylalkohol som ingår i parfym, färg m.m."

B. Produkter som hänförs till KN-nr 2204, 2205 och 2206 och som har en alkoholstyrka på över 22 volymprocent. "Det är här alltså fråga om vin, vermut och andra jästa drycker där alkoholhalten överstiger 22 volymprocent".

C. Drickbar sprit med innehåll av andra produkter, antingen produkterna är upplösta i spriten eller ej. "Som exempel kan här nämnas päronlikör i en flaska som även innehåller ett päron".

Enligt Riksskatteverkets handledning gäller att det skattepliktiga området vad beträffar etylalkohol således omfattar inte bara etylalkohol

⁵ Beträffande Celexnummer m.m. se avsnitt 4.2.

⁶ Prop. 1994/95:56 s. 115.

i form av olika slags spritdrycker utan även den etylalkohol som är avsedd att användas tekniskt, vetenskapligt, medicinskt eller ingå i t.ex. olika livsmedel. Vidare uttalas att "även om det inte är avsikten att skatt skall betalas för etylalkohol som används inom de sistnämnda områdena, är alkoholen att betrakta som en skattepliktig vara tills sådan användning skett"⁷.

Vad närmare gäller beskattningen av etylalkohol som ingår i alkoholhaltiga preparat, se avsnitt 6.4.2 under rubriken Undantag från skattskyldighetens inträde m.m.

För etylalkohol gäller en och samma skattesats för alla varor. Skatt tas ut med 501,41 kronor per liter ren alkohol (6 § andra stycket).

Undantag från skatteplikt

Enligt artikel 27.1 i direktiv 92/83/EEG *skall* undantag från skatteplikt göras för vissa särskilt uppräknade varor och enligt artikel 27.2 *får* vissa andra varor undantas från det skattepliktiga området under vissa villkor.

Bland de varor som enligt direktivet skall undantas är sådana där distribution sker av alkohol som har blivit *fullständigt denaturerad* i överensstämmelse med någon medlemsstats föreskrifter. (Undantaget är dock villkorat av att medlemsstaterna för kommersiella flyttningar av sådan alkohol följer cirkulationsdirektivets regler.)

Alkohol som har fullständigt denaturerats i enlighet med ett EG-lands godkända ämnen skall således vara skattefri även i de andra EG-länderna.

De olika EG-ländernas tillåtna denatureringsämnen har angetts i *kommissionens förordning (EEG) nr 3199/93* av den 22 november 1993 om ömsesidigt erkännande av förfaranden för att fullständigt denaturera alkohol för att erhålla punktskattebefrielse⁸. Förordningen har ändrats genom bl.a. kommissionens förordning (EG) nr 2546/95 av den 30 oktober 1995⁹, där bl.a. de svenska denatureringsämnena finns redovisade.

I enlighet med vad som gäller redan genom nämnda förordning har i 7 § lagen om alkoholskatt föreskrivits att skatt inte skall betalas för varor som distribueras i form av alkohol som är fullständigt denaturerad. Någon begränsning till endast alkohol som kommer från annat EG-land har inte uppställts i paragrafen. Enligt den svenska

⁷ Handledningen s. 62.

⁸ EGT L 288, 23.11.1993, s. 12 (Celex 31993R3199).

⁹ EGT L 260, 31.10.1995, s. 45 (Celex 31995R2546).

nationella lagstiftningen gäller skattefriheten alltså även fullständigt denaturerad sprit från tredje land. Beträffande skattefriheten har i 7 § gjorts koppling till ”alkohol som är fullständigt denaturerad i enlighet med de föreskrifter regeringen meddelar”. I 4 § förordningen om alkoholskatt anges vilka denatureringsämnen alkohol skall innehålla för att vara att betrakta som fullständigt denaturerad alkohol enligt lagen om alkoholskatt (alkoholen skall per hektoliter ren etylalkohol ha denaturerats med 2 liter metyletylketon och 3 liter metylisobutylketon).

Utredningen antecknar att 7 § ses över av 1998 års punktskatteutredning, inom ramen för dess översyn av bl.a. lagen om alkoholskatt.

Vad närmare gäller begreppet fullständigt denaturerad alkohol, är detta som i viss mån framgått ett skattetekniskt begrepp, som syftar till att från skatteplikt undanta alkohol som har blandats med speciellt utvalda tillsatser. Alkoholens egenskaper och användningsområde skiljer sig inte nödvändigtvis från alkohol som denaturerats med andra tillsatser.

Fullständigt denaturerad alkohol är den enda etylalkohol som kan distribueras skattefritt oavsett av vem och till vad den skall användas. All annan etylalkohol kräver, som redogörs för i avsnitt 6.4.2 under Undantag från skattskyldighetens inträde, m.m., viss användning för att bli skattebefriad (se 20 § lagen om alkoholskatt).

Vid försäljning till ett annat EG-land av sådan alkohol skall ett förenklat ledsagardokument upprättas av avsändaren och medfölja varorna under transporten (7 § lagen om alkoholskatt).

En redogörelse för vilka som enligt lagen om alkoholskatt är skattskyldiga för alkoholskatt lämnas i avsnitt 6.4.2. I avsnittet behandlas även bl.a. möjligheterna att administrera skattefrihet genom försäkrans- och återbetalningssystemen.

6.3 EG-rättsliga regler beträffande beskattningsförfarandet m.m.

6.3.1 Inledning

För att fri rörlighet för varor (se avsnitt 7.2.2) skall uppnås är det viktigt att medlemsstaternas förfarandebestämmelser om mervärdes-skatter och punktskatter harmoniseras. Principerna på detta område har tidigare varit att skatten skall tas ut i det land där varan konsumeras med konsumtionslandets skattesats och tillfalla konsumtionslandet. Traditionellt har detta åstadkommit genom att exporten gjorts skattefri och att det vid import påförs skatter med samma skattesats som tas ut på varor inne i landet. Förfarandet att påföra skatter vid införsel

innefattar dock gränsformaliteter och är därför inte förenligt med principen om den inre marknaden. Det problem som detta innebär kan lösas på olika sätt. Ett sätt är att överge principen om beskattning i konsumtionslandet och övergå till beskattning i det land där varan köpts. Denna lösning har i princip valts när det gäller privatpersoners inköp för eget bruk. För den kommersiella handeln har medlemsländerna inte velat frångå den tidigare principen.

För punktskatter på alkohol- och tobaksvaror samt mineraloljaoljeprodukter har, som tidigare nämnts, gemensamma förfaranderegler införts genom cirkulationsdirektivet. För andra varugrupper får punktskatter finnas endast om uttaget av punktskatter inte leder till gränsformaliteter mellan medlemsländerna. En skatt som tas ut vid registrering är ett exempel på en skatt som inte leder till gränsformaliteter.

En annan förutsättning för den inre marknads funktion är att det finns möjlighet till transitering av varor. Transitering innebär att en vara kan föras från en plats till en annan utan att beläggas med tullar, skatter eller andra avgifter. Transitering av varor i Europa sker bl.a. inom ramen för gemenskapens transiteringssystem, vilket utöver EG-länderna även omfattar Efta-länderna samt Polen, Ungern, Tjeckien och Slovakien. Denna befrielse från tullar, skatter och avgifter gäller till dess att varorna lämnar EG:s tullområde, överförs till ett annat tullsystem eller till dess att avgifterna och skatterna har betalats och varorna övergått till fri omsättning för konsumtion.

6.3.2 Cirkulationsdirektivet

Några centrala begrepp

I cirkulationsdirektivet definieras inledningsvis vissa begrepp som är centrala för förståelsen av förfarandereglerna. Dessa begrepp är

a) *godkänd lagerhavare*: fysisk eller juridisk person som av en medlemsstats behöriga myndigheter fått tillstånd att tillverka, bearbeta, förvara, ta emot och avsända punktskattebelagda varor inom ramen för sin affärsverksamhet, varvid punktskatten är vilande enligt uppskovsreglerna för skatteupplag,

b) *skatteupplag*: en plats där varor som är belagda med punktskatt tillverkas, bearbetas, förvaras, mottas eller avsänds enligt uppskovsreglerna av en godkänd lagerhavare inom ramen för hans affärsverksamhet, under de särskilda villkor som fastställts av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där skatteupplaget är beläget,

c) *uppskavsregler*: en skatteordning som tillämpas på tillverkning, bearbetning, förvaring och flyttning av varor, varvid punktskatten är vilande (suspensionsordningen),

d) *näringsidkare med punktskatteregistrering*: fysisk eller juridisk person utan ställning som godkänd lagerhavare, som av behöriga myndigheter i en medlemsstat fått tillstånd att, inom ramen för sin affärsverksamhet, ta emot punktskattebelagda varor från en annan medlemsstat enligt uppskavsreglerna. Denna typ av näringsidkare får varken förvara eller avsända sådana varor enligt uppskavsreglerna,

e) *näringsidkare utan punktskatteregistrering*: fysisk eller juridisk person utan ställning som godkänd lagerhavare, som har rätt att inom ramen för sin affärsverksamhet tillfälligtvis ta emot punktskattebelagda varor från en annan medlemsstat enligt uppskavsreglerna. Näringsidkaren får varken förvara eller avsända sådana varor enligt uppskavsreglerna. En näringsidkare utan punktskatteregistrering måste garantera betalningen av punktskatt till skattemyndigheterna i destinationsmedlemsstaterna innan varorna avsänds.

Beskattningsförfarandets huvudprinciper

Förfaranderegler i cirkulationsdirektivet innebär i princip att punktskattepliktiga varor kan cirkulera fritt (dvs. utan gränskontroller), att beskattningskonsekvenserna skjuts upp tills varorna når den slutgiltiga konsumenten och att beskattningen skall ske i konsumtionslandet.

Syftet med suspensionsordningen är att varorna, trots att de är skattepliktiga, skall kunna bearbetas, lagras och förflyttas mellan medlemsländerna i tidigare led än detaljistledet utan att beskattningskonsekvenser inträder. Skatten förfaller med andra ord inte till betalning under den tid varorna befinner sig inom suspensionsordningen utan beskattningskonsekvenserna skjuts framåt. Betalningsskyldighet för punktskatt inträder först när varan blir tillgänglig för konsumtion, vilket den anses vara när den upphör att omfattas av suspensionsordningen. För punktskattepliktiga varor som inte omfattas av suspensionsordningen gäller att punktskatten förfaller till betalning i samband med att varan framställs eller importeras från land utanför gemenskapen. Omfattas varorna av något av gemenskapens tullförfaranden vid införandet till EG anses dock importen äga rum först när varorna lämnar tullförfarandet.

Särskilda bestämmelser rörande suspensionsordningen

Framställning, bearbetning och lagring av skattepliktiga varor skall i princip alltid ske i skatteupplag om skatten inte är betald. Flyttning av punktskattepliktiga varor under skatteuppskov skall enligt huvudregeln ske från ett skatteupplag till ett annat. De risker som är förknippade med sådan flyttning skall täckas av en säkerhet för punktskattens betalning. Säkerheten skall ställas av den avsändande lagerhavaren.

En godkänd lagerhavare i ett medlemsland kan alltså sända skattepliktiga varor till ett skatteupplag i ett annat medlemsland eller till ett annat skatteupplag i det egna landet utan att det får några beskattningseksekvenser.

Mottagaren av skattepliktiga varor som sänds från ett skatteupplag under skatteuppskov är dock inte alltid en godkänd lagerhavare. Mottagaren kan också vara en näringsidkare med eller utan punktskatteregistrering i ett annat EG-land. En sådan näringsidkare skall alltid ställa säkerhet för skattens betalning och detta skall ske innan leveransen påbörjas. Skatten förfaller till betalning när varorna tas emot.

Transporter av skattepliktiga varor under skatteuppskov kan även ske enligt något av transiteringsförfarandena (se avsnitt 6.3.1). Skatten skall t.ex. anses vilande när skattepliktiga varor sänds mellan medlemsstater via Efta-länder enligt gemenskapens interna transiteringsförfarande.

Krav på dokument

Vid förflyttning av skattepliktiga varor, som omfattas av suspensionsordningen, mellan medlemsstater skall varorna åtföljas av ett ledsagardokument som upprättas av avsändaren. Syftet med dokumentet är att underlätta skattekontrollen och det för en effektiv kontroll nödvändiga samarbetet mellan medlemsländerna. Ledsagardokumentet skall enligt direktivet upprättas i fyra exemplar, varav ett exemplar skall behållas av avsändaren och resten skall medfölja under transport. Efter leverans skall två exemplar behållas av mottagaren och ett exemplar, returexemplaret, återsändas till avsändaren. De behöriga myndigheterna i varje avsändarmedlemsstat får föreskriva att ytterligare ett exemplar av dokumentet skall framställas och tillställas avsändarmedlemsstatens behöriga myndigheter. Medlemsländerna har numera kommit överens om att ett femte exemplar i vissa fall skall användas.

Överträdelser

Överträdelser av de bestämmelser som gäller under den tid som skattepliktiga varor omfattas av suspensionsordningen innebär att varorna upphör att omfattas av suspensionsordningen, dvs. att de anses släppta för konsumtion. Detta innebär i sin tur att skatten omedelbart förfaller till betalning. Skatten skall därvid erläggas i det land där överträdelsen har skett av den som har ställt säkerhet för betalning av skatten. Om det inte går att fastställa var överträdelsen har skett, anses den ha skett i den medlemsstat där felaktigheten konstaterades. Om en punktskattepliktig vara inte når fram till mottagaren och om det inte är möjligt att fastställa var varan finns, skall skatten betalas i det land varifrån varan levererades.

Förflyttning av varor som släppts för konsumtion

Varor anses, som redan framgått, släppta för konsumtion när de lämnar suspensionsordningen. Det saknar betydelse om detta sker genom överträdelser av uppskovsreglerna eller genom att varorna levereras till detaljistledet.

Då punktskattepliktiga varor som redan släppts för konsumtion i en medlemsstat förvaras för kommersiella ändamål i en annan medlemsstat skall punktskatt tas ut i den medlemsstat där varorna förvaras. Detta innebär att i situationen då varor som redan släppts för konsumtion flyttas till en annan medlemsstat för kommersiella ändamål, punktskatt skall tas ut i denna andra medlemsstat. Beroende på omständigheterna skall skatten betalas av den som utför leveransen eller innehar de varor som är avsedda för leverans eller av den som tar emot varorna för användning. När varor som släppts för konsumtion flyttas mellan olika medlemsstater skall de åtföljas av ett förenklat ledsagardokument. Den som skall betala skatten på varorna skall innan varorna avsänds lämna en deklARATION till skattemyndigheterna i destinationsmedlemsstaten och ställa säkerhet för betalning av skatten. Han eller hon skall vidare samtycka till varje kontroll som gör det möjligt för destinationsmedlemsstatens myndigheter att förvissa sig om att varorna faktiskt har mottagits och att utgående punktskatt har betalats. Den punktskatt som betalats i den första medlemsstaten skall återbetalas.

Distansförsäljning

Distansförsäljning föreligger om annan än godkänd lagerhavare eller näringsidkare med eller utan punktskatteregistrering, t.ex. en privatperson, förvärvar skattepliktig vara från en säljare i ett annat EG-land och varan transporteras av säljaren eller för dennes räkning. Postorderförsäljning är ett exempel på distansförsäljning. Vid distansförsäljning skall skatt tas ut i det land där köparen finns. Det är dock säljaren som är skyldig att betala skatten och skyldigheten inträder när säljaren levererar varorna. Säljaren skall ställa säkerhet för skatten innan transporten påbörjas. Vid distansförsäljning kan inte varorna transporteras under skatteuppskov. Det rör sig alltså om varor som släppts för konsumtion, vilket innebär att skatt redan har tagits ut i säljarens land. Säljaren har dock rätt att återfå den skatt som erlagts i hemlandet.

Införsel för privat bruk

Här kan nämnas att för skattepliktiga varor som privatpersoner själva medför för eget bruk från ett EG-land till ett annat gäller att skatten skall betalas i det land där varorna anskaffades.

6.4 Den svenska regleringen

6.4.1 Allmänt

Cirkulationsdirektivets begrepp suspensionsordning har inte förts in i lagen om alkoholskatt. Suspensionsordningen har dock i praktiken införlivats med denna lag genom att skattskyldighet inte inträder i vissa fall.

I lagen används termen upplagshavare i stället för lagerhavare. Termerna registrerad och oregistrerad varumottagare används i stället för näringsidkare med eller utan punktskatteregistrering.

6.4.2 Skattskyldighet m.m. enligt lagen om alkoholskatt

Inledning

Inledningsvis kan konstateras att följande personer är skattskyldiga för alkoholskatt (se 8, 20, och 26 §§ LAS).

- upplagshavare ”eller ...
  - ... den som i Sverige yrkesmässigt tillverkar skattepliktiga varor” (8 § första stycket 1)
  - registrerade och oregistrerade varumottagare (8 § första stycket 2)
  - skatterepresentanter (8 § första stycket 3)
  - distansförsäljare (8 § första stycket 4)
  - de som i annat fall än som avses i 1–4 från ett annat EG-land för in eller tar emot skattepliktiga varor (8 § första stycket 5)
  - importörer av tredje lands-varor (8 § första stycket 6)
  - de som annars i Sverige tillverkar etylalkohol (8 § första stycket 7)
  - de som använder varor som förvärvats skattefritt för annat ändamål än det som var förutsättningen för skattefriheten (8 § första stycket 8)
- och
- de som ställt säkerhet för en transport som inte når den mottagare som angetts i ledsagardokumentet (26 §).

En redogörelse för vad som gäller för de nyss uppräknade skattskyldiga lämnas nedan. I de fall Riksskatteverket har utfärdat föreskrifter anges detta.

Vad gäller 8 § första stycket 5 bör tilläggas följande. Enligt 8 a § föreligger inte skattskyldighet enligt nämnda punkt för varor som förs in till Sverige under sådana omständigheter att förutsättningar skulle finnas att medge återbetalning av skatten enligt 31 d § (8 a § första stycket 1). Inte heller föreligger skattskyldighet för varor som förs in av en enskild person som har förvärvat varorna i ett annat EG-land och som själv transporterar dem till Sverige, om varorna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk (s.k. privat resandeförsel; 8 a § första stycket 2). Under vissa förutsättningar föreligger inte heller skattskyldighet för varor som utgör flyttgods, förvärv genom arv eller testamente eller enstaka gåvoförsändelse (8 a § första stycket 3–5).

Beträffande skattskyldighetens inträde erinras om följande. Enligt de bakomliggande EG-reglerna förfaller – som huvudregel – skatten till betalning när varan blir tillgänglig för konsumtion. Med detta förstås "när varan upphör att omfattas av suspensionsordningen, när varan framställs utanför suspensionsordningen samt vid import såvida varorna inte är underställda suspensionsordningen"¹⁰. Reglerna innebär att olika tidpunkter för skattskyldighetens inträde gäller beroende på vilken kategori den skattskyldige tillhör.

¹⁰ Prop. 1994/95:56 s. 92.

Upplagshavare

Godkännande av upplagshavare

Godkänd som upplagshavare, och därmed skattskyldig enligt 8 § första stycket 1 lagen om alkoholskatt kan den bli som dels bedriver eller avser att bedriva verksamhet av viss art, dels är lämplig med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och förhållanden i övrigt; se 9 §.

Vad gäller verksamhetens art får, enligt 9 § första stycket, som upplagshavare godkännas den som

1. i Sverige avser att yrkesmässigt tillverka eller bearbeta skattepliktiga varor,
2. för yrkesmässig försäljning till näringsidkare tar emot skattepliktiga varor från ett annat EG-land eller från en annan upplagshavare i Sverige eller vid import från tredje land,
3. yrkesmässigt i större omfattning lagrar skattepliktiga varor, eller
4. avser att bedriva verksamhet i exportbutik enligt lagen (1999:445) om exportbutiker.

Vad som avses med "yrkesmässigt" (punkt 1) framgår inte av författningsrummet. Av definitionen av upplagshavare i propositionen 1994/95:56 s. 85 framgår dock att verksamheten skall vara ett led i personens "näringsutövning". Begreppet torde därför, enligt Riksskatteverket¹¹, i lagen om alkoholskatt kunna anses ha samma innebörd som i 21 § kommunalskattelagen (1928:370). Den i nämnda författningsrum omtalade näringsverksamheten kännetecknas av varaktighet, självständighet och vinstsyfte, de s.k. rörelsekriterierna.

För godkännande enligt punkt 2 skall det vara fråga om mottagande eller import för försäljning till näringsidkare. Detaljhandlare m.fl. som säljer direkt till konsument kan således inte bli godkända som upplagshavare, såvida det inte rör sig om detaljhandlare som bedriver lagerhållning i sådan skala att punkt 3 kan bli tillämplig. En detaljhandlare kan däremot ha ställning som oregistrerad eller registrerad varumottagare och ta emot varor under suspension från upplagshavare i andra EG-länder.

För godkännande enligt punkt 3 skall enligt 2 § förordningen om alkoholskatt kravet på lagerhållning anses uppfyllt om sökanden disponerar över en lagerkapacitet för skattepliktiga varor om minst 5 000 liter.

Vad därefter gäller det även i 9 § första stycket lagen om alkoholskatt uppställda kravet på lämplighet, bör sökandens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt vara sådana att

¹¹Handledningen s. 67.

sökanden kan anförtros ställning som upplagshavare med rätt att hantera skattepliktiga varor under skattesuspension.

Några av Riksskatteverkets meddelade föreskrifter beträffande upplagshavares vandel finns inte.

Antalet godkända upplagshavare uppgår till 336, varav 67 är registrerade för teknisk sprit (övriga 269 är registrerade för spritdrycker, vin, starköl och/eller öl). Det totala antalet skatteupplag (se följande avsnitt) är 909.¹²

Godkännande av skatteupplag

Även skatteupplagen måste, enligt 9 § andra stycket lagen om alkoholskatt, godkännas av beskattningsmyndigheten. Upplagshavares tillverkning, bearbetning och lagring av skattepliktiga varor skall äga rum i ett sådant skatteupplag. En upplagshavare som önskar lagra skattepliktiga varor på annat ställe än i ett godkänt skatteupplag kan göra detta; dock inte under suspension av alkoholskatten.

Riksskatteverket har meddelat föreskrifter om godkännande av skatteupplag; se verkets föreskrifter (RSFS 1996:18) om godkännande av skatteupplag enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Enligt föreskrifterna gäller bl.a. följande beträffande förutsättningarna för godkännande av skatteupplag.

Godkännande skall meddelas för visst utrymme där upplagshavaren hanterar obeskattade varor, såsom t.ex. tillverkningslokal, lagerlokal eller cistern. Om flera upplagshavare hanterar obeskattade varor i samma utrymme, skall varje upplagshavares varor hållas fysiskt avskilda. Det enskilda utrymmet får i sådant fall godkännas som skatteupplag. Obeskattade varor som hanteras i ett utrymme skall vara skyddade mot tillgrepp. Utrymmet skall vara försett med lås- och reglingsanordningar samt inbrottslarm. Om utrymmet saknar sådant skydd får det ändå godkännas om upplagshavaren visar att varorna skyddas mot tillgrepp (2–4 §§). Beskattningsmyndigheten skall lämnas tillträde till utrymmet för att pröva eller kontrollera om förutsättningarna för godkännande enligt 2–4 §§ är uppfyllda. Ändrade förhållanden avseende t.ex. hanteringen eller lås- och regleringsanordningar skall anmälas till beskattningsmyndigheten inom åtta dagar. Beskattningsmyndigheten kan medge dispens från bestämmelserna i föreskrifterna (5–7 §§).

¹² Samtliga siffror avser förhållandet per den 1 april 2000.

Säkerhet

Upplagshavare i Sverige som avsänder obeskattade skattepliktiga varor till annan svensk upplagshavare eller till upplagshavare, registrerad eller oregistrerad varumottagare i ett annat EG-land skall hos beskattningsmyndigheten ställa säkerhet för betalning av den skatt som kan påföras vederbörande i Sverige eller annat EG-land, innan leverans av varorna påbörjas (transportsäkerhet). Säkerheten skall uppgå till ett belopp som motsvarar den skatt som i medeltal belöper på de obeskattade varor som upplagshavaren transporterar under ett dygn; se 10 § första stycket lagen om alkoholskatt.

Enligt 10 § andra stycket föreligger en generell skyldighet för upplagshavare att ställa säkerhet för betalning av skatten i samband med tillverkning, bearbetning eller lagring av skattepliktiga varor (säkerhet vid lagring m.m.). Säkerheten skall uppgå till ett belopp som motsvarar tio procent av skatten på de varor som upplagshavaren i medeltal förvarar på skatteupplaget under ett år. Regler beträffande jämkning av säkerhetsbeloppet finns i 14 a § lagen om alkoholskatt.

Riksskatteverket har meddelat föreskrifterna (RSFS 1997:5) om säkerhet enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Enligt föreskrifterna gäller bl.a. följande.

Säkerhet skall, enligt 2 §, ställas i svenska kronor och bestå av

1. borgen som är utfäst av bank som är registrerad hos Finansinspektionen eller av utländskt bankföretag som är etablerat i ett land som omfattas av EES-avtalet,
2. borgen som är utfäst av försäkringsföretag som är registrerat hos Finansinspektionen eller av utländskt försäkringsföretag som är etablerat i ett land som omfattas av EES-avtalet,
3. borgen som är utfäst av aktiebolag som är noterat på A-listan vid Stockholms Fondbörs AB eller av annan likvärdig juridisk person,
4. borgen som är utfäst av staten eller kommun,
5. försäkring som är tecknad hos försäkringsföretag som är registrerat hos Finansinspektionen eller hos utländskt försäkringsföretag som är etablerat i ett land som omfattas av EES-avtalet, eller
6. belopp som sätts in på ett nyöppnat konto i en bank som är registrerad hos Finansinspektionen. Samtidigt som kontot öppnas skall beloppet pantsättas. Beloppet skall vara spärrat mot kontohavarens åtkomst. Banken skall underrättas om pantsättningen.

Borgen enligt 2 § 1–4 skall, enligt 4 §, ställas såsom för egen skuld och om den ingås av två eller flera personer gemensamt, vara solidarisk. Borgen skall gälla minst sex månader efter det att den som utfäst borgen sagt upp borgen. Ställd säkerhet enligt 2 § 5 eller 6 skall,

enligt 4 §, gälla minst sex månader efter t.ex. att den skattskyldige till beskattningsmyndigheten genom rekommenderad försändelse sagt upp säkerheten.

Utöver vad som framgår av 2 § skall, enligt 5 §, som säkerhet godtas förtida insättning på beskattningsmyndighetens särskilda konto av hela den skatt som belöper på de varor som säkerhet skall ställas för enligt 13 § lagen om alkoholskatt (oregistrerade varumottagare), 15 § första stycket samma lag (distansförsäljare) eller 16 § samma lag (övriga skattskyldiga enligt 8 § 5).

Även skatterepresenteranter kan i stället för att ställa säkerhet göra förtida insättning på nämnda konto.

Återkallelse av godkännande

Godkännande av upplagshavare eller skatteupplag får återkallas av beskattningsmyndigheten, om förutsättningar för godkännande inte längre finns. Godkännande av upplagshavare får också återkallas om ställd säkerhet inte längre är godtagbar. Sedan den 1 januari 2000 gäller beslut om återkallelse omedelbart, om inte något annat anges i beslutet; se 11 § lagen om alkoholskatt¹³.

Enligt vad som uppgetts till utredningen gäller följande. Om ett av Alkoholinspektionen meddelat tillverkningsstillstånd (eller partihandels-tillstånd) återkallas av inspektionen, skickar Särskilda skattekontoret till upplagshavaren information om att återkallelse av godkännande av upplagshavaren och skatteupplaget/-n övervägs. Efter återkallelse av godkännandena sker avregistrering. Samma förfarande äger i princip rum om återkallelse skett av Läkemiddelsverket meddelade införsel- och försäljningstillstånd.

Ledsagardokument

Vid transport av obeskattade varor mellan Sverige och ett annat EG-land skall upplagshavaren upprätta ett ledsagardokument i fyra – i vissa fall fem – exemplar. Har en upplagshavare inte inom två månader efter utgången av den kalendermånad under vilken varorna avsänts fått tillbaka returexemplaret skall han utan dröjsmål underrätta skattemyndigheten. Om varorna inte når den mottagare som angetts i ledsagardokumentet skall varorna beskattas i Sverige om varorna finns

¹³ SFS 1999:1005, prop. 1998/99:134, bet. 1999/2000:SoU4 och rskr. 1999/2000:42.

här eller kan antas ha konsumerats här. Detsamma gäller om det inte kan utredas var varorna finns eller har konsumerats. I sådana fall är den som ställt säkerhet för transporten skattskyldig.

En närmare redogörelse för ledsagardokument, för vilka sedan den 1 juli 1999 skett vissa ändringar, lämnas i avsnitt 6.4.4.

Se beträffande ledsagardokument Riksskatteverkets föreskrifter (1999:13) om ändring i Riksskatteverkets föreskrifter (RSFS 1996:13) om hantering av ledsagardokument enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Skattskyldigheten

För upplagshavaren inträder, enligt 19 § första stycket 1, skattskyldigheten enligt följande (beträffande undantagen se 20 § och avsnittet Undantag från skattskyldighetens inträde, m.m.).

a) När en upplagshavare levererar skattepliktiga varor till en köpare i Sverige som inte är upplagshavare eller till en köpare i ett annat EG-land som inte är upplagshavare eller registrerad eller oregistrerad varumottagare eller exporterar skattepliktiga varor till en köpare i tredje land.

Oaktat lydelsen "levererar skattepliktiga varor till köpare i Sverige som inte är upplagshavare" får, enligt Riksskatteverkets mening¹⁴, skattskyldigheten anses inträda vid försäljning till upplagshavare, om varorna inte transporteras till ett godkänt skatteupplag.

Beträffande export, se närmare handledningen s. 76.

b) När upplagshavaren tar i anspråk skattepliktiga varor för annat ändamål än försäljning eller när varorna annars tas ut ur skatteupplaget utan att föras till något annat godkänt skatteupplag.

I och med att en vara tas i anspråk eller lagringen upphör anses varan inte längre omfattas av suspensionsordningen och skatten är därmed förfallen till betalning. Med uttrycket "tas i anspråk för annat ändamål än försäljning" avses t.ex. varor som tas ut för representation, gåvor eller som överlämnas till personalen utan betalning. Med uttrycket "när varan annars tas ut ur skatteupplaget utan att föras till något annat godkänt skatteupplag" avses samtliga situationer där varan inte längre omfattas av suspensionsordningen, t.ex. vid stöld eller att varan brinner upp¹⁵.

c) När upplagshavaren avregistreras.

¹⁴ Handledningen s. 76.

¹⁵ Handledningen s. 77.

Skattskyldigheten inträder för de obeskattade varor som upplagshavaren har i lager vid tidpunkten för avregistreringen.

Varumottagare

Registrerade varumottagare

Den som yrkesmässigt tar emot skattepliktiga varor från en godkänd upplagshavare i ett annat EG-land eller som yrkesmässigt från tredje land importerar skattepliktiga varor och som inte själv är godkänd som upplagshavare, kan hos beskattningsmyndigheten ansöka om registrering som varumottagare; se 12 § första stycket lagen om alkoholskatt.

Sedan den 1 januari 2000 finns i lagen om alkoholskatt ett uttryckligt krav på vandelsprövning av inte bara upplagshavare utan även registrerade varumottagare¹⁶. Enligt 12 § får registrering meddelas den som med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheter i övrigt är lämplig som registrerad varumottagare.

En registrerad varumottagare skall ställa säkerhet för betalning av skatten på de varor som han tar emot. Säkerhetens storlek beräknas enligt en schablonregel; se 12 § andra stycket.

En registrering kan återkallas på samma sätt som ett godkännande för en upplagshavare (12 § tredje stycket).

I och med registreringen kan varumottagaren ta emot obeskattade varor från upplagshavare i ett annat EG-land.

För varumottagare inträder skattskyldigheten vid mottagandet av varorna; se 19 § första stycket 2–3 lagen om alkoholskatt. En varumottagare kan alltså inte skattefritt lagra varor eller sända dem vidare.

Enligt protokollsanteckning till artikel 16.2 i cirkulationsdirektivet skall uttrycket "mottagit" varorna innebära att mottagandet av varorna sker antingen i den registrerade näringsidkarens lokaler eller, för det fall att de inte sammanfaller, på den bestämmelseplats som anges i ledsagardokumentet¹⁷. Enligt uppgift till utredningen uppgår det totala antalet registrerade varumottagare till 29. Två av dessa är registrerade avseende teknisk sprit.¹⁸

¹⁶ Beträffande förarbetena till ändringen, se fotnot 13.

¹⁷ Handledningen s. 77.

¹⁸ Uppgifterna avser förhållandet per den 1 april 2000.

Oregistrerade varumottagare

En oregistrerad varumottagare brukar, till skillnad från en registrerad sådan, inte regelbundet ta emot punktskattepliktiga varor.

För oregistrerade varumottagare gäller delvis andra regler för ställandet av säkerhet. En oregistrerad varumottagare är, förutom skyldigheten att ställa säkerhet för betalning av skatten på de varor som han eller hon tar emot, dessutom skyldig att innan varorna transporteras från det andra EG-landet anmäla leveransen till beskattningsmyndigheten.

När anmälan och säkerhet har kommit in till beskattningsmyndigheten utfärdas ett bevis om att säkerhet är ställd för den aktuella leveransen. Beviset skall av den oregistrerade varumottagaren sändas till den utländske leverantören. Beviset skall sedan tillsammans med ledsagardokumentet följa med varorna under transporten till Sverige.

Beträffande skattskyldigheten, se ovan.

Skatterepresentant

En upplagshavare som är registrerad i ett annat EG-land och som levererar skattepliktiga varor till en registrerad eller oregistrerad varumottagare i Sverige, får utse en s.k. skatterepresentant här i landet; se 14 § lagen om alkoholskatt. Representanten, som skall godkännas av beskattningsmyndigheten, är i stället för varumottagaren skattskyldig för de varor som den utländske upplagshavaren under skatt suspension levererar till varumottagare i Sverige. Skattskyldigheten inträder då varorna tas emot av varumottagaren (eller skatterepresentanten).

Skatterepresentanten skall ställa säkerhet för betalning av skatt. Om varumottagaren inte är registrerad, skall bevis om ställd säkerhet utfärdas av beskattningsmyndigheten. Beviset skall sändas till leverantören och skall sedan tillsammans med ledsagardokumentet följa med varorna under transporten.

Även ett godkännande av en skatterepresentant kan återkallas.

Distansförsäljning

Om skattepliktig vara förvärvas från ett annat EG-land till annan än upplagshavare eller varumottagare i Sverige och varan transporteras av säljaren eller för säljarens räkning (distansförsäljning), är den utländske säljaren skattskyldig; se 15 § lagen om alkoholskatt. Nämnda lagrum innehåller alltså den skatterättsliga regleringen av distansförsäljning (t.ex. försäljning per postorder till annan än näringsidkare).

En annan sak är att det enligt alkohollagen inte är tillåtet att föra in spritdrycker, vin och starköl genom distansförsäljning.

Som framgått av kapitel 4 medges tillstånd enligt LFT till införsel av teknisk sprit endast för yrkesmässig hantering av sådan sprit. Laglig införsel av teknisk sprit genom distansförsäljning förekommer således inte.

Säljaren skall ställa säkerhet för betalning av skatten innan transport från det andra EG-landet påbörjas.

Om säljaren inte är en juridisk person med fast driftsställe i Sverige skall denne företrädas av en representant, vilken skall godkännas av skattemyndigheten. Representanten skall företräda säljaren i olika frågor som gäller alkoholskatt.

Skattskyldigheten inträder när leverans sker. Den punktskatt som säljaren erlagt i sitt hemland kan han där ansöka om att få återbetald.

Övriga skattskyldiga

Den som i annat fall för in eller tar emot skattepliktiga varor

I 8 § första stycket 5 lagen om alkoholskatt finns en bestämmelse om den som "i annat fall än som avses i 8 § första stycket 1–4" från ett annat EG-land till Sverige för in eller tar emot skattepliktiga varor. Skattskyldighet enligt 5 föreligger i samtliga fall då inte någon av de i 1–4 nämnda aktörerna är inblandade i leveranserna, om inte någon av förutsättningarna för skattefrihet enligt 8 a § föreligger. (I sistnämnda paragraf räknas, som tidigare redovisats, upp de fall då skattskyldighet enligt 8 § första stycket 5 inte föreligger för varor som förs in till Sverige.)

Skattskyldigheten enligt denna regel förutsätter att varorna lämnat suspensionsordningen innan de förs in i Sverige.

Den som för annat än privat bruk för in eller tar emot skattepliktiga varor enligt ovan skall innan varorna transporteras från det andra EG-landet anmäla varorna till skattemyndigheten och ställa säkerhet för betalning av skatten.

Skattskyldigheten inträder vid införseln till Sverige.

Yrkesmässig tillverkning av skattepliktiga varor

Enligt 8 § första stycket 1 lagen om alkoholskatt föreligger skattskyldighet för den som, utan att vara upplagshavare, i Sverige yrkesmässigt tillverkar skattepliktiga varor.

Att någon yrkesmässigt skulle tillverka alkoholvaror utan att vara upplagshavare är inte troligt. Detta beror på att det dels krävs tillverkningsstillstånd enligt alkohollagen, dels att deklaration och betalning av skatt i så fall skulle behöva lämnas när varje vara tillverkas.¹⁹

Den som annars tillverkar etylalkohol

Skyldig att betala skatt är den som annars i Sverige tillverkar etylalkohol; se 8 § första stycket 7 lagen om alkoholskatt.

Regeln avser den tillverkning av etylalkohol som inte är yrkesmässig, dvs. otillåten hembränning.

Enligt reglerna i lagen om alkoholskatt skall alkoholskatt betalas för all tillverkad etylalkohol. Något undantag från skatteplikt för tillverkning för privat bruk finns således inte. Däremot kan tillverkning av öl, vin och andra jästa drycker ske i hemmet för privat bruk utan att varorna blir skattepliktiga²⁰.

Skattskyldigheten inträder när varorna tillverkas (se 19 § andra stycket).

Importörer

Enligt 8 § första stycket 6 lagen om alkoholskatt föreligger skattskyldighet för den som från tredje land importerar skattepliktiga varor. Skattskyldigheten enligt denna regel inträder även för den som importerar för privat bruk. Dock medges undantag från skattskyldigheten för den som för in den s.k. resanderansonen enligt lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.

Beträffande begreppet tredje land erinras om dess innebörd enligt 1 § lagen om alkoholskatt. Av nämnda bestämmelse framgår att importreglerna tillämpas vid försändelse av varor från vissa områden som tillhör EG och omvänt att införsel från vissa områden utanför EG anses vara av EG-intern karaktär.

Det kan noteras att när skattepliktiga varor importeras från tredje land av någon som inte är upplagshavare eller registrerad varumottagare skall skatten betalas till Tullverket; se 18 § lagen om alkoholskatt. Därvid gäller bl.a. tullagen. Tullverket är dock inte "beskattningsmyndighet" för skatterna.

¹⁹ Handledningen s. 72.

²⁰ Handledningen s. 72.

Någon särskild regel för när skattskyldigheten inträder för den som inte är upplagshavare eller varumottagare finns inte i lagen om alkoholskatt. Detta regleras i stället i tullagen. Skattskyldighet inträder när varorna övergår till s.k. fri omsättning.

Undantag från skattskyldighetens inträde, m.m.

För upplagshavaren

Som redan framkommit inträder i vissa fall inte skattskyldighet för upplagshavaren även om varorna upphört att omfattas av suspensionsordningen. Undantagen, som framgår av 20 § lagen om alkoholskatt, innebär att skattskyldighet inte inträder vid upplagshavarens egen hantering av varor (under vissa förutsättningar) eller vid viss egen användning av upplagshavaren. Undantagen innebär vidare att skattskyldighet inte inträder vid upplagshavarens leveranser av varor till annan för viss användning eller under viss förutsättning.

Det kan noteras att det i de bakomliggande EG-rättsliga reglerna om skattebefrielser (artikel 27 i direktiv 92/83/EEG) inte uppställts någon begränsning till endast upplagshavare, varken såvitt avser de situationer för vilka medlemsstaterna skall föreskriva skattebefrielse eller för de situationer då staterna får föreskriva sådan befrielse.

Egen hantering/användning

Enligt 20 § första stycket inträder inte skattskyldighet, vad beträffar egen hantering m.m., för varor i de situationer som anges i första stycket a–j och l.

Skattskyldighet inträder därmed inte t.ex. för varor som förstörts till följd av varornas karaktär (a). Med "förstörts till följd av varornas karaktär" avses varor som förstörts p.g.a. varornas grundegenskaper, t.ex. att varor dunstar, fryser, jäser eller torkar. Denna punkt torde, enligt handledningen (s. 78), även – såvitt gäller upplagshavare – kunna omfatta varor i flaskor som krossas under hanteringen på skatteupplaget. För att skattskyldighet inte skall inträda för "krossvaror" krävs dokumentation i lagerbokföringen för varje krosstillfälle. Vid olyckshändelse under en transport som innebär att varor krossas i större omfattning, inträder emellertid skattskyldighet. Avdrag kan dock i stället yrkas i deklarationen.

Inte heller inträder skattskyldighet för varor som förstörts under tillsyn av beskattningsmyndigheten (b). Enligt Riksskatteverkets

föreskrifter (RSFS 1996:12) om beskattningsmyndighetens tillsyn över upplagshavares förstöring av skattepliktiga tobaks- och alkoholvaror gäller bl.a. följande. Varorna i fråga skall brännas eller på annat lämpligt sätt förstöras så att det säkerställs att varorna inte kan användas. Upplagshavaren skall skriftligen senast viss tidpunkt anmäla till beskattningsmyndigheten att han avser att förstöra alkoholvarorna (1–2 §§). Varorna skall förstöras i närvaro av bl.a. behörig tjänsteman från beskattningsmyndigheten, om inte beskattningsmyndigheten ger tillstånd till annat. Protokoll skall föras av upplagshavaren eller av företrädare för honom för varje tillfälle som upplagshavaren förstör varor, och en kopia omgående ges in till beskattningsmyndigheten (3–5 §§).

Enligt uppgift från Särskilda skattekontoret tar man regelbundet emot anmälningar av angivet slag, såvitt avser alkoholdrycker. Några anmälningar avseende förstöring av teknisk sprit har såvitt är känt inte förekommit. Förstöringen (t.ex. kross av nedsmutsade flaskor) sker ofta på annan plats än hos det bolag som har lämnat in anmälan, exempelvis hos anläggningar som tar emot avfall av olika slag.

Enligt 20 § inträder skattskyldighet inte heller när varor återanvänds av tillverkaren på så sätt att färdiga produkter tas i anspråk i skatteupplaget genom att omarbetas till andra alkoholvaror (c).

Detsamma gäller när varor uteslutande används för upplagshavarens provning av varornas kvalitet i skatteupplaget (d). Med "provning av varornas kvalitet" avses dels stickprov för kontroll av att varorna inte är defekta, dels nödvändiga produktionsprov och analysprov av nya varor. Nämda provning skall framgå av lagerbokföringen.

Skattskyldighet inträder inte heller för varor som på upplagshavarens uppdrag laboratorieanalyseras, även om analysen sker utanför skatteupplaget. Att sådan analys skett skall dock kunna styrkas genom analysprotokoll eller liknande²¹.

Inte heller inträder, enligt 20 §, skattskyldighet för varor som används för framställning av vinäger som hänförs till KN-nr 2209 (e) eller läkemedel (f). Med läkemedel avses enligt 1 § läkemedelslagen varor som är avsedda att tillföras människor eller djur för att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller symtom eller för att användas i likartat syfte. Enligt handledningen (s. 80) ryms i definitionen även naturläkemedel och homeopatika.

Skattskyldighet inträder inte heller om varor i skatteupplag används för att framställa smakämnen för tillverkning av livsmedel och drycker med en alkoholhalt som inte överstiger 1,2 volymprocent (g).

²¹ Handledningen s. 80.

Detsamma gäller om varorna direkt eller som ingrediens används i halvfabrikat för framställning av livsmedel, eller som fyllning, förutsatt att alkoholinnehållet vid varje tillfälle inte överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kilogram chokladprodukter, och 5 liter ren alkohol per 100 kilogram av andra produkter (h). Utredningen antecknar att denna bestämmelse avviker något från ordalydelsen i den bakomliggande EG-rättsliga regeln (artikel 27 i rådets direktiv 92/83/EEG), i vilken i den svenska versionen de angivna alkoholhalterna jämförs med "100 kg av halvfabrikat avsedda för choklad och 100 kg av halvfabrik avsedda för övriga varor". Utredningen antecknar också att 1998 års punktskatteutredningen har att göra en översyn av bl.a. lagen om alkoholskatt.

Inte heller inträder skattskyldighet då varor i skatteupplag används vid tillverkning av en vara som inte är avsedd för konsumtion, under förutsättning att ingående alkohol är denaturerad i enlighet med någon EG-medlemsstats krav (i). Det kan i sammanhanget noteras att det i Riksskatteverkets handledning (s. 81) uttalas att "med denaturerad avses att en eller flera ämnen sätts till sprit för att göra spriten otjänlig för förtäring".

Skattskyldighet inträder inte heller för varor som används i en tillverkningsprocess förutsatt att slutprodukten inte innehåller alkohol (j).

Detsamma gäller om varor i skatteupplag används för vetenskapligt ändamål (l).

Leverans till annan

Bestämmelser om leverans mot försäkran finns i 20 § första stycket k och 31 e § lagen om alkoholskatt.

Bestämmelserna innebär att skattskyldighet för upplagshavaren inte inträder för varor som av upplagshavaren säljs/levereras till mottagare som dels har tillstånd från Läkemedelsverket enligt LFT att inköpa minst 25 kilogram alkohol under ett kalenderår, dels till upplagshavaren lämnar en försäkran om att alkoholen skall användas för något av de ändamål som anges i 20 § första stycket e–j. (Det sistnämnda innebär alltså att alkoholen skall användas – oftast under vissa angivna förutsättningar – för framställning av vinäger, läkemedel eller smakämnen för tillverkning av livsmedel och drycker eller användas direkt eller som ingrediens i halvfabrikat för framställning av livsmedel eller som fyllning eller för tillverkning av en vara ej avsedd för konsumtion eller i en tillverkningsprocess där slutprodukten inte innehåller alkohol.)

En närmare redogörelse för inköpen mot försäkran lämnas nedan i avsnittet med rubriken Närmare om skattefria inköp m.m., där även Riksskatteverkets föreskrifter på området berörs (RSFS 1996:9; om upplagshavares leveranser av skattepliktiga varor för sådana ändamål som avses i 20 § första stycket k och l lagen om alkoholskatt).

Bestämmelser om leverans för vetenskapligt eller medicinsk ändamål finns i 20 § första stycket l lagen om alkoholskatt. Enligt bestämmelsen gäller att skattskyldighet inte inträder vid upplagshavares leverans av skattepliktiga varor till mottagare som använder varorna för vetenskapligt ändamål och inte heller vid leverans av skattepliktiga varor till sjukhus eller apotek för medicinskt ändamål.

Även dessa inköp berörs närmare nedan i det särskilda avsnittet om skattefria inköp. Enligt nyss nämnda RSFS 1996:9 får den som skall använda en vara för sådant vetenskapligt eller medicinskt ändamål som anges i 20 § första stycket l köpa varan skattefritt mot att denne lämnar en försäkran till upplagshavaren.

I undervisningsverksamhet går, enligt Riksskatteverkets mening, gränsen för vad som anses vara vetenskapligt ändamål vid högskola/universitet. Grundskolors och gymnasieskolors undervisningsverksamhet bör således inte anses som vetenskaplig, vilket innebär att de inte får köpa skattefri sprit. Det framhålls dock att det inte framgår direkt av EG-reglerna hur begreppet "vetenskapligt ändamål" skall tolkas och att frågan inte har varit föremål för prövning av domstol²². Denna fråga har ännu i dag inte varit föremål för sådan prövning.

För fullständighetens skull kan nämnas att 20 § även innehåller en bestämmelse enligt vilken skattskyldighet under vissa villkor inte heller inträder vid upplagshavares leverans av skattepliktiga varor till diplomater m.fl. i ett annat EG-land.

För varumottagare och skatterepresentanter

För registrerade och oregistrerade varumottagare samt skatterepresentanter gäller enligt 20 § andra stycket lagen om alkoholskatt att skattskyldighet inte inträder för varor som till följd av varornas karaktär förstörts under transporten fram till varumottagaren eller skatterepresentanten. Med "förstörts till följd av varornas karaktär" avses, som nämnts tidigare, varor som förstörts p.g.a. varans egenskaper (t.ex. att varor dunstar eller torkar).

²²Handledningen s. 82.

Distansförsäljning från Sverige

Bestämmelser beträffande distansförsäljning från Sverige finns i 27 § lagen om alkoholskatt. Såsom tidigare redovisats är det här fråga om redan beskattade varor, dvs. varor som har lämnat suspensionsordningen. Punktskatt skall betalas i mottagarlandet och skatten förfaller hos säljaren när leverans sker.

Avdrag

Vid redovisningen av alkoholskatt tillämpas bruttoredovisning, vilket innebär att skatt skall redovisas för alla varor för vilka skattskyldighet inträtt. Att det därefter finns möjlighet för den skattskyldige att göra vissa avdrag, har redan nämnts. I skattetekniskt hänseende uppnås därvid skattebefrielse.

Återbetalning av alkoholskatt

Huvudprincipen inom EG är att varor endast skall beskattas i det land där de konsumeras. Som en följd av detta finns det en möjlighet för en näringsidkare att få tillbaka den svenska alkoholskatten om beskattade varor levereras till ett annat EG-land och beskattas där.

Bestämmelserna beträffande återbetalning finns i bl.a. 28–30 §§ lagen om alkoholskatt. Återbetalning kan ske t.ex. om alkoholvarorna använts för ändamål som avses i 20 § första stycket e–j (30 §).

Till ansökan, som skall ges in till beskattningsmyndigheten, skall bl.a. fogas förekommande tillståndsbevis från Alkoholinspektionen eller Läkemedelsverket. Återbetalning medges inte för belopp som för ett kalenderkvartal understiger 1 500 kr.

Beskattningsmyndigheten har sedan den 1 januari 1999 möjlighet att besluta om revision för att kontrollera att den som har ansökt om återbetalning m.m. av skatt har lämnat riktiga och fullständiga uppgifter. Möjlighet finns numera även att hämta in uppgifter från tredje man, dvs. från annan än sökanden, genom föreläggande till denne (31 a–c §§).

Överklagande

Beslut enligt 31 a–b §§ (beslut om revision och föreläggande) får inte överklagas. Övriga beslut enligt lagen om alkoholskatt får överklagas

hos allmän förvaltningsdomstol av den skattskyldige, sökanden och Riksskatteverket.

Om en skattskyldig eller sökande överklagar beslut enligt första stycket, förs det allmänna talan av Riksskatteverket (35 §).

6.4.3 Närmare om skattebefriad användning

Som framgått ovan under rubriken Undantag från skattskyldighetens inträde har även den som inte är upplagshavare i vissa fall möjlighet att göra skattefria inköp av skattepliktiga varor.

Inköp mot försäkran för tekniska m.fl. ändamål

Såvitt avser användning i tillverkningsprocesser infördes en sådan möjlighet 1995, genom dåvarande 31 b § lagen om alkoholskatt. Bestämmelserna återfinns numera i 31 e § nämnda lag.

De före ändringen gällande reglerna innebar att den som inte var upplagshavare och som skulle använda alkohol i vissa tillverkningsprocesser hade att köpa beskattad alkohol och sedan begära återbetalning av skatten hos beskattningsmyndigheten. Nämnda återbetalningssystem visade sig medföra stora likviditetsproblem för många företag (företag som var slutanvändare av alkoholen och som hade tillstånd av Läkemedelsverket enligt reglerna i LFT att köpa teknisk sprit för sin tillverkning). Med anledning av dessa problem ansåg regeringen det vara nödvändigt att införa regler som gjorde det möjligt för tillverkarna att köpa obeskattad teknisk sprit i vissa fall. Regeringen avviserade samtidigt att den hade för avsikt att noggrannt följa utvecklingen på området och vid behov återkomma med förslag till ändringar i försäkranssystemet²³.

Reglerna ses f.n. över av 1998 års punktskatteutredning (se vidare avsnitt 6.5).

Enligt den aktuella paragrafens första stycke får den som har tillstånd från Läkemedelsverket enligt LFT att inköpa viss minsta mängd viss alkohol (minst 25 kilogram alkohol under ett kalenderår), från en upplagshavare köpa sådan alkohol som anges i tillståndet utan alkoholskatt mot att en försäkran lämnas till upplagshavaren om att alkoholen skall användas "för sådant ändamål som anges i 20 § första stycket e-j".

²³ Se prop. 1994/95:213 s. 51.

Försäkran skall, enligt Riksskatteverkets föreskrifter (RSFS 1996:9) om upplagshavares leveranser av skattepliktiga varor för sådana ändamål som avses i 20 § första stycket k och l i lagen om alkoholskatt, lämnas på av Riksskatteverket fastställd blankett. Upplagshavaren har att förvara försäkran på betryggande sätt och de skall vara ordnade efter organisations- och personnummer.

Om skattepliktiga varor har levererats utan skatt mot försäkran enligt 31 e § första stycket och varorna används för annat ändamål än som anges där, skall den som lämnat försäkran svara för skatten.

Det kan uppmärksammas att möjligheterna att göra skattefria inköp av alkohol för tekniska m.fl. ändamål gäller endast teknisk sprit. Den som (utan att vara upplagshavare) köper spritdrycker, vin eller starköl för motsvarande användning kan alltså inte med stöd av denna bestämmelse, och inte heller någon annan bestämmelse, köpa dryckerna obeskattade. För denna inköpare återstår att köpa dryckerna beskattade och därefter begära återbetalning av alkoholskatten.

Inköp mot försäkran för vetenskapligt eller medicinskt ändamål

Som nämnts finns bestämmelser om leverans av alkohol för vetenskapligt eller medicinskt ändamål i 20 § första stycket l i lagen om alkoholskatt. Enligt bestämmelsen gäller att skattskyldighet inte inträder vid upplagshavares leverans av skattepliktiga varor till mottagare som använder varorna för vetenskapligt ändamål och inte heller vid leverans av skattepliktiga varor till sjukhus eller apotek för medicinskt ändamål.

Någon koppling till en bestämmelse motsvarande den ovan beskrivna 31 e § finns inte. Att inköpen kan ske skattefritt mot försäkran framgår av RSFS 1996:9 (2 §). Någon begränsning till endast teknisk sprit finns inte, varken i lagen eller i föreskrifterna.

Som tidigare nämnts har Riksskatteverket ansett att det inte framgår direkt av EG-reglerna hur begreppet "vetenskapligt ändamål" skall tolkas.

Den som använder de skattefria varorna för annat än avsett ändamål har att betala skatt (8 § första stycket 8).

Något om återbetalningssystemet

Utredningen har tagit del av material från Särskilda skattekontoret beträffande återbetalningen av alkoholskatt under en period om ca tio månader (januari–mitten av oktober 1999). Resultatet kan sägas i stort

vara representativt för vad som skulle ha gällt även sett över en längre tidsperiod.

Under perioden erhöll 25 företag återbetalning av alkoholskatt.

Av dessa företag erhöll majoriteten, ca 70 procent, återbetalning av alkoholskatt med anledning av inköp av alkoholdrycker. Andelen som erhöll återbetalning med anledning av inköp av teknisk sprit uppgick alltså till ca 30 procent. Av det för perioden sammanlagda återbetalade beloppet avsåg den allra största delen inköp av alkoholdrycker; ca 90 procent jämfört med alltså ca 10 procent för teknisk sprit.

Av inköparna av beskattade alkoholdrycker hade ungefär hälften gjort sina inköp hos Systembolaget och den andra hälften handlat hos – i princip endast – partihandlaren V&S Vin & Sprit AB. Varorna hade använts i samband med framställning av livsmedel som t.ex. chokladprodukter, marmelad, marsipan, glass, tårter, ost, sås, gravad fisk och smaksatta charkuterier.

Bland minoriteten som under perioden tillerkänts återbetalning av alkoholskatt med anledning av inköp av beskattad teknisk sprit hade samtliga gjort inköpen hos partihandlaren Kemetyl. Spriten hade använts i samband med framställning av t.ex. tryffelmassa, smakämnen, chokladprodukter, senap, gravlax-sås, läkemedel samt för rengöring av t.ex. instrument, kretskort och vissa komponenter av glas eller kisel.

6.4.4 Närmare om ledsagardokument

Cirkulationsdirektivets bestämmelser om ledsagardokument har tillkommit för att det skall gå att kontrollera transporter av punkt-skattepliktiga varor. Bestämmelserna är alltså av grundläggande betydelse för att det system som tillskapats genom cirkulationsdirektivet skall fungera.

Det finns två sorters ledsagardokument, dels ett administrativt ledsagardokument (i lagen om alkoholskatt benämnt ledsagardokument) som upprättas i fyra – i vissa fall fem – exemplar, dels ett förenklat ledsagardokument som upprättas i tre exemplar.

Bestämmelser om ledsagardokument finns i 22–27 §§ lagen om alkoholskatt, 5–12 §§ förordningen om alkoholskatt och tidigare nämnda föreskrifter från Riksskatteverket beträffande ledsagardokument; dvs. RSFS 1999:13.

Det *administrativa ledsagardokumentet* används vid transport av obeskattade varor till eller via ett annat EG-land och när en upplagshavare exporterar varor.

Avsändande upplagshavare upprättar dokumentet och behåller exemplar 1 av detta. De tre övriga exemplaren skall medfölja varorna under transporten. När varorna har kommit fram till mottagaren skall denne underteckna returexemplaret, exemplar 3, och återsända detta till avsändaren inom 15 dagar räknat på visst sätt. Ett bevis finns därmed om att mottagaren har övertagit betalningsansvaret. Avsändare som inte inom viss tid erhållit returexemplaret har att underrätta beskattningsmyndigheten om detta. Det fjärde exemplaret skall förvaras hos mottagaren. Beträffande de nya reglerna om ett femte exemplar i vissa fall, se nedan.

Det administrativa ledsagardokumentet används även vid upplagshavares och registrerade varumottagares import från land utanför EG. Det ankommer då på mottagaren att upprätta dokumentet och att se till att det är tillgängligt för den tullmyndighet där varan frigörs enligt tullbestämmelserna. Upplagshavare eller varumottagare som importerar skattepliktiga varor skall inom viss tid underteckna returexemplaret och skicka tillbaka det till tullmyndigheten.

Bestämmelser finns om beskattningsmyndighetens attest av vissa slag av förluster i leveranser.

Vad därefter gäller det *förenklade ledsagardokumentet*, används detta vid transport av beskattade varor samt vid transport av fullständigt denaturerad alkohol till eller via ett annat EG-land.

Den som ansvarar för transporten, dvs. avsändaren, skall upprätta dokumentet och behålla exemplar 1. De övriga två skall medfölja varorna under transporten. Normalt krävs inte att mottagaren undertecknar och återsänder returexemplaret (exemplar 3) till avsändaren. Under vissa förutsättningar kan emellertid punktskatt återbetalas till en näringsidkare som i sin verksamhet till ett annat land försäljer varor för vilka skatten är betalad i hans hemland. För sådan återbetalning förutsätts undertecknande av returexemplaret och återsändande av detta till avsändaren av varorna.

Sedan den 1 juli 1999 gäller att det administrativa ledsagardokumentet i vissa fall skall upprättas i inte endast fyra utan fem exemplar. Detta är fallet vid transporter av obeskattade alkoholvaror över 22 volymprocent (och vid transporter av obeskattade cigaretter) mellan Sverige och ett annat EG-land samt vid export till tredje land.

Bakgrunden är att man på gemenskapsnivå har kommit överens om att införa ett varningssystem för snabbt informationsutbyte avseende transporter av sprit, spritdrycker och cigaretter och att svenska myndigheter redan från starten bör ha den information som är nödvändig för att systemet skall fungera (se prop. 1998/99:79 Tullens överklaganderegler, m.m. samt avsnitt 6.5).

Det femte exemplaret skall omedelbart i samband med upprättandet sändas per fax till Riksskatteverket. Riksskatteverket vidarebefordrar därefter uppgifterna till behörig myndighet inom EU samt Tullverket och beskattningsmyndigheten. Underlåtenhet att sända in det femte exemplaret till Riksskatteverket kan i förlängningen innebära att lämpligheten som upplagshavare kan komma att ifrågasättas.

Riksskatteverket erhåller motsvarande uppgifter från andra EG-länder avseende transporter av varorna i fråga. Inkomna uppgifter sänds vidare till Tullverket och beskattningsmyndigheten.

6.4.5 Övrigt

Utredningen har från skatteförvaltningen inhämtat uppgifter om bl.a. vad som gäller beträffande innehav av F-skattsedel (för vilket utfärdas ett *F-skattebevis*). Härvid har upplysts om bl.a. följande. Att någon är registrerad för F-skatt (där F står för företagare) hos en skattemyndighet innebär att denne har att själv betala in sin preliminära skatt och sociala avgifter. Av F-skattebeviset framgår att personen är registrerad för F-skatt, inte t.ex. vilken verksamhet det är som innehavaren bedriver. Den som ”missbrukar” sin F-skattsedel, inte redovisar eller betalar sina skatter och avgifter eller inte lämnar någon självdeklaration, kan få sin F-skattsedel återkallad. Återkallelser förekommer också. Ny registrering för F-skatt får inte ske förrän efter viss tid.

Vidare har framkommit följande. I princip skall samtliga som startar ett företag registrera sig hos skattemyndigheten genom att göra en skatte- och avgiftsanmälan. Denna registrering utmynnar i ett *registreringsbevis*, av vilket framgår om registrering finns för F-skatt, om momsregistrering har skett (sådan registrering är oftast ett krav), om arbetsgivarregistrering har skett (skall ske om det i verksamheten förekommer anställda) samt vilken SNI-kod företaget åsatts. SNI-koden (där SNI står för Standard för svensk näringsgrensindelning) åsätts av den skattemyndighet där företaget har sitt säte. Av den femsiffriga koden är de fyra första siffrorna enhetliga inom EU. I Sverige används i dag ca 740 olika koder, varav ca 40 avser olika slags livsmedel (t.ex. charkuterivaror och chokladprodukter). Kodsystemet ger sällan någon exakt bild av vilken verksamhet som bedrivs utan kan i stället sägas oftast ge en bild av verksamheten i stort. Av koderna kan dock utläsas t.ex. om företaget bedriver tillverkning av chokladprodukter, eller tillverkning av charkuterivaror. Vad gäller skattemyndighetens nu kort beskrivna s.k. företagsregister skall varje ändring av någon av

uppgifterna i registret (t.ex. avregistrering eller ändring av redovisningsperiod) föranleda att ett nytt registreringsbevis utfärdas.

6.4.6 Något om förfarandet vid uttag av alkoholskatt och olika kontroller

I den följande redogörelsen görs en uppdelning mellan å ena sidan beskattningsmyndighetens verksamhet och å andra sidan Tullverkets verksamhet.

I sammanhanget kan nämnas att Tullverket under våren 1999 genomgick en omorganisation. Tullverket utgörs fr.o.m. den 1 juli 1999 av en enda myndighet med en central ledning och sex tullregioner (tidigare utgjordes verket av Generaltullstyrelsen, såsom chefsmyndighet, samt sex regionala tullmyndigheter).

Beskattningsmyndigheten

Bestämmelser om det ordinarie förfarandet vid uttag av skatt enligt bl.a. lagen om alkoholskatt finns i *lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter* (som tidigare nämnts här förkortad LPP). Lagen är inte tillämplig i fråga om skatter som skall erläggas till tullmyndighet, med undantag av dispensregeln i 9 kap. 4 § LPP.

Beträffande 9 kap. 4 § kan kort nämnas att paragrafen ger en möjlighet för regeringen eller den myndigheten som regeringen bestämmer (Riksskatteverket) att medge bl.a. nedsättning eller befrielse från skatt. En förutsättning för medgivande är att det föreligger synnerliga skäl. Ärenden om sådana dispenser överlämnas av tullmyndigheten till Riksskatteverket för handläggning.

Punktskattekontrollen sker – liksom annan skattekontroll – genom deklaraionsgranskning, kontrollbesök och revisioner. Deklarationerna innehåller endast ett fåtal uppgifter. En djupare kontroll förutsätter därför normalt revision. Regler om skattekontrollen finns i 3 kap. LPP.

Enligt LPP får beskattningsmyndigheten besluta om skatterevision för att kontrollera att deklaraions- och uppgiftsskyldighet fullgjorts riktigt och fullständigt eller att förutsättningar finns att fullgöra uppgiftsskyldighet som kan antas uppkomma. Beskattningsmyndigheten får besluta om skatterevision också för att inhämta uppgifter av betydelse för nyss nämnda kontroll av någon annan än den som revideras. Skatterevision får göras hos den som är eller kan antas vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078) och hos annan juridisk person än dödsbo. En skatterevision skall bedrivas i

samverka med den reviderade och på ett sådant sätt att den inte onödigt hindrar verksamheten. Vid skatterevision får räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör verksamheten granskas (med vissa undantag). Revisorn får ta prov på varor som används, säljs eller tillhandahålls på annat sätt i verksamheten. Vidare får han inventera kassan, granska varulager, inventarier, fordon, särskild räknarapparat, mätapparat och tillverkningsprocesser. Revisorn får också prova särskild räknarapparat och mätapparat. Den reviderade skall tillhandahålla revisorn de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för revisionen. Den reviderade skall också lämna tillträde till utrymmen som huvudsakligen används i verksamheten för granskning av varulager m.m.

För de fall den reviderade inte samverkar finns bestämmelser om vite i LPP och om andra tvångsåtgärder i *lagen om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet (tvångsåtgärdslagen)*.

Åtgärder som får beslutas enligt lagen är revision i den reviderades verksamhetslokaler, eftersökande och omhändertagande av handlingar, granskning utan föregående föreläggande om kontrolluppgift samt försegling av lokal, förvaringsplats eller annat utrymme (13 §).

Tullverket

Tullens befogenheter att kontrollera ändrades radikalt i och med EU-medlemskapet, såvitt gäller gemenskapsvaror. Gränskontrollerna i EU-trafiken försvann i vissa avseenden. Någon utökning av skattekontrollen och beskattningsmyndighetens befogenheter skedde inte i och med medlemskapet. Ett vakuum uppstod därför vad gäller kontrollen av transporter av punktskattepliktiga varor från andra EG-länder. Inte heller infördes det några särskilda sanktioner i svensk lagstiftning mot den som bröt mot reglerna i suspensionsordningen, t.ex. genom att inte medföra ledsagardokument under transport. Situationen ändrades dock den 1 juli 1998 då *lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter (punktskattekontrollagen)* trädde i kraft.

Punktskattekontrollagens bestämmelser är, vad gäller alkoholvaror, tillämpliga på alkoholvaror enligt 2–6 §§ lagen om alkoholskatt, dvs. bland annat vad som i skattesammanhang kallas etylalkohol.

Lagen ger Tullverket befogenhet att kontrollera dels yrkesmässiga vägtransporter, dels postförsändelser (kommersiella eller privata) som kommer från ett annat EG-land.

I lagen föreskrivs att yrkesmässiga vägtransporter av bl.a. nämnda punktskattepliktiga alkoholvaror skall åtföljas av ledsagardokument

och bevis om ställd säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. För att kunna kontrollera detta har Tullverket möjlighet att över hela landet undersöka transporter av punktskattepliktiga varor som är eller kan antas vara yrkesmässiga. Finns det anledning anta att en transport inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser får punktskattepliktiga varor m.m. tas om hand. Syftet med omhändertagandet skall vara att kontrollera om punktskatt för varorna skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig. Skatt skall omedelbart påföras om skattskyldighet har inträtt och varorna transporterats i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Varan får inte lämnas ut förrän skatten är betald och betalas den inte inom en viss tid skall varorna förverkas.

Lagen ger också Tullverket befogenhet att undersöka om en postförsändelse innehåller alkohol och att öppna en sådan försändelse när det finns anledning att anta att den innehåller sådan vara.

Transporttillägg kan påföras i samtliga de fall då en transport på svenskt territorium inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets krav på ledsagardokument.

Även om punktskattekontrollagen främst syftar till att tillgodose fiskala intressen, görs ibland med stöd av lagen en kontroll av om det finns rätt att sälja, och föra in, varan enligt alkohollagen eller LFT. En omhändertagen alkoholvara får enligt punktskattekontrollagen nämligen inte lämnas ut om det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och den som gör anspråk på varan inte är berättigad att bedriva partihandel enligt alkohollagen eller inte har föreskrivet tillstånd för försäljning enligt LFT (2 kap. 16 § första stycket). Även om det inte föreligger hinder enligt vad som nu sagts för att lämna ut varan, får en omhändertagen alkoholvara fr.o.m. den 1 januari 2000 inte lämnas ut om det inte föreligger rätt till införsel enligt alkohollagen eller LFT.

Härtill kan nämnas bl.a. de befogenheter som tullen enligt *lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen)* har beträffande bl.a. den kommersiella införseln av alkoholvaror. Inregränslagen är tillämplig beträffande bl.a. – förutom spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen – teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt LFT. Enligt lagen föreligger anmälningsskyldighet bl.a. för den som utan erforderligt tillstånd eller med stöd av ett tillstånd som föranletts av vilseledande uppgift, eller i övrigt utan att ha rätt till det, från ett annat EG-land till Sverige för in nu nämnda varor. En tulltjänsteman får bl.a. anmana en person att stanna. Sådan anmaning får ges den som i omedelbart samband med inresa till Sverige från ett annat EG-land befinner sig i omedelbar närhet av gränspassage om det behövs för

kontroll av den nyss nämnda anmälningsskyldigheten. Anmaning att stanna får ges även den som anträffas i trakterna invid Sveriges landsgräns mot ett annat EG-land, eller kuster, eller i närheten av eller inom flygplats eller annat område som har direkt trafikförbindelse med ett annat EG-land. En förutsättning är att det finns anledning att anta att personen medför t.ex. ovan nämnda varor samt att han inte fullgjort sin anmälningsskyldighet. För kontrollen av införsel- och utförselrestriktionerna, alltså inte olika skattefrågor, för bl.a. de nu nämnda varorna samt gällande villkor för in- eller utförsel av varorna, ges tullen ett antal kontrollbefogenheter. Tullverket har bl.a. rätt att undersöka transportmedel, handresgods m.m. Den enskilde är skyldig att lämna uppgifter och i övrigt medverka i kontrollen.

Tullverket får ta hand om varor, om det behövs för att genomföra en kontroll enligt lagen (t.ex. undersöka om införseltillstånd för teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat finns; se 17 §). En omhändertagen vara får inte lämnas ut om varan inte får föras in i eller ut ur landet eller om särskilt föreskrivet villkor för införseln eller utförseln inte är uppfyllt. Den som för in eller för ut en vara, eller varans ägare, skall ges möjlighet att uppfylla de villkor som gäller för att varan skall få föras in i eller ut ur landet, alternativt att, vid införsel, återutföra varan. Om så inte sker får Tullverket efter viss tid besluta att varan skall förverkas (17 a–c §§).

Den som inte lämnar föreskriven anmälan kan göra sig skyldig till varusmuggningsbrott. Det kan dock inte bli fråga om att även göra sig skyldig till skattebrott, eftersom *varusmuggningslagen* i ett sådant fall skall ha företräde framför *skattebrottslagen* (1971:69). (Vad gäller varusmuggningslagen, se vidare avsnitt 6.5.)

Vad beträffar tullens kontrollmöjligheter av tredjelandsvaror, kan kort sägas att dessa motsvarar de som gäller beträffande gemenskapsvaror.

6.4.7 Register

För beskattningsmyndighetens uppgift att pröva vandel m.m. samt Tullverkets ansvar för transportkontroller o.d. enligt punktskattekontrollagen behövs tillgång till olika registeruppgifter samt ett nära samarbete och informationsutbyte mellan dessa myndigheter. Även andra aktörer behöver naturligtvis byta eller annars få åtkomst till information. Det är härvid av betydelse vilka register som finns och vilken åtkomst som ges till dessa.

För uppbörd och annan administration av punktskatter skall beskattningsmyndigheten föra ett särskilt register, *BRIS* (Besluts-,

Redovisnings- och Informationssystem för det Särskilda skattekontoret; se 9 kap. 1 § LPP). Ändamålet med registret är diarieföring, bokföring, skatteadministration, revision och betalningskontroll. Registret innehåller huvudsakligen uppgifter om deklarerade och inbetalade punktskatter samt eventuella skattebeslut.

Vidare skall beskattningsmyndigheten, enligt 36 § lagen om alkoholskatt, med hjälp av automatisk databehandling föra register över personer som godkänts som upplagshavare eller som registrerats som varumottagare samt över godkända skatteupplag. Ändamålet med detta s.k. *SEED-register* är att tillhandahålla skattskyldiga och behöriga myndigheter i Sverige eller i andra länder uppgifter om godkännande och registrering, vilket är nödvändigt för att skattepliktiga varor skall kunna cirkulera obeskattade inom EG. Registret skall innehålla uppgifter om bl.a. den registrerades namn, registreringsnummer och adress, skatteupplagets registreringsnummer och adress, vilken kategori av varor som den registrerade får ta emot eller som får lagras på skatteupplaget och datum för godkännande samt registreringens eventuella giltighetstid.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får medge att enskilda och myndigheter inom landet får ha terminalåtkomst till registret. Riksskatteverket, Skattemyndigheten i Stockholms, Västra Götalands respektive Skånes län samt Tullverket har medgetts terminalåtkomst till registret (13 § förordningen om alkoholskatt).

Självklart är det av stort intresse vid en vandelsprövning att veta om den som ansöker om tillstånd tidigare är straffad för eller misstänks för exempelvis ekonomisk brottslighet. Beskattningsmyndigheten har därför tillgång till vissa belastningsuppgifter ur polisens register att användas vid tillståndsprövningen och prövningen av återkallelser.

Beskattningsmyndigheten har möjlighet att för sin skattekontroll hämta in uppgifter från andra myndigheter; se 3 kap. 6 a § LPP.

Beskattningsmyndigheten har vidare tillgång till Alkoholinspektionens register.

Uppgifter som behövs för de bedömningar som Tullverket skall göra finns såväl i BRIS som i SEED-registret. Tullverket har tillgång till uppgifter i båda dessa register.

För fastställande, uppbörd och redovisning av tull, annan skatt och avgift som skall betalas till Tullverket förs ett särskilt *tullregister*. Registret förs med stöd av tullregisterlagen (1990:137). Registret får också användas för bl.a. fullgörande av övervaknings-, kontroll- och revisionsuppgifter inom Tullverkets område. Registret får även användas för prövning av och tillsyn över upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare bl.a. enligt lagen om alkoholskatt samt

revisions- och annan kontrollverksamhet enligt LPP. Registret ingår i Tulldatasystemet (TDS). TDS omfattar samtlig behandling, även manuell, av ärenden som innefattar klarering vid import, export och transitering, debitering av tull och andra skatter samt insamling och bearbetning av underlag för handelsstatistik. Begreppet TDS används dock i allmänhet även för tullregistret.

Tullregistret innehåller bl.a. vissa uppgifter rörande import och export, identitetsuppgifter för fysiska och juridiska personer och uppgifter om identitetsbeteckningar för transportmedel. I registret återfinns också uppgifter om registrering hos skattemyndigheten av importörer som är skattskyldiga avseende vissa punktskatter. Vidare får uppgifter om kontroll enligt punktskattekontrollagen och beslut av Tullverket införas i registret.

Tullregistret får sambearbetas med uppgifter från andra register, bl.a. register hos Riksskatteverket såvitt gäller uppgifter om registrering av skattskyldiga.

Tullverket har terminalåtkomst till tullregistret. En tullregion får dock endast ta del av de uppgifter som behövs i regionens verksamhet. Riksskatteverket får ha terminalåtkomst till uppgifter om kontroll och beslut enligt punktskattekontrollagen. Vidare gäller att beskattningsmyndigheten för prövning av och tillsyn över upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare enligt lagen om alkoholskatt samt revisions- och annan kontrollverksamhet enligt LPP får ha terminalåtkomst till uppgifter om kontroll och beslut enligt punktskattekontrollagen.

Vad gäller de uppgifter som kan komma att registreras i tullregistret, av betydelse för punktskattekontrollagen, kan nämnas t.ex. uppgift om vilka punktskattepliktiga varor som påträffats, tidpunkt och plats för kontrollen, identifikationsuppgifter beträffande genomskött transportmedel, container och tank samt uppgifter beträffande förare m.m. Vidare kan uppgifter från ledsagardokument om avsändare och mottagare av lasten m.m. komma att registreras samt uppgift om ledsagardokument som vid kontroll visat sig vara förfalskat eller innehålla oriktiga uppgifter.

Många av de aktörer och företag som förekommer i punktskattesammanhang förekommer i tullregistret.

Andra uppgifter som Tullverket behöver tillgång till är de som kan underlätta identifieringen av förare. Tullverket har därför i dag åtkomst till körkortsregistret som innehåller bl.a. identitetsuppgifter och körkortsuppgifter. Uppgifterna i körkortsregistret gäller i huvudsak svenska förare. Genom förekommande registrering av identifieringsuppgifter beträffande förare vid transportkontroll kan emellertid även uppgifter om utländska förare i viss utsträckning finnas tillgängliga.

Tullverket har också terminalåtkomst till uppgifter i Alkoholinspektionens register, dock endast såvitt avser uppgifter om lämnade tillstånd.

6.5 Projekt e.d. för att förhindra skatteundandraganden

När det gäller punktskatternas nivå inom EG har det, som tidigare nämnts, inte föreskrivits fasta skattesatser utan endast vissa minimiskattesatser som inte får underskridas. Det står alltså medlemsstaterna fritt att själva bestämma skattenivåerna, så länge minimiskattesatserna iakttas. Skattesatserna varierar som bekant betydligt inom EG, vilket leder till att oseriösa personer försöker kringgå systemen genom att t.ex. föra in punktskattepliktiga varor till EG utan att över huvud taget betala skatt. Det kan nämnas att skatteundandragandet beträffande en långtradare fylld med t.ex. teknisk sprit kan uppgå till 10–15 miljoner kronor.

Troligtvis görs de flesta försöken till skatteundandraganden såvitt avser teknisk sprit vid den illegala införseln av denna sprit.

Det är inte enbart länder som har förhållandevis höga skatter som drabbats av problem med skatteundandraganden genom bedrägerier inom suspensionsordning eller inom transiteringssystemen, utan det rör i stor utsträckning sig om ett problem för hela unionen.

Att det olagligt saluförs obeskattade varor som undgår all kontroll och både hotar företags konkurrenskraft och medborgares liv och hälsa, är naturligtvis ett stort problem. Åtgärder i syfte att komma till rätta med bedrägerier har också haft hög prioritet inom EG de senaste åren.

Bland projekt på gemenskapsnivå kan nämnas t.ex. gemenskapens åtgärdsprogram för att förbättra systemen för indirekt beskattning på den inre marknaden (*programmet Fiscalis*). Inom ramen för detta program hålls seminarier och bedrivs på annat sätt på detta område samarbete mellan medlemsländerna.

Vidare kan nämnas att en s.k. *högnivågrupp* samlat företrädare för tull och skattemyndigheterna i medlemsstaterna under Europeiska kommissionens ordförandeskap. Gruppen har haft i uppgift att sammanställa en rapport om bedrägerier inom tobaks- och alkoholområdet. I rapporten, som blev klar i april 1998, behandlas bl.a. arten och omfattningen av bedrägerierna samt svagheter i kontrollsystemen samt lämnas förslag till åtgärder.

När det gäller transporter av alkohol- och tobaksvaror inom EU anser gruppen att det grundläggande kontrollproblemet är att de

behöriga myndigheterna i medlemsstaterna saknar information om de transporter som äger rum vid ett visst givet tillfälle. Denna brist gör det svårt att genom riskanalyser rikta kontrollerna mot kontrollvärda transporter, vilket i sin tur försvårar kontrollen av varor under transport. För att åtgärda detta anser gruppen att det är nödvändigt att införa ett datoriserat transport- och kontrollsystem för transporter av alkohol- och tobaksvaror inom EU. Ett sådant system anses dock inte kunna införas inom en snar framtid. Högnivågruppen rekommenderar därför medlemsstaterna att i avvaktan på det datoriserade systemet införa ett varningssystem som syftar till ett snabbt informationsutbyte (Early Warning System). Gruppen anser att detta kan ske förhållandevis snabbt eftersom medlemsstaterna kan komma överens om att föreskriva att upplagshavare skall upprätta ett femte exemplar av ledsagardokumentet för avgående transporter och sända kopian till behörig myndighet (se artikel 19 i cirkulationsdirektivet).

I maj 1998 antog Europeiska unionens råd för ekonomiska och finansiella frågor vissa slutsatser med anledning av gruppens rapport. I en av slutsatserna betonar rådet, med förbehåll för resultatet av den genomförbarhetsstudie som föreslagits av kommissionen, vikten av ett datoriserat kontrollsystem som ett mål på lång sikt och åtar sig att under tiden arbeta för ett skyndsamt genomförande av ett effektivt och snabbt varningssystem som skall användas selektivt.

Vilka uppgifter det pappersbaserade systemet skall innehålla har därefter vid flera tillfällen diskuterats i Europeiska unionens kommitté för punktskatter. I december 1998 presenterade kommissionen ett förslag till pappersbaserat system för generaldirektörerna för tull- och skattemyndigheterna inom EU. Förslaget bygger på att medlemsstaten från vilka varorna avsänds har information om avgående transporter, dvs. att varje medlemsstat utnyttjar möjligheten att genom en femte kopia av ledsagardokument kräva in information om sådana transporter. Detta är en förutsättning för att uppgifter om s.k. högrisktransporter skall kunna lämnas till övriga medlemsstater. Hur informationen samlas in är dock enligt förslaget en fråga för respektive medlemsstat. Det föreslagna systemet skall inledningsvis endast omfatta sprit och cigaretter. Systemet skall dock inte bara omfatta EU-interna transporter utan även export. Information om avgående transporter skall utbytas via fax eller AFIS-mail. Vidare skall enligt förslaget insamlandet och utbytet av information begränsas till de uppgifter som anges på ledsagardokumentet.

Generaldirektörerna har ställt sig bakom förslaget. Ordföranden i Europeiska unionens kommitté för punktskatter hänvisade på möten i kommittén i januari 1999 till att generaldirektörerna godkänt förslaget

och uttalade att det nu var upp till medlemsstaterna att snarast möjligt få detta system att fungera.

Den svenska regeringen har i propositionen 1998/99:79 anfört att den välkomnar att det införs ett varningssystem på gemenskapsnivå, vilket bl.a. kommer att kunna effektivisera tullmyndighetens kontroller enligt punktskattekontrollagen och effektivisera beskattningsmyndighetens kontrollverksamhet. I enlighet härmed har också, med ikraftträdande den 1 juli 1999, genomförts vissa lagändringar beträffande ledsagardokument vid transporter av obeskattade varor till annat EU-land och vid export. Bland annat har för vissa transporter uppställts krav på ett femte exemplar av ledsagardokumentet.

På gemenskapsnivå pågår nu arbete med att utforma det datoriserade kontrollsystemet.

Vad gäller projekt på nationell nivå kan nämnas att det inom *skatteförvaltningen* under perioden april 1998–december 1999 pågick ett projekt syftande till att genom ett antal punktskatterevisorer hos skattskyldiga registrerade som upplagshavare kontrollera att punktskatter redovisats och betalats i den ordning och enligt de bestämmelser som gäller. Det s.k. lagerprojektet leddes av Riksskatteverket, som i slutet av november 1999 lämnade sin slutrapport. Av rapporten framgår bl.a. följande. Projektet har omfattat 220 revisioner, varav sex ej var avslutade vid tidpunkten för rapporten och därför inte heller ingått i beräkningsunderlaget i rapporten. De avslutade revisionerna har avsett 572 registrerade skatteupplag, varav 342 upplag avseende alkohol- eller tobaksvaror (resterande 230 har avsett mineraloljeprodukter). Resultatet av projektet visar enligt verket att systemet med upplagshavare och skatteupplag i huvudsak fungerar bra i Sverige. Inga större oegentligheter har uppdagats. Däremot har framkommit att kännedomen om regelsystemet fortfarande i vissa avseenden är bristfällig. Vidare framhålls från verkets sida bl.a. att det är viktigt att nyregistrerade upplagshavare och skatteupplag kontrolleras kort tid efter godkännandet.

Vad gäller strävanden på nationell nivå kan vidare nämnas att en *arbetsgrupp inom regeringskansliet* har sett över bl.a. varusmuggningslagen. Gruppen har bl.a. haft i uppdrag att undersöka möjligheterna att införa strängare straffrättsliga sanktioner mot förfaranden som strider mot suspensionsordningen i cirkulationsdirektivet. Arbetsgruppen har i departementspromemorian Ny varusmuggningslag (Ds 1998:53) lämnat olika förslag i skärpande riktning. Arbetsgruppens förslag till ny varusmuggningslag bereds f.n. inom Regeringskansliet. Proposition kan beräknas lämnas till riksdagen i slutet av maj 2000.

Som framgått ser *1998 års punktskatteutredning* över förfarandereglerna för punktskatter. I uppdraget ingår (se dir.

1997:152) att kartlägga hur lagstiftningen har tillämpats sedan Sveriges medlemskap i EU och mot bakgrund av erfarenheterna från tillämpningen överväga bl.a. om cirkulationsdirektivets begrepp suspensionsordning bör införlivas i exempelvis lagen om alkoholskatt, om bestämmelserna om skattskyldighetens inträde är förenliga med cirkulationsdirektivet, om bestämmelserna om godkännande av upplagshavare och skatteupplag behöver ändras i skärpande riktning och om kraven på säkerhet för transporter bör utvidgas. I uppdraget ingår även att göra en allmän översyn av LPP. Utredaren skall i detta sammanhang undersöka om punktskatterna kan inordnas i s.k. skattekontosystemet och i sådant fall föreslå nödvändiga lagändringar.

Som bakgrund anförs i direktiven att utredaren bör analysera tillämpningen av bestämmelserna i bl.a. lagen om alkoholskatt om godkännande av upplagshavare och skatteupplag, i syfte att klargöra om det krävs ändringar av lagstiftningen i skärpande riktning samt om beskattningsmyndigheten bör få möjlighet att besiktiga lokaler m.m. Vidare anförs att de svenska bestämmelserna i bl.a. lagen om alkoholskatt om att upplagshavare skall ställa säkerhet för betalning av skatt i samband med transport av obeskattade varor, endast omfattar transport av varor som sålts inom EU och inte varor som importerats eller skall exporteras. Utredaren skall därför lägga fram förslag till en lagändring som utvidgar kraven på säkerhet, i enlighet med cirkulationsdirektivet. Vid utformningen av lagförslagen bör utgångspunkten vara att kraven på säkerhet skall täcka samtliga de fall som inte täcks av de krav på säkerhet som finns i EG:s tulllagstiftning.

Utredningsarbetet skall vara avslutat senast den 1 juni 2000.

7 EU och EG-rätten

7.1 Allmänt om EU

Sverige är sedan den 1 januari 1995 medlem i Europeiska unionen (EU).

Samarbetet i EU grundas på fördrag mellan suveräna stater. Genom fördragen har medlemsstaterna överlåtit en viss del av sin makt och sina beslutsbefogenheter till gemenskaperna och dess institutioner. Samarbetet har på vissa områden överstatlig karaktär och institutionerna har befogenhet att fatta beslut i medlemsstaternas ställe. Den överlämnade makten återfinns inom den del av unionen som utgörs av det traditionellt ekonomiska samarbetet och rör frågor om bl.a. den inre marknaden med fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital samt jordbruks-, konkurrens- och handelspolitik.

Genom fördraget om Europeiska unionen (även kallat Maastrichtfördraget, Unionsfördraget eller EU-fördraget), som trädde i kraft den 1 november 1993, utvidgades de politikområden inom vilka samarbete sker. Genom Amsterdamfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem (Amsterdamfördraget), som trädde i kraft den 1 maj 1999, utvecklades samarbetet ytterligare. Efter en gemensam inledning bygger Amsterdamfördraget vidare på den struktur med en överbyggnad och tre pelare som skapades genom Maastrichtfördraget.

Inom den första pelaren är samarbetet av överstatlig karaktär. Samarbetet i denna del regleras av de tre grundfördragen; fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget), fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen (Parisfördraget, Kol- och stålfördraget eller EKSG-fördraget) och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom-fördraget) med de ändringar som dessa fördrag genomgått.

De hänvisningar till EG-fördraget som görs i det följande avser den artikelnumrering som har införts genom Amsterdamfördraget. (I fråga om vissa välkända artiklar nämns även det tidigare artikelnumret inom parentes.) I beskrivningen nedan av rättsfall anges däremot artiklarna med den numrering de hade före Amsterdamfördraget.

I den andra och tredje pelaren är samarbetet av mellanstatlig karaktär. Till den andra pelaren hör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) och till den tredje pelaren hör polis-samarbete och straffrättsligt samarbete. De enskilda medlemsstaterna har alltså inte överlämnat någon del av sin suveränitet till EU inom dessa områden. Beslut som fattas inom de områden som omfattas av andra och tredje pelaren skall enligt huvudregeln fattas enhälligt.

Inom ramen för den första pelaren har de fem gemensamma institutionerna, dvs. Europaparlamentet, Europeiska unionens råd, Europeiska kommissionen, Europeiska gemenskapernas domstol (EG-domstolen; varunder finns Europeiska gemenskapernas första instansrätt) samt Europeiska revisionsrätten, ansvaret för att genomföra gemenskapens uppgifter i enlighet med de tre grundfördragen.

7.2 EG-rätten och dess betydelse i nationell rättstillämpning

7.2.1 Allmänt

På grundval av de grundläggande fördragen har en egen rättsordning skapats – *EG-rätten*. Den liknar, med dess särskilda grunddrag, inte en nationell rättsordning och skiljer sig från både traditionell statsrätt och internationell rätt i allmänhet. Den är självständig men integrerad med medlemsstaternas nationella rättssystem. I egenskap av högste uttolkare av denna rättsordning har EG-domstolen utvecklat viktiga principer för dess tillämpning.

Med Sveriges medlemskap i EU har EG-rätten, som framgått, blivit en del av den svenska rättsordningen.

EG-rättens rättskällor kan delas in i fyra slag; *primärrätten* med de grundläggande fördragen inklusive senare ändringar samt alla anslutningsfördrag, *sekundärrätten*, dvs. den lagstiftning som antagits av institutionerna (t.ex. förordningar och direktiv), *internationella avtal* som ingåtts av gemenskapen samt *EG-domstolens praxis*.

Grundfördragen liksom förordningarna har vad som kallas *direkt tillämplighet*. Med direkt tillämplighet menas att reglerna automatiskt blir en del av den nationella rättsordningen och som sådana skall tillämpas inom denna. EG-rättsliga regler kan också ha *direkt effekt*. Därmed åsyftas sådana direkt tillämpliga regler som också är så utformade att de kan åberopas av enskilda som stöd för rättigheter som tillerkänts dem.

Direkt effekt kan vara antingen vertikal eller horisontell. Vertikal direkt effekt innebär att en bestämmelse kan ge rättigheter till den

enskilde som denne kan åberopa mot nationella myndigheter. Horisontell direkt effekt innebär att rättigheterna kan åberopas i förhållande till andra enskilda.

Det finns huvudsakligen fem typer av rättsakter som gemenskapens institutioner, i de flesta fall rådet och kommissionen, kan anta. Dessa är förordningar, direktiv, beslut, rekommendationer och yttranden (artikel 249 i EG-fördraget).

En *förordning*, som t.ex. rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan, har allmän giltighet. Den är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Alla medlemsstater måste således tillämpa bestämmelserna i en förordning. Så snart en förordning trätt i kraft, vilket den gör genom att ha publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning (EGT), blir den automatiskt en del av medlemsstaternas nationella rättssystem. När en förordning väl trätt i kraft utesluter den tillämpningen av nationell lagstiftning som inte är förenlig med förordningen. En förordning skapar rättigheter och skyldigheter inte bara för medlemsstaterna utan även för enskilda (dvs. har för de enskilda direkt effekt).

Ett *direktiv*, som t.ex. rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor (dvs. cirkulationsdirektivet), är med avseende på det resultat som skall uppnås bindande för varje medlemsstat till vilken det är riktat men överlåter åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. Avsikten med direktiv är att harmonisera lagstiftningen mellan de olika medlemsstaterna. När tiden för genomförande gått till ända kan vissa regler ha direkt effekt; detta gäller även om staten inte har omsatt direktivet i sin nationella rättsordning.

Beslut är till alla delar bindande för dem som de är riktade till. Beslut kan vara ställt till en eller flera medlemsstater eller till en eller flera fysiska och juridiska personer. Kommissionen använder ofta beslut i bestämda ärenden, t.ex. i ärenden om statsstöd.

Rekommendationer och *yttranden* är inte bindande.

Vid tillämpning av nationell rätt, särskilt sådan lag som införts för att genomföra ett visst direktiv, är nationella domstolar skyldiga att tolka den nationella rätten i ljuset av direktivets ordalydelse och syfte. EG-rätten skall inte bara beaktas fullt ut i medlemsstaternas nationella rätt utan också ges företräde framför däremot stridande nationella regler. Principen om gemenskapsrättens företräde säkerställer en uniform rättstillämpning även för det fall att medlemsstaterna inte har kunnat eller velat omsätta EG-rättsliga regler till nationell lag. Den övervägande delen av tillämpningen av EG-rätten sker på nationell nivå

i de skilda medlemsstaterna; i olika nationella domstolar och hos myndigheter. I denna verksamhet har de nationella domstolarna möjlighet att begära förhandsavgörande från EG-domstolen enligt artikel 234 i EG-fördraget (f.d. artikel 177) och sålunda få ett tolkningsbesked i en viss fråga där både den nationella rätten och EG-rätten är föremål för prövning. Kompetensfördelningen mellan domstolarna innebär att EG-domstolen tolkar EG-rätten medan den nationella domstolen tillämpar EG-rätten i sitt avgörande av det nationella målet.

EG-domstolen har den exklusiva befogenheten att tolka EG-rätten (jfr artikel 220 i EG-fördraget). Vid sin tolkning och tillämpning har domstolen vidareutvecklat principerna inom EG-rätten. Många av EG-domstolens viktigaste avgöranden har varit förhandsavgöranden.

En viktig del av EG-rätten är de grundläggande allmänna rättsprinciperna. Några rättsprinciper finns uttryckligen angivna i fördragen. Andra principer har härletts från fördragen eller hämtats från medlemsstaternas rättssystem. Bland de allmänna rättsprinciper som tillämpas av EG-domstolen kan nämnas legalitetsprincipen, likabehandlingsprincipen, subsidiaritetsprincipen, proportionalitetsprincipen och skyddet för de mänskliga rättigheterna.

7.2.2 Principen om fri rörlighet för varor

EG-fördraget m.m.

En central del av EG-samarbetet i den första pelaren utgörs av den *inre marknaden* som är ett område utan inre gräns med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital (artikel 14 i EG-fördraget).

Reglerna beträffande den fria rörligheten för varor innebär ett avskaffande av både tullar och avgifter samt kvantitativa restriktioner och åtgärder med motsvarande verkan mellan medlemsstaterna. En särskild betydelse i sammanhanget har artiklarna 28 och 30 (f.d. artiklarna 30 och 36) i EG-fördraget. Enligt artikel 28 är kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan som huvudregel förbjudna mellan medlemsstaterna. Artikeln har direkt tillämplighet i medlemsstaterna och har också tillerkänts direkt effekt. (Eftersom det är begreppen import/export som genomgående används i nu redovisade bestämmelser används dessa begrepp även nedan.)

Avgörande för bedömningen av om en åtgärd faller under artikel 28 är inte utformningen av åtgärden utan den verkan åtgärden har. EG-domstolen har givit uttrycket "åtgärder med motsvarande verkan" en vid tolkning. Den närmare innebörden av uttrycket har preciserats av

EG-domstolen i det s.k. Dassonville-målet (mål 8/74 Dassonville, REG 1974, s. 837). I det målet uttalade domstolen att med uttrycket avses alla åtgärder som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan hindra handeln inom gemenskapen. Domstolen har vidare tolkat ovan nämnda begrepp på så sätt att en vara som lagligen tillverkas och marknadsförs i en medlemsstat skall ha fritt inträde i alla medlemsstater. Detta synsätt, som har haft stor betydelse för integrationen, grundades i målet Cassis de Dijon (mål 120/78 Rewe-Zentral AG mot Bundesmonopolverwaltung für Branntwein, REG 1979, s. 649).

I en dom från 1993 utvecklade domstolen sin praxis och förklarade att nationella regler avseende vissa försäljningssätt inte påverkar handelsflödet mellan medlemsstaterna (mål C-267-268/91, Keck och Mithouard, REG 1993, s. I-6097). Reglerna måste dock, för att inte omfattas av förbudet i dåvarande artikel 30, gälla för både inhemska och andra aktörer samt ha samma rättsliga och faktiska verkan på inhemska och importerade varor.

EG-domstolen har efter det s.k. Keck-målet i några fall prövat exklusiva försäljningsrättigheter och därvid dömt i linje med domen i nämnda mål (exempelvis mål C-391/92, Kommissionen mot Grekland, REG 1995, s. I-1621 och mål C-387/93, åklagaren mot Giorgio Domingo Banchemo, REG 1995, s. I-4663).

I fråga om nationella regler som föreskriver tillståndskrav för import av varor har EG-domstolen i flera fall slagit fast att sådana krav är att anse som en åtgärd med motsvarande verkan (se t.ex. mål 51-54/71, International Fruit, REG 1971, s. 1107 och mål 41/76, Donckerwolcke, REG 1976, s. 1921 samt mål C-304/88, Kommissionen mot Belgien, REG 1990, s. I-2801).

Artikel 28, som beträffande export har sin motsvarighet i artikel 29 (f.d. artikel 34 i EG-fördraget), är inte utan undantag. I artikel 30 anges situationer då handelshindrande nationella regleringar undantagsvis kan vara tillåtna mellan medlemsstaterna. Enligt artikeln gäller att bestämmelserna i artikel 28 och 29 inte skall hindra sådana förbud eller restriktioner mot import, export eller transitering som grundas på hänsyn till

- allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet,
- intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv,
- intresset att bevara växter,
- intresset att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde, eller
- intresset att skydda industriell och kommersiell äganderätt.

Det kan således vara tillåtet med förbud eller restriktioner som syftar till att skydda människors hälsa från alkoholens skadeverkningar.

Förbuden eller restriktionerna får dock inte utgöra medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Åtgärderna måste vara nödvändiga och får inte heller gå längre än vad som behövs. Åtgärderna i fråga måste alltså vara proportionella i förhållande till de mål som eftersträvas. En intresseavvägning skall göras mellan det nationella skyddsintresset och gemenskapsintresset så att varucirkulationen på den gemensamma marknaden inte onödigt hämmas. Om ett skyddsbehov kan tillfredsställas på ett annat sätt än vad som skett och om ett sådant sätt bedöms medföra mindre hinder för det fria varuutbytet, måste medlemsstaten välja det sättet.

EG-domstolen har givit villkoren för att medge undantag en snäv tolkning. I exempelvis två mål där domstolen funnit att importreglerna stred mot dåvarande artikel 30 (mål C-304/88, Kommissionen mot Belgien, REG 1990, s. I-2801 och mål 124/81, UHT Milk, REG 1983, s. 203) åberopades det i dåvarande artikel 36 angivna skyddsintresset för människors liv och hälsa. Målen handlade om import av levande boskap respektive värmebehandlad mjölk och grädde. I båda fallen underkände EG-domstolen argumentationen och ansåg att skyddet för den allmänna hälsan kunde tillgodoses med mindre genomgripande åtgärder.

Vid sidan av nuvarande artikel 30 i EG-fördraget och de hänsyn som där räknas upp har EG-domstolen i sin rättstillämpning utvecklat ytterligare undantag. Exempel på sådana undantag är effektiv skattekontroll, konsumentskydd och god handelssed.

Franzén-målet, m.m.

EG-domstolens dom

I Franzén-målet (mål C-189/95, åklagaren mot Harry Franzén, REG 1997, s. I-5909) prövade EG-domstolen förenligheten av Systembolagets detaljhandelsmonopol med gemenskapsrätten (nuvarande artikel 31, f.d. artikel 37, i EG-fördraget). I domen, som meddelades den 23 oktober 1997, slog domstolen fast att dåvarande artikel 37 inte utgjorde hinder för sådana nationella bestämmelser om ett statligt detaljhandelsmonopol för spritdrycker, vin och starköl ("alkoholdrycker") och dess funktionssätt som avsågs i begäran om förhandsavgörande.

EG-domstolen tolkade emellertid de frågor som Landskrona tingsrätt ställt på det sättet att de också avsåg de nationella bestämmelser som, även om de inte direkt reglerade monopolets

funktionssätt, ändå påverkade detta. De bestämmelserna skulle enligt domstolen bedömas mot dåvarande artikel 30 i EG-fördraget, dvs. regeln om förbud mot kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan.

Vad domstolen därvid prövade var tillståndssystemet för partihandlare och tillverkare. Detta system utgjorde enligt domstolen ett hinder för import av spritdrycker, vin och starköl från övriga medlemsstater genom att dessa drycker fördrades genom bl.a. kostnader för mellanhänder och kostnader i samband med betalning av de skatter och avgifter som fordrades för att tillstånd skulle beviljas eller som hade samband med skyldigheten att förfoga över lagringsutrymmen på svenskt territorium. En sådan lagstiftning som den svenska stod alltså i strid med dåvarande artikel 30.

Den svenska lagstiftningen kunde inte rättfärdigas under åberopande av dåvarande artikel 36, dvs. lagstiftningen kunde inte fullt ut motiveras av hänsyn till skyddet för liv och hälsa. Den svenska staten ansågs inte ha visat vare sig att det tillståndssystem för partihandel som föreskrevs i alkohollagen, särskilt vad avsåg villkoren för lagringskapacitet samt de höga skatter och avgifter som skulle betalas av tillståndshavarna, stod i proportion till syftet att skydda folkhälsan eller att syftet inte skulle kunnat uppnås genom åtgärder som begränsade handeln inom gemenskapen i mindre utsträckning.

Således fann domstolen att dåvarande artiklarna 30 och 36 utgjorde hinder för nationella bestämmelser varigenom rätten att importera spritdrycker, vin och starköl var förbehållen aktörer med tillverknings- eller partihandelstillstånd på sådana villkor som föreskrevs i den svenska lagstiftningen.

Händelseförloppet sedan EG-domstolens förhandsavgörande

Som en anpassning till EG-domstolens förhandsavgörande beslöt regeringen den 24 oktober 1997 att sänka avgifterna för tillståndsprövning för tillverknings- och partihandelstillstånd från 25 000 kronor till 2 000 kronor. Samtidigt sänktes tillsynsavgifterna med 30 procent. Ett annat resultat av domen var att Alkoholinspektionens föreskrifter om ansökan om partihandelstillstånd liksom föreskrifterna kring lagerhållning och distribution förenklades.

Vid sin uppföljning av Franzén-målet beslutade Europeiska kommissionen att till Sveriges regering enligt dåvarande artikel 169 (nuvarande artikel 226) i EG-fördraget överlämna en s.k. formell underrättelse om hinder mot import av spritdrycker, vin och starköl till Sverige. I underrättelsen av den 5 maj 1998 gjorde kommissionen

gällande bl.a. att vissa villkor och krav i den svenska lagstiftningen beträffande partihandelstillstånd (krav på lagringsmöjligheter och visad lämplighet samt tillsynsavgifterna) stod i strid med dåvarande artiklarna 30–36 i EG-fördraget. De svenska åtgärderna kunde inte betraktas som nödvändiga och proportionella i förhållande till intresset av skydd för folkhälsan.

Den formella underrättelsen föranledde de tilläggsdirektiv som Alkoholutredningen fick den 25 juni 1998.

Det kan nämnas att Landskrona tingsrätt den 15 september 1998 ådömde Harry Franzén dagsböter för olovlig försäljning av alkoholdrycker och olovligt innehav av sådana drycker, enligt dels lagen om handel med drycker, dels alkohollagen.

Mot bakgrund av Franzén-domen, tidigare rättspraxis från EG-domstolen (särskilt mål C-304/88, Kommissionen mot Belgien, REG 1990, s. I-2801 och mål 124/81, UHT Milk, REG 1983, s. 203) och kommissionens sedan länge kända kritik gjorde utredningen vid genomförandet av den första delen av utredningsuppdraget bedömningen att det svenska systemet med partihandelstillstånd som villkor för rätt till import generellt kunde ifrågasättas från EG-rättslig synpunkt. Det ansågs därför finnas anledning att söka utforma en reglering som framstod som hållbar också på längre sikt. Mot bakgrund av dessa ståndpunkter föreslog utredningen att de särskilda partihandelstillstånden skulle avskaffas och i alkohollagen ersättas med en koppling till vissa begrepp i lagen om alkoholskatt. Som framgått av bl.a. kapitel 3 har förslagen, efter regerings- och riksdagsbehandling, utmynnat i motsvarande lagändringar med ikraftträdande den 1 januari 2000.

8 Myndighetsstrukturen på alkoholområdet

8.1 Alkoholutredningens direktiv

I Alkoholutredningens direktiv 1998:19, beslutade vid regeringssammanträde i mars 1998, uttalas bl.a. följande.

Det finns i samband med översynen av de materiella bestämmelserna på området även skäl att utreda huruvida Läkemedelsverket även fortsättningsvis skall vara central tillstånds- och tillsynsmyndighet för handeln med tekniska alkoholprodukter eller om dessa uppgifter bör föras över till Alkoholinspektionen. För ett sådant överförande talar inte minst det förhållandet att tillståndsgivning och tillsyn avseende tillverkning av sprit redan idag ligger på Alkoholinspektionen och att de alkoholpolitiska kontrollfrågorna skulle bli samlade vid en central myndighet och inte uppsplittrade som nu. En sådan ordning förutsätter dock att såväl den kemisk-tekniska kompetens som den mer allmänna erfarenhet på området som har byggts upp hos Läkemedelsverket kan föras över och tas till vara hos Alkoholinspektionen. Samtidigt har regeringen givit Statskontoret i uppdrag att kartlägga vissa centrala och regionala myndigheters och då bl.a. även Läkemedelsverkets ansvar och uppgifter på alkohol- och narkotikaområdet. Statskontoret skall också lämna ett principiellt förslag till en ny myndighetsstruktur på området. Utredaren har i uppdrag att i samråd med Statskontoret närmare diskutera även dessa organisatoriska frågor. Utredaren skall också belysa de ekonomiska konsekvenserna av en eventuell organisatorisk förändring.

8.2 Statskontorets rapport

Bakgrund och förslag

Regeringen gav i januari 1998 i uppdrag till Statskontoret att kartlägga vissa centrala och regionala myndigheters och andra organisationers ansvar och uppgifter på alkohol- och narkotikaområdet (AN-området). I

uppdraget ingick också att lämna principförslag till en ny myndighetsstruktur på området.

Statskontoret redovisade uppdraget i rapporten Samordning mot droger – kartläggning och skiss till ny myndighetsstruktur på alkohol- och narkotikaområdet (1998:22) som överlämnades till regeringen i september 1998.

I rapporten anför Statskontoret bl.a. följande:

- Förutsättningarna för regeringen att samlat styra, leda och följa upp samhällets insatser för att uppnå de alkohol- och narkotikapolitiska målen måste förbättras. Denna styrning försvåras i dag av mängden aktörer på alkohol- och narkotikaområdet.
- Dagens uppgiftsfördelning innehåller oklarheter, gränsdragningsproblem och samordningssvårigheter såväl centralt som regionalt som är till men för effektiviteten.
- Genom en förbättrad samordning och effektivisering av arbetet kan man sänka statens kostnader på området.

Statskontorets rapport mynnar, mot bakgrund av föreliggande problem och vissa allmänna utgångspunkter som att ompröva statens engagemang respektive att decentralisera uppgifter till regional/lokal nivå, ut i tre principiellt olika huvudalternativ för ny myndighetsstruktur:

- "Fusionsmodellen"; knyter an till den norska modellen (med ett Rusmiddeldirektorat) och innebär i princip att alla centrala alkohol- och narkotikafunktioner förs samman i en myndighet.
- "Stabsmyndighetsmodellen"; innebär att uppgifter som hänger nära samman med regeringens ledning, styrning, utveckling och utvärdering samlas hos en myndighet medan operativa förvaltningsuppgifter avskiljs. För all tillståndsverksamhet på alkoholområdet diskuteras "en samordning av alkoholpolitisk och fiskal prövning i kombination med en förenkling av och viss kommunalisering av prövningen" (se närmare nedan) alternativt en decentralisering till vissa länsstyrelser.
- "Samverkansmodellen"; bygger på att ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan undersökningsmyndigheterna förtydligas. Den befintliga myndighetsstrukturen ändras i princip inte.

I samtliga alternativ förutsätts att tillståndsärenden rörande alkoholdrycker och teknisk sprit hålls samman och att länsstyrelsens roll stärks. I övrigt diskuteras olika alternativ att placera in de nya uppgiftskombinationerna hos befintliga myndigheter respektive hos en nyinrättad myndighet.

Sammantaget finner Statskontoret i sin rapport att samverkansmodellen inte tillräckligt förbättrar regeringens förutsättningar att samlat styra den statliga AN-verksamheten. Den är inte heller ägnad att markera ett nytänkande eller en kraftsamling på AN-politiken. I valet

mellan fusionsmodellen och stabsmyndighetsmodellen anser Statskontoret att det finns ett visst försteg för den sistnämnda. I bägge alternativen anser Statskontoret att inrättande av en ny myndighet är bäst.

Statskontoret förordar alltså att ett fortsatt organisationsarbete inriktas mot en ny central stabsmyndighet för ledning, utveckling och utvärdering av den statliga AN-verksamheten. Myndigheten skall ansvara för bl.a. "föreskriftsarbete och övergripande tillsyn vad gäller alkoholdrycker och teknisk sprit som inte ankommer på punktskattemyndigheten". De aktörer som utövar omedelbar tillsyn på fältet – polismyndigheter, kommuner, skattemyndigheter och länsstyrelser – skall rapportera till samordningsmyndigheten. Vad gäller tillståndsgivningen bör enligt Statskontoret i första hand övervägas att genomföra en samordning med skattemyndighetens och kommunernas tillståndsgivning. En samordning med skattemyndigheten skulle innebära att denna myndighet (genom Särskilda skattekontoret) "samtidigt prövar ansökan om registrering som skattskyldig och tillstånd att tillverka och/eller handla med alkoholvaror respektive teknisk sprit". För att undvika ett stort merarbete för skattemyndigheten bör enligt Statskontoret övervägas en samordning med även kommunerna, genom att man låter dessa ha hand om "ärenden som avser mindre volymer obeskattad (denaturerad) sprit exempelvis att användas för utbildnings- och forskningsändamål, i egen produktionsprocess etc.". För ett lokalt övertagande talar även att kommunens lokalkännedom om de sökande då kan utnyttjas. Den revisionella tillsynen bör av praktiska skäl ligga på skattemyndigheten. Länsstyrelsen bör utöva statlig direkttillsyn över de kommunala besluten. Enligt Statskontoret skulle den samordnade tillståndsprovningen, förutom att förenkla och effektivisera tillståndsadministrationen, på flera punkter möta den kritik som Europeiska kommissionen riktat mot hinder för import av alkoholdrycker till Sverige.

Statskontoret anför att en vidareutveckling av att kommunalisera provningen av vissa tillståndsärenden skulle kunna vara att överlåta ansvaret för "minutförsäljningen" av vissa tungt denaturerade produkter på partihandlarna. Dessa har redan en god kännedom om produkter och kunder och kan föreslå en denaturering som passar ett visst behov. Systemet påminner enligt Statskontoret om den modell för egenkontroll av produktsäkerhet m.m. som är vanlig beträffande det fria varuutbytet inom den europeiska gemenskapen. Den ställer dock stora krav på ansvarig myndighet att såväl utforma entydiga villkor som att utöva tillsyn.

Vad gäller resursbehovet bedömer Statskontoret att en samordnad tillståndsprovning medför ett marginellt ökat resursbehov hos

skattemyndigheten. För kommunernas del bedöms att det krävs ökade resurser för kompetensuppbyggnad och handläggning vid prövning av vissa ärenden rörande teknisk sprit. Om lösningen med att överlåta ansvaret på partihandlarna skulle väljas undviks dock enligt Statskontoret belastningsökningen på kommunerna.

Statskontoret understryker i sin rapport att såväl samordnad som decentraliserad tillståndsgivning kräver närmare granskning på ett antal punkter. Behovet att av alkoholpolitiska skäl komplettera det prövningsunderlag som skattemyndigheten i dag inhämtar måste exempelvis undersökas närmare. Vidare bör det undersökas hur kompetensbehovet för att ta ställning till och kontrollera de tekniska villkor som skall gälla för denaturering och skattebefrielse av tekniska spritprodukter skall tillgodoses om besluten läggs på kommunen. I den mån någon av de framförda lösningarna vinner gehör föreslås att fortsatt beredning görs av Alkoholutredningen.

Remissvaren

Till grund för den nedan begränsade redovisningen ligger Socialdepartementets sammanställning 1999-02-23 av remissyttrandena över Statskontorets rapport. För en fullständig redovisning av remissvaren hänvisas till nämnda sammanställning¹.

Beträffande de övergripande synpunkterna på rapporten kan kortfattat nämnas bl.a. följande.

Läkemedelsverket anser bl.a. att de arbetsuppgifter som verket har även fortsättningsvis bör utföras av en central myndighet och inte decentraliseras till lokala och regionala myndigheter.

Alkoholinspektionen tar bestämt avstånd från en decentralisering som innebär att den centrala stödjande verksamheten nedprioriteras. Alkoholinspektionen anser att alla frågor som gäller import, tillverkning och försäljning bör vara samlade hos inspektionen.

Riksskatteverket tillstyrker en samordning av tillståndsgivningen beträffande upplagshavare/upplag och tillstånd att tillverka eller handla med alkoholvaror, men framhåller att utgångspunkten för Särskilda skattekontorets arbete måste vara det EG-rättsliga systemet beträffande punktskatter. Verket anser det inte vara lika naturligt att samordna den fiskala verksamheten med tillståndsgivning enligt LFT. Om denna verksamhet förs över till skatteförvaltningen behövs förstärkning med kemisk/teknisk kompetens motsvarande den som i dag finns på

¹ Dnr S97/604/ST.

Läkemedelsverket. Verket avstyrker att kommunerna skall tilldelas ansvar för beskattning eller tillståndsgivning avseende teknisk sprit.

8.3 Propositionen 1998/99:134

I propositionen 1998/99:134 Vissa alkoholfrågor, m.m. instämmer regeringen i allt väsentligt i den problembeskrivning som Statskontoret gör i sin rapport. Att det finns så många aktörer på central statlig nivå konstateras framstå som ett huvudproblem. Bland annat försvåras för regeringen att leda, styra och följa upp verksamheten på det drogpolitiska området, såväl centralt som regionalt. Mot bakgrund av den kartläggning som Statskontoret gjort konstateras att det finns anledning att begränsa antalet centrala myndigheter på området. Enligt regeringens förvaltningspolitiska proposition (prop. 1997/98:136 Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst), skall en renodling och avgränsning av statens uppgifter också även fortsättningsvis eftersträvas. Det kan t.ex. handla om att decentralisera uppgifter till regional eller kommunal nivå där kunskap om lokala förhållanden är av vikt och att ompröva ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter, organisationer och mellan stat och kommun.

Regeringen finner i nu aktuella proposition att en organisationskommitté bör tillsättas med uppgift att ombilda Folkhälsoinstitutet till en ny myndighet med tydligare uppgifter av stabsmyndighetskaraktär på folkhälsoområdet.

På alkoholområdet anges det vara tanken att Alkoholinspektionens kvarvarande uppgifter av övergripande tillsynskaraktär skall föras dit liksom Läkemedelsverkets när det gäller teknisk sprit. Utgångspunkten för Alkoholutredningens arbete avseende teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat framhålls böra vara ”att nuvarande tillståndsgivning och tillståndsverksamhet antingen decentraliseras eller förs över till annan myndighet. Det som kommer att bli kvar är det övergripande tillsyns- och uppföljningsansvaret för lagstiftningen som på samma sätt som när det gäller alkohollagen som utgångspunkt bör föras till den nya myndigheten”.

Avsikten är att den nya myndigheten skall fungera fullt ut fr.o.m. den 1 juli år 2001.

8.4 Organisationskommittén

Den tillsatta organisationskommittén (S 1999:10) har i uppdrag att i enlighet med vad som ovan angetts mer i detalj tydliggöra mål och

uppgifter samt senast den 1 juni 2000 lämna förslag till organisation av den nya myndighetens verksamhet (dir. 1999:56).

I direktiven anges bl.a. följande.

På alkoholområdet skall den nya folkhälsomyndigheten vara central tillsyns- och uppföljningsmyndighet när det gäller bestämmelserna i alkohollagen (1994:1738) och lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. och svara för föreskriftsarbete, allmänna råd och övergripande tillsyn samt ha en central expertfunktion på dessa områden i syfte att se till att tillämpningen av de båda lagarna blir så riktig och enhetlig som möjligt och enligt lagstiftarens intentioner. Myndigheten skall således följa upp det alkoholpolitiska regelsystemet och utvärdera alkohollagstiftningens tillämpning och funktion. Det skall även ingå i uppgiften att ta fram informations- och utbildningsmaterial som riktar sig till olika organisationer och myndigheter verksamma inom alkoholområdet och se till att aktörerna på marknaden har nödvändig kunskap och information om frågor som rör alkoholens risker, alkoholpolitiken och det alkoholpolitiska regelverket. Myndigheten bör följa domstolarnas rättspraxis och sprida kännedom om rättsutvecklingen samt ansvara för det nationella tillstånds- och personregister som enligt alkohollagen skall finnas över dem som har bl.a. serveringstillstånd för alkoholdrycker. Organisationskommittén skall lämna förslag till hur dessa uppgifter lämpligast kan integreras med det övriga folkhälsoarbetet och organiseras hos den nya myndigheten.

Kommittén skall också lämna förslag till vilken statistik som kommer att behövas i framtiden för myndighetens tillsyn, kontroll och uppföljning på alkoholområdet. Förändringen med att föra samman Alkoholinspektionens och Läkemedelsverkets övergripande tillsyns- och uppföljningsuppgifter på alkoholområdet med övrigt folkhälsoarbete skall ses som ett led i att skapa en mer rationell och ändamålsenlig administration kring de här frågorna. Kommittén skall i de här frågorna samråda med Alkoholutredningen (dir. 1998:19 och 1998:52).

Vad gäller Alkoholinspektionens verksamhet anges i direktiven att inspektionen som egen myndighet läggs ned i samband med att den nya myndigheten inrättas.

II
Överväganden
och
förslag

9 Allmänna överväganden

9.1 Inledning

Som redogjorts för i kapitel 1 har utredningen såvitt nu är i fråga haft som huvudsakligt uppdrag att se över gällande lagstiftning för teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (alltså de s.k. tekniska alkoholprodukterna) samt lämna förslag till ny lagstiftning på området. Beträffande lagförslaget har gällt att det skall vara utarbetat som en särskild lag, såsom i dag, eller inarbetat i alkohollagen. På utredningen har vidare legat bl.a. att belysa regleringens förhållande till dels de förpliktelser som följer av Sveriges anslutning till EU, dels de skatterättsliga författningarna på området, framför allt lagen om alkoholskatt.

Utredningen har vidare enligt direktiven haft att utreda bl.a. om Läkemedelsverket även fortsättningsvis bör vara central tillstånds- och tillsynsmyndighet för handeln med tekniska alkoholprodukter eller om dessa uppgifter bör föras över till Alkoholinspektionen. Sedan direktiven skrevs har dock regeringen, som redovisats i kapitel 8, fattat beslut om en ny myndighetsstruktur på alkoholområdet. Förändringar kommer att ske bl.a. på så sätt att Alkoholinspektionens uppgifter av övergripande tillsynskaraktär kommer att föras över till en ny myndighet. Till denna nya myndighet, till vilken Folkhälsoinstitutet kommer att ombildas, kommer att föras över även Läkemedelsverkets motsvarande uppgifter när det gäller teknisk sprit. Avsikten är att Alkoholinspektionen som egen myndighet skall läggas ned i samband med den nya myndighetens inrättande den 1 juli 2001.

Genom beslutet om Alkoholinspektionens upphörande har kommit att ligga på utredningen också att se över och lämna förslag beträffande inspektionens i alkohollagen reglerade kvarvarande tillstånds- och tillsynsverksamhet, dvs. verksamheten vad gäller dels tillverknings-tillstånden avseende sprit och alkoholdrycker (spritdrycker, vin, starköl och öl), dels inköpstillstånden avseende spritdrycker, vin och starköl för tekniska m.fl. ändamål.

I nästa avsnitt lämnas först en kort redogörelse för vissa sakförhållanden på bl.a. området för de tekniska alkoholprodukterna. I

avsnittet därefter redovisas utredningens allmänna utgångspunkter framför allt när det gäller handeln med teknisk sprit. Även andra delområden behandlas dock. Närmare diskussion av och förslag beträffande de olika delområdena finns i kapitel 10–13. Kapitel 11 innehåller även förslag beträffande definitionerna av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. I kapitel 14 behandlas vissa övriga frågor, såsom reglerna om straffansvar m.m.

Det erinras om att utredningen, som nämnts i avsnitt 1.3, i sina texter beträffande tillverkning följer terminologin i 2 kap. alkohollagen. Det talas således inte om tillverkning av teknisk sprit utan om tillverkning av sprit (samt spritdrycker och andra alkoholdrycker).

9.2 Något om sakförhållandena

Som beskrivits i avsnitt 4.1 kan sägas att det i Sverige årligen hanteras ca 80 000 ton teknisk sprit. Detta motsvarar ca tre gånger så mycket som Systembolagets årliga försäljning av varor i dess sortiment, omräknat till 100-procentig alkohol (systembolagsförsäljningen uppgår till motsvarande ca 23 000 ton alkohol med nämnda alkoholhalt). Av nämnda ca 80 000 ton har ca 67 000 ton förts in från utlandet. "Endast" ca 13 000 ton har således tillverkats i Sverige. Bakom nu nämnda sprit finns i dag två tillverkningsföretag. Av redovisade 80 000 ton används drygt hälften (ca 40 000 ton) inom området kemisk omvandling (dvs. ur etanolen framställs andra ämnen som t.ex. etylacetat). Endast ett företag står i dag för hela denna hantering. Vidare används strax under 20 procent (ca 15 000 ton) vid framställning av etanolhaltiga drivmedel. Bakom denna hantering finns endast en aktör på den svenska marknaden (samma företag som använder ca 40 000 ton för kemisk omvandling). Resterande drygt 30 procent kan sägas vara föremål för hantering på den öppna marknaden. Av dessa ca 25 000 ton består, uppskattningsvis, ca 20 procent av odenaturerad sprit. Den övervägande delen av den tekniska spriten på den öppna marknaden består således av denaturerad sprit. Ca 70 procent är ofullständigt denaturerad sprit och ca 10 procent är fullständigt denaturerad sprit.

På den öppna marknaden finns bl.a. 10 företag, ibland kallade partihandlare, som säljer teknisk sprit till ca 10 000 innehavare av inköpstillstånd (ca 6 000 företag/näringsidkare och ca 4 000 skolor, universitet o.d.). Dessa använder spriten t.ex. för framställning av olika produkter eller för forsknings- eller undervisningsändamål. Bland köparna av teknisk sprit finns, som redovisats i avsnitt 4.12.2, inte lagligen några enskilda personer.

Partihandlarnas inköp inom eller utom landet avser oftast så stora kvantiteter att leveranserna sker med tankbåtar e.d. Andra företags inköp, vilka oftast sker inom landet, avser leveranser i allt från tankbilar till enlitersflaskor.

Vad gäller de alkoholhaltiga preparaten har deras mångfald tidigare beskrivits (se kapitel 5). Läkemedelsverkets register rörande alkoholhaltiga preparat omfattar f.n. drygt 2 350 produkter av vitt skilda slag. Preparaten är i registret indelade i huvudgrupperna tekniska produkter, kosmetika, drivmedel, aromer, livsmedel och övriga produkter. Bland preparaten finns bl.a. etanolhaltiga drivmedel för exempelvis bussar lika väl som chokladpraliner med likör. Merparten av produkterna i registret – ca 60 procent – är inte avsedda att förtäras (medan det motsatta alltså är fallet med resterande ca 40 procent). Av produkterna i registret härrör ungefär lika många från utlandet som från Sverige. Det är oftast produkterna från utlandet som förorsakar svårigheter vid Läkemedelsverkets bedömning. Dessa problem sammanhänger bl.a. med en olikartad syn i olika länder för risken för missbruk av alkoholhaltiga preparat.

Enligt de i dag gällande reglerna krävs för införsel/import, försäljning och inköp inom landet av teknisk sprit normalt tillstånd av Läkemedelsverket, medan tillståndskravet för alkoholhaltiga preparat är begränsat till införseln/importen. Alkoholhaltiga preparat kan dock i princip inte säljas inom landet utan att först ha blivit godkända. Beträffande såväl teknisk sprit som de alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring gäller att de i princip måste vara denaturerade, varmed menas att produkten skall ha tillsatts något ämne för att göra den otjänlig för förtäring. En innehavare av tillstånd enligt LFT kan få sitt tillstånd återkallat av verket, t.ex. om han handlat i strid med vad som är tillåtet enligt tillståndet. Ett godkännande kan inte återkallas.

Den som vill föra in teknisk sprit till landet måste förutom ovan beskrivna regler för införsel iakta de skatterättsliga reglerna beträffande införsel av sådan sprit. Bestämmelserna i lagen om alkoholskatt, som grundar sig på EG-rättsliga regler, innebär bl.a. att yrkesmässig införsel av obeskattad teknisk sprit kan bedrivas i princip endast av den som godkänts som upplagshavare eller är varumottagare (se även avsnitt 6.4.2). Handel inom landet med obeskattad sådan sprit kan enligt nämnda lag bedrivas endast av upplagshavare. För upplagshavarens förvaring av spriten måste, om den skall kunna hanteras under skattesuspension, finnas ett godkänt skatteupplag. Upplagshavare eller registrerad varumottagare som inte längre uppfyller kraven på lämplighet kan få godkännandet eller registreringen återkallat/-d av beskattningsmyndigheten (till den 1 juli 2000 Skattemyndigheten i Gävle och fr.o.m. detta datum Riksskatteverket).

Vad gäller de alkoholhaltiga preparaten har de punktskatterättsliga reglerna inte samma betydelse som på tekniska sprit-området. I princip kan dessa regler sägas ha betydelse endast vad gäller tillverkning av sådana preparat.

Beträffande tillverkning av sprit och/eller alkoholdrycker gäller enligt beskattningsreglerna bl.a. att alkoholskatt skall betalas för all tillverkad etylalkohol (alltså sprit och spritdrycker). Något undantag från skatteplikt för tillverkning för privat bruk finns således inte för sådan alkohol. (Däremot kan tillverkning av öl, vin och andra jästa drycker ske i hemmet för privat bruk utan att varorna blir skattepliktiga.) Skattskyldigheten inträder, för annan än upplagshavare, när varorna tillverkas. De i dag drygt 50 innehavarna av Alkoholinspektionens tillverkningsstillstånd är, med något enstaka undantag, upplagshavare och kan alltså tillverka alkoholvarorna under skatt suspension, dvs. utan att behöva lämna deklaration och betala skatt när ”varje vara” tillverkas (se vidare avsnitt 6.4.2).

Vad slutligen beträffar innehavarna av tillstånd avseende inköp av spritdrycker, vin och starköl för tekniska m.fl. ändamål, saknar de punktskatterättsliga reglerna f.n. egentlig betydelse. Dessa tillståndshavare kan f.n. inte köpa in alkoholdrycker obeskattade för industriell och liknande användning, utan måste begära återbetalning av alkoholskatten (se avsnitt 6.4.3 under rubriken Inköp mot försäkring för tekniska m.fl. ändamål).

9.3 Utgångspunkter för en ny lagstiftning

Som redovisats i avsnitt 2.3 kan det huvudsakliga syftet bakom alkohollagen och LFT sägas vara detsamma, nämligen att söka förebygga alkoholpolitiska olägenheter och/eller missbruk. Båda lagarna har sin grund i alkoholpolitiska överväganden. Alkohollagen reglerar formerna för försäljning av alkoholdrycker för konsumtion. LFT fyller funktionen att hindra att teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat konsumeras eller missbrukas som surrogat för alkoholdrycker. Flera skillnader finns dock mellan de båda regelkomplexen. Riskerna för olägenheter till följd av att tekniska alkoholprodukter används för konsumtion då detta inte är avsett eller på ett ej avsett sätt är i viss mån annorlunda än de risker som följer med de produkter som skall kontrolleras genom alkohollagen. Vidare skiljer sig handeln med tekniska alkoholprodukter på flera punkter från verksamhet som innefattar tillverkning av eller handel med alkoholdrycker. Skillnaderna kommer till uttryck bl.a. genom det i alkohollagen föreskrivna statliga detaljhandelsmonopolet för spritdrycker, vin och starköl (System-

bolaget) och genom att tillståndshavare enligt LFT i allmänhet bedriver en väsentligt annorlunda verksamhet än tillståndshavare enligt alkohollagen.

En översyn av LFT är, som redogjorts för i kapitel 4, motiverad av flera skäl. Bland annat är lagstiftningen föråldrad genom att teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat definieras delvis med utgångspunkt i den numera upphävda tulltaxelagen. Vidare kan ifrågasättas bl.a. ordningen att det i lagen anges att handeln med alkoholhaltiga preparat är fri samtidigt som försäljning av ett visst preparat i praktiken inte är möjlig utan föregående prövning och godkännande av Läkemedelsverket. Av resursskäl kan också ifrågasättas att ha en godkännandeprövning av preparat vilka inte innebär någon missbruksrisk.

En ny lagstiftning för de tekniska alkoholprodukterna föreslogs redan i mitten av 1980-talet, i Alkoholhandelsutredningens betänkande *Handel med teknisk sprit m.m.* (SOU 1986:35). På grundval av detta förslag pågick också, under 1990, i Regeringskansliet ett arbete med förslag till ny lagstiftning på området. Överväganden i samband med Sveriges förhandlingar om ett medlemskap i EU medförde emellertid att proposition lades fram endast vad avsåg möjligheten att ta ut kontrollavgifter för att täcka statens kostnader för tillsyn enligt lagen.

Sveriges inträde i EU 1995 har gjort det ännu mer angeläget med en ny lagstiftning. Bland annat gäller att LFT i flera avseenden kan anses strida mot grundläggande EG-rättsliga regler. Som exempel kan nämnas att lagen, både vad gäller teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, uppställer krav på införsel/import-tillstånd. EG-rättsliga invändningar kan resas även mot kravet på godkännande av preparat.

Dessutom kan beträffande *den tekniska spriten* konstateras följande. I dag kontrolleras handeln – i vilket begrepp inkluderas även den yrkesmässiga införseln – av Läkemedelsverket, beskattningsmyndigheten och Tullverket. De olika kontrollsystemen har i grunden olika syften och mål men kan i viss mån samverka och förstärka varandra. Tullverket och beskattningsmyndigheten utövar en omfattande kontroll av alkoholimporten. Sistnämnda myndighet kontrollerar att punktskatten på den tekniska spriten betalas samt tillsammans med Tullverket att reglerna i cirkulationsdirektivet följs. Om en handlare säljer teknisk sprit till andra än han får sälja till är detta dessutom ett brott som skall beivras av åklagare och polismyndigheter. Läkemedelsverket administrerar ett tillståndssystem i vilket det inte förekommer några enskilda personer. Att utöver de regler som tillämpas av tull-, beskattnings-, polis- och åklagarmyndighet ha ytterligare ett kontrollsystem för handeln med teknisk sprit kan ifrågasättas bl.a. utifrån den EG-rättsliga principen om varors fria rörlighet. Det kan här erinras om vad Europeiska kommissionen

anförde till Sveriges regering i den formella underrättelsen om hinder mot import av spritdrycker, vin och starköl (avsnitt 7.2.2). I underrättelsen gjorde kommissionen gällande bl.a. att vissa villkor och krav i den svenska lagstiftningen beträffande partihandelstillstånd (krav på lagringsmöjligheter och visad lämplighet samt tillsynsavgifterna) stod ”i strid med artikel 30–36” i EG-fördraget. De svenska åtgärderna kunde inte betraktas som nödvändiga och proportionella i förhållande till intresset att skydda folkhälsan. På grundval av bl.a. kommissionens underrättelse har fr.o.m. den 1 januari 2000 partihandelstillstånden slopats och ersatts med en koppling till vissa begrepp i lagen om alkoholskatt (se avsnitt 2.2).

Att ha dubbla eller fler kontrollsystem bör enligt utredningens mening generellt ifrågasättas inte bara utifrån EG-rättsliga aspekter utan även av resursskäl. Att så långt som möjligt rationalisera och samordna de olika kontrollsystemen är angeläget.

En första fråga är emellertid om det alls behövs en särskild reglering för teknisk sprit vid sidan av skattekontrollen.

Att den tekniska spriten, liksom hittills, endast skall vara avsedd för tekniska m.fl. ändamål – och således inte för dryckesändamål – är givet.

Från principiell synpunkt finns inte heller skäl att avvika från vad som i dag gäller beträffande enskilda personers avsaknad av möjlighet att köpa teknisk sprit. En annan sak är att inte bara företag, universitet o.d. utan även enskilda personer genom utredningens förslag beträffande fullständigt denaturerad teknisk sprit – alltså sprit som enligt vad som överenskommits om på gemenskapsnivå skall vara skattebefriad – kommer att kunna köpa sådan sprit (se avsnitt 11.2). Från detta slag av teknisk sprit, för vilken alltså förelås gälla fri handel, bortses i redovisningen nedan.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts om det avsedda användningsområdet för den tekniska spriten och den grundläggande tanken att det på marknaden för sådan sprit inte skall förekomma några enskilda personer, finns från strikt alkoholpolitisk synpunkt knappast skäl att ha ett särskilt kontrollsystem för den tekniska spriten som sådan i något av de led som denna sprit kan förekomma i (införsel/import-, försäljnings-, inköps- eller utförsel/exportledet). En ansökan om tillstånd e.d. rörande teknisk sprit, som egentligen utgör en råvara bland andra, kan inte avslås under åberopande av direkt alkoholpolitiska skäl.

Emellertid kan det inte bortses från att det finns ett starkt samband med det alkoholpolitiskt motiverade regelverket för alkoholdrycker. De höga skatterna och den begränsade tillgängligheten innebär att det finns starka incitament till illegal avsättning av den tekniska spriten, i

slutändan för konsumtion. Att olika former av illegal hantering av obeskattad sådan sprit kan ge avsevärd ekonomisk vinning är uppenbart.

Enligt utredningens mening är det därför nödvändigt att även fortsättningsvis upprätthålla en kontroll av att teknisk sprit inte kommer på fel vägar, dvs. kommer ut på den illegala marknaden, och i slutfasen förtärs, dessutom kanske med olika farliga beståndsdelar (t.ex. metanol, dvs. vad som ibland kallas träsprit). Det bör uppmärksammas att förtäring av sprit med så hög alkoholhalt som omkring 95–99 volymprocent i sig är direkt hälsovådlig. Även sprit som innehåller omkring 60 volymprocent alkohol kan anses direkt farlig för hälsan. Att kunna kontrollera flödena av teknisk sprit och att kunna uppställa och upprätthålla krav på att spriten innehåller starkast möjliga denaturering är således mycket viktigt inte bara med hänsyn till de ekonomiska aspekterna utan framför allt av folkhälsoskäl.

Störst behov av att kunna styra och kontrollera flödena av den tekniska spriten måste enligt utredningen anses finnas när det gäller inköpsledet, dvs. hos de slutliga förbrukarna av spriten. Genom framför allt inköpsstillstånden ges i dag förutsättningar för att kunna påverka och kontrollera att spriten inom landet köps och används inom ramen för vad lagstiftaren har avsett, dvs. användning för tekniska m.fl. ändamål. En ny lagstiftning måste ge minst lika goda möjligheter till kontroll i detta avseende.

Den nya lagstiftningen måste vidare inte bara på ett effektivt sätt kunna tillgodose det huvudsakliga syftet med regleringen, dvs. att skydda människors hälsa. Den måste dessutom vara både nu och på längre sikt godtagbar från EG-rättslig synpunkt. Naturligtvis får den inte heller negativt påverka möjligheterna för Sverige att föra en restriktiv alkoholpolitik.

På vilket sätt bör då handeln med teknisk sprit övervakas? De olika men i viss mån samverkande kontrollsystemen har tidigare redovisats. I princip samtliga försäljare av teknisk sprit är, förutom att de är innehavare av Läkemedelsverkets försäljningstillstånd enligt LFT, också godkända som upplagshavare enligt skattelagstiftningen. Det är i princip endast dessa försäljare som genom införseltillstånd tillåts föra in teknisk sprit till landet. Skatte- och tullkontrollen bygger på EG-direktiv och kan endast ändras efter beslut inom EU. En rationalisering av den nuvarande kontrollen av teknisk sprit – som får sägas innebära ett visst dubbelarbete – bör därför enligt utredningens mening bygga på en förstärkning av skatte- och tullkontrollen, varvid Läkemedelsverkets verksamhet med tillståndsgivning kan slopas. Detta ligger också i linje med utredningens direktiv. Utredningen anser alltså att beskattningsmyndigheten (dvs. Riksskatteverket) bör ges ansvaret för kontrollen av

den inhemska handeln med teknisk sprit. För införseln/importen, och utförseln/exporten, bör beskattningsmyndigheten ges ansvar tillsammans med Tullverket. Genom att handeln i allmänhet avser obeskattad sprit finns också ett starkt fiskalt intresse av en effektiv kontroll på dessa områden.

Särskild tillståndsgivning för handel med teknisk sprit ter sig i det läget inte påkallad. Enligt utredningens mening bör såväl rätten till handel, dvs. bland annat försäljning, som rätten till inköp bygga på vissa i lagen angivna kriterier vilka lätt kan fastställas och kontrolleras av beskattningsmyndigheten. De närmare övervägandena och förslagen vad gäller rätten att bedriva handel, och förutsättningarna för att i övrigt hantera teknisk sprit, redovisas i kapitel 11.

Även om reglerna för bl.a. försäljning av *alkoholhaltiga preparat* i flera avseenden skiljer sig från motsvarande regler för teknisk sprit kan även dessa ifrågasättas av bl.a. EG-rättsliga skäl. En orsak är kravet på införseltillstånd, vilket i princip är otillåtet (se kapitel 7). Även försäljningsgodkännanden kan i sig anses strida mot EG-rätten. De begränsningar av införseln och försäljningsmöjligheterna av ett preparat som uppställs genom ett medlemslands nationella regler måste – liksom vad gäller bl.a. den tekniska spriten – för att kunna vara förenliga med EG-rätten kunna motiveras av exempelvis folkhälsoskäl och dessutom vara proportionella i förhållande till det åsyftade ändamålet.

Handeln med alkoholhaltiga preparat är i dag i princip fri. Detta bör gälla även i fortsättningen. Införseltillstånd samt krav på godkännande för införsel och försäljning måste i den nya lagstiftningen som nämnts undvikas av EG-rättsliga skäl. Anledning saknas dessutom att utöva kontroll över alla dessa olika slag av preparat, varav de flesta kan sägas inte innebära någon risk för missbruk. Enligt Alkoholutredningens mening finns det dock skäl att uppställa vissa allmänna krav på preparaten för att dessa skall få säljas fritt. T.ex. kommer denaturering även fortsättningsvis att vara ett mycket viktigt verktyg i strävandet att förhindra missbruk. Det bör därför föreskrivas bl.a. att preparat som inte är avsedda för förtäring och som skall användas eller säljas inom landet skall vara denaturerade på ett sätt som så långt som möjligt hindrar att de konsumeras. Det är också viktigt att definiera begreppet alkoholhaltigt preparat snävt, så att inte regleringen för dessa preparat utnyttjas för otillåten försäljning av teknisk sprit eller alkoholdrycker. Vidare måste finnas en möjlighet att ingripa mot preparat som missbrukas. En vidare redogörelse för utredningens överväganden och förslag rörande de alkoholhaltiga preparaten lämnas i kapitel 12.

Utredningen har också haft att ta ställning till *var den nya lagstiftningen om tekniska alkoholprodukter skall vara placerad.*

Argument kan anföras både för alternativet att även fortsättningsvis ha ett separat regelverk för produkterna och alternativet att inarbeta den nya lagstiftningen i alkohollagen. Under utredningsarbetet har utredningen emellertid slutligen stannat för att föreslå det senare alternativet. Detta har bl.a. sin orsak i svårigheterna att dra en klar gräns mellan "teknisk" sprit och annan sprit. En placering i alkohollagen tydliggör också sambandet med övriga alkoholpolitiskt motiverade regler och syftet att skydda folkhälsan.

Vad gäller *tillverkningsstillstånden* finns likheter med både de nuvarande tillstånden till försäljning av teknisk sprit och de tidigare partihandelstillstånden avseende spritdrycker, vin och starköl. Inte heller de av Alkoholinspektionen meddelade tillverkningsstillstånden, vilka kan avse endast yrkesmässig tillverkning, kan avslås under åberopande av strikt alkoholpolitiska skäl. Några alkoholpolitiska förtecken kan kontrollen av den yrkesmässiga tillverkningen alltså inte anses ha. Även vad gäller tillverkningsverksamheten förekommer fler än ett kontrollsystem, genom att tillverkningen i dag kontrolleras av såväl Alkoholinspektionen som beskattningsmyndigheten. Med något undantag är samtliga innehavare av tillverkningsstillstånd godkända som upplagshavare enligt skattelagstiftningen. Beskattningsmyndigheten kontrollerar att punktskatten på den tekniska spriten betalas och att cirkulationsdirektivet följs.

Även beträffande tillverkningsstillstånden anser utredningen det vara mest ändamålsenligt att bygga vidare på den skattekontroll som redan sker i dag. Rätten att yrkesmässigt tillverka sprit och alkoholdrycker bör på motsvarande sätt som beträffande handel med teknisk sprit knytas till vissa i lagen angivna kriterier, vilka lätt kan fastställas av beskattningsmyndigheten. Hur utredningen anser att tillverkningsreglerna närmare bör vara utformade framgår av kapitel 10.

Vad slutligen gäller *tillstånden avseende inköp av spritdrycker, vin och starköl för tekniska m.fl. ändamål*, kan konstateras följande. Bland inköparna finns endast näringsidkare. Inte heller bakom dessa regler finns någon alkoholpolitik i ordets striktare bemärkelse. Bland innehavarna av tillstånden finns numera inga upplagshavare som kan köpa varorna skattefritt. De punktskatterättsliga reglerna ger heller ingen rätt till inköp av obeskattade alkoholdrycker av aktuellt slag för industriell och liknande användning utan inköpen måste i dessa fall ske av beskattade varor mot senare återbetalning av alkoholskatten. Enligt utredningens mening finns mot denna bakgrund ingen anledning att behålla nuvarande regler om inköpstillstånd. En möjlighet att inköpa dryckerna obeskattade för teknisk användning – vilket ter sig rimligt – kräver dock nya bestämmelser. Utredningens överväganden och förslag

vad gäller dessa inköp, bl.a. såvitt avser beskattningsreglerna, redovisas i kapitel 13.

Vad beträffar *myndighetsstrukturen på alkoholområdet* har regeringen i propositionen 1998/99:134 föreslagit omfattande förändringar av denna. Förslagen har redovisats för riksdagen. Regeringen har i sina direktiv till den organisationskommitté som har i uppgift bl.a. att mer i detalj tydliggöra mål och uppgifter för den nya myndighet av stabsmyndighetskaraktär som är tänkt att kunna fungera fullt ut fr.o.m. den 1 juli 2001, anfört bl.a. följande. Den nya folkhälsomyndigheten skall på alkoholområdet vara central tillsyns- och uppföljningsmyndighet när det gäller bestämmelserna i alkohollagen och LFT. Vidare skall myndigheten svara för föreskriftsarbete, allmänna råd och övergripande tillsyn. Myndigheten skall ha en central expertfunktion på dessa områden i syfte att se till att tillämpningen av de båda lagarna blir så riktig och enhetlig som möjligt och enligt lagstiftarens intentioner. (Se vidare avsnitt 8.3–4.)

På den tidigare nämnda organisationskommittén ligger att lämna förslag till hur dessa uppgifter lämpligast kan integreras med det övriga folkhälsoarbetet och organiseras hos den nya myndigheten. Förslagen skall redovisas senast den 1 juni 2000.

Mot bakgrund av det nu anförda har Alkoholutredningen inte funnit anledning att lägga några egna förslag beträffande myndighetsstrukturen, utan har vid sina överväganden och i sina förslag utgått från en organisation av det slag som regeringen redan tagit ställning för.

Utredningen har i sitt arbete benämnt den centrala myndigheten "Stabsmyndigheten" och använder denna benämning även fortsättningsvis i betänkandet.

Slutligen kan erinras om att 1998 års punktskatteutredning har att senast den 1 juni 2000 redovisa sina förslag avseende bl.a. förändringar av det skatterättsliga försäkranssystemet i lagen om alkoholskatt. Alkoholutredningen har inte någon möjlighet att beakta de ändringar som kan komma att föreslås av denna utredning. Erforderlig sammanjämkning av de olika förslagen synes därför få ske vid beredningen i Regeringskansliet.

10 Tillverkning av sprit och alkoholdrycker

Förslag: Tillverkningstillstånden avseende tillverkning av sprit samt spritdrycker, vin, starköl och öl (alkoholdrycker) tas bort i sin nuvarande form och ersätts i alkohollagen med en rätt att under vissa förutsättningar bedriva tillverkning av sådana varor. Dessa förutsättningar knyts till godkännande som upplagshavare för de varor som är i fråga enligt lagen om alkoholskatt.

Utredningen har i föregående kapitel redovisat sina allmänna överväganden och ställningstaganden beträffande bl.a. nuvarande tillverkningstillstånd, vilka utredningen alltså anser bör slopas.

Om tillverkningstillstånden avseende sprit samt spritdrycker, vin, starköl och öl tas bort i sin nuvarande form skulle rätt att tillverka sådana varor i princip enbart kunna grunda sig på den punkt-skattevärdsliga regleringen i lagen om alkoholskatt. Detta skulle dock kunna medföra vissa problem. Kretsen av tillverkare skulle bli svåröverskådlig. Dessutom behövs närmare föreskrifter om tillverkningen. Utredningen föreslår därför att det fortsättningsvis i alkohollagen (2 kap. 1 § första stycket och 2 §) föreskrivs när rätt att bedriva tillverkning av sprit och alkoholdrycker föreligger. Den stora skillnaden jämfört med tidigare blir att de som bedriver tillverkning inte längre behöver ha särskilt tillstånd för denna verksamhet. De lagstadgade förutsättningarna för rätt till tillverkning av sprit och alkoholdrycker knyts istället till skattskyldigheten för alkoholskatt.

Yrkesmässig tillverkning av och förvaring av sprit och alkoholdrycker under skatt suspension kan ske endast om tillverkaren är upplagshavare och innehar ett godkänt skatteupplag. Upplagshavaren är en fysisk eller juridisk person som såväl yrkesmässigt som regelmässigt tillverkar eller annars hanterar skattepliktiga varor och som har att ställa säkerhet för skattens betalning. Nuvarande innehavare av tillverkningstillstånd är, med något enstaka undantag, skatterättsligt godkända som upplagshavare. Förvaring av de tillverkade varorna bör enligt utredningen alltid ske i ett skatteupplag, med de föreskrifter om säkerhet m.m. som gäller beträffande upplaget

samt möjligheter till kontroll. För att det skall föreligga rätt att bedriva tillverkning av sprit och/eller alkoholdrycker bör det mot bakgrund härav krävas att tillverkaren är godkänd som upplagshavare, med den förvaring som då måste ske i godkända skatteupplag.

För rätt att tillverka bör vidare uppställas krav på bl.a. att den vara som avses tillverkas – sprit, spritdrycker, vin, starköl eller öl, ev. i viss kombination – omfattas av upplagshavargodkännandet i fråga.

Godkännande som upplagshavare enligt lagen om alkoholskatt sker numera med utgångspunkt från någon av de i nämnda lag angivna fem kategorierna av alkoholvaror; alltså öl, vin, andra jästa drycker än vin och öl, mellanklassprodukter och etylalkohol. Slaget av verksamhet anges inte. Den som godkänns för hantering av teknisk sprit blir godkänd såvitt avser ”etylalkohol hänförlig till KN-nr 2207 (teknisk sprit)”. Den vars godkännande avser spritdrycker blir godkänd för hantering av ”etylalkohol (spritdrycker m.m.), dock ej etylalkohol hänförlig till KN-nr 2207 (teknisk sprit)”. Den vars godkännande avser båda kategorierna får hantera ”etylalkohol, såväl hänförlig till KN-nr 2207 (teknisk sprit) som övrig etylalkohol (spritdrycker m.m.)”. Den som önskar övergå till tillverkning av annan vara än vad godkännandet avser får hos beskattningsmyndigheten begära att godkännandet utökas till att omfatta även denna vara.

Rätten att tillverka bör enligt utredningen ytterligare snävas in. För att tillverkningsrätt skall föreligga bör uppställas krav på att godkännandet avser inte bara den alkoholvara som är i fråga utan dessutom tar sikte på verksamhet i form av tillverkning eller bearbetning – alltså sådan verksamhet som anges i 9 § första stycket 1 lagen om alkoholskatt – av ifrågavarande slag av vara eller varor. Det finns enligt utredningen inte anledning till att den som har rätt att bedriva handel med teknisk sprit även skall ha rätt att tillverka sådan sprit.

Här bör även beröras frågan hur man skall se på borttagning eller försvagning av denaturering i teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat. Sådana förfaranden kan, enligt utredningen, knappast bedömas som något annat än tillverkning av sprit. Gärningen faller därmed, om den är olovlig, in under straffstadgandet i 10 kap. 1 § 1.

För att förtydliga det sagda bör i lagen anges att med tillverkning av sprit likställs borttagning eller försvagning av denaturering, och även andra förfaranden med teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i syfte att göra dem tjänliga för förtäring; se den föreslagna 1 kap. 7 c §. Företag som bedriver rening/återvinning av sprit som dessförinnan använts av företaget i någon tillverkningsprocess, eller endast sysslar med återvinningsverksamhet, bör också omfattas av reglerna om tillverkning, med krav på upplagshavargodkännande m.m. Enligt 1 kap.

7 c § bör därför också gälla att återvinning av sprit likställs med tillverkning av sådan vara.

Beträffande rätt att bedriva partihandel med spritdrycker, vin och starköl (se 4 kap. 1 § alkohollagen) gäller genom stadgandet i 3 kap. 7 § alkohollagen i dess lydelse fr.o.m. den 1 januari 2000 att bl.a. sådan handel inte får bedrivas av den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Någon motsvarande bestämmelse beträffande tillverkning finns inte i alkohollagen. De personer som anges i 3 kap. 7 § skulle dock i dag genom Alkoholinspektionens lämplighetsbedömning vid prövning av en ansökan om tillverkningstillstånd inte anses uppfylla kraven för tillstånd. Anledning att inte uppställa motsvarande krav även för den som avser att bedriva tillverkning finns inte. I överensstämmelse med vad som gäller enligt 3 kap. 7 § beträffande partihandel m.m. bör föreskriften avseende tillverkning ta sikte på den som har rätt att bedriva tillverkningsverksamheten, alltså inte den i rörelsen anställda personalen.

Anledning att uppställa olika regler för yrkesmässig tillverkning av å ena sidan sprit och spritdrycker (2 kap. 1 § första stycket) och å andra sidan vin, starköl och öl (2 kap. 2 §) föreligger inte. Vad som ovan sagts om krav beträffande upplagshavargodkännande och viss ålder m.m. skall således gälla alla de nämnda slagen av alkoholvaror.

Vad beträffar tillverkning av vin, starköl och öl gäller enligt sistnämnda paragraf att sådana varor får tillverkas utan tillstånd om det gäller tillverkning i hemmet för eget behov. Denna regel berörs inte av utredningens förslag.

Att tillverkningstillstånden slopas betyder, som framgått ovan, inte att tillverkning av sprit och alkoholdrycker kan bedrivas utan kontroll. Beskattningsmyndigheten utövar kontroll över att skattskyldigheten fullgörs. En upplagshavare som inte längre uppfyller kraven på lämplighet kan få sitt godkännande återkallat. Beskattningsmyndigheten kontrollerar också att alkoholvarorna inte säljs till någon som inte har rätt att köpa dem.

Beskattningsmyndigheten har i samband med slopandet av partihandelstillstånden fått att utföra kontroll över till vilka de som bedriver partihandel med spritdrycker, vin och starköl säljer sina varor (se 8 kap. 1 a § alkohollagen och 4 kap. 5 § nämnda lag). I princip samtliga som enligt de nya reglerna kommer att ha rätt att tillverka nämnda alkoholdrycker är redan i dag, genom upplagshavargodkännandet, berättigade att bedriva partihandel med de varor som omfattas av godkännandet. Därmed finns rätt att sälja varorna till bl.a. Systembolaget och till annan som är berättigad att bedriva partihandel med varorna (dvs. förutom till annan som godkänts som upplagshavare

för motsvarande varor även till den som registrerats som varumottagare för det eller de aktuella slagen av varor). Vidare kan varorna säljas till den som meddelats serveringstillstånd för respektive varor och till den som har rätt att köpa in varorna för tekniska m.fl. ändamål (se kapitel 13). Den som har rätt att bedriva partihandel i enlighet med det sagda får även sälja varorna till annat land och sälja dem till den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg. Han får även omförpacka eller buteljera varorna. Mot bakgrund av vad som nu sagts behövs inte längre några särskilda regler om rätt för tillverkare av alkoholdrycker att sälja varorna. 2 kap. 4 § alkohollagen bör därför upphävas.

För den som tillverkar sprit föreskrivs i dag i 2 kap. 5 § alkohollagen att sådan tillverkare får förfoga över den av honom tillverkade spriten endast för export och, efter medgivande av Alkoholinspektionen, för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt LFT.

De nya reglerna om försäljning av teknisk sprit föreslås fortsättningsvis vara placerade i ett nytt kapitel i alkohollagen; 2 a kap. Som närmare redovisas i nästa kapitel, anser utredningen att rätt att bedriva handel med teknisk sprit bör föreligga för den som är godkänd som upplagshavare för sådan sprit. Utredningen föreslår därvid att den som har rätt att bedriva handel med teknisk sprit i sin verksamhet får sälja bl.a. av honom tillverkad sprit till annan som har rätt att bedriva handel med sådan sprit, till annan än upplagshavare som av beskattningsmyndigheten (Riksskatteverket) har medgetts köpa sprit för skattebefriad användning samt – på vissa villkor – till vissa andra näringsidkare samt undervisningsanstalter. Den som har rätt att bedriva handel med teknisk sprit får även föra ut sådan sprit.

Vad gäller sprittillverkarens rätt att förfoga över den av honom tillverkade spriten för användning i egen rörelse finns inte anledning att i fortsättningen uppställa krav på särskilt medgivande. Lagen om alkoholskatt innehåller regler för tillverkares, dvs. upplagshavares, förfogande över sina varor inom den egna sfären. För den som förfogar över obeskattad sprit på ett inte avsett sätt eller tar ut spriten ur skatteupplaget, inträder som huvudregel skatteplikt för varorna.

2 kap. 5 § alkohollagen bör ändras i enlighet med det sagda.

Det är självklart att om det uppmärksammas att någon sålt tillverkad sprit eller alkoholdryck till någon som inte har rätt att köpa varan, vilken försäljning i sig är straffbelagd, detta skall leda till att godkännandet som upplagshavare ifrågasätts.

I 4 kap. 6 § alkohollagen finns bestämmelser om vad som gäller när överlåtelse sker av rörelse i vilken det bedrivs t.ex. partihandel med spritdrycker, vin och starköl (för vilken rörelse det enligt 4 kap. 1 §

första stycket krävs godkännande som upplagshavare eller registrering som varumottagare). Enligt paragrafen får överlåtaren då sälja sitt lager av spritdrycker, vin eller starköl till sin efterträdare om denne är berättigad att bedriva verksamheten.

För konkursbo eller dödsbo gäller, enligt nämnda paragraf, att dessa utan hinder av bestämmelserna i alkohollagen får sälja spritdrycker, vin eller starköl till den som är berättigad att bedriva partihandel med sådana drycker eller till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet eller godkännande eller registrering som avses i 4 kap. 1 § första stycket återkallats ”eller att det finns andra tvingande skäl”.

Enligt utredningen finns behov av motsvarande reglering beträffande sprit. Således bör gälla att om en rörelse, vari ingår verksamhet för vilken det krävs godkännande som upplagshavare i enlighet med vad som anges i 2 kap. 1 § första stycket alkohollagen, får överlåtaren sälja sitt lager av sprit till sin efterträdare, om denne är berättigad att bedriva verksamheten. Vidare bör konkursbo eller dödsbo utan hinder av bestämmelserna i alkohollagen få sälja sprit till den som är berättigad att bedriva handel med sådan vara. Motsvarande bör gälla då en verksamhet måste avvecklas till följd av att godkännande som avses i 2 kap. 1 § första stycket återkallats eller då det finns andra tvingande skäl. Tvingande skäl kan vara t.ex. att den som bedriver verksamheten blir allvarligt sjuk. (Se den nya 2 kap. 6 §.)

Vad gäller möjligheten att meddela närmare föreskrifter om tillverkning av sprit eller alkoholdrycker, föreskrivs i dag i 2 kap. 3 § alkohollagen att sådana bestämmelser meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Alkoholinspektionen. Stabsmyndigheten skall enligt vad som uttalas i regeringens proposition 1998/1999:134 bl.a. ha att meddela föreskrifter på alkoholområdet. Riksskatteverket kommer att kunna meddela verkställighetsföreskrifter på beskattningsområdet; se förordningen (1990:1293) med instruktion för skatteförvaltningen. 2 kap. 3 § alkohollagen bör därför lämpligen utformas på så sätt att närmare bestämmelser beträffande tillverkning meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I alkohollagens kapitel om tillverkning finns bestämmelser beträffande innehav m.m. av destillationsapparat. Enligt 2 kap. 1 § andra stycket gäller att apparat som uppenbarligen är ägnad för tillverkning av sprit (destillationsapparat) och del till sådan apparat (apparatdel) endast får tillverkas för, överlåtas till eller innehas av den som har tillstånd enligt alkohollagen att tillverka sprit eller spritdrycker. Enligt tredje stycket får Alkoholinspektionen medge undantag från kravet på tillstånd. Ett sådant medgivande får ges tills

vidare eller för viss tid och får återkallas om förhållandena förändras. Sådant medgivande är avsett att kunna tillämpas bl.a. för de företag som bedriver återvinning av teknisk sprit. Alkoholinspektionen har i ett beslut i oktober 1996 medgett generellt undantag från tillståndskravet för:

- staten,
- apotek samt sjukhus och läroanstalter som står under statlig tillsyn,
- företag som har Läkemedelsverkets tillstånd att hantera teknisk sprit och som återvinner sådan sprit,
- kommunalt laboratorium och laboratorium i rörelsedrivande företag samt
- museer.

Vidare har, som nämnts i avsnitt 3.2.2, i beslutet medgetts undantag för organisationer och enskilda vad gäller innehav av antika destillationsapparater.

Regleringen av innehav m.m. av destillationsapparat och del till sådan apparat bör med hänsyn till förslaget om nya regler om rätt till tillverkning utformas som en egen paragraf (2 kap. 1 a §). Språkliga justeringar får göras med anledning av att tillverkningstillstånden slopas. Vad gäller Alkoholinspektionens möjlighet att medge undantag från kravet på tillstånd, bör enligt utredningen denna ersättas av en möjlighet för regeringen att i fråga om vissa slag av verksamhet föreskriva generellt undantag från bestämmelsen om krav på rätt att tillverka sprit eller spritdrycker för innehav m.m. av destillationsapparat. Det är alltså inte fråga om beslut i enskilda fall utan om en möjlighet att i förordning kunna göra vissa allmänna undantag från huvudregeln i alkohollagen. Härvid bör lämpligen kunna utgå från vad som angetts i Alkoholinspektionens nyss redovisade generella beslut.

Utredningens förslag i SOU 2000:59 om ändring av definitionen av sprit, berörs i nästa kapitel (avsnitt 11.1).

11 Handel med sprit för tekniska m.fl. ändamål

Förslag: Begreppen teknisk sprit och alkoholhaltigt preparat (de tekniska alkoholprodukterna) frikopplas från tullbestämmelserna och definieras självständigt, utifrån ett alkoholpolitiskt perspektiv. Lagstiftningen om handel med tekniska alkoholprodukter arbetas in i alkohollagen.

För s.k. fullständigt denaturerad (skattebefriad) teknisk sprit gäller fri handel. För andra slag av teknisk sprit införs en lagstadgad rätt att bedriva handel med teknisk sprit för den som är godkänd som upplagshavare för sådan sprit enligt lagen om alkoholskatt. Den som har rätt till handel med teknisk sprit kan köpa, föra in, sälja och föra ut sådana varor.

Försäljning inom landet får ske till, förutom till annan som har rätt att bedriva handel, till den som av beskattningsmyndigheten medgetts rätt att köpa teknisk sprit. Medgivande kan ges för sådan användning som medför skattebefrielse enligt lagen om alkoholskatt (teknisk, industriell, vetenskaplig, m.m.). Försäljning i begränsad kvantitet får ske utan medgivande till vissa näringsidkare och skolor. Den som av beskattningsmyndigheten medgetts köpa teknisk sprit kan köpa denna inom landet eller föra in den från annat land.

Som nämnts i kapitel 9 har utredningen vid sina överväganden och i sina förslag beträffande bl.a. handel med teknisk sprit utgått från en organisation av det slag som regeringen redan tagit ställning för, dvs. att den nya folkhälsomyndigheten – nedan benämnd Stabsmyndigheten – skall vara central tillsynsmyndighet när det gäller tillämpningen av alkohollagen. Förutom att ansvara för övergripande tillsyn skall myndigheten svara för föreskriftsarbete och meddelande av allmänna råd. Myndighetens centrala expertfunktion på dessa områden skall säkerställa att tillämpningen av lagen blir så riktig och enhetlig som möjligt och enligt lagstiftarens intentioner. Stabsmyndigheten avses inte få någon möjlighet att fatta enskilda förvaltningsbeslut.

Innan utredningen går in på sina närmare överväganden och förslag vad gäller handeln med den tekniska spriten, vill utredningen ta upp frågan om avgränsningen av vilka varor som bör falla under reglerna om teknisk sprit, dvs. framför allt hur begreppet teknisk sprit skall definieras. Härvid är gränsdragningen mot alkoholhaltiga preparat av särskild betydelse. Även definitionen av sådana preparat diskuteras därför till stor del i detta kapitel. Utredningens närmare förslag beträffande handeln med alkoholhaltiga preparat redovisas i nästa kapitel.

11.1 Definitioner

LFT

Som redovisats i bl.a. avsnitt 4.2 föreskrivs i LFT att en beteckning i lagen har samma betydelse som i alkohollagen (1 § tredje stycket LFT). Med sprit förstås enligt alkohollagen en vätska som innehåller alkohol i en koncentration av mer än 2,25 volymprocent. Med alkohol avses etylalkohol (1 kap. 2 § första och tredje styckena alkohollagen).

Enligt 1 § första stycket LFT förstås med *teknisk sprit* ”sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat likartat ändamål och som är hänförlig till tulltaxenummer 22.07 eller 22.08 B. 1 eller B. 2 tulltaxelagen (1987:1068)”.

Tulltaxenummer 22.07 i tulltaxan enligt den ej längre gällande tulltaxelagen omfattade vad som i tullsammanhang benämns som ”odenaturerad etylalkohol med en alkoholhalt av minst 80 volymprocent; etylalkohol och annan sprit, denaturerade, oavsett alkoholhalt”. Tulltaxenummer 22.08 B. 1 eller B. 2 avsåg ”odenaturerad etylalkohol med en alkoholhalt av mindre än 80 volymprocent; sprit, likör och andra spritdrycker”.

Som exempel på teknisk sprit kan, förutom finsprit (sprit med en alkoholhalt på 95–96 volymprocent), nämnas absolut alkohol (sprit med en alkoholhalt överstigande 99,5 volymprocent).

Vad beträffar begreppet *alkoholhaltigt preparat* förstås med detta enligt 1 § andra stycket LFT ”vara som innehåller mer än 1,8 viktprocent etylalkohol och som inte är hänförlig till tulltaxenummer 22.03–22.07 eller 22.08 B. 1 eller B. 2 och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (1992:859)”.

Tulltaxenummer 22.03–22.06 omfattade olika slag av alkoholhaltiga drycker.

Som exempel på alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring kan nämnas vissa färger, förtunnningar, rengöringsmedel,

kosmetika och köldbärare för kylanläggningar. Vidare kan nämnas brännvätskor och bilvårdsmedel, såsom karburatorsprit och spolarvätska, samt etanolhaltiga drivmedel.

Bland de preparat som motsatsvis är avsedda för förtäring finns bl.a. vissa sammansatta alkoholhaltiga beredningar (som aromer) för framställning av exempelvis läskedrycker. Vidare kan nämnas alkoholhaltig lag med frukt i (som exempelvis produkten ”aprikoser i brandy”), hallonsylt med konjak och punschpraliner. Dessutom kan nämnas vissa kosttillskott.

Enligt utredningens direktiv behöver definitionerna av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat ses över bl.a. med anledning av att begreppen definieras delvis med utgångspunkt i tulltaxan enligt den upphävda tulltaxelagen. Att överhuvudtaget ha en hänvisning till tulltaxebestämmelser kan enligt direktiven ifrågasättas, bl.a. eftersom en sådan koppling kan medföra att produkter som med hänsyn till exempelvis en låg missbruksrisk inte borde underkastas särskild kontroll ändå kan komma att omfattas av t.ex. krav på tillstånd. För det fall att det anses att en koppling till tulltaxebestämmelser bör finnas även fortsättningsvis bör, enligt direktiven, utgångspunkten vara den numera gällande tulltaxan. Denna tulltaxa, som brukar benämnas EG:s tulltaxa eller den gemensamma tulltaxan, finns i rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan.

Tullbestämmelserna

Som beskrivits närmare i avsnitt 4.2 var tulltaxelagen utarbetad på grundval av en internationell konvention rörande ett system för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering (Harmonized System, HS-konventionen). Även EG:s tulltaxa är utarbetad på grundval av denna konvention och dess nomenklatur (systematiska förteckning av varor). I EG:s tulltaxa har emellertid HS-nomenklaturens sexställiga varuklassificeringssystem byggts på och därigenom skapats den s.k. kombinerade nomenklaturen (KN) som skall användas för bl.a. statistiska ändamål. KN-numret består av HS-numret samt en sjunde och åttonde siffra. HS-numren, som är ca 5 000 till antalet, används av de flesta länder i världen. KN-numren används, förutom för statistikändamål, vid export till länder utanför EG. Det finns över 10 000 KN-nummer.

Den kombinerade nomenklaturen omfattar dels HS-nomenklaturen och EG:s underuppdelningar, dels kompletterande anmärkningar och andra bestämmelser relaterade till nämnda underuppdelningar.

Trots omfattningen av den kombinerade nomenklaturen har det ansetts nödvändigt att inarbeta vissa bestämmelser i en arbetstulltaxa för EG (TARIC). Numren i TARIC består av KN-numret med tillägg av en nionde och tionde siffra. Denna tioställiga kod, s.k. statistiskt nummer, används vid import till EG. TARIC består av över 20 000 nummer.

EG:s tulltaxa består av 21 avdelningar uppdelade i 96 kapitel. Revideringar sker ständigt. Ändringar i HS-nomenklaturen sker i regel vart fjärde år. Den senaste ändringen genomfördes 1996, och innebar relativt omfattande förändringar. Nästa ändring kommer att träda i kraft den 1 januari 2002. Den kombinerade nomenklaturen ges i regel ut i ny version varje år. TARIC ändras i princip varje dag (inräknat även smärre ändringar).

Att begreppen tulltaxenummer och KN-nummer ibland i andra än tullsammanhang ges en varierande innebörd, har tidigare nämnts. Stundtals används begreppen synonymt. Lagen om alkoholskatt utgår från fyrställiga nummer vilka benämns KN-nummer.

Med legaldefinitioner delvis kopplade till tulltaxenummer är det av grundläggande betydelse hur en vara skall klassificeras enligt tulltaxan, dvs. hur varans varunummer enligt tulltaxan skall bestämmas. Klassificering av varor har översiktligt behandlats i avsnitt 4.2.1, bl.a. vad gäller de olika frågor som vid klassificeringen kan komma att ställas på sin spets. Som där nämnts kan, såvitt gäller de varor som nu är ifråga, det stora problemet sägas röra denaturerad alkohol. Någon uttrycklig definition av begreppet denaturering finns inte på gemenskapsnivå. Begreppets innebörd varierar också mellan både olika EU-länder och olika tredje länder. Meningsskiljaktigheterna gäller bl.a. om denatureringsämnen, för att en vara skall kunna anses vara denaturerad, måste ha tillsatts genom en aktiv, medveten handling eller inte. En annan vid tulltaxeringen uppkommande fråga är när en produkt skall anses övergå från att vara denaturerad sprit till att bli en blandning (beredning), hänförlig till t.ex. tulltaxans kap. 38 rörande kemiska produkter. Den tull som tas ut för en vara hänförlig till tulltaxenummer 3814 är betydligt lägre än tullen för en vara hänförlig till tulltaxenummer 2207. Även i sistnämnda fråga har medlemsstaterna olika uppfattningar.

Denaturering

Begreppet denaturering har som redovisats i bl.a. avsnitt 4.3 en stor betydelse vid tillämpningen av LFT. Någon uttrycklig definition av begreppet innehåller inte lagen. I Läkemedelsverkets verkställighets-

och denatureringsföreskrifter (LVFS 1995:2) för teknisk sprit m.m. anges att med begreppet avses ”ett förfarande varigenom ett eller flera ämnen tillsätts den tekniska spriten i syfte att göra den otjänlig för förtäring”. Definitionen överensstämmer med den definition som både Socialstyrelsen och dessförinnan Riksskatteverket hade i sina föreskrifter på området. Som redovisats i avsnitt 4.2.1 anser även Tullverket att förekommande denatureringsämne/-n, för att en vara skall vara denaturerad, skall vara tillsatta genom en aktiv, medveten handling. Detta innebär att en vara anses kunna innehålla denatureringsämnen utan att vara att betrakta såsom en ”denaturerad vara”.

I bl.a. avsnitt 6.2.2 har redogjorts för särregleringen på gemenskapsnivå vad gäller s.k. fullständigt denaturerad teknisk sprit, i alkoholskattelagstiftningen benämnd fullständigt denaturerad alkohol.

Genom begreppet åsyftas att från skatteplikt undanta alkohol som blandats med speciellt utvalda tillsatser. Alkoholens egenskaper och användningsområde skiljer sig inte nödvändigtvis från alkohol som denaturerats med andra tillsatser.

Definitionerna i den nya lagstiftningen

Avgränsningen mellan framför allt teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat kommer att vara av central betydelse även i fortsättningen, särskilt med tanke på att utredningen föreslår att handeln med alkoholhaltiga preparat fortsättningsvis skall vara fri, alltså utan några krav på särskilda tillstånd eller godkännanden (se kapitel 12). För handeln med teknisk sprit föreslås gälla olika restriktioner, samt i flera avseenden krav på medgivande från beskattningsmyndigheten, dvs. Riksskatteverket, för att rätt till inköp skall föreligga.

För det fall att en koppling till tullbestämmelserna bör finnas kvar, kan det enligt utredningen inte komma i fråga att låta en sådan koppling avse annat än den nya tulllagstiftningen.

Fråga är dock om lagstiftningen överhuvudtaget bör bygga på tullbestämmelserna, oavsett till vilket ”antal siffror” i tulltaxan man i så fall skulle knyta an (fyrställiga tulltaxenummer, sexställiga HS-nummer eller åttställiga KN-nummer).

En koppling till tulltaxebestämmelser har funnits i LFT ända från det att regelverket skapades. I förarbetena anfördes att syftet var att ”helt klargöra varuområdenas inbördes avgränsning” (prop. 1961:122 s. 27). Det kan sägas att avgränsningen också i stort varit klar, men däremot inte alltid lyckad.

Som beskrivits ovan är EG:s tulltaxa en "levande" materia, som ständigt genomgår förändringar av olika grad. Som framgått råder ibland mellan olika länder, oavsett om fråga är om EU-länder eller andra länder, olika uppfattningar om hur en vara bör klassificeras. Även sett endast i förhållande till Sverige kan olika uppfattningar förekomma, t.ex. mellan olika myndigheter. Det är alltså inte okomplicerat att ha en formell koppling till tulltaxebestämmelser.

Kopplingen i LFT till tullbestämmelser har i sig enligt Läkemedelsverket i allt väsentligt fungerat tillfredsställande. Den tydliga gränsdragningen har haft fördelar. Från Läkemedelsverkets sida finns dock inte några större farhågor för att det skulle medföra problem på längre sikt att slopa den formella kopplingen till tullbestämmelserna. Om kopplingen skulle slopas skulle det heller inte medföra några problem i Tullverkets arbete.

Enligt utredningens mening finns anledning att befara att ett bibehållande av den formella kopplingen till tulltaxenummer vid definition av teknisk sprit respektive alkoholhaltiga preparat kan ge upphov till flera tillämpningsproblem, dels p.g.a. de olika ändringar som ständigt sker i tulltaxan, dels p.g.a. att tulltaxan inte i sig är helt entydig. Risken finns också att man med en sådan koppling "definierar in" varor som inte innebär några missbruksrisker respektive "definierar ut" varor som man av sådana skäl vill kunna kontrollera. Utredningen anser därför övervägande skäl tala för att teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat i nu aktuellt sammanhang definieras självständigt, utifrån ett alkoholpolitiskt perspektiv.

Vad gäller den tekniska spriten innebär förändringen, förutom att definitionen blir mer lättläst, bl.a. att en vätska till skillnad från i dag kan betraktas som teknisk sprit även om den enligt tullreglerna skulle vara hänförlig till annat än tulltaxenumren beträffande "odenaturerad eller denaturerad etylalkohol".

Vid definitionen av teknisk sprit, se 1 kap. 2 § andra stycket i lagförslaget, bör enligt utredningen såsom i dag utgås från ordet sprit i den strikta, snäva betydelse begreppet har enligt 1 kap. 2 § första stycket alkohollagen. Vad gäller definitionen av sprit, föreslår utredningen i betänkandet SOU 2000:59 bl.a. ett tillägg (i första stycket), varigenom en vätska som innehåller alkohol som uppkommit enbart genom jäsning inte anses som sprit. Härigenom undantas från definitionen av sprit framför allt s.k. mäsik, vilken definieras som en jäst vätska som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och som inte är vin, fruktvin (nytt, i nämnda betänkande föreslaget begrepp), starköl eller öl. Några andra sakliga förändringar innebär inte den ändrade lydelsen av 1 kap. 2 § första stycket.

”Sprit i form av spritdrycker”, alltså sprit som är avsedd att drickas, skall även fortsättningsvis falla utanför regleringen beträffande teknisk sprit. För bl.a. spritdrycker för tekniska m.fl. ändamål finns bestämmelser i 4 kap. 4 § alkohollagen.

Någon särskild lägsta gräns för vad som kan betraktas som just ”teknisk” sprit finns inte heller fortsättningsvis. En annan sak är att teknisk sprit ofta håller en så hög alkoholhalt som omkring 95–99 volymprocent etylalkohol just för att kunna användas för rengöring, i tillverkningsprocesser, vid experiment o.d.

Någon anledning att i definitionen av teknisk sprit ange andra användningsområden än vad som gäller i dag har inte framkommit. Med teknisk sprit menas alltså i den nya lagstiftningen sprit som uteslutande är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt eller därmed jämförligt ändamål.

Vid gränsdragningen mellan teknisk sprit och alkoholhaltigt preparat kan allmänt sägas att ju mer tillsatser eller annars främmande ämnen som ”sprit-varan” innehåller, desto mindre får varan karaktär av sprit och desto mer karaktär av en annan, tillskapad vara; en produkt. Detta gäller oavsett om de främmande ämnena består av denatureringsämnen eller färgämnen eller andra ämnen. Allmänt kan beaktas den i avsnitt 4.2.1 redovisade bedömningsgrunden vid tullklassificeringen vad beträffar största ”tillåtna” mängder denatureringsmedel för att en vara skall kunna anses som etylalkohol. En alkoholvara som innehåller mer än fem procent denatureringsmedel, eller vad gäller denatureringsämnet isopropanol mer än tio procent, kan vid tullklassificeringen i allmänhet inte anses som ”teknisk sprit” (denaturerad eller odenaturerad beroende på om ämnet/-na tillsatts genom en aktiv, medveten handling eller ej; se nedan beträffande begreppet denaturering). I stället blir med detta synsätt varan (blandningen) att anse som en annan, ny vara. Denna praxis kan tjäna till viss vägledning även vad gäller gränsdragningen mellan teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. Direkt och avgörande betydelse för gränsdragningen mellan teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat har däremot definitionen av begreppet alkoholhaltigt preparat.

Vad gäller alkoholhaltiga preparat har utredningen stannat för en definition varigenom krävs att det rör sig om ”en produkt som färdigställts för slutlig användning” (beträffande alkoholhalten, se nedan). Det skall alltså vara fråga om en vara som faller under det enligt utredningens mening snävare begreppet produkt, alltså en tillverkad eller färdigställd vara. (Det kan anmärkas att även i vissa beskattningsbestämmelser utgås från ordet produkt; se beträffande 20 § lagen om alkoholskatt nedan). I uttrycket att produkten skall vara ”färdigställd för slutlig användning” ligger bl.a. att produkten skall

vara avsedd att användas direkt, alltså utan vidare bearbetning eller förädling, för visst, åsyftat slutligt ändamål. Produkter som är avsedda att utgöra råvara vid yrkesmässig framställning av andra produkter faller utanför begreppet.

Om inte varans ingredienser visar att det rör sig om ett alkoholhaltigt preparat och inte om teknisk sprit får bl.a. förpackningsstorleken betydelse. En förpackning innehållande så mycket som flera liter av t.ex. aromer/essenser måste antas vara avsedd att användas vid yrkesmässig tillverkning av en annan vara. Den faller därmed inte under begreppet alkoholhaltigt preparat, utan är i stället att betrakta som teknisk sprit (och skall därmed följa de strängare reglerna för handel med sådan sprit). Skulle aromen/essensen (med samma beståndsdelar) däremot vara förpackad i t.ex. en 50 ml-flaska, avsedd för försäljning i dagligvaruhandeln till konsumenter, bör bedömningen kunna bli en annan. Yttre betingelser som förpackningens storlek och utseende, etiketter och bruksanvisningar etc. får alltså också beaktas när fråga uppkommer om en viss vara är att anse som alkoholhaltigt preparat eller som teknisk sprit.

Vad särskilt gäller sådana etanolhaltiga drivmedel som innehåller en mycket hög koncentration sprit (se kapitel 5), kan sådana enligt utredningens mening inte anses utgöra alkoholhaltiga preparat förrän de i färdigblandat skick tillhandahålls konsumenter genom t.ex. en bensinpump. Fram till dess bör sådana drivmedel alltså underkastas den kontroll som gäller för teknisk sprit. Detta bör självklart gälla i det fall teknisk sprit köps in oblandad för att senare kompletteras med olika tillsatser före användning eller försäljning. Enligt utredningens mening bör dock detsamma gälla även om drivmedlen köps in färdigblandade, detta med hänsyn till behovet av att kunna kontrollera sådana ofta mycket stora leveranser, t.ex. med tankbil, av högkoncentrerad – och skattebefriad – sprit. Det bör emellertid observeras att den skattemässiga behandlingen blir olika beroende på om drivmedlen köps in färdigblandade eller ej (se 20 § första stycket i lagen om alkoholskatt). Beskattningsmyndighetens förhandsmedgivande måste därför grundas på en särskild regel när det gäller färdigblandade drivmedel (se 2 a kap. 8 §). Utredningen erinrar härvid om att marknaden för etanolhaltiga drivmedel f.n. är ganska begränsad. Hur utvecklingen kommer att bli i framtiden är osäkert. Skulle användningen av etanolhaltiga drivmedel komma att öka i mera betydande grad finns anledning att på nytt se över formerna för kontroll av denna marknad.

Vad nu sagts gäller inte om drivmedlen till alldeles övervägande del består av andra ingredienser, såsom bensin eller diesel. De kommer då

redan p.g.a. sitt innehåll att anses som alkoholhaltiga preparat (jfr ovan).

Den definition av begreppet alkoholhaltigt preparat som utredningen nu föreslår är som framgått ovan förhållandevis snäv. Vissa varor som i dag anses utgöra alkoholhaltiga preparat kommer att i stället bli att betrakta som teknisk sprit. Utredningens förslag till ny EU-anpassad lagstiftning, med som utgångspunkt fri handel med alkoholhaltiga preparat (se vidare avsnitt 12.2), medför dock att andra överväganden än tidigare måste göras vid avgränsningen mellan vad som är teknisk sprit och vad som är alkoholhaltigt preparat. Kontrollen av handeln med teknisk sprit får inte undergrävas av en alltför vidsträckt tolkning av begreppet alkoholhaltigt preparat.

Teknisk sprit, odenaturerad eller denaturerad, kan alltså aldrig anses som ett alkoholhaltigt preparat. Vidare bör den avgränsningen göras att som alkoholhaltigt preparat inte räknas – förutom teknisk sprit – alkoholdrycker och läkemedel (se vidare kapitel 12).

Beträffande den nedre gränsen för när en vara skall kunna anses som ett alkoholhaltigt preparat har utredningen övervägt olika alternativ, bl.a. att göra åtskillnad mellan produkter som utgör vätskor respektive inte utgör vätskor, med olika nedre gränser för kategorierna. Utredningen har dock, framför allt med beaktande av de svårigheter som en sådan gränsdragning kan medföra, stannat för att ha endast en, gemensam nedre gräns för alla former av preparat. Härvid har utredningen valt att utgå från den gräns som gäller i dag, dvs. 1,8 viktprocent motsvarande ca 2,25 volymprocent etylalkohol (beträffande omräkningen se avsnitt 1.3). Denna gräns har främst valts för att den sammanfaller med den undre gränsen för sprit och för alkoholdrycker i alkohollagen. Dessutom motsvarar denna alkoholhalt den lägsta alkoholhalt varvid alkoholskatt tas ut enligt lagen om alkoholskatt. Alkoholhalten bör dock enligt utredningen anges i volymprocent, för överensstämmelse med de gränser som alkohollagen i övrigt uppställer.

Genom denna förhållandevis låga gräns fångas även upp preparat som knappast utgör någon fara från missbrukssynpunkt. Som exempel kan nämnas diskmedel, rengöringsmedel och liknande produkter. Genom utredningens förslag (se kapitel 12) om en i princip fri handel med alkoholhaltiga preparat, utan krav på förhandsprövning e.d., medför detta dock knappast några olägenheter.

Stabsmyndigheten med dess centrala expertfunktion bör kunna meddela allmänna råd med närmare beskrivning av de olika varianter av teknisk sprit – respektive alkoholhaltiga preparat – som förekommer på marknaden.

Avslutningsvis vill utredningen ta upp begreppet denaturering, vilket som framgått har stor betydelse. Enligt utredningen bör den nya

lagstiftningen inrymma en definition av begreppet (se 1 kap. 7 b § lagförslaget). Vid bestämmandet av denna finns anledning att utgå från den i Läkemedelsverkets verkställighets- och denatureringsföreskrifter (LVFS 1995:2) förekommande definitionen. Att det nu i alkohollagen slås fast att denatureringsämnen skall ha tillsatts genom en medveten, aktiv handling stämmer överens med bl.a. bestämmelserna inom Tullverkets område. En vara – teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat – kan alltså vara att betrakta som odenaturerad även om den rent faktiskt innehåller vissa denatureringsämnen.

11.2 Allmänna regler om handel med teknisk sprit

Som redovisats i kapitel 9 ligger bakom den nya lagstiftningen om tekniska alkoholprodukter sådana folkhälsoaspekter som omfattas av artikel 30 i EG-fördraget, och som alltså kan motivera avsteg från den inom EU gällande principen om varors fria rörlighet.

Den nya lagstiftningen bör, för att kunna förhindra att den tekniska spriten förtärs, liksom LFT exklusivt reglera rätten att till landet föra in, inom landet sälja och köpa och från landet föra ut teknisk sprit.

Särskilda överväganden måste dock göras beträffande teknisk sprit som faller under begreppet fullständigt denaturerad teknisk sprit. Beträffande detta slag av sprit har medlemsländerna – som redogjorts för i avsnitt 6.2.2 – kommit överens om avvikande beskattnings- och förfaranderegler. Denna inom EU särbehandlade och i princip ”godkända” tekniska sprit kan sägas vara än mer än vad gäller annan teknisk sprit tänkt för fri rörlighet. Ledsagardokument skall dock användas vid transport av fullständigt denaturerad teknisk sprit till eller via ett annat EG-land. Spriten skall, enligt vad man kommit överens om på gemenskapsnivå, vara skattebefriad i alla EG-länder om den innehåller något medlemslands för fullständig denaturering godkända denatureringsämnen. Möjligheterna att i Sverige utöva kontroll över detta slag av sprit är betydligt mindre än möjligheterna att utöva kontroll över annan, alltså skattepliktig (obeskattad eller beskattad) teknisk sprit.

Vad gäller möjligheterna att försvaga eller bortta denatureringsämnen i fullständigt denaturerad sprit är tanken att detta i princip inte skall kunna ske. Genom att incitamentet att vidta sådana åtgärder är olika stort i medlemsländerna, med hänsyn till ländernas olika skattesatser, kan dock sägas vara ofrånkomligt att styrkan på ländernas godkända denatureringsämnen varierar. Oavsett detta kvarstår faktumet

att medlemsländerna har förbundet sig att acceptera varandras denatureringsämnen i det avseende som nu är i fråga. Ett medlemsland som finner att något annat medlemslands godkända denatureringsämnen är otillräckliga för att hindra missbruk, och därmed önskar få till stånd en ändring, har möjlighet att anmäla detta till Europeiska kommissionen för vidare hantering (se artikel 27 punkten 5 i rådets direktiv 92/83/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker).

Utredningen anser att det vid tillskapandet av en ny lagstiftning inte från Sveriges sida bör uppställas några generella begränsningar för införsel, försäljning och inköp inom landet av fullständigt denaturerad teknisk sprit (se 2 a kap. 1 § andra stycket). Att härvid göra åtskillnad så att fri handel gäller endast vad beträffar fullständigt denaturerad sprit från annat EG-land, ser utredningen inte som aktuellt, bl.a. med tanke på att svensk nationell lagstiftning genom 7 § lagen om alkoholskatt medger skattebefrielse även för varor från tredje land. Enligt utredningen bör, trots att några särskilda begränsningar inte uppställs för handeln m.m. med fullständigt denaturerad sprit, dock finnas möjlighet för regeringen eller Stabsmyndigheten att vid behov utfärda föreskrifter som kan omfatta även sådan teknisk sprit. Föreskrifträtten har därför inte inskränkts till att avse endast odenaturerad eller ofullständigt denaturerad teknisk sprit.

Till skillnad från i dag kommer den fullständigt denaturerade spriten alltså att som utgångspunkt kunna köpas fritt av alla, exempelvis skolor och näringsidkare/företag men även privatpersoner.

Vad beträffar allmänna regler om handel med teknisk sprit kan anföras följande.

I dag gäller, enligt LFT:s regler och genom Läkemiddelsverkets praxis, att all hantering av såväl teknisk sprit som alkoholhaltiga preparat ej avsedda för förtäring, i princip skall avse denaturerade produkter. Läkemiddelsverket har i sin verksamhet eftersträvat att denatureringen dessutom skall vara så kraftig och ändamålsenlig som möjligt. Tillstånd till inköp av odenaturerad sprit ges endast för det fall annan sprit inte kan komma i fråga med hänsyn till den avsedda användningen. Av den sprit som hanteras på den öppna marknaden består i dag endast ca 20 procent av odenaturerad sprit. Även fortsättningsvis bör enligt utredningen eftersträvas att odenaturerad sprit används endast när detta är nödvändigt och att annars sprit med starkast möjliga denaturering används. För själva införseln/importen bör dock, med tanke på en sådan begränsnings karaktär av importhinder, inte uppställas motsvarande krav. Mot bakgrund av vad som sagts bör enligt utredningen föreskrivas att teknisk sprit som skall användas eller säljas inom landet skall vara denaturerad på ett sätt som

så långt möjligt försvårar förtäring av spriten utan att hindra den avsedda användningen (se 2 a kap. 2 §).

Det bör åvila Stabsmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om denaturering enligt vad som ovan sagts och även om i vilka fall denaturering får underlåtas. Att utarbeta och följa upp sådana föreskrifter kommer att vara en mycket viktig uppgift och torde, även om det i vart fall övergångsvis i detta arbete kan utgå från Läkemiddelsverkets föreskrifter på området, komma att kräva kvalificerad kemisk-teknisk kompetens hos Stabsmyndigheten.

Genom föreskrifterna kan antas komma att bli reglerat att sprit för t.ex. användning vid tillverkning av kosmetika skall vara denaturerad på visst sätt. På samma sätt kan för sprit avsedd för t.ex. tillverkning av desinfektionsmedel föreskrivas användning av för detta ändamål lämpliga denatureringsämnen. Vid föreskriftsarbetet måste särskilt uppmärksammas de EG-rättsliga aspekter som kan komma in i bilden.

Det bör uttryckligen i lagtexten slås fast att säljaren, vid försäljning inom landet, har att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa varan (se 2 a kap. 3 §). Vad gäller den försäljning som sker i utlandet, för senare införsel till köpare i Sverige, kan anmärkas att reglerna i rådets direktiv 92/83/EEG medför en viss kontroll av denna försäljning utanför Sveriges gränser. (Se avsnitt 6.2.2, beträffande reglerna om skattebefrielse för etylalkohol ingående i på olika sätt denaturerade alkoholvaror.)

I den nya lagstiftningen bör vidare, mot bakgrund av syftet med lagstiftningen, anges att försäljning av teknisk sprit skall skötas på ett sådant sätt att otillåten användning av spriten förhindras samt att risken för att spriten utnyttjas för missbruksändamål särskilt skall beaktas (se 2 a kap. 4 §). Något motsvarande aktsamhetskrav finns inte i LFT som emellertid innehåller bestämmelser om förbud mot försäljning av teknisk sprit om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte. I sak överensstämmer den föreslagna bestämmelsen med vad som enligt praxis åvilar en försäljare redan i dag.

Stabsmyndigheten skall, i enlighet med vad regeringen bestämt, i stället för Alkoholinspektionen utöva den centrala tillsynen över efterlevnaden av alkohollagen och kan bl.a. meddela allmänna råd (se 8 kap. 1 § i dess av utredningen föreslagna lydelse). På området för teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, som är mycket svåröverskådligt, finns ett stort behov av att få del av iakttagelser från "fältet". Ett stort antal myndigheter kan tänkas göra observationer av intresse för Stabsmyndigheten. Utredningen föreslår därför att det föreskrivs att det skall åvila statliga och kommunala myndigheter att underrätta Stabsmyndigheten om de får kännedom om något som kan

ha betydelse för tillämpningen av 2 a kap. alkohollagen (se den nya 8 kap. 2 a §). Någon undersökning från dessa myndigheters sida krävs självfallet inte, utan vad som avses är endast en underrättelse om i verksamheten gjorda iakttagelser som är av intresse. Stabsmyndigheten kan härigenom få kännedom om sådant som medför behov av att meddela föreskrifter eller allmänna råd i något avseende.

Vidare bör i 2 a kap. föreskrivas att regeringen eller, efter subdelegation, Stabsmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om försäljning och inköp av teknisk sprit (se 2 a kap. 12 §). Föreskrifter kan behövas om t.ex. säkerhets- och kontrollåtgärder.

Enligt 4 § andra stycket LFT gäller i fråga om hanteringen av oförtullade tekniska alkoholprodukter lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. (se avsnitt 4.4). Denna lag är tillämplig utan att det behöver erinras om detta i en lag som alkohollagen. Om lagstiftaren vill inskränka förstnämnda lags tillämpning måste däremot detta regleras i den andra lagen.

Utredningen ser ingen anledning att inskränka lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. vad avser hanteringen av teknisk sprit, eller alkoholhaltiga preparat, och föreslår därför att någon bestämmelse beträffande denna lag inte förs in i alkohollagen.

11.3 Rätt att bedriva handel med teknisk sprit

Som redovisats i kapitel 9 anser utredningen att in- och utförseln av teknisk sprit fortsättningsvis bör övervakas av Tullverket och beskattningsmyndigheten, dvs. Riksskatteverket. Handeln inom landet föreslås övervakas av Riksskatteverket. I enlighet med det sagda har föreslagits att införsel- resp. försäljningstillstånden avseende teknisk sprit slopas. Nedan berörs närmare konsekvenserna av detta. Utredningens förslag beträffande slutanvändarnas rätt till inköp av teknisk sprit behandlas närmare i avsnitt 11.4.

Om införsel/import-tillstånden avseende teknisk sprit liksom försäljningstillstånden avseende sådan sprit tas bort i sin nuvarande form skulle rätt att föra in och handla med sådan sprit i princip enbart kunna grunda sig på den punktskatterättsliga regleringen i alkoholskattelagen. Att helt ersätta tillstånden med denna reglering skulle dock kunna medföra vissa problem (se beträffande de motsvarande resonemangen vad gäller tillverkningstillstånden kapitel 10). Kretsen av ”importörer” skulle bli svåröverskådlig. Dessutom behövs närmare föreskrifter om den inhemska handeln. Utredningen föreslår därför att det i den nya lagstiftningen föreskrivs när rätt att

bedriva handel med teknisk sprit, inbegripet rätt till införsel/import, föreligger (se 2 a kap. 5 §). Denna lagtekniska lösning kan jämföras med rätten att bedriva partihandel med och import av spritdrycker, vin och starköl under villkor som anges i 4 kap. 1 och 2 §§ alkohollagen samt detaljhandel med öl under villkor som anges i 5 kap. 6 § samma lag. Som redovisats i kapitel 10 har även beträffande tillverkning av sprit och alkoholdrycker föreslagits en sådan lösning.

Den stora skillnaden jämfört med tidigare blir att de som bedriver handel med, inbegripet införsel/import av, teknisk sprit inte längre behöver ha särskilt tillstånd för denna verksamhet. I stället gäller i huvudsak EG-rättens förfaranderegler för punktskattepliktiga varor.

Till skillnad från vad som gäller beträffande spritdrycker, vin och starköl anser utredningen emellertid att inte både upplagshavare och registrerade varumottagare bör ges rätt att bedriva handel med och därmed sammanhängande införsel/import av teknisk sprit, utan endast den förstnämnda kategorin, alltså upplagshavarna.

Den tekniska spriten håller ofta en mycket hög alkoholhalt (95–96, ibland ca 99 volymprocent). Förvaringen och hanteringen i övrigt avser ofta betydande kvantiteter, särskilt vad gäller partihandeln. En handlare kan, om skatt inte skall utgå, inte förvara spriten på annat ställe än i ett skatteupplag och bör inte heller, enligt utredningen, tillåtas förvara spriten på något annat ställe. Försäkranssystemet, som är av betydelse framför allt på tekniska sprit-området, bygger också på att de skattefria inköpen görs hos en upplagshavare. Samtliga i dag av Läkemedelsverket för handel med teknisk sprit godkända företag är också godkända som upplagshavare enligt skattelagstiftningen och befinner sig alltså redan inom det kontrollsystem som gäller för alkoholskatten.

För denna lagstadgade rätt att bedriva handel, inklusive införsel/import, bör – liksom vad gäller partihandel med tidigare nämnda alkoholdrycker samt tillverkning av sprit och alkoholdrycker – uppställas krav på att den vara som verksamheten i fråga tar sikte på (alltså i detta fall teknisk sprit) omfattas av upplagshavargodkännandet. Den vars upplagshavargodkännande avser spritdrycker bör således enligt utredningen inte ha rätt att bedriva handel med teknisk sprit. Rätten att bedriva handel bör emellertid liksom vad gäller rätten att bedriva tillverkning ytterligare snävas in. Begränsningen bör ske på så sätt att det anges att rätten avser den som är godkänd som upplagshavare för teknisk sprit enligt 9 § första stycket 1 eller 2 lagen om alkoholskatt. Härmed kommer rätten att omfatta, förutom den som enligt punkten 1 har rätt att yrkesmässigt tillverka eller bearbeta teknisk sprit, den som ”för yrkesmässig försäljning till näringsidkare tar emot skattepliktiga varor från ett annat EG-land eller från en annan upplagshavare i Sverige eller vid import från tredje land”. (En

redogörelse för övriga, alltså ej här omfattade, punkter i 9 § första stycket finns i avsnitt 6.4.2.) Angivandet av bl.a. punkten 1 innebär att den upplagshavare som tillverkar sprit avsedd för tekniska ändamål också kan sälja sina varor med stöd av reglerna om handel med sådan sprit.

Beträffande tillverkning har i föregående kapitel föreslagits en bestämmelse av innebörd att rätt att bedriva sådan verksamhet skall kunna föreligga endast för upplagshavare som har fyllt 20 år och som inte har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. En motsvarande begränsning finns som nämnts beträffande partihandeln med spritdrycker, vin och starköl; se 3 kap. 7 § alkohollagen. Någon anledning att inte uppställa motsvarande krav även för den som avser att bedriva handel med teknisk sprit finns inte. De personer som anges i 3 kap. 7 § skulle inte heller vid Läkemedelsverkets prövning av en ansökan om rätt att få bedriva försäljning anses uppfylla kraven för tillstånd. I överensstämmelse med vad som gäller beträffande partihandel m.m. bör föreskriften avseende handel ta sikte på den som har rätt att bedriva verksamheten, alltså inte den i rörelsen anställda personalen.

På motsvarande sätt som vad gäller tillverkning av sprit eller alkoholdrycker i strid med bestämmelserna om tillverkning, bör bedrivande av handel med teknisk sprit utan rätt härtill medföra straffansvar. Denna och övriga bestämmelser om straff behandlas i kapitel 14.

På motsvarande sätt som beträffande tillverkning finns inte någon på det nya regelverket grundad administrativ sanktion för den som i och för sig är berättigad att bedriva handel med teknisk sprit men bryter mot reglerna. Även i dessa fall utkrävs straffrättsligt ansvar. Härtill kommer att försäljning i strid med det skatterättsliga regelverket medför att skatten omedelbart förfaller till betalning. Vidare bör framhållas att beskattningsmyndigheten i vissa fall kan meddela beslut om återkallelse av upplagshavargodkännande som medför förlust av bl.a. rätten att bedriva handel med teknisk sprit.

Till vem skall då den som är berättigad att bedriva handel med teknisk sprit i sin verksamhet få sälja sina varor?

Att försäljning skall kunna ske till annan som är berättigad att bedriva sådan handel får anses självklart. Det bör också i enlighet härmed anges i lagtexten att den som har rätt att bedriva handel med teknisk sprit i sin verksamhet inte bara får föra in, sälja och föra ut sådan sprit utan även köpa spriten inom landet (se 2 a kap. 6 §).

Utredningens i avsnitt 11.4 redovisade förslag beträffande vilka som bör ha rätt att få köpa teknisk sprit innebär att teknisk sprit kommer att kunna säljas, förutom till de upplagshavare som har rätt att bedriva

handel med sådan sprit, bl.a. till den som av beskattningsmyndigheten på förhand medgetts rätt att köpa teknisk sprit. Vidare kommer försäljning i begränsad kvantitet att kunna ske utan förhandsmedgivande till vissa näringsidkare och skolor.

Som redovisats i kapitlet om tillverkning (kapitel 10) finns i 4 kap. 6 § alkohollagen bestämmelser om vad som gäller när överlåtelse sker av rörelse i vilken det bedrivs t.ex. partihandel med spritdrycker, vin och starköl (för vilken rörelse det enligt 4 kap. 1 § första stycket krävs godkännande som upplagshavare eller registrering som varumottagare). Enligt paragrafen får överlåtaren då sälja sitt lager av spritdrycker, vin eller starköl till sin efterträdare om denne är berättigad att bedriva verksamheten. För konkursbo eller dödsbo gäller, enligt nämnda paragraf, att dessa utan hinder av bestämmelserna i alkohollagen får sälja spritdrycker, vin eller starköl till den som är berättigad att bedriva partihandel med sådana drycker eller till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet eller godkännande eller registrering som avses i 4 kap. 1 § första stycket återkallats ”eller att det finns andra tvingande skäl”.

Utredningen har föreslagit en motsvarande reglering på tillverkningsidan. Även vad gäller handel med teknisk sprit finns behov av en sådan reglering; se 2 a kap. 7 §. Tvingande skäl kan, som nämnts i kapitel 10, vara t.ex. att den som bedriver verksamheten blir allvarligt sjuk.

Som nämnts i avsnitt 4.5 innehåller LFT vissa regler om apoteks försäljning och utlämnade av teknisk sprit (se 5 § 3 mom. och 5 a–5 c §§ LFT). Det handlar i dag om försäljning och utlämnande till läkare, tandläkare och veterinärer. Då reglerna om utlämnande m.m. sakligt sett hör bättre hemma i en reglering med receptföreskrifter m.m., anser utredningen att det i den nya lagstiftningen endast bör föreskrivas att apoteks försäljning och utlämnande av teknisk sprit regleras genom förordning eller föreskrifter utfärdade av den myndighet som regeringen bestämmer (se 2 a kap. 11 §).

11.4 Rätt att köpa teknisk sprit

11.4.1 Inköp efter förhandsmedgivande

Som beskrivits i avsnitt 6.4.2 ger lagen om alkoholskatt vissa möjligheter för andra än upplagshavare att kunna köpa obeskattad alkohol. Det är här fråga om, förutom i vissa fall alkoholdrycker, odenaturerad teknisk sprit eller sådan sprit som denaturerats på annat sätt än genom fullständig denaturering, alltså ofullständigt denaturerad

teknisk sprit. I andra fall kan skattefrihet uppnås först i efterhand, då genom att den erlagda alkoholskatten betalas tillbaka.

Reglerna om inköp av obeskattad alkohol bygger i dag på försäkranssystemen avseende inköp av dels alkohol för användning i tillverkningsprocesser m.m., dels alkohol avsedd för vetenskapligt eller medicinskt ändamål. De olika slag av användning av bl.a. etylalkohol som det föreskrivits skattebefrielse för framgår av 20 § första stycket e–j och 1 lagen om alkoholskatt. Vad gäller 20 § första stycket k tar denna bestämmelse sikte på användning som anges i e–j, men för vilka ändamål försäljning skett i enlighet med 31 e § nämnda lag. Enligt sistnämnda bestämmelse får den som har tillstånd från Läkemedelsverket enligt LFT att inköpa viss minsta mängd viss alkohol (25 kilogram alkohol under ett kalenderår) från en upplagshavare köpa sådan alkohol som anges i tillståndet utan alkoholskatt mot att en försäkran lämnas till upplagshavaren om att alkoholen skall användas "för sådant ändamål som anges i 20 § första stycket e–j".

De skatterättsliga reglerna innebär att skattebefrielse gäller för etylalkohol som används

- för framställning av vinäger som hänförs till KN-nr 2209 (e),
- för framställning av läkemedel (f),
- för framställning av smakämnen för tillverkning av livsmedel och drycker med en alkoholhalt som inte överstiger 1,2 volymprocent (g),
- direkt eller som ingrediens i halvfabrikat för framställning av livsmedel, eller som fyllning, förutsatt att alkoholinnehållet vid varje tillfälle inte överstiger 8,5 liter ren alkohol per 100 kilogram chokladprodukter, och 5 liter ren alkohol per 100 kilogram av andra produkter (h),
- vid tillverkning av en vara som inte är avsedd för konsumtion, under förutsättning att ingående alkohol är denaturerad i enlighet med någon EG-medlemsstats krav (i),
- i en tillverkningsprocess förutsatt att slutprodukten inte innehåller alkohol (j), eller
- för vetenskapligt ändamål eller är avsedda att levereras till annan användare för vetenskapligt ändamål eller till sjukhus eller apotek för medicinskt ändamål (l).

Bland de näringsidkare som enligt dessa regler kan åtnjuta skattefrihet vid inköp av teknisk sprit utan att vara upplagshavare, finns bl.a. tillverkare av alkoholhaltiga preparat som färger, kosmetika och livsmedel, under förutsättning att kraven ovan beträffande t.ex. denaturering och högsta alkoholhalt uppfyllts.

Även för de köpare vars tillåtna inköp inte uppgår till den i 31 e § angivna nedre gränsen, eller som av annan anledning inte gör sina inköp av teknisk sprit med stöd av försäkran, finns i lagen om

alkoholskatt en möjlighet att medge skattebefrielse för spriten, men då först i efterhand. Enligt 30 § gäller att återbetalning kan ske av skatt som betalats för skattepliktiga varor som använts för ändamål som avses i 20 § första stycket e–j. Återbetalning kan ske efter skriftlig ansökan hos beskattningsmyndigheten.

Inköpen av teknisk sprit för användning i tillverkningsprocesser o.d. sker i de allra flesta fall mot försäkran (se redovisningen i avsnitt 6.4.3 om beskattningsmyndighetens återbetalning av alkoholskatt under en viss tidsperiod).

Reglerna om försäkranssystemet på bl.a. alkoholskattesidan ses som tidigare nämnts över av en annan utredning. Att Alkoholutredningen inte har möjlighet att vid sina överväganden och förslag utgå från annat än gällande skatteregler, har också framhållits (se avsnitt 9.3). Erforderlig sammanjämkning av de båda utredningsförslagen får därför ske i det fortsatta beredningsarbetet.

Störst behov av att kunna övervaka flödena av den tekniska spriten får, som anförts i avsnitt 9.3, anses finnas i inköpsledet, dvs. hos de slutliga förbrukarna av spriten. Genom framför allt inköpstillsändanden ges i dag förutsättningar för att kunna påverka och kontrollera att spriten inom landet köps och används inom ramen för vad lagstiftaren har avsett, dvs. användning för tekniska m.fl. ändamål. Härigenom kan övervakas att spriten inte kommer ut på den illegala marknaden och i slutändan används för konsumtion. En motsvarande kontrollmöjlighet behövs även i fortsättningen.

Fråga är då på vilket sätt de i olika sammanhang förekommande inköpen av teknisk sprit bör övervakas.

Vad beträffar de ovan beskrivna situationerna av inköp av obeskattad eller beskattad teknisk sprit för i 20 § första stycket lagen om alkoholskatt angiven användning gör utredningen följande bedömning.

Det är här fråga om inköp av teknisk sprit som redan på gemenskapsnivå genom reglerna om skattebefrielse får anses ha sin grund i konkreta, beaktansvärda behov av sådan sprit. Någon form av förhandskontroll måste enligt utredningen trots detta kunna ske, framför allt i de situationer då inköpen avser obeskattad teknisk sprit. Detta mot bakgrund av den stora ekonomiska vinning som är förenad med att kunna använda obeskattad sprit för andra ändamål, främst olaglig försäljning. Det är känt att oseriösa företag eller personer ibland försöker att genom oriktiga uppgifter få inköpstillsändanden och därmed tillgång till teknisk sprit.

Mest lämplig att svara för en sådan förhandskontroll är enligt utredningen beskattningsmyndigheten, dvs. Riksskatteverket. Vad som

bör ligga i denna förhandsprövning, av utredningen benämnd medgivande, behandlas nedan.

Vad därefter beträffar inköpen av beskattad teknisk sprit för i 20 § första stycket angiven användning, alltså inköp för vilka återbetalning av alkoholskatten senare kan komma att ske, har utredningen övervägt om dessa inköp skulle kunna ske utan krav på förhandsprövning. Utredningen har bl.a. haft i åtanke att det i dag finns ca 6 000 företag/näringsidkare som innehar inköpstillstånd avseende teknisk sprit. Utredningen har dock stannat för att föreslå att även inköp av beskattad teknisk sprit för i 20 § första stycket angiven användning, liksom vad gäller inköp av obeskattad sprit för motsvarande användning, bör föregås av en förhandsprövning av beskattningsmyndigheten. Att låta dessa inköp av beskattad sprit ske utan förhandsmedgivande skulle kunna medföra problem från kontroll- och tillsynssynpunkt, särskilt med tanke på att det inte uppställs någon begränsning vad avser inköpt kvantitet. Utredningen vill dessutom erinra om att beskattningsmyndigheten genom de senare ansökningarna om återbetalning ändå måste ta ställning till den skattemässiga behandlingen av dessa inköp av teknisk sprit.

Med anledning av dessa förslag (se 2 a kap. 8 § första stycket) föreslås även viss ändring av 31 e § lagen om alkoholskatt. Rätten att kunna utnyttja skattelagstiftningens möjlighet till skattefria inköp av teknisk sprit kommer ju med förslagen ovan fortsättningsvis att vara knuten till beskattningsmyndighetens medgivande i stället för till Läkemedelsverkets inköpstillstånd. De ändringar i övrigt som utredningen föreslår av 31 e § framgår av kapitel 13.

Den prövning som beskattningsmyndigheten i de olika fallen har att göra inför sitt medgivande bör enligt utredningen kunna vara av förhållandevis enkelt slag. Detta särskilt med hänsyn till den skatterättsliga kontroll som också sker. Vad som i den skriftliga ansökan uppges om den avsedda användningen för spriten, bör vanligtvis kunna godtas utan vidare utredning. Om anledning finns till misstanke om oegentligheter, exempelvis på grundval av vad som är känt om sökanden, måste utredning självfallet ske.

Vid medgivande måste beskattningsmyndigheten ange användningsområdet/-na för medgivna inköp (se 2 a kap. 9 §). Dessutom måste anges om inköp får ske av odenaturerad eller ofullständigt denaturerad teknisk sprit. Härvid har beskattningsmyndigheten att tillämpa de föreskrifter om denaturering som avses utfärdas av Stabsmyndigheten. Föreskrifterna kan antas komma att innebära t.ex. att den som ansöker om medgivande för inköp av obeskattad sprit för användning vid tillverkning av kosmetika inte medges inköp om ansökan avser sprit utan eller med annan denaturering än den som föreskrivits för

tillverkning av kosmetikan i fråga. Att låta inköp ske av beskattad sprit av önskat slag i stället för obeskattad sprit av samma slag är inte tillåtet. (Se vidare författningskommentaren).

Ett medgivande skall meddelas för viss tidsperiod, längst tre år. Denna tid motsvarar den tid som ett inköpstillstånd i dag längst kan gälla för.

Medgivandet måste under vissa förutsättningar kunna återkallas, särskilt om det meddelats för annat än en kortare period. Enligt utredningen bör återkallelse ske om det finns skäl att befara att teknisk sprit som har köpts in i enlighet med medgivandet används på ett otillåtet sätt (se 7 kap. 18 §). Återkallelse skall således kunna ske även om det inte är fullständigt utrett att otillåten användning verkligen skett. Risken för att stora kvantiteter teknisk sprit kan spridas till den illegala marknaden motiverar att ingripande måste kunna ske på ett tidigt stadium. Den som hotas av återkallelse kan givetvis avvärja detta genom att tillhandahålla utredning om användningen av den tekniska spriten. Här kan också erinras om att enligt skattereglerna skattskyldighet inträder om skattepliktiga varor har levererats utan skatt för skattebefriad användning och varorna används till annat än avsett ändamål.

Vad särskilt gäller användning som anges i 20 § första stycket 1 lagen om alkoholskatt går, såvitt gäller undervisningsverksamhet, enligt Riksskatteverkets mening gränsen för vad som anses vara vetenskapligt ändamål vid högskola/universitet. Grundskolors och gymnasieskolors undervisningsverksamhet bör således inte med denna utgångspunkt anses som vetenskaplig, vilket innebär att de enligt skattelagstiftningen inte kan göra skattefria inköp. Dessa skolor kommer med utredningens nedan redovisade förslag att kunna på vissa villkor köpa beskattad teknisk sprit i begränsad kvantitet.

En motsvarande reglering föreslås för vissa mindre näringsidkare som i sin verksamhet behöver mindre kvantiteter sprit.

Vad gäller vilka som utöver de aktuella upplagshavarna enligt den nya lagstiftningen skall kunna föra in – obeskattad eller beskattad – teknisk sprit från annat land, har utredningen stannat för att anse att också den som av beskattningsmyndigheten medgetts rätt till inköp i sin verksamhet bör få föra in spriten från annat land lika väl som köpa den inom landet (2 a kap. 8 § andra stycket). Det kan uppmärksammas att försäkranssystemet gäller endast inom landet. Huruvida spriten kan föras in obeskattad beror på om den som för in spriten är varumottagare i skattelagstiftningens mening för sådan sprit (se vidare avsnitt 6.4.2.)

För den som har rätt att utan förhandsmedgivande köpa viss mängd – beskattad – teknisk sprit, och som inte är upplagshavare, föreslås ingen rätt att föra in varorna från annat land. Detta innebär, som

framgår nedan, att ifrågavarande näringsidkare och skolor får köpa teknisk sprit (beskattad) endast inom landet. Med hänsyn till att kontrollen av att köparen är berättigad att köpa teknisk sprit i dessa fall måste göras vid själva försäljningen kan denna inköpsrätt enligt utredningen svårigen kombineras med en importrätt.

11.4.2 Inköp utan förhandsmedgivande

Av de i dag ca 6 000 företagen/näringsidkarna med endast inköps-tillstånd företar majoriteten kvantitetsmässigt förhållandevis begränsade inköp. Det är framför allt fråga om mindre näringsidkare som har ett reellt behov av teknisk sprit i stället för annat lösningsmedel – dock i en mindre mängd – t.ex. för rengöring av instrument eller annan utrustning, eller för ytbehandling av möbler. Enligt utredningens mening är det angeläget att finna ett system för dessa begränsade inköp av beskattad – och därmed dyr – teknisk sprit som inte är alltför komplicerat. Utredningen föreslår därför att det öppnas en generell möjlighet för de aktuella näringsidkarna, liksom för vissa skolor (se nedan), att göra begränsade inköp hos någon som handlar med teknisk sprit (2 a kap. 10 §). Det är beträffande näringsidkarna fråga om endast sådan yrkesverksamhet där ett verkligt behov av teknisk sprit föreligger. Stabsmyndigheten förutsätts meddela föreskrifter om vilka typer av verksamhet som omfattas och vilken kvantitet sprit som under viss tidsperiod får inköpas för respektive slag av användning. Detsamma gäller i fråga om vilka typer av skolor som omfattas av bestämmelserna. Det åvilar härefter – liksom i dag – den som säljer spriten, dvs. handlaren, att förvissa sig om att den som vill köpa sprit har rätt att göra detta.

För att den nu beskrivna begränsade rätten att få köpa teknisk sprit skall kunna fungera måste den som säljer den tekniska spriten, dvs. upplagshavaren, på ett enkelt sätt kunna göra en kontroll av den påstådda inköpsrätten. Härvid måste på ett så långt som möjligt tillförlitligt sätt kunna avgöras – vad gäller näringsidkarnas inköp – dels om någon är näringsidkare, dels vilket slag av verksamhet som denne bedriver. I avsnitt 6.4.5 har beskrivits vad som gäller om registreringsbevis för näringsidkare. Av beviset framgår bl.a. den s.k. SNI-koden, vilken ofta ger en bild av näringsidkarens verksamhet i stort. Enligt utredningens mening bör det på handlaren kunna ställas krav på att han i vart fall kontrollerar den presumtive köparens identitet och registreringsbevis, med bl.a. nämnda kod. Handlaren måste dock uppmärksamma omständigheter som talar för att verkligheten är en annan än vad registreringsbeviset anger. Vid tveksamhet måste ytter-

ligare uppgifter begäras. Den handlare som finner att köparen inte har rätt att köpa varan, måste vägra att sälja. Något möjlighet att överklaga ett sådant beslut av en enskild handlare finns inte.

Bland de ca 10 000 innehavarna av inköpstillstånd finns – förutom de tidigare nämnda ca 6 000 företagen o.d. – ca 4 000 skolor, universitet o.d. som har behov av teknisk sprit i forsknings- eller undervisningssammanhang. På högskole- och universitetsnivå kan, som ovan redovisats, inköp ske av obeskattad sprit. De skolor på t.ex. gymnasienivå som för sin undervisningsverksamhet kan ha ett behov av teknisk sprit, har däremot att köpa beskattad sådan sprit. Det rör sig i dag om inköp av exempelvis 1 liter odenaturerad sprit och drygt 20 liter fullständigt denaturerad sprit per läsår. Fullständigt denaturerad sprit kommer med utredningens förslag att kunna köpas i obegränsad mängd av exempelvis skolorna. För den sprit av annat slag som skolorna på lägre nivå kan behöva i sin verksamhet, förutsätts som ovan nämnts, Stabsmyndigheten utfärda föreskrifter om bl.a. vilken högsta tillåtna kvantitet som gäller för inköp för respektive typ av skola. Självfallet skall den som säljer teknisk sprit kontrollera även sådana villkor.

Utredningen har sökt utröna om det kan finnas någon ytterligare inköpskategori än de ovan redovisade vilken bör ha rätt att köpa beskattad teknisk sprit. Någon sådan grupp synes dock inte finnas. Som framgått av föregående kapitel anser utredningen inte att privatpersoner har något verkligt behov av att kunna köpa odenaturerad sprit. För de olika ändamål som är aktuella för privatpersoner kan fullständigt denaturerad teknisk sprit lika väl användas, liksom andra lösningsmedel.

11.5 Avfallssprit

När teknisk sprit använts i en tillverkningsprocess, t.ex. i samband med tillverkning av läkemedel, finns det ofta kvar alkohol som en restprodukt. Denna sprit, ibland benämnd avfallssprit, är stundtals så pass lätt förorenad att den direkt, alltså utan föregående rening, kan återanvändas, då som råvara i en annan tillverkningsprocess. Det kan vara fråga om t.ex. framställning av spolarvätska. Som nämnts i avsnitt 4.11 förekommer sådan återanvändning i dag endast inom sfären för de bolag där avfallsspriten uppkommit (någon – laglig – försäljning av teknisk sprit förekommer alltså inte i detta avseende.)

Ibland tas avfallsspriten om hand för återvinning, dvs. genom destillation återvinns ur den förorenade spriten ren sprit. De företag inom landet som återvinner alkohol gör det inom ramen för sin

verksamhet i övrigt. Några inhemska företag som sysslar endast med återvinningsverksamhet finns inte i dag. Det förekommer emellertid att avfallssprit säljs till företag i andra länder, för t.ex. återvinning.

Ibland förstörs (destrueras) spriten. Detta kan ske genom att spriten bränns upp. Ibland släpps i stället spriten ut direkt i företagets avlopp. Det förekommer även att sprit säljs till reningsverk, för att doseras i avloppet under kontrollerade former (se vidare nyss nämnda avsnitt). För försäljning till reningsverken har Läkemedelsverket meddelat försäljnings- respektive inköpstillstånd.

Beträffande vilka krav som i dag – i LFT, alkohollagen och skattelagstiftningen – uppställs för de olika slagen av hantering, kan sägas följande.

LFT innehåller regler för införsel samt försäljning och köp inom landet. Någon reglering som tar sikte på sådan hantering som består i att teknisk sprit utan rening e.d. återanvänds av det företag inom vilken avfallsspriten har uppstått, finns inte. Beskattningsreglerna innebär att skattskyldighet inte inträder för teknisk sprit som återanvänds i en upplagshavares tillverkningsverksamhet (20 § första stycket c lagen om alkoholskatt). För en näringsidkare som köpt in spriten mot försäkrans inträder inte skattskyldighet för återanvändningen så länge spriten används för samma ändamål som var förutsättningen för skattefriheten vid inköpet. Ligger återanvändningen utanför den avsedda användningen inträder alltså skattskyldighet (8 § första stycket 8 nämnda lag).

Som nämnts i kapitel 10 anses det i dag inte krävas tillverknings-tillstånd enligt alkohollagen för rening av använd teknisk sprit. Utredningen har i det nämnda kapitlet emellertid föreslagit att återvinning i fortsättningen skall likställas med tillverkning av sprit. På samtliga företag som bedriver sådan verksamhet kommer därmed, genom utredningens förslag om förutsättningar för rätt att bedriva tillverkning, att i alkohollagstiftningen ställas krav att de är upplagshavare. Ett företag som avser att bedriva återvinningsverksamhet med avfallssprit från ett annat företag kommer, genom utredningens förslag i avsnitt 11.3 beträffande rätt att bedriva handel med teknisk sprit, att kunna köpa in spriten med stöd av sitt upplagshavargodkännande för sprit, förutsatt att övriga förutsättningar är uppfyllda.

Vad gäller förstöring av teknisk sprit, uppställer LFT som redovisats inga särskilda regler för sådan hantering, varken vad gäller sådan hantering inom bolaget eller hos annat bolag. (Vid försäljning till ett annat bolag kommer dock reglerna för försäljning in i bilden.) För bolag som är upplagshavare finns i skattelagstiftningen särskilda bestämmelser om förstöring av skattepliktiga alkoholvaror (20 § första

stycket b lagen om alkoholskatt). Bestämmelserna innebär, som redovisats i avsnitt 6.4.2, att skattskyldighet inte inträder om varorna förstörts under tillsyn av beskattningsmyndigheten. Enligt Riksskatteverkets föreskrifter (RSFS 1996:12) om beskattningsmyndighetens tillsyn över upplagshavares förstöring av skattepliktiga tobaks- och alkoholvaror, skall varorna i fråga brännas eller på annat lämpligt sätt förstöras så att det säkerställs att varorna inte kan användas. Upplagshavaren skall skriftligen senast viss tidpunkt anmäla till beskattningsmyndigheten att han avser att förstöra alkoholvarorna. Varorna skall förstöras i närvaro av bl.a. behörig tjänsteman från beskattningsmyndigheten, om inte beskattningsmyndigheten ger tillstånd till annat. Protokoll skall föras av upplagshavaren eller av företrädare för honom för varje tillfälle som upplagshavaren förstör varor, och en kopia omgående ges in till beskattningsmyndigheten.

Enligt uppgift från Särskilda skattekontoret tar man regelbundet emot anmälningar av angivet slag, såvitt avser alkoholdrycker. Några anmälningar avseende förstöring av teknisk sprit har såvitt är känt inte förekommit. Förstöringen (t.ex. kross av nedsmutsade flaskor) sker ofta på annan plats än hos det bolag som har lämnat in anmälan, exempelvis hos anläggningar som tar emot avfall av olika slag.

Som nämnts förekommer att teknisk sprit säljs till reningsverk. Läkemedelsverket har i förekommande fall meddelat säljbolaget, alltså tillverkningsföretaget, tillstånd för försäljning. Majoriteten av de tillverkningsindustrier som köper in teknisk sprit i sin verksamhet gör sina inköp av skattefri sprit mot försäkran (se avsnitt 6.4.3). Beskattningsreglerna innebär att skattskyldighet inträder vid all vidareförsäljning som sker av sprit inköpt på detta sätt. Någon möjlighet att sälja avfallsspriten skattefritt finns alltså inte för tillverkningsföretag som köpt in spriten mot försäkran. Läkemedelsverket har också tillåtit försäljning endast om säljbolaget innehar upplagshavargodkännande. Enligt utredningen bör även i fortsättningen gälla att försäljning av detta slag tillåts endast om det säljande bolaget är upplagshavare. Detta ligger också i linje med utredningens förslag beträffande rätt att bedriva handel med teknisk sprit.

De reningsverk som i dag, med Läkemedelsverkets inköpstillstånd, köper in avfallssprit i obeskattad form gör detta mot att de lämnar försäkran (20 § första stycket j lagen om alkoholskatt, om användning i en tillverkningsprocess där slutprodukten inte innehåller alkohol). För reningsverken kommer med utredningens i avsnitt 11.4 redovisade förslag fortsättningsvis att gälla att de får göra sina inköp efter förhandsmedgivande från beskattningsmyndigheten.

Nyss har nämnts möjligheterna för en upplagshavare att under beskattningsmyndighetens tillsyn förstöra teknisk sprit (eller

alkoholdrycker) utan att skattskyldighet inträder. Enligt utredningen bör rimligen också den som köpt in alkoholvarorna mot försäkran kunna förstöra dessa, t.ex. därför att varorna av någon anledning inte kan användas, utan att skattskyldighet inträder. I de EG-rättsliga reglerna bakom 20 § första stycket lagen om alkoholskatt har inte heller uppställts någon begränsning till endast upplagshavare. Beskattningsreglerna bör således i detta avseende ändras; se utredningens förslag till ändring av 8 § lagen om alkoholskatt (ett nytt, tredje stycke).

Vad slutligen gäller förekommande utförsel/export av avfallssprit, uppställer inte LFT några krav i detta avseende. När företag som bedriver partihandel med teknisk sprit, från landet för ut sådan sprit brukar Läkemedelsverket begära in rapporter över den mängd sprit som förts ut. Några liknande rapporter e.d. begärs inte in vad gäller utförsel av restalkohol. Med den nya lagstiftningen avses att exklusivt reglera även i vilka fall utförsel/export av teknisk sprit får ske. Utredningens i avsnitt 11.3 redovisade förslag innebär att endast den som är upplagshavare kommer att kunna sälja sin vara till någon i annat land. Detta kommer även att gälla utförsel av avfallssprit till utländska företag som bedriver t.ex. återvinningsverksamhet.

11.6 Närmare om kontrollen över handeln med teknisk sprit

Att försäljnings- respektive införseltillstånden avseende teknisk sprit slopas betyder inte, som tidigare framhållits, att handeln med teknisk sprit kan bedrivas utan kontroll. Tullverket och beskattningsmyndigheten – Riksskatteverket – utövar kontroll över skattskyldigheten. En upplagshavare som inte längre uppfyller kraven på lämplighet kan få sitt godkännande återkallat av beskattningsmyndigheten. Vidare måste kontrolleras bl.a. att alkoholvarorna inte säljs till någon som inte har rätt att köpa dessa.

Kontrollen av att de som säljer teknisk sprit uppfyller lagens krav måste utövas av beskattningsmyndigheten. Myndigheten måste vidare kontrollera till vilka försäljningen sker. Beskattningsmyndigheten har även i övrigt att övervaka att försäljningen sker i enlighet med vad som föreskrivs i 2 a kap. Om det uppmärksammas att någon sålt teknisk sprit till någon som inte har rätt att köpa varan, vilken försäljning i sig är straffbelagd, måste självfallet ifrågasättas om godkännandet som upplagshavare skall återkallas.

Som nämnts i bl.a. avsnitt 4.12.3 förekommer det i dag vid hantering av teknisk sprit att vissa kontroller utförs av kontrollbolag,

dvs. bolag som är fristående från både partihandlarna och Läkemedelsverket. Bolagen anlitas främst på eget initiativ av partihandlarna för att genomföra kontroller vid t.ex. in- och utlastning av sprit i samband med införsel, försäljning respektive inköp inom landet. Kontrollbolagen underlättar också säljarens förhållandevis omfattande rapporteringsskyldighet till Läkemedelsverket. Dessutom gäller att den som ansöker om införsel- och/eller försäljningstillstånd avseende teknisk sprit i princip måste anlita kontrollbolag (eller andra externa kontrollanter såsom revisorer) för att av Läkemedelsverket medges sökta tillstånd. Kontrollbolagens verksamhet har således betydelse av flera skäl.

Vid uttag hos säljbolaget för leverans till köparen kontrollerar kontrollbolaget t.ex. att mängden sprit som skall levereras ligger inom ramen för vad köparens tillstånd omfattar samt att denatureringen är i enlighet med inköpstillståndet. Kontrollbolaget rapporterar därefter via säljbolaget till Läkemedelsverket eller direkt till verket. Omfattningen av och genomförandet av kontrollbolagens kontroll varierar beroende på bl.a. hur stora leveranserna av sprit är. Se vidare nämnda avsnitt.

I avsnittet har vidare redogjorts för att en del säljbolag är "kvalitetssäkrade" enligt ISO 9000 eller liknande kvalitetssäkringssystem. För dessa bolag har Läkemedelsverket ansett att uttag, helt eller delvis, får ske i säljarens "egen regi", medan inleveranser ansetts böra skötas av kontrollbolaget. Kontrollbolaget i fråga gör då t.ex. månatligen stickprovsvisa kontroller av utleveranser och denatureringar. Vidare kontrolleras (pejlas) tankar och plomberingar samt lämnas rapporter till Läkemedelsverket.

Förekomsten av kontrollbolag och kvalitetssäkringssystem har inte inneburit att Läkemedelsverket inte gjort t.ex. stickprovsvisa kontroller.

Enligt utredningen kan det antas att företag som bedriver handel med teknisk sprit även fortsättningsvis kommer att anlita kontrollbolag för sin egen övervakning av bl.a. försäljning och inköp, trots att bolagens årliga avgifter till sådana bolag ofta uppgår till betydande belopp (de större partihandlarna kan årligen erlagga hundratusentals kr i avgift). Att sådana bolag anlitas får ses som ett värdefullt inslag i den kontroll som kommer att ligga på Riksskatteverket, och bör också minska behovet av kontroll och tillsyn från verkets sida. Även användande av kvalitetssäkringssystem bör enligt utredningens mening ses som ett viktigt led i övervakningen av handeln med teknisk sprit.

12 Handel med alkoholhaltiga preparat

Förslag: Handeln med alkoholhaltiga preparat skall vara fri, utan krav på införseltillstånd eller godkännande. Till skydd för folkhälsan uppställs dock vissa allmänna krav på preparaten för att de skall få säljas fritt. Möjlighet finns också att besluta om villkor för försäljning inom landet, bl.a. då fara för missbruk föreligger.

Utredningens allmänna överväganden och ställningstaganden beträffande bl.a. de alkoholhaltiga preparaten har redovisats i kapitel 9. Definitionen av begreppet alkoholhaltigt preparat har till viss del behandlats i kapitel 11. Ytterligare överväganden rörande vad som täcks av detta begrepp lämnas i avsnittet nedan. Utredningens överväganden och förslag i övrigt rörande de alkoholhaltiga preparaten redovisas därefter. Överväganden och förslag rörande straffansvar m.m. redovisas i kapitel 14.

12.1 Alkoholdrycker m.m.

I avsnitt 11.1 har behandlats bl.a. avgränsningen av begreppet alkoholhaltigt preparat i förhållande till begreppet teknisk sprit. Vad gäller avgränsningen gentemot alkoholdrycker, har utredningen ansett att sådana drycker inte faller under begreppet alkoholhaltigt preparat eller annars anses som sådant preparat.

Inom restaurangbranschen förekommer i samband med matlagning användning av denaturerat vin (matlagningsvin). Dessa produkter härrör från Sverige eller annat land. Som denatureringsämne används salt, ibland i kombination med peppar eller pepparämnena. Sådana varor har ibland hanterats som alkoholhaltiga preparat och alltså ansetts falla inom Läke-medelsverkets verksamhetsområde. För försäljning av varorna har då från verkets sida ansetts att denaturering bör ha skett med t.ex. tre procent salt. Det har dock förekommit att varorna ändå konsumerats som dryck. Av alkoholpolitiska skäl anser utredningen därför att den kontroll som gäller för alkoholdrycker måste upprätt-

hållas även beträffande matlagningsvin. Sådant kan alltså inte säljas fritt enligt de regler som gäller för alkoholhaltiga preparat.

Utredningen har erfarit att det inom restaurangbranschen förekommit även denaturerade spritdrycker. Inte heller dessa drycker bör falla under bestämmelserna om alkoholhaltiga preparat. Det kan anmärkas att skattereglerna innebär att det skall tas ut skatt för i vart fall dessa drycker, trots den tekniska användningen.

Liksom i dag bör en avgränsning gälla även i förhållande till läkemedel. Enligt utredningen bör denna avgränsning uttryckas på så sätt att som alkoholhaltiga preparat räknas inte ”läkemedel enligt läkemedelslagen”. Detta innebär bl.a. att viss homeopatika inte längre skall anses som alkoholhaltiga preparat utan får kontrolleras enligt de särskilda reglerna för homeopatika (se avsnitt 5.12.1).

Stabsmyndigheten med dess centrala expertfunktion bör, som nämnts i avsnitt 11.1, kunna meddela allmänna råd med närmare beskrivning av de olika varianter av bl.a. alkoholhaltiga preparat som förekommer på marknaden.

12.2 Regler om handel med alkoholhaltiga preparat

Som framgått av kapitel 9 anser utredningen att handeln med alkoholhaltiga preparat – inbegripet bl.a. införsel/import – i enlighet med principen om varors fria rörlighet skall vara fri, utan krav på införseltillstånd eller försäljningsgodkännande. Vissa allmänna krav som är motiverade med hänsyn till skyddet för folkhälsan (vilket utgör EG-rättsligt godtagbara skäl) bör dock uppställas för att preparaten skall få säljas fritt inom landet. Möjlighet måste dessutom finnas att vid inhemsk försäljning ingripa i situationer då fara för missbruk föreligger.

Det sagda innebär att det i 2 a kap. alkohollagen inte bör finnas någon särskild reglering beträffande yrkesmässig eller annan införsel/import eller utförsel/export av alkoholhaltiga preparat, varken vad gäller preparat avsedda för förtäring eller preparat som inte är avsedda att förtäras (se 2 a kap. 13 §). En annan sak är att andra regelverk kan innehålla handelsbegränsningar, inbegripet föreskrifter om bl.a. import, för varor som är att betrakta som alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (se nedan och kapitel 5).

En stor del av de alkoholhaltiga preparaten faller in även under livsmedelslagstiftningen, framför allt livsmedelslagen. Som exempel kan nämnas ”fikon i konjak”, likörchoklad och aromer. På

livsmedelsområdet har den EG-rättsliga harmoniseringen kommit särskilt långt och antalet EG-rättsliga direktiv m.m. är stort. Vad gäller de nationella reglerna kan nämnas t.ex. livsmedelslagens bestämmelse att livsmedel som saluhålls inte får ha sådan sammansättning eller beskaffenhet i övrigt att livsmedlet kan antas vara skadligt att förtära. Livsmedelsverket har möjlighet att av bl.a. hälsoskäl förbjuda eller föreskriva villkor för hantering av visst slag av livsmedel. I övrigt kan nämnas bl.a. förordningen om kosmetiska och hygieniska produkter samt Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 1996:7) om kontroll av kosmetiska och hygieniska produkter. Enligt sistnämnda föreskrifter gäller bl.a. att den som yrkesmässigt tillverkar eller importerar en kosmetisk eller hygienisk produkt skall till Läkemedelsverket dels anmäla sin verksamhet, dels anmäla produkten för förteckning i ett produktregister.

Enligt LFT får ett alkoholhaltigt preparat inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte. En motsvarande regel bör finnas även i den nya lagstiftningen (se 2 a kap. 14 §).

Som tidigare nämnts bör enligt utredningen föreskrivas vissa allmänna krav på alkoholhaltiga preparat för yrkesmässig försäljning.

Missbruk av alkoholhaltiga preparat förekommer i dag, såvitt är känt, främst av preparat såsom T-röd o.d., rakvatten och munvatten (se avsnitt 5.2). I dag gäller beträffande denatureringar att dessa skall fylla sitt syfte, dvs. att förhindra missbruk av den denaturerade varan, med minsta möjliga skada hos den som ändå missbrukar varan. Alkoholhaltiga preparat kan dock innehålla även andra ämnen än denatureringsämnen som ensamma eller tillsammans med andra ämnen gör att varan får en sådan sammansättning att den medför allvarlig fara för liv eller hälsa. Vidare kan tänkas att alkoholhalten hos en vara som kan antas komma att missbrukas är så hög att halten i sig medför allvarlig fara för liv eller hälsa. Mot bakgrund av syftet med lagstiftningen bör därför enligt utredningen uppställas ett allmänt krav på att alkoholhaltiga preparat som kan befaras komma att missbrukas inte får ha en sådan sammansättning eller så hög alkoholhalt att de, om de konsumeras, medför allvarlig fara för liv eller hälsa (2 a kap. 15 §).

För sådana slag av preparat som inte uppfyller nu angivna krav bör finnas möjlighet att föreskriftsvis, alltså inte i ett enskilt fall, föreskriva villkor för handeln. Begränsningarna bör kunna vara utformade som särskilda villkor för försäljning eller, undantagsvis, som förbud (se närmare nedan).

För att motverka att missbruk sker bör enligt utredningen även uppställas ett allmänt krav på att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring inte får genom smak, färg, förpacknings-

utformning eller liknande, medföra risk för förväxling med alkoholdryck eller på annat sätt uppmuntra till förtäring (2 a kap. 16 §). Även beträffande en sådan bestämmelse bör finnas möjlighet att beträffande preparat som inte uppfyller kraven meddela särskilda villkor för försäljning eller, eventuellt, förbud.

Vidare gäller att det för alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring måste finnas grundläggande bestämmelser om denaturering. I dag gäller, enligt LFT:s regler och genom Läkemiddelsverkets praxis, att all hantering av såväl teknisk sprit som alkoholhaltiga preparat ej avsedda för förtäring, i princip skall avse denaturerade produkter. Läkemiddelsverket har i sin verksamhet eftersträvat att denatureringen dessutom skall vara så kraftig som möjligt. Även fortsättningsvis bör eftersträvas att de alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring är denaturerade med starkast möjliga denaturering. Liksom vad gäller teknisk sprit bör för själva införseln/importen, med tanke på en sådan begränsnings karaktär av importhinder, inte uppställas motsvarande krav. Mot bakgrund av det anförda bör enligt utredningen föreskrivas att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring och som skall användas eller säljas inom landet, skall vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de konsumeras (2 a kap. 17 §).

Det bör åvila Stabsmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om denaturering enligt vad som sagts och även om i vilka fall denaturering får underlåtas. Att utarbeta och följa upp sådana föreskrifter kommer, liksom vad gäller teknisk sprit, att vara en mycket viktig uppgift, vilken kommer att kräva särskild kemisk-teknisk kompetens hos Stabsmyndigheten. Även här torde man dock övergångsvis kunna utgå från Läkemiddelsverkets föreskrifter på området.

För alkoholhaltiga preparat som tillverkas i Sverige erhålls med den nya lagstiftningen viss kontroll av preparatens sammansättning genom inköpen av teknisk sprit efter beskattningsmyndighetens medgivande. För de preparat som inte tillverkas i landet utan förs in hit kan komma att inträffa att de inte innehåller för preparatet i fråga i Sverige föreskriven denaturering. Möjligheten att meddela handels-begränsningar bör i ett sådant fall ta sikte på föreskrifter beträffande på vilket sätt produkten får tillhandahållas köparna, se vidare nedan.

Vad närmare gäller bemyndigandet att meddela föreskrifter om villkor eller förbud beträffande försäljning av alkoholhaltiga preparat som strider mot någon av bestämmelserna med ovan beskrivna allmänna krav på preparat, bör detta ta sikte endast på situationer då föreskrifter av angivet lag behövs för att skydda liv eller hälsa (se

2 a kap. 18 §). Detta kan vara fallet t.ex. om något preparat som inte är avsett för förtäring börjar bli föremål för missbruk. Föreskrifter om förbud mot försäljning av visst slag av preparat bör få meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Härigenom markeras att så långtgående begränsningar för handeln får komma till användning endast i undantagsfall. Härmed avses främst att preparatets farlighet är mycket hög om det används på inte avsett sätt. Stabsmyndigheten bör i första hand, särskilt med tanke på EG-rätten, söka finna något annat mindre långtgående alternativ än förbud.

Bland de särskilda villkor som kan föreskrivas av folkhälsoskäl kan som exempel anges att ett visst slag av alkoholhaltigt preparat får säljas endast till personer över 20 år, över disk, i vissa förpackningsstorlekar, på apotek eller till vissa kategorier av köpare (t.ex. sjukhus).

Enligt utredningen bör det även finnas en möjlighet att meddela föreskrifter beträffande preparat som uppfyller de ovan redovisade allmänna kraven. Det kan vara fråga om att föreskriva sådana villkor som nyss nämnts, dvs. exempelvis att preparat skall få säljas endast över disk m.m. eller att uppställa åldersgränser (2 a kap. 19 §; se vidare författningskommentaren).

I detta sammanhang bör även nämnas att det bland de alkoholhaltiga preparaten finns vissa som innehåller mycket hög alkoholhalt och därmed medför särskild risk för missbruk eller annan inte avsedd användning. Detta gäller de s.k. stommarna, vilka utgör utgångspunkt för yrkesmässig tillverkning av bl.a. spritdrycker. Stommarna kommer dock, med den snävare avgränsning av begreppet alkoholhaltigt preparat som utredningen föreslår, i allmänhet inte att omfattas av reglerna om fri handel. I stället blir reglerna om handel med teknisk sprit tillämpliga. Vidare finns bland de alkoholhaltiga preparaten också vad som ibland benämns aromer (men ibland kallas stommar). Aromerna kan ha en alkoholhalt om ca 2–93 volymprocent. De kan förekomma i både mycket stora och mycket små förpackningar. Läkemedelsverket uppställer i dag begränsningar vad gäller vilka aromer som tillåts förekomma i dagligvaruhandeln för försäljning till konsumenter. Bland annat gäller att aromer får säljas endast i små förpackningar om i regel 30–50 ml, dessutom med en begränsning avseende alkoholhalten till högst ca 30–33 volymprocent. Det är här alltså fråga om små förpackningar, med dyrt (beskattat) innehåll.

För att man även i framtiden skall kunna utöva kontroll enligt alkohollagstiftningen av att mycket alkoholstarka preparat av bl.a. dessa slag inte används på ett ej avsett sätt, har utredningen bl.a. övervägt alternativet att lägga på Stabsmyndigheten att meddela närmare villkor för försäljning av odenaturerade alkoholhaltiga preparat som innehåller mer än t.ex. 30 volymprocent etylalkohol.

Härigenom skulle kunna föreskrivas t.ex. att försäljning av vissa varuslag får ske endast till näringsidkare eller endast i små förpackningar.

Genom den definition av begreppet alkoholhaltigt preparat som utredningen slutligen stannat för – att det skall vara fråga om ”en produkt som färdigställts för slutlig användning” – finns dock enligt utredningen inte något större behov av sådana generella föreskrifter om försäljning av preparat av nämnt slag. I den mån särskilda villkor om t.ex. försäljning endast över disk eller åldersgräns skulle behövas framdeles kan sådana meddelas med stöd av den allmänna bestämmelsen om möjlighet för regeringen eller Stabsmyndigheten att meddela ytterligare föreskrifter om försäljning av alkoholhaltiga preparat (dvs. 2 a kap. 19 §).

12.3 Kontrollen över handeln med alkoholhaltiga preparat

På Stabsmyndigheten kommer att ligga att utöva övergripande, central tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna om alkoholhaltiga preparat. För utövandet av denna tillsyn och meddelandet av föreskrifter och allmänna råd är det av central betydelse att Stabsmyndigheten så långt det är möjligt tillförsäkras tillgång till information av betydelse för myndighetens verksamhet. Som nämnts i föregående kapitel (avsnitt 11.2) föreslår också utredningen att det i den nya lagstiftningen anges att statliga och kommunala myndigheter skall underrätta Stabsmyndigheten om de får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av 2 a kap. alkohollagen. Det bör särskilt anges att detsamma gäller om de får kännedom om att ett alkoholhaltigt preparat används eller kan komma att användas i missbrukssyfte. Härigenom kan Stabsmyndigheten tidigt få vetskap om nya slag av alkoholhaltiga preparat som eventuellt påkallar åtgärder i form av t.ex. föreskrifter om villkor för försäljning. (Se 8 kap. 2 a §.)

Den kontroll som beskattningsmyndigheten utövar på området för de alkoholhaltiga preparaten avser själva tillverkningsledet, dvs. egentligen användningen av den tekniska spriten. När preparaten har kommit ut på marknaden har beskattningsmyndigheten inget med varorna att göra.

13 Handel med alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål

Förslag: Inköpstillstånden avseende spritdrycker, vin och starköl för tekniska m.fl. ändamål tas bort i sin nuvarande form och ersätts av en möjlighet att köpa in dryckerna obeskattade efter förhandsmedgivande från beskattningsmyndigheten.

Liksom vad gäller övriga delområden för utredningsuppdraget har utredningens allmänna överväganden och ställningstaganden beträffande det område som nu är i fråga – inköp av spritdrycker, vin eller starköl som används i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet – redovisats i kapitel 9. De närmare övervägandena m.m. på området redovisas nedan. För utredningens ställningstaganden och förslag beträffande straffansvar hänvisas till kapitel 14.

Som erinrats om i bl.a. kapitel 9 finns bland de aktuella inköparna endast näringsidkare. Någon alkoholpolitik i ordets striktare bemärkelse finns inte bakom reglerna. Inköpen sker av beskattade varor mot senare återbetalning av alkoholskatten. Utredningen har mot denna bakgrund inte funnit anledning att behålla nuvarande regler om inköpstillstånd. Det har konstaterats att en möjlighet att inköpa dryckerna obeskattade för teknisk användning – vilket ter sig rimligt – kräver nya bestämmelser.

Som tidigare redogjorts för (se bl.a. avsnitt 6.4.2) gäller alltså beträffande spritdrycker, vin och starköl för tekniska m.fl. ändamål inte samma beskattningsregler som för sprit för motsvarande ändamål. Skillnaden består i att köpare av alkoholdrycker kan göra skattefria inköp mot försäkran endast vad gäller inköp för medicinsk eller vetenskaplig användning, dvs. sådan användning som avses i 20 § första stycket 1 lagen om alkoholskatt. För användning i tillverkningsprocesser m.m., enligt nämnda paragrafs första stycke e–j, får inköp för annan än upplagshavare ske av beskattade alkoholdrycker. Återbetalning av alkoholskatten kan sedan begäras. Den som köper punsch för användning som fyllning i chokladpraliner måste alltså först köpa beskattade varor och sedan begära återbetalning av

alkoholskatten. På samma sätt måste den göra som köper vin för användning vid framställning av t.ex. vinmarinerad kassler.

En bild av återbetalningssystemet ger beskrivningen i avsnitt 6.4.3 om ärenden hos beskattningsmyndigheten om återbetalning av alkoholskatt (under en period om drygt tio månader). Av de företag som under perioden erhöll återbetalning ansökte ca 70 procent om återbetalning av alkoholskatt med anledning av inköp av alkoholdrycker. Andelen företag som erhöll återbetalning med anledning av inköp av teknisk sprit uppgick alltså till endast en mindre del; ca 30 procent. Även sett i förhållande till det för perioden sammanlagda återbetalade beloppet avsåg den allra största delen inköp av alkoholdrycker (ca 90 procent jämfört med alltså ca 10 procent för teknisk sprit). Av inköparna av beskattade alkoholdrycker hade ungefär hälften gjort sina inköp hos Systembolaget och den andra hälften handlat hos – med något undantag – partihandlaren V&S Vin & Sprit. Varorna hade använts i samband med framställning av livsmedel som t.ex. chokladprodukter och smaksatta charkuterier. Bland minoriteten som under perioden tillerkändes återbetalning av alkoholskatt med anledning av inköp av beskattad teknisk sprit hade samtliga gjort inköpen hos partihandlaren Kemetyl. Spriten hade använts i samband med framställning av t.ex. smakämnen samt för rengöring av exempelvis instrument.

I de bakomliggande EG-reglerna, i detta avseende rådets direktiv 92/83/EEG, föreskrivs i vilka situationer medlemsländerna måste skattebefria alkohol som används på visst sätt och för vilken användning länderna själva kan välja att föreskriva skattebefrielse (artikel 27). De olika i 20 § första stycket uppräknade användningarna återfinns inom någon av nämnda två kategorier. På vilket sätt skattebefrielse genomförs, kan de enskilda medlemsstaterna själva besluta om.

Att inte kunna erhålla skattebefrielse redan vid inköpstillfällena kan för företagen medföra likviditetsproblem. Att inte endast företag som i sin verksamhet köper sprit för tekniska m.fl. ändamål utan även företag som i sin yrkesverksamhet köper spritdrycker, vin och starköl för motsvarande användning bör kunna köpa obeskattad alkohol, ter sig enligt utredningen rimligt. Att vissa av de i 20 § första stycket angivna användningsområdena passar mindre väl in i de sammanhang då alkoholdrycker används såsom annat än dryck, saknar betydelse i detta sammanhang. Någon anledning att göra undantag för inköp av starköl, beträffande vilken dryck det i dag inte finns några inköpstillstånd, föreligger inte. Utredningen föreslår således att beskattningsreglerna ändras så att spritdrycker, vin och starköl för tekniska m.fl. ändamål

fortsättningsvis kan köpas skattefritt mot försäkran. Hur paragrafen i fråga – 31 e § lagen om alkoholskatt – bör vara utformad berörs nedan.

Fråga är vad nu aktuella inköpstillstånd i alkohollagen bör ersättas med och vad som i övrigt bör gälla. Det kan konstateras att det redan genom att inköpen av alkoholdrycker för teknisk användning skall kunna avse obeskattad alkohol, måste finnas en inköpskanal vid sidan av Systembolaget. (Sistnämnda bolag säljer ju endast beskattade alkoholdrycker.) Enligt utredningen bör de aktuella inköpen även fortsättningsvis kunna ske hos den som är berättigad att bedriva partihandel med alkoholdrycker. En anslutande fråga är om dessa inköp hos partihandlare bör kunna avse inte endast obeskattade alkoholdrycker, utan även beskattade sådana drycker. Detta berörs nedan.

Att övervakning måste kunna ske av förbrukarnas inköp av obeskattade alkoholdrycker, liksom vad gäller slutanvändarnas inköp av obeskattad teknisk sprit, är uppenbart. Någon form av förhandskontroll måste alltså finnas även vad gäller de alkoholvaror som nu är i fråga. Enligt utredningen bör även för de aktuella alkoholdryckerna för användning enligt 20 § första stycket e–j och l, uppställas krav på beskattningsmyndighetens förhandsmedgivande.

I kapitel 11 har lämnats förslag om att beskattningsmyndigheten skall pröva inte bara rätt till inköp av obeskattad teknisk sprit utan även i vissa fall beskattad sådan. Detta hänger samman med att teknisk sprit – obeskattad eller beskattad – även i fortsättningen skall få inköpas endast för viss användning. (Här bortses från vad som föreslås gälla för den fullständigt denaturerade tekniska spriten.) Frågan om det på beskattningsmyndigheten bör läggas att pröva även rätt till inköp av beskattade alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål måste föregås av andra överväganden än vad gäller den tekniska spriten. Den som önskar köpa alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål kan ju också inköpa dryckerna hos Systembolaget. Mot bakgrund av sistnämnda inköpsmöjlighet anser utredningen att beskattningsmyndigheten, dvs. Riksskatteverket, inte bör pröva annat än inköp avseende obeskattade alkoholdrycker. De förhållandevis få näringsidkare som kan tänkas ha önskemål om att köpa beskattade alkoholdrycker för teknisk användning kan fritt göra sina inköp hos Systembolaget. Återbetalning av alkoholskatten kan härefter begäras på sedvanligt sätt. Någon särskild reglering beträffande inköp av beskattade drycker för teknisk användning behövs därmed inte.

Den prövning som beskattningsmyndigheten har att göra inför sitt medgivande till inköp av obeskattade alkoholdrycker av nämnda slag bör enligt utredningen vara så långt möjligt överensstämmande med den prövning som verket har att göra inför ett medgivande till inköp av

teknisk sprit. Prövningen skall således vara av förhållandevis enkelt slag, särskilt med hänsyn till den skatterättsliga kontroll som också sker. Vad som i den skriftliga ansökan uppges om den avsedda användningen för drycken, bör vanligtvis kunna godtas utan vidare utredning. Om anledning finns till misstanke om oegentligheter, exempelvis på grundval av vad som är känt om sökanden, måste utredning självfallet ske.

I 7 kap. 2 § alkohollagen föreskrivs att inköpstillstånd kan gälla spritdrycker, vin och starköl eller avse en eller två av dessa drycker. Beskattningsmyndigheten bör ha att i medgivandet ange vilken dryck, eller vilka drycker, som avses. Vidare måste anges användningsområdet eller användningsområdena för medgivna inköp.

För inköpstillstånden gäller i dag enligt alkohollagen att de meddelas tills vidare. Alkoholinspektionen får dock, om det finns särskilda skäl, begränsa tillståndets giltighet till viss tid (7 kap. 1 § tredje stycket). Samtliga i dag förekommande inköpstillstånd är meddelade i enlighet med huvudregeln, dvs. gäller tills vidare. Enligt utredningen bör dock beskattningsmyndighetens medgivande – liksom vad gäller medgivande avseende inköp av teknisk sprit – vara begränsat till viss tidsperiod, framför allt av kontrollskäl. Även beträffande alkoholdryckerna bör enligt utredningen ett medgivande kunna meddelas för längst tre år.

Liksom vad gäller medgivande avseende teknisk sprit måste ett medgivande avseende alkoholdrycker under vissa förutsättningar kunna återkallas, särskilt om det meddelats för annat än en kortare period. Härvid bör gälla samma regler som på området för den tekniska spriten. Enligt utredningen bör sålunda återkallelse ske om det finns skäl att befara att alkoholdryck som har köpts in i enlighet med medgivande används på ett otillåtet sätt. Återkallelse skall alltså kunna ske även om det inte är fullständigt utrett att otillåten användning verkligen skett, för att undvika att stora kvantiteter obeskattade alkoholdrycker sprids till den illegala marknaden. Den som hotas av återkallelse kan avvärja detta genom att tillhandahålla utredning om användningen av alkoholdryckerna. Här kan också erinras om att enligt skattereglerna skattskyldighet inträder om skattepliktiga varor har levererats utan skatt för skattebefriad användning och varorna används till annat än avsett ändamål.

Det nu anförda medför, liksom förslaget om ersättande av Läkemedelsverkets inköpstillstånd vad gäller teknisk sprit med beskattningsmyndighetens medgivande (se avsnitt 11.4.1), behov av ändringar i 31 e § lagen om alkoholskatt. Rätten att kunna utnyttja skattelagstiftningens möjlighet till skattefria inköp bör, både vad gäller teknisk sprit och obeskattade alkoholdrycker för nu aktuella ändamål,

vara knutna till beskattningsmyndighetens medgivande på respektive område.

Vad beträffar den i 31 e § angivna minimimängden alkohol (25 kilogram alkohol under ett kalenderår), har inte framkommit anledning att föreskriva olika gränser vad gäller å ena sidan teknisk sprit och å andra sidan spritdrycker, vin eller starköl.

Vad gäller regleringen i 4 kap. 4 § alkohollagen av själva rätten att köpa ifrågavarande drycker – här avses alltså inte köp hos Systembolaget – bör gälla att den som inte själv har rätt att bedriva partihandel med spritdrycker, vin eller starköl (alltså annan än upplagshavare eller registrerad varumottagare för den vara som är i fråga) efter medgivande av beskattningsmyndigheten får köpa dryckerna av den som har rätt att bedriva partihandel med respektive vara. Medgivandet får lämnas för inköp för sådan användning som anges i 20 § första stycket e–j och i lagen om alkoholskatt. Det kan anmärkas att regleringen på skatteområdet medför att skattefria inköp endast kan göras hos någon som är upplagshavare.

Frågan om vilka som skall anses ha rätt att yrkesmässigt föra in spritdrycker, vin och starköl till Sverige har varit föremål för prövning i samband med regeringens förslag om slopande av partihandels-tillstånden för nyss nämnda slag av drycker (se bl.a. avsnitt 2.2 och prop. 1998/99:134). För de nu aktuella inköparnas del innebär de fr.o.m. den 1 januari 2000 gällande reglerna att rätt att föra in de aktuella varorna föreligger endast i den mån inköparen för varorna i fråga är skatterättsligt godkänd som upplagshavare eller registrerad som varumottagare. Som nämnts i avsnitt 3.3.1 finns i dag inga upplagshavare eller registrerade varumottagare bland innehavarna av inköpstillstånd.

Till skillnad från vad som gäller beträffande dem som av Riksskatteverket medgivits rätt att köpa teknisk sprit medför alltså det nu föreslagna medgivandet till inköp av – obeskattade – alkoholdrycker inte i sig någon rätt att föra in varorna i fråga från annat land.

14 Övriga frågor

I detta kapitel lämnas en redogörelse för utredningens överväganden och förslag i vissa frågor som inte tidigare berörts. Det gäller främst frågor beträffande straffansvar, tillsyn samt olika övergångsfrågor.

14.1 Regler om straffansvar m.m.

Förslag: Straffbestämmelser införs i alkohollagen rörande olovlig försäljning av teknisk sprit samt förvärv, innehav m.m. av sådan sprit. Även försäljning av teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med denatureringsföreskrifter straffbeläggs, liksom försäljning av alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter om villkor för försäljning. Straff skall även kunna ådömas den som lämnar oriktiga uppgifter i samband med medgivande av beskattningsmyndigheten eller i samband med inköp av teknisk sprit.

Såsom redogjorts för i kapitel 10 föreslår utredningen att tillverkningstillstånden avseende sprit och alkoholdrycker slopas och ersätts av en lagstadgad rätt att under vissa förutsättningar bedriva tillverkning av sådana varor. Rätten har föreslagits vara knuten till reglerna för skattskyldighet för alkoholskatt (innehav av upplagshavargodkännande).

Regler om straffansvar för olovlig tillverkning finns i bl.a. 10 kap. 1 § alkohollagen. Enligt paragrafen gäller att den som olovligen tillverkar sprit eller spritdrycker, eller bereder mäsik i uppenbart syfte att olovligen tillverka sprit eller spritdrycker, döms till böter eller fängelse i högst två år. Till denna påföljd döms även den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar sprit eller spritdrycker som är olovligt tillverkade, eller mäsik som är avsedd för olovlig tillverkning av sprit eller spritdrycker. Bakgrunden till att även förvärv och innehav av olovligt tillverkad sprit m.m. kriminaliserats fr.o.m. den 1 januari 2000 har redovisats i avsnitt 3.2.8.

För olovlig tillverkning av vin, starköl eller öl döms till böter eller fängelse i högst sex månader; se 10 kap. 4 §.

Den som i fortsättningen tillverkar sprit eller alkoholdrycker utan att ha rätt till detta, t.ex. utan att vara upplagshavare, kommer på samma sätt som tidigare att kunna ådömas straff för den olovliga tillverkningen. Några ändringar av 10 kap. 1 och 4 §§ behöver således inte göras med anledning av de nya reglerna om rätt att bedriva tillverkning.

Som tidigare nämnts föreslår utredningen i betänkandet SOU 2000:59 vissa ändringar av spritdefinitionen i 1 kap. 2 § alkohollagen, detta i förtydligande syfte. Bland annat föreslås att denna definition utformas så att den otvetydigt inte omfattar mäsik och att den särskilda definitionen av mäsik, i samma paragraf, ändras. Begreppet mäsik står således kvar i ansvars- och förverkandebestämmelserna i 10 respektive 11 kap. alkohollagen, men får läsas mot bakgrund av den i SOU 2000:59 föreslagna nya lydelsen av definitionen av begreppet. (Se avsnitt 3.1 i nämnda betänkande.)

Enligt 10 § första stycket LFT döms den som olovligen tar bort eller försvagar denatureringsmedel i teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat för olovligt förfarande med teknisk sprit till påföljd som anges i 10 kap. 1 eller 3 § alkohollagen, alltså böter eller fängelse i högst två år eller – om brottet är grovt – fängelse i högst fyra år. För den som ”säljer eller tillhandagår med anskaffande av teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat varmed vidtagits åtgärd enligt första stycket äger 10 kap. 2 och 3 §§ alkohollagen motsvarande tillämpning”; se 10 § andra stycket första meningen LFT. Detta innebär att samma påföljd som ovan kan dömas ut. Detta gäller också, enligt andra stycket andra meningen sedan den 1 januari 2000, den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar sådan vara. Gärningar som avses i andra stycket andra meningen och som är att anse som ringa skall enligt tredje stycket inte föranleda straffansvar.

Det kan konstateras att borttagning eller försvagning av denaturering i teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat i straffhänseende likställs med tillverkning av sprit. Som redovisats i kapitel 10 anser utredningen att dessa gärningar också fortsättningsvis bör vara att likställa med tillverkning av sprit. Även andra förfaranden med tekniska alkoholprodukter i syfte att göra dem tjänliga för förtäring bör enligt utredningen likställas med tillverkning av sprit. Detta slås fast i 1 kap. 7 c § tredje stycket i utredningens förslag till lag om ändring i alkohollagen.

Med detta synsätt behöver någon motsvarighet till 10 § första stycket LFT inte finnas i alkohollagen, utan de beskrivna gärningarna kommer i den mån de sker olovligen (alltså utan erforderligt upplagshavargodkännande) att falla under straffstadgandet i 10 kap. 1 § 1 alkohollagen. Vad som föreskrivits i 10 § andra stycket LFT om

ansvar för den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar olovligen renad alkoholvara kommer att täckas av motsvarande reglering i 10 kap. 1 § 3 alkohollagen. Vad gäller i LFT föreskrivet ansvar för anskaffande, se nedan.

I utredningsdirektiven har, som nämnts i kapitel 10, särskilt lyfts fram frågan vad som bör gälla beträffande rening av använd teknisk sprit, dvs. återvinning. Som framgått av nämnda kapitel föreslår utredningen att även sådan hantering skall likställas med tillverkning av sprit (1 kap. 7 c § tredje stycket alkohollagen).

Den som olovligen säljer alkoholdrycker faller under ansvarsreglerna i 10 kap. 2 § 1 alkohollagen, om ”olovlig försäljning av alkoholdrycker”. Även för den som olovligen säljer teknisk sprit, (inbegripet renad/återvunnen sprit) måste i alkohollagen finnas föreskrivet straffansvar. Ett tillägg bör därför göras i 10 kap. 2 § alkohollagen, i form av en ny punkt 1. Detta medför vissa följdändringar i paragrafen. Brottsrubriceringen bör samtidigt ändras till ”olovlig alkoholförsäljning”.

Vidare bör, i en ny paragraf (10 kap. 2 a §), föreskrivas ansvar för den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar olovligt såld teknisk sprit. Denna bestämmelse kompletterar ansvarsbestämmelsen i 10 kap. 1 § 3 om förvärv etc. av olovligen tillverkad sprit. Teknisk sprit får ju inte inköpas annat än under de i lagen angivna förutsättningarna. Det är angeläget att hindra att teknisk sprit sprids och används för missbruksändamål. Det bör därför finnas en möjlighet att ingripa också mot den som förvärvar eller innehar olovligt såld sprit.

I 10 § andra stycket LFT är, som framgått ovan, föreskrivet straffansvar för den som tillhandagår med anskaffande av teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat varmed vidtagits olovlig borttagning eller försvagning av denatureringsmedel. Bestämmelser beträffande anskaffande finns i dag vad gäller överlämnande av alkoholdrycker till underåriga m.fl. Något behov av motsvarande regler vad gäller den tekniska spriten finns inte, eftersom teknisk sprit bara får säljas och inköpas för vissa angivna ändamål (bortsett från vad gäller fullständigt denaturerad sprit). Det erinras om att borttagning eller försvagning av denaturering i teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat föreslås likställas med tillverkning av sprit.

Som tidigare framgått finns möjlighet att döma till grovt brott vad gäller bl.a. olovlig tillverkning av sprit eller spritdryck (se 10 kap. 3 §). Bestämmelsen kommer även att omfatta olovlig försäljning av teknisk sprit. Den bör också kunna tillämpas på brott som avses i den nya 10 kap. 2 a §, dvs. förvärv och innehav av olovligt såld sprit.

Är gärningen ringa skall inte dömas till straff (se 10 kap. 8 §).

Beträffande handel med, inbegripet införsel av, teknisk sprit har utredningen i kapitel 11 föreslagit att rätt att bedriva handel med teknisk sprit i fortsättningen skall föreligga för dem som fått vederbörligt upplagshavargodkännande. I stället för inköpstillstånd kommer i flertalet fall att gälla krav på beskattningsmyndighetens förhandsmedgivande. I andra fall kommer att finnas en generell möjlighet för vissa kategorier av köpare att inköpa begränsade kvantiteter teknisk sprit utan sådant medgivande.

Med det tillägg som ovan förordats beträffande 10 kap. 2 § kommer under denna bestämmelse att falla även den som säljer teknisk sprit utan erforderligt upplagshavargodkännande. Vidare kommer bestämmelsen att kunna tillämpas på t.ex. den som uppsåtligen säljer teknisk sprit till någon som inte har rätt att köpa sådan sprit.

Som nämnts i kapitel 11 bör enligt utredningen även i fortsättningen eftersträvas att odenaturerad sprit används endast när detta är nödvändigt och att annars sprit med starkast möjliga denaturering används. Enligt utredningen bör det också i enlighet härmed i alkohollagen vara straffbelagt att uppsåtligen eller av oaktsamhet sälja teknisk sprit utan den denaturering som följer av alkohollagen samt Stabsmyndighetens föreskrifter; se 10 kap. 7 a § förslaget till lag om ändring i alkohollagen. Detta är alltså en straffbestämmelse som riktar sig endast mot visst slag av försäljning av den som annars har rätt att sälja teknisk sprit. Påföljden bör vara böter eller fängelse i högst sex månader.

För den nya ordningen med handel med teknisk sprit är det naturligtvis av stor vikt att de uppgifter som i olika avseenden lämnas är korrekta. På säljaren kommer att ligga ett lagfäst ansvar att se till att försäljning sker endast till någon som har rätt att återförsälja eller köpa in spriten. I vissa fall kommer försäljaren inte att kunna utgå från ett medgivande från Riksskatteverket vad gäller någons rätt till inköp, utan måste själv bedöma om rätt till inköp föreligger. Det sistnämnda är fallet vad gäller vissa mindre näringsidkares och vissa skolors inköp; se vidare avsnitt 11.4.2. I enlighet med det sagda bör det enligt utredningen vara förenat med straffansvar att lämna oriktig uppgift i ansökan om medgivande eller i samband med näringsidkares och skolors köp med stöd av generell inköpsrätt. Om inte uppgiften saknar betydelse, bör kunna dömas till böter eller fängelse i högst ett år; se föreslagna 10 kap. 7 b §.

Beträffande de alkoholhaltiga preparaten föreslår utredningen i kapitel 12 att handeln med dessa – inbegripet införsel – skall vara fri, utan krav på införseltillstånd eller försäljningsgodkännande. Vissa allmänna krav på preparaten uppställs dock för att de skall få säljas fritt. Stabsmyndigheten kan vidare i vissa fall föreskriva villkor för

försäljningen. För att så långt som möjligt säkerställa efterlevnaden av Stabsmyndighetens villkor, eller eventuella förbud, bör det även vara förenat med straffansvar att sälja preparaten i strid med sådana villkor eller förbud. Det bör också vara straffbart att inte efterkomma sådana föreskrifter om försäljning av alkoholhaltiga preparat som Stabsmyndigheten får meddela med stöd av 2 a kap. 19 §. (Se den föreslagna 10 kap. 7 a §.)

Vidare skall även i fortsättningen läggas stor vikt vid att preparat så långt möjligt är denaturerade med starkast möjliga denaturering. Även beträffande preparaten är denatureringsbestämmelserna av sådan betydelse att överträdelse av bestämmelserna bör vara förenade med straffansvar. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer alkoholhaltiga preparat utan i alkohollagen och i föreskrifterna angiven denaturering bör alltså kunna ådömas straff; böter eller fängelse i högst sex månader (10 kap. 7 a §).

Även den från LFT överförda bestämmelsen om att alkoholhaltiga preparat inte får säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte bör liksom nu vara förenad med straffansvar (10 kap. 7 a §).

Beträffande den av utredningen föreslagna rätten till inköp av alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål – se kapitel 13 – synes behov av ändringar eller kompletteringar av reglerna om straffansvar föreligga i endast ett avseende; vad gäller lämnande av oriktig uppgift. På samma sätt som på den tekniska spritens område bör vikten av att korrekta uppgifter lämnas i samband med en ansökan om beskattningsmyndighetens medgivande markeras genom att straffansvar kopplas till uppgiftslämnandet (se 10 kap. 7 b §).

Som redovisats i avsnitt 3.2.8 fanns beträffande olovlig tillverkning av sprit och alkoholdrycker tidigare bestämmelser om straffskatt, detta i lagen om tillverkning av drycker. Några motsvarande möjligheter att utdöma straffskatt ansågs inte böra finnas i den efterföljande lagen, dvs. alkohollagen. Förutom att det bedömdes tillräckligt med möjligheterna till straff och förverkande av vinningen, konstaterades att vid ett medlemskap i EU skulle den ordningen komma att gälla att all tillverkning av sprit och spritdrycker skulle komma att bli punktskattepliktig. I LFT finns dock regler om straffskatt kvar (13 § tredje stycket LFT, se avsnitt 4.10.2), bl.a. vid brott som består i borttagande eller försvagning av denatureringsmedel. Mot bakgrund av vad som nyss nämnts, bör enligt utredningen LFT:s bestämmelse om straffskatt för nämnda gärningar inte flyttas över till alkohollagen. Detsamma bör gälla i fråga om övriga här aktuella gärningar enligt LFT. Det erinras om att för det fall en allmän domstol funnit någon skyldig till brott mot bl.a. 10 kap. 1 § alkohollagen skall, när domen har

vunnit laga kraft, en kopia av domen snarast sändas till beskattningsmyndigheten (23 § alkoholförordningen).

14.2 Övrigt

Regler om beskattning

Sammanfattningsvis innebär utredningens tidigare redovisade förslag följande ändringar på beskattningsområdet.

Förslagen i avsnitt 11.4.1 om inköp med beskattningsmyndighetens förhandsmedgivande innebär att rätten att kunna utnyttja skattelagstiftningens möjlighet till skattefria inköp av teknisk sprit mot försäkran fortsättningsvis kommer att vara knuten till nämnda medgivande i stället för till Läkemedelsverkets inköpstillstånd. Med anledning härav föreslås ändringar av den aktuella paragrafen om inköp mot försäkran; 31 e § lagen om alkoholskatt. Även utredningens motsvarande förslag beträffande alkoholdrycker (kapitel 13), i vilket sammanhang även föreslås utvidgade möjligheter till skattefria inköp mot försäkran vad gäller alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål, föranleder ändringar i 31 e §.

I avsnitt 11.5 har redovisats möjligheterna för en upplagshavare att under beskattningsmyndighetens tillsyn förstöra teknisk sprit (eller alkoholdrycker) utan att skattskyldighet inträder. Utredningen har ansett det vara rimligt att också den som köpt in alkoholvaror mot försäkran bör kunna förstöra dessa utan att skattskyldighet inträder. Med anledning härav föreslås ändring av 8 § lagen om alkoholskatt (ett nytt, tredje stycke).

Tillsyn

Med den nya ordningen beträffande tillverkning av sprit och spritdrycker, handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat samt inköp av vissa alkoholdrycker enligt 4 kap. 4 §, måste ändringar göras i 8 kap. 1 a § alkohollagen.

Genom förändringarna på tillverkningsområdet, kommer att ligga på beskattningsmyndigheten, dvs. Riksskatteverket, att utöva direkt tillsyn över att de som tillverkar sprit och alkoholdrycker uppfyller kraven i 2 kap. 1 och 2 §§. Verket måste också utöva tillsyn över att tillverkare av sprit och alkoholdrycker förfogar över varorna, dvs. framför allt säljer dessa, i enlighet med vad som anges i 2 kap. 5 § och 4 kap. 5 §. Även försäljning enligt de särskilda reglerna i 2 kap. 6 §, beträffande

bl.a. konkurs- eller dödsbos försäljning av sprit i tillverkningsrörelse, bör omfattas.

Vad beträffar försäljning av teknisk sprit enligt reglerna i 2 a kap., kommer genom den nya ordningen på området att ligga på beskattningsmyndigheten att utöva tillsyn över bestämmelserna i detta kapitel 3–10 §§. Detta innebär att verket har att övervaka efterlevnaden av alla bestämmelser som rör handel med teknisk sprit.

Vad gäller tillsynen över handeln med alkoholdrycker, anser utredningen att det finns anledning att göra vissa ändringar som tydliggör ramarna för beskattningsmyndighetens tillsyn. Enligt utredningen bör sålunda föreskrivas att beskattningsmyndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av 4 kap. 1 och 4–7 §§. (Se vidare författningskommentaren.)

För att tillsyn skall kunna genomföras finns i dag bestämmelser (se 8 kap. 4 §) om en tillståndshavares skyldighet att på tillsynsmyndighets begäran lämna tillträde till driftsställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten. Tillståndshavaren skall vidare utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna varuprover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling. Vad som sagts gäller också i förhållande mellan å ena sidan den som är berättigad att bedriva partihandel med spritdrycker, vin och starköl, å andra sidan beskattningsmyndigheten eller skattemyndighet som utför tillsyn i beskattningsmyndighetens ställe.

För beskattningsmyndighetens tillsyn på de områden som myndigheten föreslås ha att utöva tillsyn över, behövs motsvarande möjlighet att kunna få tillträde till lokaler, m.m. Enligt utredningen bör ovan nämnda skyldigheter i förhållande till tillsynsmyndigheten omfatta – utöver den som är berättigad att bedriva partihandel med spritdrycker, vin och starköl – den som är berättigad att tillverka sprit och alkoholdrycker (vad beträffar alkoholdrycker endast såvitt avser annat än tillverkning i hemmet för eget behov). På den tekniska spiritens område bör detsamma gälla i fråga om den som bedriver handel med sådan sprit och den som köper teknisk sprit med stöd av beskattningsmyndighetens förhandsmedgivande eller med stöd av lagstadgad inköpsrätt. Även den som köper alkoholdrycker enligt 4 kap. 4 § bör ha motsvarande skyldighet.

Polismyndigheten har enligt gällande bestämmelser att på begäran lämna biträde vid bl.a. beskattningsmyndighetens tillsyn (se 8 kap. 7 §).

För att tillsyn skall kunna utövas är det väsentligt att bokföring i rörelse möjliggör kontroll av verksamheten. I 8 kap. 5 § föreskrivs f.n. att bokföring i rörelse som är tillståndspliktig skall vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver rörelsen är skyldig

att på anfordran av en tillsynsmyndighet förete bokföringshandlingarna. Utredningens förslag föranleder vissa kompletteringar av bestämmelsen. Fortsättningsvis bör enligt utredningen gälla bl.a. att bokföring i rörelse vari bedrivs tillverkning, försäljning eller inköp av teknisk sprit, spritdrycker, vin eller starköl skall vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig.

Enligt 8 kap. 5 § är också tillståndshavare och den som enligt 4 kap. 1 § första stycket är berättigad att bedriva partihandel (med spritdrycker, vin och starköl) skyldiga att lämna vissa statistiska uppgifter. Enligt utredningen bör i fortsättningen skyldighet att lämna statistiska uppgifter föreligga för (yrkesmässiga) tillverkare av sprit och alkoholdrycker, de som bedriver handel med teknisk sprit samt innehavare av serveringstillstånd och de som bedriver partihandel enligt ovan.

Sekretess

För Läkemiddelsverkets hantering av ärenden enligt LFT gäller f.n., på grund av bestämmelserna i punkt 37 i bilagan till sekretessförordningen, sekretess enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen, om sekretess i statlig myndighets verksamhet avseende bl.a. tillståndsgivning. Punkt 37 kommer med den nya regleringen att upphävas. I stället blir regeln i 9 kap. 24 § sekretesslagen om sekretess hos tillstånds- och tillsynsmyndighet enligt alkohollagen tillämplig. För beskattningsmyndighetens handläggning enligt lagen om alkoholskatt gäller 9 kap. 1 § sekretesslagen. Någon ändring i sekretesslagen synes således inte behövlig med anledning av utredningens förslag.

Överklagande

I 9 kap. 2 § första stycket första meningen alkohollagen anges i dag att Alkoholinspektionens och kommunens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Alkoholinspektionen upphör som en egen myndighet den 1 juli 2001, dvs. vid den tidpunkt som samtliga i detta betänkande redovisade förslag föreslås träda i kraft. Riksskatteverket träder i vissa fall in som ny beslutande myndighet. Mot bakgrund av det anförda bör hänvisningen till Alkoholinspektionen utgå ur paragrafen. I stället bör föreskrivas att Riksskatteverkets beslut enligt 2 a kap. 8 §, 4 kap. 4 § (båda paragraferna avseende beslut om medgivande) och 7 kap. 18 § (beträffande återkallelse av medgivande) får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. I övriga fall gäller, såvitt

avser Riksskatteverkets beslut, reglerna om överklagande i 35 § lagen om alkoholskatt.

I 9 kap. 2 § första stycket anges vidare, i en andra mening, att det överklagade beslutet inte får ändras utan att den beslutande myndigheten har lämnats tillfälle att yttra sig. Enligt 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) skall, om den enskilde överklagar en förvaltningsmyndighets beslut, den myndighet som först beslutade i saken vara den enskildes motpart i domstol. Denna bestämmelse infördes i samband med genomförandet av den s.k. obligatoriska tvåpartsprocessen i förvaltningsdomstol den 1 maj 1996. Det blir alltså den enskilde sökande samt Riksskatteverket eller, i ett ärende om serveringstillstånd, kommunen som är parter i ett mål i domstol gällande beslut enligt alkohollagen. Av 10 § första stycket förvaltningsprocesslagen framgår att den handling genom vilket förfarandet vid domstol inletts och det som hör till handlingen skall tillställas (kommuniceras med) motpart eller annan mot vilken åtgärden ifrågasätts. Av andra stycket framgår att domstolen i vissa fall kan avgöra ett mål utan skriftväxling, trots att det finns ett partsförhållande i målet. Kommunikation kan underlåtas bl.a. om det inte finns anledning att anta att talan kommer att bifallas helt eller delvis, om underrättelse annars är uppenbart onödig eller – fr.o.m. den 1 maj 1996 – om motparten är en förvaltningsmyndighet och en underrättelse är onödig. De beslut enligt alkohollagen som kan vara i fråga torde inte vara av den karaktären att de omfattas av undantagen. En förutsättning för att ärendet skall få avgöras direkt är dessutom att det befintliga materialet är tillräckligt för att domstolen skall kunna anses ha fullgjort sin utredningsskyldighet enligt 8 § förvaltningsprocesslagen.

Mot bakgrund av det anförda måste enligt utredningen särregleringen i 9 kap. 2 § första stycket andra meningen alkohollagen, med krav på att det överklagade beslutet inte får ändras utan att den beslutande myndigheten har lämnats tillfälle att yttra sig, anses obehövlig. Denna bestämmelse bör således utgå.

Enligt 9 kap. 2 § andra stycket får Alkoholinspektionen respektive kommunen överklaga domstolens beslut. Någon särskild regel om att beslutande förvaltningsmyndighet, som ju är motpart i målet, har rätt att överklaga domstolens beslut behövs inte. Av 33 § andra stycket förvaltningsprocesslagen följer att den som beslutet angår har rätt att överklaga bl.a. länsrätts beslut, om det har gått honom emot.

Övergångsbestämmelser

Vad beträffar behovet av övergångsbestämmelser för innehavarna av tillverkningsstillstånd, kan nämnas följande. Utredningen har som redovisats i kapitel 10 funnit att yrkesmässig tillverkning och förvaring principiellt bör ske i ett skatteupplag. Nuvarande tillverkare är med något enstaka undantag redan i dag upplagshavare. Detta talar för att de nya reglerna beträffande tillverkning bör kunna träda i kraft direkt. Dessutom kan anmärkas att Alkoholinspektionen genom sitt upphörande som myndighet den 1 juli 2001 inte kan utöva någon tillsyn över tillverkare som skulle kunna tänkas bedriva verksamhet med stöd av övergångsbestämmelser. Någon annan myndighet som skulle kunna utöva tillsyn över dessa tillverkare, med möjlighet att kunna besluta om t.ex. administrativa ingripanden, finns inte. Utredningen anser mot bakgrund av det anförda att några övergångsbestämmelser rörande tillverkningsstillstånd inte bör förekomma.

Vad beträffar inköpstillstånden avseende alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål finns det f.n. endast ca 25 sådana tillstånd. Majoriteten av tillståndshavarna köper i dag in drycker i sådana mängder att de ligger över vad som enligt 31 e § lagen om alkoholskatt kommer att gälla som nedre gräns för att kunna göra skattefria inköp mot försäkran (alltså samma gräns som i dag gäller för de som köper teknisk sprit mot försäkran, dvs. mer än 25 kilogram alkohol under ett kalenderår). Enligt utredningens mening bör innehavarna av nu aktuella tillstånd, för att få göra inköp utan skatt i enlighet med de nya reglerna, också ha att ansöka om detta enligt de nya reglerna. Riksskatteverkets förhandsprövning är enkel, och de allra flesta tillståndshavarna kommer därmed direkt in i det nya systemet. Några särskilda övergångsbestämmelser synes inte erforderliga.

På den tekniska spritens område kan behov av övergångsregler komma i fråga främst vad gäller tillstånden till försäljning respektive till inköp av teknisk sprit. Vad gäller försäljningstillstånden är dock samtliga innehavare godkända som upplagshavare. Försäljarna kan således direkt med stöd av de nya reglerna, förutsatt att övriga förutsättningar är uppfyllda, bedriva handel med teknisk sprit. Någon anledning att uppställa särskilda övergångsbestämmelser för dessa tillståndshavare föreligger alltså inte.

Vad gäller det mycket stora antalet innehavare av inköpstillstånd för teknisk sprit, ca 10 000, kommer enligt Läke-medelsverket uppskattningsvis drygt hälften att tillhöra den kategori som enligt de nya reglerna kommer att ha att göra sina inköp med beskattningsmyndighetens medgivande. (Övriga, med undantag av de enstaka köpare som bedriver handel med teknisk sprit, kommer att kunna göra

inköp med stöd av generell inköpsrätt.) Med beaktande av det stora antal köpare som utan övergångsbestämmelser direkt skulle ha att ansöka om medgivande är övergångsbestämmelser nödvändiga. Det är dock önskvärt att övergångstiden görs så kort som möjligt. Från Läkemedelsverkets sida har uppgetts att man nu meddelar inköpstillstånden för kortare tid än annars, med giltighetstid längst t.o.m. den 30 juni 2002, och att så kommer att ske även under verkets resterande tid som tillstånds- och tillsynsmyndighet för ärenden enligt LFT. Mot bakgrund av det anförda anser utredningen att övergångsbestämmelserna bör utformas så att de av Läkemedelsverket meddelade inköpstillstånden efter ikraftträdandet av de nya reglerna gäller tills de löper ut, dock högst ett år efter ikraftträdandet. Att det under denna begränsade övergångstid inte kommer att finnas någon myndighet med möjlighet till administrativa ingripanden i enlighet med LFT:s regler, är negativt men ofrånkomligt med hänsyn till regeringens beslut beträffande den nya myndighetsstrukturen.

Följändringar i andra författningar

Utredningens förslag medför behov av följändringar i ett antal andra författningar, både lagar och förordningar. Bortsett från det av utredningen framlagda förslaget till ändring i lagen om alkoholskatt synes dessa dock inte vara av annat än mera formellt slag. Utredningen vill även erinra om den sammanjämkning som måste göras inom Regeringskansliet mellan utredningens förslag och de kommande förslagen från 1998 års punktskatteutredning.

15 Ekonomiska konsekvenser m.m.

Utredningen har enligt direktiven att redovisa de ekonomiska konsekvenserna och andra effekter av förslagen.

Utredningen har i sina förslag till ny reglering avseende dels den tekniska spriten och de alkoholhaltiga preparaten, dels tillverkningsstillstånden avseende sprit och alkoholdrycker samt inköpstillstånden avseende spritdrycker, vin och starköl för tekniska m.fl. ändamål strävat efter att finna en reglering som skall både på kortare och längre sikt vara godtagbar från EG-rättslig synpunkt samt innebära en rationalisering och samordning av tillgängliga kontrollsysteem. Vidare har eftersträvat att de nya regleringarna skall ge minst lika goda möjligheter till kontroll.

Utredningens förslag innebär inte några nya offentliga åtaganden. Beträffande kostnaderna och intäkterna kan beaktas följande.

Tillstånds- och tillsynsverksamheten med den tekniska spriten och de alkoholhaltiga preparaten sysselsätter i dag personal motsvarande ca 6 årsarbetskrafter (heltidstjänster) hos Läkemiddelsverket, varav ca 3 avseende handläggning av ärenden om tillstånd/godkännanden, ca 0,5 avseende genomförande av analyser och resterande årsarbetskrafter avseende uppgifter av annat slag (diverse assistentuppgifter avseende ansökningar etc. samt uppgifter för ledningspersonal och jurister, m.m.).

Tillstånds- och tillsynsverksamheten med tillverkningsstillstånden och de särskilda inköpstillstånden sysselsätter ca 1,25 årsarbetskrafter hos Alkoholinspektionen.

Läkemiddelsverket respektive Alkoholinspektionen skall enligt beslut av regeringen inte längre ha några uppgifter på området för den tekniska spriten och de alkoholhaltiga preparaten respektive vad gäller ovan angivna slag av tillstånd. Läkemiddelsverkets och, till en del, Alkoholinspektionens uppgifter på de aktuella områdena är f.n. avgiftsfinsierade. Med de uteblivna kostnaderna följer således uteblivna intäkter. Såvitt gäller Alkoholinspektionen innebär det en viss besparing att tillverkningsstillstånden och inköpstillstånden slopas.

Vissa uppgifter skall från de båda myndigheternas nu angivna verksamhetsområden föras över till *Stabsmyndigheten*. På denna myndighet skall ligga bl.a. att utöva övergripande tillsyn över efterlevnaden

av den alkoholpolitiska regleringen på områdena samt meddela föreskrifter och allmänna råd, m.m. Hos myndigheten skall finnas en central expertfunktion. Inom ramen för denna funktion måste finnas kvalificerad kemisk-teknisk kompetens. Utredningen uppskattar att denna bör motsvara 1 eller 2 årsarbetskrafter, med de lönekostnader m.m. detta föranleder. Stabsmyndigheten kommer genom sina experter att ha att ta ställning till bl.a. lämpligheten vad gäller olika slag av denatureringar. För dessa uppgifter måste Stabsmyndigheten ha tillgång till laboratorieresurser. Enligt utredningen bör myndigheten härvid kunna anlita tjänster hos redan befintliga laboratorier, hos t.ex. Tullverket eller Läke-medelsverket. Enligt Läke-medelsverket kan kostnaderna för anlåtande av sådana tjänster uppskattas till mellan ca 0,5 miljoner och ca 2 miljoner kr sammanlagt för Stabsmyndigheten och Riksskatteverket. Hur mycket laboratorieresurser som de olika myndigheterna var för sig kan komma att behöva ta i anspråk, har utredningen inte underlag för att bedöma.

Beträffande de uppgifter på verksamhetsområdena i fråga hos Läke-medelsverket och Alkoholinspektionen som inte redan genom regeringens beslut skall läggas på Stabsmyndigheten kan beaktas följande.

Vad gäller den tekniska spriten kommer med utredningens förslag att ligga på Riksskatteverket, och Tullverket, att utöva kontroll och tillsyn. Enligt Läke-medelsverket kan uppskattas att drygt hälften av de företag, skolor m.m. som i dag har behov av (endast) inköpstillstånd kommer att behöva särskilt förhandsbeslut ("medgivande") inför sina inköp i fortsättningen. Med de nya reglerna kan antalet ärenden enligt Läke-medelsverket uppskattas till ca 1 500 per år.

Riksskatteverket har gjort en uppskattning av behovet av resurser för de arbetsuppgifter som verket kan komma att åläggas genom utredningens förslag om teknisk sprit. Det tillkommande resursbehovet uppskattas till 5–6 årsarbetskrafter. Av dessa uppskattas 3–3,5 årsarbetskrafter behövas för handläggning av förhandsmedgivanden. Av sistnämnda antal årsarbetskrafter, bedöms att 1 bör ha specialkompetens med kemiinriktning. 1,5–2 årsarbetskrafter (varav minst 1 med kemisk-teknisk kompetens) bedöms behövas för tillsyn över de företag som hanterar teknisk sprit.

Härutöver behövs enligt Riksskatteverket i och för sig motsvarande 2 årsarbetskrafter för kontroll av inkommande båttransporter och leveranser till kunder (kontroll av alkoholhalt, mängd, denatureringar m.m.). De kontroller som utförs av externa, av de handlande företagen betalda, kontrollbolag medför dock troligen att något ytterligare resurstillskott inte behövs för dessa ändamål.

Vad gäller laboratorieresurser, finns enligt Riksskatteverket behov av att få tillgång till laboratorier vars resultat av analyser inte kan ifrågasättas. Behovet kan tillgodoses antingen genom upprättande av ett eget laboratorium eller genom att verket får tillgång till redan befintliga laboratorier, t.ex. hos Tullverket eller Läkemedelverket.

Såvitt utredningen kan bedöma torde behovet av ny arbetskraft inom punktskatteverksamheten hos Riksskatteverket bli mindre än vad Riksskatteverket bedömt. Utredningen har härvid beaktat att arbetsuppgifterna hos Läkemedelsverket på tidigare redovisat sätt beräknats till 6 årsarbetskrafter för hanteringen av inte bara teknisk sprit utan även alkoholhaltiga preparat. Vidare har beaktats att förhandsprövningarna är avsedda att kunna vara förhållandevis enkla, bl.a. genom den styrning och det stöd som det är avsett att Stabsmyndigheten skall utöva på området. Dessutom kommer antalet ärenden för prövning i förhållande till i dag som tidigare nämnts att minska. Enligt utredningen torde, sammantaget, behovet av förstärkning hos Riksskatteverket kunna motsvara ca 4 årsarbetskrafter. Härvid har utredningen utgått från att erforderliga laboratoriekontroller o.d. i samband med tillsyn bör kunna ske via redan befintliga laboratorier. Vad gäller kostnaderna för anlitande av tjänster hos laboratorier, hänvisas till vad som tidigare anförts beträffande dessa kostnader.

De ökade kostnader som förslagen föranleder för statsbudgeten torde till stor del uppvägas av de minskade skatteundandraganden som den utökade kontrollen medför. Att redan enstaka fall av illegal hantering av teknisk sprit kan föranleda skatteundandraganden i miljonklass är känt.

Även utredningens förslag att slopa tillverkningstillstånden är, liksom vad gäller handeln med teknisk sprit, kopplat till den skatterättsliga kontroll som redan i dag utövas av beskattningsmyndigheten. Förslaget beträffande övervakningen av de yrkesmässiga tillverkarna kan enligt utredningen inte anses innebära sådan extra arbetsbelastning att Riksskatteverket behöver tillskjutas extra medel med anledning av förslaget.

Vad slutligen gäller inköpstillstånden avseende spritdrycker, vin och starköl har dessa slopats helt vad gäller inköp av beskattade drycker. På Riksskatteverket har lagts att meddela förhandsmedgivande vad gäller inköp av obeskattade sådana för angivet ändamål. Även här bygger utredningen vidare på den skattekontroll som sker av obeskattade alkoholvaror. För de få medgivanden som Riksskatteverket kan antas komma att ha att meddela beträffande dessa inköp, finns inget sådant behov som kan motivera extra medel.

Vad gäller konsekvenserna för *Tullverket* med anledning av de föreslagna förändringarna på tekniska sprit-området, bedömer utredningen att några extra resurser till verket inte erfordras.

Utredningens förslag på de olika delområdena innebär förenklingar och slopade avgifter för företagen, vilket måste anses vara positivt för dessa.

Vad gäller konsekvenserna för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, åsyftas med den nya regleringen för teknisk sprit att skapa förbättrade möjligheter till kontroll över hanteringen av spriten, bl.a. till undvikande av skattebrott och andra oegentligheter.

Utredningen har till efterkommande av de nya bestämmelserna beträffande bl.a. teknisk sprit föreslagit vissa nya straffbestämmelser. Dessa utgör till största delen en anpassning till att LFT upphävs och ersätts av nya regler i alkohollagen. I vissa delar innebär förslagen dock en utvidgning av det straffbara området. Här kan nämnas nya 10 kap. 2 a § alkohollagen om ansvar för den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar olovligt såld teknisk sprit. Bestämmelsen kompletterar föreliggande ansvarsbestämmelse i 10 kap. 1 § 3 samma lag om förvärv etc. av olovligen tillverkad sprit. För den nya ordningen med handel med bl.a. teknisk sprit är det vidare av stor vikt att de uppgifter som i olika avseenden lämnas är korrekta. På säljaren kommer att ligga ett lagfäst ansvar att se till att försäljning sker endast till någon som har rätt att köpa spriten; beträffande straffbestämmelsen se 10 kap. 2 § alkohollagen. Den som vill köpa teknisk sprit har att lämna korrekta uppgifter. Straff kan annars ådömas, se 10 kap. 7 b §.

Förslagen till utvidgad kriminalisering kan komma att medföra en något ökad belastning på rättsväsendet. Denna torde dock bli marginell. Samtidigt kommer förslagen att underlätta polisens bekämpning av illegal sprithantering.

Vad gäller i vilken utsträckning utredningens förslag kan antas få regionalpolitiska konsekvenser, kan konstateras att hanteringen av bl.a. den tekniska spriten inte längre kommer att vara förlagd till Uppsala, där Läkemedelsverket är beläget. Överflyttningen av verkets operativa uppgifter på området till Riksskatteverket, innebär såvitt f.n. är känt att uppgifterna beträffande meddelande av förhandsmedgivande m.m. praktiskt kommer att hanteras av Särskilda skattekontoret i Ludvika.

Utredningen erinrar slutligen om att en av målsättningarna med förslagen är att åstadkomma en reglering vilken är godtagbar från EG-rättslig synpunkt. De EG-rättsliga aspekterna diskuteras i anslutning till de olika förslagen.

16 Författningskommentar

16.1 Förslaget till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)

Allmänt

Författningsförslaget avseende alkohollagen omfattar inte bara förslag till ändringar som har sin grund i frågor som behandlas i detta betänkande utan även förslag till ändringar med anledning av det utredningsarbete som redovisas i utredningens betänkande Bestämmelser om alkoholdrycker (SOU 2000:59). De ändringar som föreslås i sistnämnda betänkande kommenteras inte här.

Vissa ändringar i ingressen till lagförslaget

Utredningen har vid sina överväganden och förslag utgått från en organisation av det slag som regeringen redan tagit ställning för, dvs. att en ny folkhälsomyndighet – av utredningen benämnd Stabsmyndigheten – skall vara central tillsyns- och uppföljningsmyndighet när det gäller bestämmelserna i alkohollagen och den nuvarande lagen om teknisk sprit m.m. Med utredningens förslag kommer Stabsmyndigheten att överta flera av Alkoholinspektionens nuvarande funktioner. Detta innebär att det i ett antal paragrafer måste göras ändringar vad gäller ordet Alkoholinspektionen. I vissa paragrafer bör ändring ske endast på det sättet att ordet Alkoholinspektionen byts ut mot ordet Stabsmyndigheten. Detta gäller 7 kap. 22 §, 8 kap. 1 § och 12 kap. 1 §.

Vad beträffar 2 kap. 4 § kan konstateras följande. Med något enstaka undantag är samtliga som enligt de nya reglerna kommer att ha rätt att tillverka spritdrycker, vin och starköl redan i dag, genom upplagshavargodkännandet, berättigade att bedriva partihandel med de varor som omfattas av godkännandet (se 4 kap. 1 §). Därmed finns rätt att sälja varorna till bl.a. Systembolaget och till annan som är berättigad att bedriva partihandel med varorna (dvs. förutom till annan som godkänts som upplagshavare för motsvarande varor även till den som

registrerats som varumottagare för det eller de aktuella slagen av varor). Vidare kan varorna säljas till den som meddelats serverings-tillstånd för respektive varor och till den som har rätt att köpa in varorna för tekniska m.fl. ändamål (se beträffande förslagen till ändringar vad gäller sistnämnda inköparens rätt 4 kap. 4 § i lagförslaget). Den som har rätt att bedriva partihandel i enlighet med det sagda får även sälja varorna till annat land och sälja dem till den som har tillstånd enligt lagen om proviantering av fartyg och luftfartyg. Han får även omförpacka eller buteljera varorna. Mot bakgrund av vad som sagts behövs inte längre några särskilda regler i alkohollagen beträffande rätt för tillverkare av alkoholdrycker att sälja varorna. 2 kap. 4 § har därför upphävts.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §

Ändringarna i paragrafen är föranledda av att den nya lagstiftningen om teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, dvs. tekniska alkoholprodukter, har arbetats in i alkohollagen, varvid LFT upphävs. De nya reglerna om handel med tekniska alkoholprodukter har placerats i framför allt ett kapitel; nya 2 a kap. Definitionerna av begreppen teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat återfinns i lagförslaget i 1 kap. 2 § andra stycket och 7 a §.

Att den nya lagstiftningen har placerats i alkohollagen i stället för att utgöra – såsom i dag – en separat lag, har bl.a. sin orsak i svårigheterna att dra en klar gräns mellan ”teknisk” sprit och sprit som är avsedd som dryck. En placering i alkohollagen tydliggör också sambandet med övriga alkoholpolitiskt motiverade regler och syftet att skydda folkhälsan. Se även avsnitt 9.3.

2 §

Utredningen har i SOU 2000:59 beträffande paragrafens *första stycke* föreslagit att definitionen av sprit utformas så att den otvetydigt inte omfattar mäsik. Den särskilda definitionen av mäsik har samtidigt ändrats och flyttats till ett nytt tredje stycke. Några andra förändringar i sak har inte gjorts.

Bestämmelsen i det nuvarande första stycket om vad som skall förstås med tillverkning av sprit har flyttats till den nya 7 c §.

Definitionen av teknisk sprit återfinns i det nya *andra stycket*. Avgränsningen mellan framför allt teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat – de senare definieras i 7 a § – är av central betydelse, särskilt

med tanke på att handeln med alkoholhaltiga preparat enligt den nya lagstiftningen i princip är fri, alltså utan några krav på särskilda tillstånd eller godkännanden (se 2 a kap. 13–19 §§). För handeln med teknisk sprit uppställs olika restriktioner, samt i flera avseenden krav på medgivande från beskattningsmyndigheten för att rätt till inköp skall föreligga (se 2 a kap. 1–12 §§).

Till skillnad från i LFT (1 § första och andra styckena nämnda lag) har vad gäller begreppen teknisk sprit och alkoholhaltigt preparat i den nya lagstiftningen inte gjorts någon formell koppling till tulltaxebestämmelser (beträffande bestämmelserna på tullområdet se bl.a. avsnitt 11.1). Begreppen definieras i stället självständigt, utifrån ett alkoholpolitiskt perspektiv. Vad gäller den tekniska spriten innebär förändringen, förutom att definitionen blir mer lättläst, bl.a. att en vätska till skillnad från i dag kan betraktas som teknisk sprit även om den enligt tullbestämmelserna är hänförlig till annat än tulltaxenumren beträffande ”odenaturerad eller denaturerad etylalkohol”.

Definitionen av teknisk sprit utgår i den nya lagstiftningen (liksom i LFT) från ordet sprit i dess strikta, snävare betydelse enligt första stycket. Spritdrycker för tekniska m.fl. ändamål faller alltså även fortsättningsvis utanför begreppet teknisk sprit. Beträffande regleringen av alkoholdrycker för annat än dryckesändamål, se 4 kap. 4 §.

Någon särskild lägsta gräns för vad som kan betraktas som just ”teknisk” sprit finns alltså inte. En annan sak är att teknisk sprit ofta håller en så hög alkoholhalt som omkring 95–99 volymprocent etylalkohol just för att kunna användas för rengöring, i tillverkningsprocesser, vid experiment o.d.

Beträffande användningsområdena för spriten har någon ändring inte skett i förhållande till LFT. Med teknisk sprit menas alltså även i fortsättningen sprit som uteslutande är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt eller därmed jämförligt ändamål. Under begreppet faller bl.a., liksom i dag, sprit som är avsedd att användas för att tillverka spritdrycker.

Vad gäller etanolhaltiga drivmedel kan anmärkas att den som köper in sådana drivmedel, vare sig de är färdigblandade eller inte, för senare försäljning till konsumenter kan komma att köpa in vad som faller under begreppet teknisk sprit (se vidare kommentaren till 7 a § samt 2 a kap. 8 §).

Vad i övrigt gäller gränsdragningen gentemot alkoholhaltigt preparat, se definitionen av alkoholhaltigt preparat i 7 a § och kommentaren till denna paragraf.

Stabsmyndigheten med dess centrala expertfunktion bör kunna meddela allmänna råd med närmare beskrivning av de olika varianter

av teknisk sprit respektive alkoholhaltiga preparat som förekommer på marknaden. Se vidare 11.1.

3–5 a §§

Förslagen till ändringar av 3–5 §§ och förslaget till den nya 5 a § kommenteras i SOU 2000:59.

7 a §

Denna nya paragraf innehåller definitionen av begreppet alkoholhaltigt preparat.

Första stycket. Paragrafen har till viss del sin motsvarighet i 1 § andra stycket LFT men innebär en snävare avgränsning av begreppet. Som framgått av kommentaren till 2 § andra stycket har ändring skett bl.a. på så sätt att den formella kopplingen till tulltaxebestämmelser slopats. Ändring har också skett på så sätt att definitionen nu utgår från det i förhållande till ordet ”vara” snävare ordet ”produkt”, alltså en tillverkad eller på annat sätt färdigställd vara. Produkten skall dessutom ha ”färdigställts för slutlig användning”, med vilket åsyftas bl.a. att produkten skall vara avsedd att användas direkt, alltså utan vidare bearbetning eller förädling, för visst, åsyftat slutligt ändamål. Produkter som är avsedda att utgöra råvara vid yrkesmässig framställning av andra produkter faller utanför begreppet.

Om inte varans ingredienser visar att det rör sig om ett alkoholhaltigt preparat och inte om teknisk sprit får bl.a. förpackningsstorleken betydelse. Även andra yttre betingelser, som förpackningens utseende, etiketter och bruksanvisningar etc., får beaktas vid gränsdragningen. (Se vidare avsnitt 11.1.)

Vad gäller etanolhaltiga drivmedel finns dels sådana som till huvudsaklig del består av annat än etanol (då bensin/diesel), och som innehåller t.ex. endast 5 viktprocent alkohol, dels sådana som till huvudsaklig del består av etanol (t.ex. innehåller 85 viktprocent alkohol). De förra är redan p.g.a. sina ingredienser att anse som alkoholhaltiga preparat; de senare inte förrän de i färdigblandat skick tillhandahålls konsumenterna genom t.ex. en bensinpump. Fram till dess kontrolleras sådana drivmedel enligt reglerna för teknisk sprit, dvs. för inköp krävs beskattningsmyndighetens förhandsmedgivande (se kommentaren till 2 a kap. 8 §). Det bör observeras att den skattemässiga behandlingen blir olika beroende på om drivmedlen köps in färdigblandade eller ej. Detta påverkar dock inte gränsdragningen i alkohollagen (se vidare kommentaren till nyss nämnda paragraf).

Den nedre gränsen för när en vara skall kunna anses som ett alkoholhaltigt preparat överensstämmer med den gräns som LFT uppställer, men anges nu i volymprocent i stället för i viktprocent (2,25 volymprocent i stället för 1,8 viktprocent).

Även fortsättningsvis gäller, enligt *andra stycket*, en avgränsning gentemot, förutom teknisk sprit, alkoholdrycker och läkemedel. Dessa varor, som kontrolleras i annan ordning, utgör alltså aldrig alkoholhaltiga preparat.

Beträffande läkemedel kan anmärkas att homeopatika kontrolleras enligt särskilda bestämmelser (se avsnitt 5.12.1).

Även vin som denaturerats med t.ex. salt (matlagingsvin) skall följa de för alkoholdrycker gällande reglerna (se avsnitt 12.1).

Stabsmyndigheten med dess centrala expertfunktion bör, som nämnts under 2 §, kunna meddela allmänna råd med närmare beskrivning av de olika varianter av alkoholhaltiga preparat och teknisk sprit som förekommer på marknaden.

Se vidare avsnitt 12.1.

7 b §

Någon motsvarighet till denna nya paragraf, med definition av begreppet denaturering, finns inte i LFT. Någon definition av begreppet finns inte heller på gemenskapsnivå. Den nu fastslagna definitionen bygger bl.a. på den i Läkemedelsverkets verkställighets- och denatureringsföreskrifter (LVFS 1995:2) förekommande definitionen.

Genom uttrycket ”sätts till” markeras att denatureringsämnen skall ha tillsatts genom en medveten, aktiv handling. Detta innebär bl.a. att vissa varor kan komma att anses som odenaturerade, trots att de faktiskt innehåller ämnen som i sig utgör denatureringsämnen.

Se avsnitt 12.1.

7 c §

Bestämmelsen i *första stycket*, om vad som skall förstås med tillverkning av sprit, har flyttats över från nuvarande 1 kap. 2 § första stycket. Liksom tidigare förstås med tillverkning av sprit varje förfarande varigenom sprit framställs eller utvinns.

Beträffande den nya bestämmelsen i *andra stycket*, se författningskommentaren i SOU 2000:59.

Genom den nya bestämmelsen i *tredje stycket* slås fast att även återvinning, dvs. rening av sprit, skall likställas med tillverkning av sprit. För all återvinningsverksamhet gäller genom den nya bestämmelsen att den som bedriver verksamheten måste uppfylla de

lagstadgade kraven för rätt att tillverka sprit. Den som driver sådan verksamhet måste därmed vara skatterättsligt godkänd som upplagshavare. Beträffande kraven i övrigt, se 2 kap. 1 §. Den som uppfyller förutsättningarna för att få bedriva tillverkning uppfyller också förutsättningarna för att få sälja varan vidare (se 2 a kap. 5 §).

En annan saklig förändring har skett beträffande borttagning eller försvagning av denatureringsmedel samt andra förfaranden med teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i syfte att göra dem tjänliga för förtäring. Även sådan hantering skall enligt det nya tredje stycket numera likställas med tillverkning av sprit. Den som olovligen borttager eller försvagar denaturering i tekniska alkoholprodukter gör sig alltså skyldig till en enligt 10 kap. 1 § 1 alkohollagen straffbar gärning (i stället för ”olovligt förfarande med teknisk sprit”; se 10 § första stycket LFT).

2 kap. Tillverkning m.m.

1 §

Ändringarna i *första stycket*, om vem som har rätt att bedriva tillverkning av sprit (inbegripet teknisk sprit) och spritdrycker, är föranledda av den föreslagna nya ordningen för rätt att bedriva tillverkning av sådana alkoholvaror. Nuvarande krav på tillverkningstillstånd har slopats och ersatts med en koppling till den skatterättsliga regleringen.

Rätt att bedriva tillverkning av sprit och spritdrycker föreligger endast för den som är godkänd som upplagshavare för sådan vara enligt 9 § första stycket 1 lagen om alkoholskatt. Upplagshavaren är en fysisk eller juridisk person som såväl yrkesmässigt som regelmässigt tillverkar skattepliktiga varor och som har att ställa säkerhet för skattens betalning. Tillverkning av och förvaring av en vara under skatt suspension kan ske endast i en upplagshavares skatteupplag. För sådana upplag finns föreskrifter, meddelade av Riksskatteverket, om säkerhet m.m. samt möjligheter till kontroll. För att rätt att tillverka skall föreligga krävs att beskattningsmyndighetens beslut om godkännande avser just sprit. Att godkännande finns för t.ex. spritdrycker är alltså inte tillräckligt. Vidare skall godkännandet avse ”tillverkning eller bearbetning” av sprit, dvs. sådan verksamhet som anges i 9 § första stycket 1 nyss nämnda lag.

Med något enstaka undantag är nuvarande innehavare av tillverkningstillstånd redan i dag skatterättsligt godkända som upplagshavare.

Vad gäller det nuvarande andra stycket har bestämmelserna i bl.a. detta stycke – om innehav av destillationsapparat m.m. – flyttats till en ny paragraf (1 a §). I *andra stycket* har i stället, med förebild från vad som enligt 3 kap. 7 § gäller beträffande försäljning av alkoholdrycker, uppställts den begränsningen att tillverkning inte får bedrivas av den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. De personer som anges i denna nya bestämmelse skulle inte heller i dag genom Alkoholinspektionens lämplighetsbedömning vid prövning av en ansökan om tillverkningstillstånd anses uppfylla kraven för tillstånd. I överensstämmelse med vad som gäller enligt 3 kap. 7 § tar bestämmelsen i fråga sikte på den som har rätt att bedriva verksamheten, alltså inte den i rörelsen anställda personalen.

Genom utformningen av 2 a kap. 5 och 6 §§ respektive 4 kap. 1 och 2 §§ har den som har rätt att tillverka sprit respektive spritdrycker även möjlighet att sälja sina varor, till både köpare inom och utom landet. Se vidare kommentaren under 5 § samt kommentaren under rubriken Vissa ändringar i ingressen till lagförslaget.

Det är självklart att om det uppmärksammas att någon sålt tillverkad sprit eller spritdryck till någon som inte har rätt att köpa varan, vilken försäljning i sig är straffbelagd, detta skall leda till att godkännandet som upplagshavare ifrågasätts.

Tillverkning utan iakttagande av paragrafen medför straffansvar, se 10 kap. 1 § 1. Någon på alkohollagen grundad administrativ sanktion för den som är berättigad att bedriva tillverkning men bryter mot reglerna finns inte. En annan sak är att beskattningsmyndigheten i vissa fall kan meddela beslut om återkallelse av upplagshavargodkännande som medför förlust av rätten att bedriva tillverkning av sprit och/eller spritdryck.

1 a §

Paragrafen, om innehav m.m. av destillationsapparat och del till sådan apparat, är ny men motsvarar i huvudsak bestämmelserna i 1 § andra och tredje styckena i deras gällande lydelse. Med hänsyn till de nya reglerna om rätt att bedriva tillverkning av sprit och spritdrycker har regleringen utformats som en egen paragraf samt justerats språkligt; se *första stycket*. Som förutsättning för rätt till nämnda innehav m.m., gäller nu att det skall föreligga rätt att tillverka sprit eller spritdryck.

Den tidigare regeln om Alkoholinspektionens möjlighet att medge undantag från kravet på tillstånd, har i *andra stycket* ersatts av en möjlighet för regeringen att i fråga om vissa slag av verksamhet föreskriva generellt undantag från kravet i första stycket. Det är alltså inte fråga om beslut i enskilda fall utan om en möjlighet att i

förordning kunna göra vissa allmänna undantag från huvudregeln om rätt till tillverkning. Härvid bör lämpligen kunna utgå från vad som angetts i Alkoholinspektionens generella beslut om undantag från tillståndskrav; se kapitel 10.

2 §

I paragrafen regleras förutsättningarna för tillverkning av vin, starköl och öl. Anledning att uppställa olika regler för yrkesmässig tillverkning av å ena sidan sprit och spritdrycker, å andra sidan vin, starköl och öl föreligger inte. Vad som ovan, beträffande 1 §, sagts om krav beträffande upplagshavargodkännande och viss ålder m.m. gäller alltså alla de nämnda slagen av alkoholvaror; se paragrafens *första och andra stycken*.

Enligt paragrafen i dess gällande lydelse får i vissa fall tillverkning av vin, starköl och öl ske fritt. Det är här fråga om tillverkning i hemmet för eget behov. Denna bestämmelse berörs inte av de ändrade reglerna för yrkesmässig tillverkning och har tagits in i *tredje stycket*.

3 §

Även fortsättningsvis kan finnas behov av att i förordning eller myndighetsföreskrifter, i dag Alkoholinspektionens, kunna meddela närmare bestämmelser om tillverkning av sprit och alkoholdrycker. Med hänsyn till beskattningsmyndighetens roll på området för tillverkning av sprit och alkoholdrycker, har möjligheten till sub-delegation inte begränsats till Stabsmyndigheten utan kan avse den myndighet som regeringen bestämmer.

5 §

Den som lagligen tillverkar sprit kommer, genom sitt upplagshavargodkännande, även att vara berättigad att bedriva handel med den tillverkade spriten; se 2 a kap. 5 §. Den som har rätt att bedriva handel med teknisk sprit får enligt 2 a kap. 6 § i sin verksamhet bl.a. föra ut varorna till annat land, dvs. bedriva utförsel till annat EG-land eller export till tredje land. Det har därför i den paragraf som nu är i fråga beträffande försäljning av den tekniska spriten angetts endast att försäljning får ske enligt reglerna i 2 a kap.

Vad gäller sprittillverkarens rätt att förfoga över den av honom tillverkade spriten för användning i egen rörelse finns inte anledning att i fortsättningen uppställa krav på särskilt medgivande. Lagen om alkoholskatt innehåller regler för tillverkarens, dvs. upplagshavarens,

förfogande över sina varor inom den egna sfären. För den som förfogar över obeskattad sprit på ett inte avsett sätt eller tar ut spriten ur skatteupplaget, inträder som huvudregel skatteplikt för varorna.

6 §

Paragrafen, om bl.a. försäljning av sprit i samband med överlåtelse av rörelse vari tillverkningsverksamhet bedrivs, är ny. Någon motsvarighet finns inte i LFT. All annan försäljning av sprit än den som omfattas av paragrafen regleras i 2 a kap.

Regleringen är utformad med förebild från 4 kap. 6 §, om situationen då överlåtelse sker av rörelse i vilken det t.ex. bedrivs parti-handel med spritdrycker, vin och starköl. Det har ansetts att en motsvarande reglering bör finnas även vad gäller överlåtelse av rörelse vari det bedrivs tillverkning av sprit. Således gäller enligt den nya paragrafens *första stycke* att om en rörelse vari ingår verksamhet för vilken det krävs godkännande som upplagshavare i enlighet med vad som anges i 1 § första stycket för sprit (alltså rörelse i vilket det bedrivs tillverkning av sprit), får överlåtaren sälja sitt lager av sprit till sin efterträdare, om denne är berättigad att bedriva verksamheten. Konkursbo eller dödsbo får utan hinder av bestämmelserna i alkohollagen, enligt *andra stycket*, sälja sprit till den som är berättigad att bedriva handel med teknisk sprit. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att godkännande som avses i 1 § första stycket återkallats eller då det finns andra tvingande skäl. Som exempel på när tvingande skäl kan anses föreligga kan anges att någon måste upphöra med sin verksamhet p.g.a. att han blir allvarligt sjuk.

En motsvarande bestämmelse finns i 2 a kap. 7 § beträffande rörelse som avser handel med teknisk sprit.

2 a kap. Handel med teknisk sprit och med alkoholhaltiga preparat

Teknisk sprit

1 §

I det nya kapitlet, 2 a kap., finns de centrala delarna av den nya lagstiftningen om tekniska alkoholprodukter; reglerna om handel med teknisk sprit och med alkoholhaltiga preparat.

Som redovisats i avsnitt 9.3 ligger bakom den nya lagstiftningen om tekniska alkoholprodukter främst sådana folkhälsoaspekter som omfattas av artikel 30 i EG-fördraget, och som alltså kan motivera

avsteg från den inom EU gällande principen om varors fria rörlighet. För att kontroll skall kunna ske av att inte den tekniska spriten används för missbruksändamål reglerar den nya lagstiftningen (liksom LFT) exklusivt rätten att till landet föra in, inom landet sälja och köpa och från landet föra ut teknisk sprit; se *första stycket*.

Liksom LFT omfattar den nya lagen även teknisk sprit som är fullständigt denaturerad i enlighet med kommissionens förordning (EEG) nr 3199/93 av den 22 november 1993 om ömsesidigt erkännande av förfaranden för att fullständigt denaturera alkohol för att erhålla punktskattebefrielse. Förordningen har ändrats genom kommissionens förordning (EG) nr 2546/95 av den 30 oktober 1995, där bl.a. de svenska denatureringsämnen är angivna (alkoholen skall per hektoliter ren etylalkohol ha denaturerats med två liter metyletylketon och tre liter metylisobutylketon). Enligt reglerna på gemenskapsnivå skall sprit som är fullständigt denaturerad i enlighet med något EG-lands bestämmelser vara skattebefriad inom EU.

Till skillnad från vad som gäller enligt LFT har emellertid i den nya lagstiftningen, se *andra stycket*, den fullständigt denaturerade tekniska spriten – även om den alltså omfattas av lagstiftningen – undantagits från tillämpningsområdet för de regler om teknisk sprit som reglerar rätten att föra in till landet, sälja och köpa inom landet och föra ut från landet. Lagen uppställer således för detta slag av sprit inga särskilda begränsningar beträffande handeln. En annan sak är att det finns möjlighet för regeringen eller Stabsmyndigheten att vid behov utfärda föreskrifter vilka kan omfatta även sådan teknisk sprit. Föreskriftsrätten har alltså inte inskränkts till att avse endast odenaturerad eller ofullständigt denaturerad teknisk sprit. Vad gäller de särskilda övervägandena beträffande den fullständigt denaturerade spriten, se avsnitt 11.2. Vad som sägs i andra stycket innebär att den fullständigt denaturerade spriten i fortsättningen kommer att kunna köpas fritt av alla, exempelvis skolor och näringsidkare/företag men även privatpersoner.

Någon inskränkning av lagen om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. finns inte. Detta innebär bl.a. att alkoholdrycker samt teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat utan hinder av särskilt införselvillkor får transiteras genom det svenska tullområdet eller mellan orter inom detta enligt de föreskrifter och villkor som gäller för tullförfarandet extern transitering (se avsnitt 11.2).

2 §

I denna paragraf finns bestämmelser om denaturering, vilka är av central betydelse på den tekniska spritens område. LFT:s i viss mån motsvarande bestämmelse finns i 3 § nämnda lag.

I dag eftersträvas av Läkemedelsverket att försäljning/inköp och användning av teknisk sprit så långt möjligt skall avse denaturerad sprit och då med så kraftig och ändamålsenlig denaturering som möjligt. Tillstånd till inköp av odenaturerad sprit ges endast för det fall annan sprit inte kan komma i fråga med hänsyn till den avsedda användningen. Även fortsättningsvis bör eftersträvas att odenaturerad sprit används endast när detta är nödvändigt och att starkast möjliga denaturering annars används. För själva införseln eller importen bör dock, mot bakgrund av EG-reglerna, inte uppställas motsvarande krav; se *första stycket*.

Genom paragrafens *andra stycke* ges möjlighet för företrädesvis Stabsmyndigheten att mot bakgrund av tillgänglig kunskap på området genom föreskrifter styra denatureringen av den tekniska spriten. Genom föreskrifter kan antas komma att bli reglerat t.ex. att sprit för användning vid tillverkning av kosmetika skall vara denaturerad på visst eller vissa sätt. På samma sätt kan t.ex. för sprit avsedd för tillverkning av desinfektionsmedel föreskrivas användning av vissa för detta ändamål lämpliga denatureringsämnen. Alternativa möjligheter bör anges, liksom vilka förutsättningar som eventuellt kan finnas att medge att odenaturerad sprit får användas. Vid föreskriftsarbetet måste också uppmärksammas de EG-rättsliga aspekter som kan komma in i bilden.

Föreskrifterna bör så långt möjligt täcka in alla de inköps-situationer som beskattningsmyndigheten vid sin prövning av förhands-medgivande enligt 8 § kan komma att behöva ta ställning till. De bör alltså vara utformade på ett sådant sätt att de ger största möjliga vägledning för denna myndighet i dess arbete med att pröva ansökningar om medgivande.

3 §

I paragrafen slås fast att säljaren vid försäljning av teknisk sprit är skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan. Regeln motsvarar vad som gäller vid partihandel med sprit-drycker, vin och starköl (4 kap. 7 §).

4 §

I paragrafen föreskrivs att försäljning av teknisk sprit skall skötas på ett sådant sätt att otillåten användning av spriten förhindras. Risken för att spriten utnyttjas för missbruksändamål skall särskilt beaktas. Något motsvarande aktsamhetskrav finns inte i LFT som emellertid innehåller bestämmelser om förbud mot försäljning av teknisk sprit om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte (jfr 14 § nedan). I sak överensstämmer bestämmelsen med vad som enligt praxis åvilar en försäljare redan i dag.

5 §

I denna paragraf anges vem som får bedriva verksamhet med handel med teknisk sprit. I förhållande till LFT har reglerna ändrats i flera avseenden. Framför allt har nuvarande krav på försäljningstillstånd slopats. I stället har valts en lagteknisk lösning varigenom det föreskrivs när rätt att bedriva handel, inbegripet införsel/import, föreligger. Denna lösning kan jämföras med rätten att bedriva partihandel med och import av spritdrycker, vin och starköl under villkor som anges i 4 kap. 1 och 2 §§ samt detaljhandel med öl under villkor som anges i 5 kap. 6 §. Som framgått har denna lösning valts även beträffande tillverkning av sprit och alkoholdrycker, se 2 kap. 1 och 2 §§.

Rätt att bedriva handel föreligger, enligt *första stycket*, nu endast för den som är godkänd som upplagshavare enligt lagen om alkoholskatt. Dessa subjekt är, som nämnts i under 2 kap. 1 §, fysiska eller juridiska personer som såväl yrkesmässigt som regelmässigt tillverkar eller hanterar skattepliktiga varor och som har att ställa säkerhet för skattens betalning. Förvaring av en vara under skatt suspension kan ske endast i en upplagshavares skatteupplag. För sådana upplag finns föreskrifter, meddelade av Riksskatteverket, om säkerhet m.m. samt möjligheter till kontroll.

Samtliga i dag av Läkemedelsverket för handel med teknisk sprit godkända företag är också godkända som upplagshavare enligt skattelagstiftningen och befinner sig alltså redan inom beskattningsmyndighetens mer eller mindre direkta kontroll.

Även för den lagstadgade rätten att bedriva handel krävs att beskattningsmyndighetens beslut om godkännande avser den vara som är i fråga; här teknisk sprit. Den vars upplagshavargodkännande avser t.ex. spritdrycker har alltså inte rätt att bedriva handel med teknisk sprit. Rätten att bedriva handel har, liksom vad gäller rätten att bedriva tillverkning, ytterligare snävats in. Rätt att bedriva handel föreligger endast för den upplagshavare som är godkänd för teknisk sprit enligt

9 § första stycket 1 eller 2 lagen om alkoholskatt. Härmed kommer rätten att omfatta, förutom den som enligt punkten 1 har rätt att yrkesmässigt tillverka eller bearbeta teknisk sprit, den som ”för yrkesmässig försäljning till näringsidkare tar emot skattepliktiga varor från ett annat EG-land eller från en annan upplagshavare i Sverige eller vid import från tredje land”. Angivandet av bl.a. punkten 1 innebär att den upplagshavare som tillverkar sprit avsedd för tekniska ändamål direkt med stöd av reglerna om handel med sådan sprit kommer att kunna få sälja sina varor.

I *andra stycket* anges, också på motsvarande sätt som beträffande rätten att bedriva tillverkning, att den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken inte får bedriva handel med teknisk sprit. I överensstämmelse med vad som gäller beträffande partihandel m.m. tar föreskriften avseende handel sikte på den som har rätt att bedriva verksamheten, alltså inte den i rörelsen anställda personalen.

På motsvarande sätt som vad gäller olovlig tillverkning av sprit eller alkoholdrycker, medför försäljning av teknisk sprit utan laglig rätt härtill straffansvar (se 10 kap. 2 §). Försäljning i strid med vad som föreskrivits angående denaturering, bestraffas enligt 10 kap. 7 a §.

Någon på det nya regelverket grundad administrativ sanktion för den som är berättigad att bedriva handel med teknisk sprit men bryter mot reglerna finns inte. Försäljning i strid med det skatterättsliga regelverket medför dock att skatten omedelbart förfaller till betalning. Det kan också framhållas att beskattningsmyndigheten kan meddela beslut om återkallelse av upplagshavargodkännande som medför förlust av bl.a. rätten att bedriva handel med teknisk sprit. Om det framkommer att en handlare uppsåtligen sålt sprit till någon som inte har rätt att inköpa sådan får det anses självklart att upplagshavargodkännandet kommer att ifrågasättas.

6 §

I paragrafen regleras vad som ingår i rätten att bedriva handel med teknisk sprit. Genom uttrycket ”i sin verksamhet” markeras att fråga är om försäljning etc. i den yrkesmässiga verksamhet som handlaren bedriver.

Att handel skall kunna ske mellan personer som är berättigade att bedriva sådan handel är självklart. I enlighet härmed anges i *första stycket* att den som har rätt att bedriva handel med teknisk sprit i sin verksamhet får inte bara föra in, sälja och föra ut sådan sprit utan även köpa spriten inom landet.

Enligt *andra stycket* får teknisk sprit säljas, förutom till de upplagshavare som har rätt att bedriva handel med sådan sprit, till den som av beskattningsmyndigheten på förhand medgetts rätt att köpa (obeskattad eller i vissa fall beskattad) teknisk sprit (se 8 §). Vidare får försäljning ske till den som genom lagstiftningen, kompletterad genom närmare föreskrifter från Stabsmyndigheten, har tillerkänts rätt att utan medgivande i begränsad kvantitet köpa visst slag av sprit. Det sistnämnda fallet tar sikte på inköp som görs av vissa näringsidkare för användning i deras yrkesverksamhet samt vissa slag av skolor (se 10 §). Försäljning av teknisk sprit får inte ske i andra fall än de nu angivna, om det inte är fråga om s.k. fullständigt denaturerad teknisk sprit (se 1 § andra stycket).

I 8 kap. 1 a § föreskrivs att beskattningsmyndigheten utövar tillsyn över att försäljning sker i enlighet med bestämmelserna i bl.a. förevarande 6 §. Försäljning i andra fall än de angivna kan förutom straffrättsligt ansvar även medföra beslut om återkallelse av upplagshavargodkännande enligt lagen om alkoholskatt.

7 §

Paragrafen innebär att motsvarande regel som i 2 kap. 6 § skall gälla i fråga om handel med teknisk sprit. För handeln med teknisk sprit gäller sålunda att om en rörelse vari ingår handel med sådan sprit överläts, får överlåtaren sälja sitt lager av teknisk sprit till sin efterträdare under förutsättning att denne är berättigad att bedriva verksamheten. Konkursbo eller dödsbo får utan hinder av bestämmelserna i alkohollagen sälja teknisk sprit till den som är berättigad att bedriva handel med sådan sprit. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att upplagshavargodkännandet återkallats eller då det finns andra tvingande skäl. (Se vidare kommentaren till 2 kap. 6 §.)

8 §

I 8 och 10 §§ anges de situationer då annan än den som har rätt att bedriva handel med teknisk sprit, dvs. annan än upplagshavare, får köpa teknisk sprit. Det är fråga om odenaturerad eller ofullständigt denaturerad sprit (se 1 § andra stycket).

I 8 § *första stycket* har föreskrivits att den som inte har rätt att bedriva handel med teknisk sprit efter medgivande av Riksskatteverket får köpa teknisk sprit för sådan användning som anges i 20 § första stycket e–j och i lagen om alkoholskatt.

Reglerna om inköp av obeskattad alkohol bygger i dag på s.k. försäkranssystem avseende inköp av dels alkohol för användning i

tillverkningsprocesser m.m., dels alkohol avsedd för vetenskapligt eller medicinskt ändamål. De olika slag av användning av bl.a. etylalkohol (i dess betydelse enligt 6 § lagen om alkoholskatt) som det föreskrivits skattebefrielse för framgår av de punkter i 20 § första stycket som räknas upp i paragrafen. Vad gäller 20 § första stycket k tar denna bestämmelse sikte på användning som anges i e–j, men för vilka ändamål försäljning skett i enlighet med 31 e § nämnda lag. Enligt den av utredningen föreslagna lydelsen av sistnämnda bestämmelse får den som av beskattningsmyndigheten medgivits att inköpa viss minsta mängd alkohol (25 kilogram alkohol under ett kalenderår) från en upplagshavare köpa sådan alkohol som han har medgivits inköpa utan alkoholskatt mot att han lämnar en försäkran till upplagshavaren om att alkoholen skall användas "för sådant ändamål som anges i 20 § första stycket e–j".

De aktuella punkterna redovisas närmare i avsnitt 11.4.1. Bland de näringsidkare som enligt nämnda skatterättsliga regler kan åtnjuta skattefrihet vid inköp av teknisk sprit utan att vara upplagshavare, finns bl.a. tillverkare av alkoholhaltiga preparat som färger, kosmetika och livsmedel, i den mån i 20 § uppställda krav beträffande t.ex. denaturering och högsta alkoholhalt uppfyllts.

Inköp av teknisk sprit för användning i tillverkningsprocesser o.d. sker i de allra flesta fall mot försäkran, dvs. avser obeskattad sprit. Bestämmelserna i 8 § tar dock sikte även på inköp för skattebefriad användning som sker genom återbetalning av alkoholskatten, alltså inköp som sker av beskattad alkohol. För båda slagen av inköp har ansetts böra finnas kontroll genom förhandsmedgivande, särskilt med tanke på att det beträffande de nu aktuella inköpen inte uppställs någon begränsning vad avser inköpt kvantitet.

I första stycket har vidare gjorts ett tillägg rörande medgivande till inköp av teknisk sprit för yrkesmässig användning eller återförsäljning som drivmedel. Detta sammanhänger med att olika skatteregler kommer att gälla beroende på om spriten köps in oblandad för att senare kompletteras med olika tillsatser eller om den köps in färdigblandad. I det senare fallet kan man inte tala om inköp för "användning vid tillverkning av en vara som inte är avsedd för konsumtion, ..." (20 § första stycket i lagen om alkoholskatt). Inte heller är varan att anse som alkoholhaltigt preparat (jfr kommentaren till 1 kap. 7 a §). Då möjligheter till kontroll har ansetts böra finnas även vad gäller dessa inköp – som kan avse stora kvantiteter högkoncentrerad och skattebefriad sprit – har en specialreglering ansetts nödvändig. Denna tar alltså endast sikte på inköp av färdigblandade drivmedel. Om ytterligare behandling av den tekniska spriten avses ske före användning eller försäljning, t.ex. genom tillsats

av tändförbättrande ämnen e.d., ges medgivande enligt regeln i första meningen jämförd med bestämmelserna i lagen om alkoholskatt.

Det ovan sagda innebär att om bensinbolag köper in etanolhaltiga drivmedel som är att anse som teknisk sprit för vidare försäljning till lokala bensinstationer måste bolagen bli upplagshavare enligt lagen om alkoholskatt och förvara spriten i godkänt skatteupplag.

Beträffande prövningen vid beskattningsmyndighetens förhandsmedgivande, se kommentaren under 9 §.

Vad gäller vilka som utöver de aktuella upplagshavarna skall kunna föra in – obeskattad eller beskattad – teknisk sprit från annat land, har ansetts att också den som medgetts rätt till inköp enligt vad som nu sagts i sin verksamhet bör kunna få föra in spriten från annat land lika väl som köpa den inom landet. Detta framgår av *andra stycket*. Det kan uppmärksammas att försäkranssystemet gäller endast inom landet. Huruvida spriten kan föras in obeskattad beror i princip på om den som för in spriten är varumottagare i skattelagstiftningens mening (se avsnitt 6.4.2).

9 §

Den prövning som beskattningsmyndigheten i de olika fallen har att göra inför sitt medgivande bör kunna vara av förhållandevis enkelt slag med hänsyn till den skatterättsliga kontroll som också sker. Vad som i den skriftliga ansökan uppges om den avsedda användningen för spriten, bör vanligtvis kunna godtas utan vidare utredning. Om anledning finns till misstanke om oegentligheter, exempelvis på grundval av vad som är känt om sökanden, måste utredning ske. Vid medgivande måste beskattningsmyndigheten ange användningsområdet/-na för medgivna inköp. Dessutom måste myndigheten ange om inköp får ske av odenaturerad eller på visst sätt denaturerad teknisk sprit. Härvid har myndigheten att tillämpa de föreskrifter om denaturering som utfärdas av Stabsmyndigheten enligt 2 § andra stycket. Som angetts i kommentaren till nämnda författningsrum skall föreskrifterna vara utformade på ett sådant sätt att de ger största möjliga vägledning för beskattningsmyndigheten i dess arbete med att pröva ansökningar om medgivande. Endast i enstaka situationer bör således bedömningsproblem kunna uppstå för beskattningsmyndigheten. På Stabsmyndigheten ligger att genom sin expertkunskap på olika sätt stödja och underlätta för beskattningsmyndigheten i dess handläggning av ärenden om teknisk sprit.

Prövningen enligt 8 § kan innebära t.ex. att den som ansöker om medgivande för inköp av obeskattad sprit för användning vid tillverkning av kosmetika inte medges inköp om ansökan avser sprit

med annan denaturering än den som föreskrivits för tillverkning av kosmetikan i fråga. Att i stället låta inköp ske av beskattad sprit av önskat slag när inköp av obeskattad sprit inte får ske är inte tillåtet.

Enligt *andra stycket* skall ett medgivande meddelas för viss tidsperiod, längst tre år. Denna tid motsvarar den tid som ett inköps-tillstånd, meddelat av Läkemedelsverket, längst kan gälla för.

Den som använder den tekniska spriten på annat sätt än vad som medgetts av beskattningsmyndigheten kan få sitt medgivande återkallat, se 7 kap. 18 §. Dessutom gäller enligt skattereglerna att skattskyldighet omedelbart inträder om skattepliktiga varor har levererats utan skatt för skattebefriad användning och varorna används till annat än avsett ändamål.

Att beslut av beskattningsmyndigheten om medgivande eller återkallelse av medgivande kan överklagas framgår av 9 kap. 2 §.

Se vidare avsnitt 11.4.1.

10 §

För vissa kategorier av köpare har, genom paragrafen, öppnats en generell möjlighet att göra inköp av teknisk sprit, se *första stycket*. Det är här fråga om kvantitetsmässigt förhållandevis begränsade inköp av ej skattebefriad, alltså beskattad och därmed dyr, teknisk sprit. Bland köparna finns framför allt mindre näringsidkare som har ett reellt behov av teknisk sprit i stället för annat lösningsmedel – dock i en mindre mängd – t.ex. för rengöring av instrument eller annan utrustning, eller för ytbehandling av möbler. Bland köparna finns vidare vissa skolor. På Stabsmyndigheten ligger, enligt *andra stycket*, att i föreskrifter ange vilka slag av verksamhet som omfattas och vilken kvantitet sprit som under viss tidsperiod får inköpas för respektive slag av användning. Detsamma gäller i fråga om vilka typer av skolor som omfattas av bestämmelserna. I föreskrifterna bör även anges i vilka fall inköp får ske av odenaturerad sprit eller endast av på visst sätt denaturerad sprit. Det åvilar härefter enligt 3 § den som säljer spriten, dvs. handlaren, att förvissa sig om att den som vill köpa sprit har rätt att göra detta. Försäljaren måste i vart fall kontrollera den presumtive köparens identitet och registreringsbevis, med bl.a. SNI-koden. Handlaren måste dock uppmärksamma omständigheter som talar för att verkligheten är en annan än vad registreringsbeviset anger. Vid tveksamhet måste ytterligare uppgifter begäras.

Den handlare som finner att köparen inte har rätt att köpa varan, måste vägra att sälja. Någon möjlighet att överklaga ett sådant beslut av en enskild handlare finns inte.

Med hänsyn till att kontrollen av att köparen är berättigad att köpa teknisk sprit i förevarande fall måste göras vid själva försäljningen har denna rätt till inköp inte kombinerats med en importrätt. Rätten enligt denna paragraf gäller således endast inköp inom landet.

Undervisningsanstalter på högskole- och universitetsnivå kan göra inköp av obeskattad sprit med stöd av 8 §, och omfattas alltså inte av denna paragraf.

11 §

LFT innehåller vissa regler om apoteks försäljning och utlämnade av teknisk sprit (se 5 § 3 mom. och 5 a–5 c §§ nämnda lag). Det handlar i dag om försäljning och utlämnande till läkare, tandläkare och veterinärer. Då reglerna om utlämnande m.m. sakligt sett hör bättre hemma i en reglering med receptföreskrifter m.m., har det i paragrafen föreskrivits endast att apoteks försäljning och utlämnande av teknisk sprit regleras genom föreskrifter utfärdade av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

12 §

Genom paragrafen ges regeringen eller, efter subdelegation, Stabsmyndigheten möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter om försäljning och inköp av teknisk sprit. Föreskrifterna kan gälla t.ex. säkerhets- och kontrollåtgärder.

Alkoholhaltiga preparat

13 §

I paragrafen slås fast att det som utgångspunkt gäller fri handel med, inbegripet införsel/import av, alkoholhaltiga preparat. Några krav på införseltillstånd eller försäljningsgodkännande uppställs inte längre. En annan sak är att andra regelverk kan innehålla handelsbegränsningar, inbegripet föreskrifter om bl.a. import, för varor som är att betrakta som alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen.

Bestämmelsen har utarbetats med beaktandet av den EG-rättsliga principen om varors fria rörlighet. Vissa allmänna krav på preparaten som motiveras av skyddet för folkhälsan, har dock ställts upp som förutsättning för att preparaten skall få säljas fritt inom landet (se 15–17 §§). Genom 18 § ges dessutom möjlighet att föreskriva villkor m.m. för försäljning om det behövs för att skydda liv eller hälsa.

I sammanhanget erinras om att den föreslagna avgränsningen av begreppet alkoholhaltigt preparat är snävare än den enligt LFT (se 1 kap. 7 a §). En vara som inte utgör alkoholhaltigt preparat, såsom det definierats i lagen, utgör vanligen teknisk sprit. I sådant fall skall reglerna om handel med teknisk sprit tillämpas.

14 §

Enligt paragrafen får ett alkoholhaltigt preparat inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte. Paragrafen har sin motsvarighet i 7 § LFT.

15 §

I 15–17 §§ uppställs vissa allmänna krav på alkoholhaltiga preparat som skall säljas inom landet. Någon motsvarighet i LFT har bestämmelserna inte, men de kan i viss mån sägas ha sin motsvarighet i krav uppställda av Läkemedelsverket.

Mot bakgrund av syftet med regleringen har i förevarande paragraf föreskrivits att alkoholhaltiga preparat som kan befaras komma att missbrukas inte får ha en sådan sammansättning eller så hög alkoholhalt att de, om de konsumeras, medför allvarlig fara för liv eller hälsa. Bestämmelsen tar sikte både på alkoholhaltiga preparat avsedda för förtäring och på sådana ej avsedda för förtäring.

För sådana slag av preparat som inte uppfyller nu angivna krav finns möjlighet för Stabsmyndigheten att föreskriftsvis, alltså inte i ett enskilt fall, föreskriva villkor för handeln. Begränsningarna kan vara utformade som särskilda villkor för försäljning eller, undantagsvis, som förbud (se 18 §). Härigenom kan tänkas föreskrivas särskilda villkor för försäljning av exempelvis preparat såsom T-röd. Se vidare avsnitt 12.2.

16 §

I paragrafen föreskrivs som allmänt krav att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring inte får genom smak, färg, förpackningsutformning eller liknande, medföra risk för förväxling med alkoholdryck eller på annat sätt uppmuntra till förtäring. Syftet är att motverka en konsumtion som kan vara hälsofarlig.

Även vad gäller denna bestämmelse finns möjlighet att beträffande preparat som inte uppfyller kraven i paragrafen meddela föreskrifter om särskilda villkor för försäljning eller, eventuellt, förbud (18 §).

17 §

I paragrafen finns de mycket viktiga bestämmelserna om denaturering av alkoholhaltiga preparat. I dag gäller, enligt LFT:s regler och genom Läkemedelsverkets praxis, att all hantering av såväl teknisk sprit som alkoholhaltiga preparat ej avsedda för förtäring, i princip skall avse denaturerade produkter. Läkemedelsverket har i sin verksamhet eftersträvat att denatureringen dessutom skall vara så kraftig och ändamålsenlig som möjligt. Även fortsättningsvis bör eftersträvas att de alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring är denaturerade med starkast möjliga denaturering. Liksom vad gäller teknisk sprit bör för själva införseln/importen, med tanke på en sådan begränsnings karaktär av importhinder, inte uppställas motsvarande krav. I paragrafens *första stycke* föreskrivs sålunda att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring och som skall användas eller säljas inom landet, skall vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de konsumeras.

I *andra stycket* föreskrivs att regeringen eller Stabsmyndigheten har att meddela närmare föreskrifter om denaturering enligt vad som sagts och även om i vilka fall denaturering får underlåtas. Att utarbeta och följa upp sådana föreskrifter kommer, liksom på sprit-området, att vara en mycket viktig uppgift.

För alkoholhaltiga preparat som tillverkas i Sverige erhålls med den nya lagstiftningen viss kontroll av preparatens sammansättning genom inköpen av teknisk sprit efter beskattningsmyndighetens medgivande. För de preparat som inte tillverkas i landet utan förs in hit kan komma att inträffa att de inte innehåller för preparatet i fråga i Sverige föreskriven denaturering. Möjligheten att meddela handelsbegränsningar bör i ett sådant fall ta sikte på föreskrifter beträffande om och på vilket sätt produkten, om den inte denatureras på föreskrivet sätt, får tillhandahållas köparna.

18 §

Genom paragrafen bemyndigas regeringen, eller efter subdelegation, Stabsmyndigheten, att meddela föreskrifter om villkor eller förbud beträffande försäljning av alkoholhaltiga preparat som inte uppfyller de i 15–17 §§ uppställda allmänna kraven. Det är alltså fråga om föreskrifter, inte några förvaltningsbeslut riktade till enskilda. Någon möjlighet att överklaga sådana föreskrifter finns inte. Föreskrifterna är inte tänkta att ta sikte på något enskilt fall eller varumärke, utan avse varor med vissa närmare angivna egenskaper, t.ex. en sammansättning som kan vara hälsovådlig eller ett utseende som lätt kan förväxlas med en vara avsedd för förtäring. Paragrafen gäller endast situationer då

föreskrifter av angivet slag behövs för att skydda liv eller hälsa. Detta kan vara fallet t.ex. om något slag av preparat som inte är avsett för förtäring börjar bli föremål för missbruk. Föreskrifter om förbud mot försäljning av visst slag av preparat får meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Härigenom markeras att så långtgående begränsningar för handeln får komma till användning endast i undantagsfall. Härmed avses främst att preparatets farlighet är mycket hög om det används på inte avsett sätt. Stabsmyndigheten bör i första hand, särskilt med tanke på EG-rätten, söka finna något annat mindre långtgående alternativ än förbud.

Bland de särskilda villkor som kan föreskrivas av folkhälsoskäl kan som exempel anges att ett visst slag av alkoholhaltigt preparat endast får säljas till personer över 20 år, över disk, på apotek eller till vissa kategorier av köpare (t.ex. sjukhus).

19 §

Enligt paragrafen får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Stabsmyndigheten meddela ytterligare föreskrifter om försäljning av alkoholhaltiga preparat.

Genom paragrafen ges möjlighet att meddela föreskrifter även beträffande preparat som uppfyller de i 15–17 §§ uppställda allmänna kraven. Det kan vara fråga om t.ex. att åldersgränser kan behöva uppställas eller att vissa slag av varor skall få säljas endast över disk m.m. Som exempel på situationer när behov av särskilda försäljningsregler skulle kunna finnas kan nämnas den tidigare i dagligvaruhandeln förekommande försäljningen av små tetror med en blandning av grädde och whisky, med en alkoholhalt uppgående till ca 15 viktprocent. Vidare skulle föreskrifter kunna tänkas vara befogade t.ex. för att styra försäljning av alkoholstark glass (i Norge har förekommit försäljning av glasspinnar med en alkoholhalt om ca 5 viktprocent).

3 kap. Allmänna bestämmelser för försäljning av alkoholdrycker

9 §

Förslaget till ändring kommenteras i SOU 2000:59.

4 kap. Partihandel m.m.

1 §

Ändringsförslaget kommenteras i SOU 2000:59.

4 §

Den nya lydelsen av paragrafen är föranledd av den nya ordningen för inköp av spritdrycker, vin och starköl för tekniska m.fl. ändamål. Enligt *första stycket* gäller att den som inte har rätt att bedriva partihandel med spritdrycker, vin eller starköl (alltså annan än upplagshavare eller registrerad varumottagare för den vara som är i fråga; se 1 och 2 §§) efter medgivande av Riksskatteverket får köpa sådana alkoholdrycker av den som har rätt att bedriva partihandel med respektive vara. Medgivande får lämnas för inköp för sådan användning som anges i 20 § första stycket e–j och I lagen om alkoholskatt.

En möjlighet att inköpa dryckerna obeskattade för teknisk användning – vilket ter sig rimligt – kräver att beskattningsreglerna ändras. Efter föreslagna ändringar i 31 e § lagen om alkoholskatt (se avsnitt 16.2 med författningskommentar till ändringsförslaget avseende sistnämnda paragraf) kommer inte bara den som köper teknisk sprit för användning vid t.ex. livsmedelsframställning att kunna göra skattefria inköp mot försäkran, utan även den som köper t.ex. punsch för användning som fyllning i chokladpraliner.

Redan genom att inköpen av alkoholdrycker för teknisk användning skall kunna avse obeskattad alkohol måste en inköpskanal finnas vid sidan av Systembolaget. I enlighet med vad som i dag gäller enligt paragrafen, bör inköpen kunna ske hos den som är berättigad att bedriva partihandel med alkoholdrycker. Av skattereglerna följer emellertid att skattefria inköp kan göras endast hos en upplagshavare.

För att övervakning skall kunna ske av förbrukarnas inköp av obeskattade alkoholdrycker, liksom vad gäller slutanvändarnas inköp av obeskattad teknisk sprit, krävs någon form av förhandskontroll. Härvid har ansetts att det även för de aktuella alkoholdryckerna för användning enligt 20 § första stycket e–j och I bör uppställas krav på Riksskatteverkets förhandsmedgivande.

Mot bakgrund av möjligheten att köpa beskattade alkoholdrycker på Systembolaget har det, till skillnad från vad som gäller i fråga om teknisk sprit, på Riksskatteverket lagts att pröva endast inköp avseende obeskattade alkoholdrycker. De förhållandevis få näringsidkare som kan tänkas ha önskemål om att kunna köpa beskattade alkoholdrycker för teknisk användning, kan fritt göra sina inköp hos Systembolaget. Återbetalning av alkoholskatten kan härefter begäras på sedvanligt sätt. Någon särskild reglering beträffande inköpen av beskattade alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål behövs därmed inte.

Den prövning som Riksskatteverket har att göra inför sitt medgivande till inköp av obeskattade alkoholdrycker av nämnda slag bör så långt möjligt överensstämma med den prövning som verket har att göra inför ett medgivande till inköp av teknisk sprit. Prövningen skall

således vara av förhållandevis enkelt slag, med hänsyn till den skatterättsliga kontroll som också sker. Vad som i den skriftliga ansökan uppges om den avsedda användningen för drycken, bör vanligtvis kunna godtas utan vidare utredning. Om anledning finns till misstanke om oegentligheter, exempel på grundval av vad som är känt om sökanden, måste utredning självfallet ske.

Riksskatteverket skall, enligt *andra stycket*, i medgivandet ange vilken dryck, eller vilka drycker, som avses. Vidare skall anges användningsområdet eller användningsområdena för medgivna inköp.

Liksom vad beträffar medgivande avseende inköp av teknisk sprit gäller, framför allt av kontrollskäl, att förhandsmedgivandet skall meddelas för viss tidsperiod, längst tre år.

Vad beträffar möjligheterna till återkallelse av ett medgivande, se 7 kap. 18 §. Det erinras om att enligt skattereglerna inträder skattskyldighet om skattepliktiga varor har levererats utan skatt för skattebefriad användning och varorna används till annat än avsett ändamål.

Till skillnad från vad som gäller beträffande dem som av beskattningsmyndigheten medgivits rätt att köpa teknisk sprit innebär medgivandet till inköp av – obeskattade – alkoholdrycker inte i sig någon rätt att föra in varorna i fråga från annat land. Rätt till införsel av spritdrycker, vin och starköl föreligger endast för den som är upplagshavare eller registrerad varumottagare; se 4 kap. 1 och 2 §§. Några sådana skatterättsliga subjekt finns i dag inte bland innehavarna av Alkoholinspektionens inköpstillstånd och kommer knappast heller att finnas bland dem som kommer att ansöka om Riksskatteverkets förhandsmedgivande.

5 och 6 §§

Förslagen till ändringar av paragraferna kommenteras i SOU 2000:59.

Särskilda bestämmelser för marknadsföring

11 a och 12 §§

Den nya paragrafen – 11 a § – samt förslaget till ändring av 12 § kommenteras i SOU 2000:59.

5 kap. Detaljhandel

Detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl

1 och 3 §§

Förslagen till ändringar av paragraferna kommenteras i SOU 2000:59.

Detaljhandel med öl

6 §

Förslaget till ändring av paragrafen har kommenterats i SOU 2000:59.

6 kap. Servering

1 och 1 a §§

Ändringsförslaget avseende 1 § och förslaget avseende den nya paragrafen 1 a § kommenteras i SOU 2000:59.

3–5 §§

Förslagen till ändringar av paragraferna kommenteras i SOU 2000:59.

7 kap. Serveringstillstånd m.m.

5, 7, 8 och 10 §§

Förslagen till ändringar kommenteras i SOU 2000:59.

Återkallelse m.m.

18 §

Ändringarna i paragrafen är föranledda av den nya ordningen beträffande tillverkning av sprit och alkoholdrycker, handel med teknisk sprit respektive inköp av vissa alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål.

I paragrafen, i dess nya lydelse, föreskrivs att medgivande enligt 2 a kap. 8 § och 4 kap. 4 § får återkallas av Riksskatteverket om det finns skäl att befara att teknisk sprit respektive alkoholdrycker som har köpts in i enlighet med medgivandet används på otillåtet sätt. Återkallelse skall således kunna ske även om det inte är fullständigt

utrett att otillåten användning verkligen skett. Risken för att stora kvantiteter av de aktuella alkoholvarorna kan spridas till den illegala marknaden motiverar att ingripande måste kunna ske på ett tidigt stadium. Den som hotas av återkallelse kan givetvis avvärja detta genom att tillhandahålla utredning om användningen av den tekniska spriten respektive dryckerna. Här kan också erinras om att enligt skattereglerna skattskyldighet inträder om skattepliktiga varor har levererats utan skatt för skattebefriad användning och varorna används till annat än avsett ändamål.

19 §

Förslaget till ändring kommenteras i SOU 2000:59.

20 §

Ändringarna har sin grund i de nya reglerna för tillverkning och inköp av alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål. Några administrativa ingripanden av det slag som paragrafen omfattar kommer inte längre i fråga vad gäller dessa verksamheter.

21 §

Förslaget till ändring kommenteras i SOU 2000:59.

8 kap. Tillsyn m.m.

1 a §

Förslaget till ändring i första stycket kommenteras i SOU 2000:59.

Ändringarna i *andra stycket* är föranledda av de ändrade reglerna beträffande tillverkning av sprit och spritdrycker, handel med teknisk sprit samt inköp av vissa alkoholdrycker enligt 4 kap. 4 §.

På Riksskatteverket ligger att utöva direkt tillsyn över att den som tillverkar sprit och alkoholdrycker uppfyller förutsättningarna i 2 kap. 1 och 2 §§. Verket skall också utöva tillsyn över att tillverkare av sprit och alkoholdrycker förfogar över varorna, dvs. framför allt säljer dessa, i enlighet med vad som anges i 2 kap. 5 § och 4 kap. 5 §. Även försäljning enligt de särskilda reglerna i 2 kap. 6 § skall övervakas av Riksskatteverket.

Vad beträffar försäljning av teknisk sprit enligt reglerna i 2 a kap., bör enligt utredningen ligga på Riksskatteverket att utöva tillsyn över bestämmelserna i 2 a kap. 3–10 §§. Detta innebär att verket har att

övervaka efterlevnaden av i princip alla bestämmelser som rör handel med teknisk sprit.

På området för alkoholdryckerna görs, utöver vad som framgått ovan, vissa ändringar i närmast förtydligande syfte. Enligt utredningen bör det föreskrivas att Riksskatteverket utövar tillsyn över efterlevnaden av 4 kap. 1 och 4–7 §§. Genom ändringarna slås fast att verket har att utöva tillsyn över att partihandel med spritdrycker, vin och starköl bedrivs endast av den som är berättigad till detta, att bestämmelserna om inköp av vissa alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål efterlevs, att – som nämnts ovan – den som är berättigad att bedriva partihandel säljer endast i enlighet med vad som är tillåtet, att bestämmelserna i samband med överlåtelse av rörelse, m.m., efterlevs samt att bestämmelsen om säljarens skyldighet att vid försäljning förvissa sig om köparens inköpsrätt efterlevs.

Med anledning av förändringarna av myndighetsstrukturen på beskattningssidan (se avsnitt 6.1), har i andra stycket vidare gjorts ändringar så att Riksskatteverket kan uppdra åt bl.a. Skattemyndigheten i Gävle att utöva tillsyn i dess ställe.

2 §

Förslaget till ändring av första stycket har kommenterats i SOU 2000:59.

Även i fjärde stycket föreslås ändringar som kommenteras i SOU 2000:59.

Härtill föreslås i detta betänkande, om teknisk sprit m.m., ändringar i *fjärde stycket*. Dessa är föranledda framför allt av att beskattningsmyndigheten, alltså Riksskatteverket, inte faller under begreppet tillståndsmyndighet men däremot under det vidare begreppet tillsynsmyndighet. Ordet ”tillståndsmyndighet” har därför bytts mot ordet ”tillsynsmyndighet”. Avsikten är att verket med stöd av paragrafen även skall kunna begära in uppgifter av betydelse för verksamheten att meddela förhandsmedgivanden enligt 2 a kap. 8 § och 4 kap. 4 §.

2 a §

I paragrafen har föreskrivits att statliga och kommunala myndigheter skall underrätta Stabsmyndigheten om de får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av 2 a kap. alkohollagen. Stabsmyndigheten skall i fortsättningen i stället för Alkoholinspektionen utöva den centrala tillsynen över efterlevnaden av alkohollagen och kan bl.a. meddela allmänna råd. På området för teknisk sprit och

alkoholhaltiga preparat, som är mycket svåröverskådligt, finns ett stort behov av att få del av iakttagelser från ”fältet”. Ett stort antal myndigheter kan tänkas göra observationer av intresse för Stabsmyndigheten. Dessa har därför inte preciserats (jfr. 6 § förvaltningslagen). Självfallet krävs ingen undersökning från dessa myndigheters sida, utan vad som avses är endast en underrättelse om i verksamheten gjorda iakttagelser av intresse. Genom att det särskilt anges att detsamma gäller om myndigheterna får kännedom om att ett alkoholhaltigt preparat används eller kan komma att användas i missbrukssyfte, kan vidare Stabsmyndigheten tidigt få vetskap om nya slag av alkoholhaltiga preparat som eventuellt påkallar åtgärder i form av t.ex. föreskrifter om villkor för försäljning.

4 §

Ändringarna i *andra stycket* är föranledda av förslagen beträffande tillverkning av sprit och alkoholdrycker, handel med teknisk sprit samt inköp av vissa alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål. För att erforderlig tillsyn och kontroll skall kunna utövas inom de olika områdena har paragrafen, beträffande tillståndshavares eller annans skyldighet att på begäran lämna tillträde till driftsställe, m.m., utökats med de aktörer (tillverkare samt handlare och inköpare av sprit och alkoholdrycker) som avses stå under Riksskatteverkets tillsyn. Beträffande utredningens överväganden se avsnitt 14.2.

5 §

I 8 kap. 5 § föreskrivs i dag att bokföring i rörelse som är tillståndspliktig skall vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som driver rörelsen är skyldig att på anfordran av en tillsynsmyndighet förete bokföringshandlingarna. Med anledning av utredningens förslag har komplettering skett av bestämmelsen, som nu utgör paragrafens *första stycke*. För att tillsyn skall kunna utövas har i detta stycke föreskrivits bl.a. att bokföring i rörelse vari bedrivs tillverkning, försäljning eller inköp av teknisk sprit, spritdrycker, vin eller starköl skall vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig.

I 8 kap. 5 i dess gällande lydelse föreskrivs även att tillståndshavare och den som enligt 4 kap. 1 § första stycket är berättigad att bedriva partihandel (med spritdrycker, vin och starköl) är skyldiga att lämna statistiska uppgifter i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Alkoholinspektionen meddelar.

Med anledning av att det fortsättningsvis kommer att finnas endast ett slag av tillstånd enligt alkohollagen – serveringstillstånd – har ordet ”tillståndshavare” bytts ut mot ”den som har serveringstillstånd”.

Skyldighet att lämna statistiska uppgifter har vidare ansetts böra åvila (yrkesmässiga) tillverkare av sprit och alkoholdrycker, de som bedriver handel med teknisk sprit samt innehavare av serveringstillstånd och de som bedriver partihandel enligt ovan.

Genom Stabsmyndighetens övertagande av Alkoholinspektionens uppgifter på central nivå skall uppgifterna i fortsättningen lämnas i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Stabsmyndigheten meddelar.

De nya *andra och tredje styckena* kommenteras i SOU 2000:59.

9 kap. Överklagande

2 §

I paragrafens *första stycke* anges i dag att Alkoholinspektionens och kommunens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Alkoholinspektionen upphör som en egen myndighet den 1 juli 2001, dvs. vid den tidpunkt då samtliga i detta betänkande redovisade förslag föreslås träda i kraft. Riksskatteverket träder i vissa fall in som ny beslutande myndighet. Med bakgrund av vad som sagts har ordet Alkoholinspektionen utgått ur paragrafen och i stället angetts att Riksskatteverkets beslut enligt 2 a kap. 8 §, 4 kap. 4 § och 7 kap. 18 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. I övriga fall gäller, såvitt avser verkets beslut, reglerna om överklagande i 35 § lagen om alkoholskatt.

Det bör här påpekas att ett beslut av Riksskatteverket om avslag på begäran om medgivande till inköp av teknisk sprit, med hänvisning till att inköp för den angivna användningen endast får ske av på visst sätt denaturerad sprit, visserligen kan överklagas enligt alkohollagen. 2 a kap. 9 § innebär dock att medgivande till inköp endast kan ges i den utsträckning det är förenligt med denatureringsföreskrifterna. Någon möjlighet för Riksskatteverket (eller domstolen) att avvika från föreskrifterna finns inte. En annan sak är att föreskrifterna kan ge utrymme för t.ex. alternativa denatureringar för vissa ändamål.

I första stycket anges vidare i dag, i en andra mening, att det överklagade beslutet inte får ändras utan att den beslutande myndigheten har lämnats tillfälle att yttra sig. Mot bakgrund av de regler som numera gäller i förvaltningsärenden- och mål beträffande partsställning och kommuniceringskyldighet, är nämnda regel obehövlig och har därför utgått.

Enligt andra stycket i dess gällande lydelse får Alkoholinspektionen respektive kommunen överklaga domstolens beslut. Någon särskild regel om att beslutande förvaltningsmyndighet, som ju är motpart i målet, har rätt att överklaga domstolens beslut behövs inte. Av 33 § andra stycket förvaltningsprocesslagen följer att den som beslutet angår har rätt att överklaga bl.a. länsrätts beslut, om det har gått honom emot.

Till följd av att andra stycket utgår blir tidigare tredje och fjärde styckena nu paragrafens *andra och tredje stycken*.

10 kap. Ansvar m.m.

1 a §

I paragrafen föreslås en ändring som är föranledd av att reglerna om rätt att inneha destillationsapparat, m.m., i 2 kap. 1 § andra stycket har flyttats över till en ny paragraf; se 2 kap. 1 a § första stycket. Beträffande ändringarna i övrigt i paragrafen, se författningskommentaren i SOU 2000:59.

2 §

I paragrafen föreskrivs i dag straffansvar för den som olovligen säljer alkoholdrycker, med brottsrubriceringen ”olovlig försäljning av alkoholdrycker”. Också för den som olovligen säljer teknisk sprit, (inbegripet återvunnen/renad sprit) bör vara föreskrivet straffansvar; se avsnitt 14.1 Ett tillägg har därför gjorts i paragrafen, i form av en ny punkt 1, vilket medför omnumrering av de andra i paragrafen förekommande punkterna. Med detta tillägg kommer under bestämmelsen att falla bl.a. den som säljer teknisk sprit utan erforderligt upplagshavargodkännande. Vidare kommer bestämmelsen att kunna tillämpas på t.ex. den som uppsåtligen säljer teknisk sprit till någon som inte har rätt att köpa sådan sprit.

Med anledning av paragrafens utvidgade område har brottsrubriceringen ändrats till ”olovlig alkoholförsäljning”.

2 a §

I paragrafen föreskrivs ansvar för den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar olovligen såld teknisk sprit. Bestämmelsen kompletterar ansvarsbestämmelsen i 1 § 3 om förvärv etc. av olovligen tillverkad sprit. Teknisk sprit får ju inte inköpas annat än under de i lagen angivna förutsättningarna. Det är angeläget att hindra att teknisk sprit sprids och används för missbruksändamål. Det bör därför finnas

en möjlighet att ingripa också mot den som uppsåtligen förvärvar eller innehar olovligt såld sprit.

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser beträffande möjligheten att döma för grovt brott vad gäller vissa gärningar. Bestämmelsen kommer även att omfatta olovlig försäljning av teknisk sprit. Genom ett tillägg beträffande gärningar som avses i 2 a § ger paragrafen möjlighet att döma för grovt brott även vad avser förvärv och innehav m.m. av olovligt såld sprit; gärningar som i vissa fall kan avse stora kvantiteter och framstå som mycket straffvärda.

Ändringarna i övrigt kommenteras i SOU 2000:59.

5 och 6 §§

Förslagen till ändringar kommenteras i SOU 2000:59.

7 a §

Att den som säljer teknisk sprit följer bestämmelserna, i alkohollagen och föreskrifterna, om denaturering är mycket viktigt. Straffansvar har därför i denna nya paragraf föreskrivits för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer teknisk sprit i strid med angivna bestämmelser. Straffbestämmelsen riktar sig alltså i detta avseende endast mot visst slag av försäljning av teknisk sprit av den som annars har rätt att sälja sådan sprit.

Även beträffande preparaten är denatureringsbestämmelserna av sådan betydelse att överträdelse av bestämmelserna bör vara förenade med straffansvar. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer alkoholhaltiga preparat utan i alkohollagen och i föreskrifterna angiven denaturering kan därför också ådömas straff.

Under vissa förutsättningar finns möjlighet för Stabsmyndigheten att såvitt gäller inhemsk försäljning av alkoholhaltiga preparat utfärda föreskrifter om försäljningsrestriktioner m.m. För att så långt som möjligt säkerställa efterlevnaden av Stabsmyndighetens föreskrifter om t.ex. villkor eller eventuella förbud har i paragrafen föreskrivits straffansvar för den som uppsåtligen säljer preparat i strid med sådana villkor eller förbud. Se vidare avsnitt 14.1.

Även för överträdelse av bestämmelsen om att alkoholhaltiga preparat inte får säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte, har – liksom enligt LFT – föreskrivits straffansvar.

7 b §

För den nya ordningen för handel med teknisk sprit är det naturligtvis av stor vikt att de uppgifter som i olika avseenden lämnas är korrekta. På säljaren kommer att ligga ett lagfäst ansvar att se till att försäljning sker endast till någon som har rätt att köpa spriten. I vissa fall kommer säljaren inte ens att kunna utgå från ett medgivande från beskattningsmyndigheten vad gäller någons rätt till inköp, utan måste själv bedöma om rätt till inköp föreligger. Det sistnämnda är fallet vad gäller vissa mindre näringsidkares och vissa skolors inköp. Ett ansvar för att de uppgifter som lämnas är riktiga måste därför läggas på den som vill köpa teknisk sprit. I enlighet med det sagda har ansetts att det bör vara förenat med straffansvar att lämna oriktig uppgift i ansökan om medgivande eller i samband med köp med stöd av generell inköpsrätt. Om inte uppgiften saknar betydelse, bör kunna dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

På samma sätt som på den tekniska spritens område har, vad gäller inköp av obeskattade alkoholdrycker för tekniska m.fl. ändamål, vikten av att korrekta uppgifter lämnas i samband med en ansökan om medgivande markerats genom att straffansvar kopplats till uppgiftslämnandet.

8 §

Om en gärning som avser försäljning av teknisk sprit utan rätt härtill m.m. eller förvärv, innehav m.m. av olovligt såld teknisk sprit är att betrakta som ringa skall inte dömas till straff. Detsamma gäller bl.a. gärningar som avser försäljning av teknisk sprit i strid med vad som föreskrivits beträffande denaturering eller lämnande av oriktig uppgift i de situationer som angivits i 7 b §.

9 §

Paragrafen anger när försök eller förberedelse till brott enligt alkohollagen skall vara straffbart. De angivna brotten har utökats med bl.a. en hänvisning till den nya 2 a §. En begränsning har gjorts vad gäller förvärv och innehav för personligt bruk.

10 §

I paragrafen i dess gällande lydelse erinras om att bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av alkoholdrycker finns i varusmuggningslagen. I bestämmelsen görs nu ett tillägg vad gäller teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat.

11 kap. Förverkande**2 §**

Förslaget kommenteras i SOU 2000:59.

12 kap. Register

Ändringarna kommenteras i SOU 2000:59.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**1.**

Beträffande ändringen i 8 kap. 5 § andra stycket se författningskommentaren i SOU 2000:59. Lagändringarna i övrigt avses träda i kraft den 1 juli 2001. Vid ikraftträdandet upphör LFT att gälla.

2 och 3.

Se författningskommentaren i SOU 2000:59.

4.

Inköpstillstånd avseende teknisk sprit som har meddelats före den 1 juli 2001 skall efter detta datum gälla tills de löper ut, dock längst till utgången av juni 2002. Beskattningsmyndigheten kan utan hinder av bestämmelsen ta upp till prövning de ansökningar om förhandsmedgivande enligt 2 a kap. 8 § som kan föreligga vid ikraftträdandet eller som kan komma in därefter.

Det är självklart att inköp med stöd av inköpstillstånd från Läke-
medelsverket inte får ske i den mån de nya reglerna blivit tillämpliga,
dvs. om köparen medgetts rätt till inköp av beskattningsmyndigheten
eller om inköp kan grundas på föreskrifterna om generell inköpsrätt.

16.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt

8 §

Möjlighet finns för en upplagshavare att under beskattningsmyndighetens tillsyn förstöra teknisk sprit (eller alkoholdrycker) utan att skattskyldighet inträder. Det har ansetts rimligt att också den som köpt in alkoholvaror mot försäkran bör kunna förstöra dessa under beskattningsmyndighetens tillsyn utan att skattskyldighet inträder. Med anledning härav har föreslagits en ändring av paragrafen, genom ett nytt *tredje stycke*.

Se vidare avsnitt 11.5.

31 e §

Förslagen i avsnitt 11.4.1 om inköp av teknisk sprit med beskattningsmyndighetens förhandsmedgivande innebär att rätten att kunna utnyttja skattelagstiftningens möjlighet till skattefria inköp av teknisk sprit mot försäkran fortsättningsvis kommer att vara knuten till nämnda medgivande i stället för till Läke medelsverkets inköpstillstånd. Med anledning härav föreslås ändringar av den aktuella paragrafen om inköp mot försäkran. Även beträffande alkoholdrycker kommer beskattningsmyndigheten att ha att meddela medgivanden, dock endast vad gäller obeskattade alkoholvaror; se kapitel 13. Inköp av obeskattade alkoholdrycker möjliggörs genom att skattefria inköp mot försäkran medges inte bara vad gäller teknisk sprit utan även vad beträffar alkoholdrycker för t.ex. industriella ändamål. Se avsnitt 14.2.

Bilaga 1

Kommittédirektiv

Dir.
1998:19

Översyn av vissa bestämmelser i alkohollagen samt av bestämmelserna om försäljning av teknisk sprit m.m.

Beslut vid regeringssammanträde den 12 mars 1998.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att se över vissa bestämmelser i alkohollagen (1994:1738) samt i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. och att utarbeta förslag till ny lagstiftning för handeln med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat.

I uppdraget ingår att kartlägga hur lagstiftningen på de områden som omfattas av utredningsuppdraget tillämpas och huruvida erfarenheterna från tillämpningen visar att ändringar, förtydliganden eller tillägg behövs på särskilda punkter.

Bakgrund

Alkohollagen

I samband med Sveriges anslutning till EU den 1 januari 1995 trädde en omfattande lagreform på alkoholområdet i kraft. Reformen innebar bl.a. att monopolen för tillverkning, export, import och partihandel av alkoholdrycker försvann och ersattes av ett alkoholpolitiskt motiverat tillståndssystem. En ny myndighet, Alkoholinspektionen, inrättades. Den nya alkohollagen (1994:1738), som ersatte lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. och lagen (1977:293) om handel med

drycker, innebar även i övrigt vissa genomgripande förändringar av reglerna för alkoholhantering, bl.a. vad avsåg reglerna för serveringstillstånd. Även om reformen innehöll omfattande materiella och organisatoriska förändringar avsågs inte att frångå de riktlinjer som riksdagen under bred enighet hade antagit genom 1977 års alkoholpolitiska beslut, bl.a. att lagstiftningen på alkoholområdet i ett social- och hälsopolitiskt perspektiv skall syfta till att begränsa det privata vinstintresset och alkoholens tillgänglighet samt att skydda ungdomen.

Alkohollagen har nu varit i kraft i 3 år. Mot bakgrund av sina erfarenheter som central tillsynsmyndighet vid tillämpningen av lagen har Alkoholinspektionen kommit in med en skrivelse med förslag till olika författningsändringar. Dessa förslag behandlar frågor kring inköpstillstånd, partihandelsrätt för kronofogdemyndigheter, krav på att endast anställd personal får anlitas i serveringsrörelse, Alkoholinspektionens föreskriftsrätt, olika tillsyns- och registerfrågor m.m.

Alkoholinspektionen har i regleringsbrev för 1997 och 1998 fått i uppdrag att utvärdera kommunaliseringen av tillstånds- och tillsynsfrågor avseende servering (jfr. Socialutskottets betänkande 1994/95 SoU 9). Uppdraget skall återrapporteras till regeringen senast i september 1998.

Med stöd av ett regeringsuppdrag har Rikspolisstyrelsen, Läkemedelsverket, Folkhälsoinstitutet, Alkoholinspektionen, Svenska Kommunförbundet och länsstyrelserna tillsammans kartlagt omfattningen av och karaktären på den olovliga sprithantering i landet och också lämnat förslag till lämpliga åtgärder för att minska denna hantering. I promemorian Svartsprit och ungdomar (Ds 1997:8) redovisas uppdraget. Där föreslås bl.a. att en kriminalisering av köp och innehav av hembränt och smuggelsprit bör utredas ytterligare, att kriterierna för grovt brott enligt alkohollagen samt ändring av straffskalorna bör övervägas, att en ändring av minimipåföljden för grovt varusmugglingsbrott samt införandet av brottet grov olovlig befattning med smuggelgods bör övervägas, att möjligheten att lagföra för medverkansbrott vid exempelvis försäljning av aktivt kol och turbojäst bör utredas m.m.

Svenska kommunförbundet, Stockholms kommun och Jönköpings kommun har kommit in med skrivelser till Socialdepartementet som bl.a. behandlar behovet av förbättrad tillsyn av folkölsförsäljningen i livsmedelshandeln. Framför allt Stockholms kommun begär att det i alkohollagen införs en möjlighet att ta ut avgifter för tillsynen av försäljningen av folköl inom handeln. Ett införande av tillsynsavgifter för detaljhandels folkölsförsäljning ser Stockholm kommun som en nödvändighet för att åtminstone de större kommunerna skall kunna

bedriva effektiv och systematisk kontroll av försäljningen i detaljhandeln.

Flera kommuner har också krävt förtydliganden av begreppet alkoholpolitiska olägenheter i samband med tillståndsansökningar enligt alkohollagen samt krav på förtydliganden när det gäller möjligheterna att återkalla tillstånd. Andra frågor som tagits upp är de kommunala alkoholpolitiska programmens rättsliga status samt krav på kunskap om alkohollagen för dem som driver partihandels- eller serveringsrörelse.

Sveriges Hotell- och restaurangföretagare (SHR) kritiserar i en skrivelse till Socialdepartementet den möjlighet som finns i alkohollagen att ge tillfälliga serveringstillstånd både för servering till allmänheten och i s.k. slutna sällskap. SHR menar att myndighetskontrollen och tillsynen över serveringen vid de tillfälliga tillstånden i praktiken är obefintlig och den ekonomiska redovisningen ytterligt oklar. SHR begär att möjligheten att ge tillfälliga tillstånd till alkoholservering till allmänheten och slutna sällskap tas bort ur alkohollagstiftningen. I den mån det finns behov av tillstånd till tillfällig servering skall detta bara kunna ges till någon som redan har stadigvarande tillstånd till servering till allmänheten.

Föreningen Svenska Kryddtillverkare har i en skrivelse till Socialdepartementet begärt att alkohollagen skall ändras så att även den som enbart har inköpstillstånd får importera spritdrycker för användning i sin verksamhet.

LO-distriktet i Värmland har i en skrivelse till Socialdepartementet bl.a. begärt att alkohollagen skall ändras på så sätt att man måste vara myndig för att sälja eller servera produkter som man måste vara myndig för att få köpa.

Systembolaget AB har i en skrivelse till Socialdepartementet inkommit med förslag till vissa ändringar i alkohollagen som berör detaljhandelsbolagets verksamhet.

EG-domstolens dom i "Franzénmålet"

I målet C-189/95, åklagaren mot Harry Franzén, där Landskrona tingsrätt begärt förhandsavgörande, prövade EG-domstolen bestämmelserna om detaljhandelsmonopolet och dess funktionssätt mot artikel 37 i Romfördraget. Artikel 37 reglerar anpassningen av statliga handelsmonopol. Domstolen konstaterade att artikel 37 inte kräver att statliga handelsmonopol skall avskaffas men väl att de till utformning och funktionssätt skall anpassas på ett sådant sätt att ingen av medlemsstaternas medborgare diskrimineras i fråga om anskaffnings- och saluföringsvillkor. Syftet med artikeln är enligt domstolen att

förena de krav som följer av inrättandet av den gemensamma marknaden och dess funktionssätt med medlemsstaternas möjlighet att, i syfte att uppnå vissa mål av allmänintresse såsom skyddet av folkhälsan, upprätthålla vissa handelsmonopol.

Sammanfattningsvis fann domstolen med hänsyn till uppgifterna i målet att detaljhandelsmonopolets kriterier och urvalsmetoder föreföll varken diskriminerande eller av sådant slag att de missgynnade importerade produkter. Sålunda slog domstolen fast att artikel 37 inte utgjorde hinder för sådana nationella bestämmelser om ett statligt detaljhandelsmonopol för alkoholdrycker och dess funktionssätt som avsågs i begäran om förhandsavgörande.

EG-domstolen tolkade emellertid de frågor som Landskrona tingsrätt ställt på det sätt att de också avsåg de nationella bestämmelser som, även om de inte direkt reglerade monopolets funktionssätt, ändå påverkade detta. De bestämmelserna skulle enligt domstolen bedömas mot artikel 30, som innehåller ett förbud mot kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan.

Vad domstolen därvid prövade var tillståndssystemet för partihandlare och tillverkare. Detta system utgjorde enligt domstolen ett hinder för import av alkoholdrycker från övriga medlemsstater genom att dessa drycker fördrades genom bl.a. kostnader för mellanhänder och kostnader i samband med betalning av de skatter och avgifter som fordrades för att tillstånd skulle beviljas eller som hade samband med skyldigheten att förfoga över lagringsutrymmen på svenskt territorium. En sådan lagstiftning som den svenska stod således i strid med artikel 30.

Den svenska lagstiftningen kunde inte rättfärdigas under åberopande av artikel 36, dvs lagstiftningen kunde inte fullt ut motiveras av hänsyn till skyddet för liv och hälsa. Domstolen menade att den svenska staten i detta fall inte hade visat vare sig att det tillståndssystem som föreskrevs i alkohollagen, särskilt vad avsåg villkoren för lagringskapacitet samt de höga skatter och avgifter som skulle betalas av tillståndshavarna, stod i proportion till syftet att skydda folkhälsan eller att syftet inte skulle kunnat uppnås genom åtgärder som begränsade handeln inom gemenskapen i mindre utsträckning.

Således fann domstolen att artiklarna 30 och 36 utgjorde hinder för nationella bestämmelser varigenom rätten att importera alkoholdrycker var förbehållen aktörer med tillverknings- eller partihandelstillstånd *på sådana villkor* som föreskrevs i den svenska lagstiftningen.

Som en anpassning till domen i EG-domstolen i det s.k. Franzén-målet har regeringen den 24 oktober 1997 beslutat att sänka avgifterna för tillståndsprovning för tillverknings- och partihandelstillstånd från

25 000 kronor till 2 000 kronor. Samtidigt sänktes tillsynsavgifterna med 30 procent. Alkoholinspektionens föreskrifter om ansökan om partihandelstillstånd liksom föreskrifterna kring lagerhållning och distribution har också förenklats som resultat av EG-domstolens dom.

EU-kommissionen, som tidigare har uppmärksammat vissa delar i det svenska systemet för partihandel med alkoholdrycker, har underrättats om de svenska åtgärderna med anledning av domen. En annan fråga som är nära förknippad med domstolens dom är den nuvarande utformningen av reglerna kring rätten att direktimportera alkoholdrycker. Finland som också berörs av utgången i Franzénmålet har här ett något annorlunda system än Sverige.

Lagen om försäljning av teknisk sprit m.m.

Alkohol används, vid sidan om tillverkning av alkoholdrycker, för en rad mycket skiftande ändamål inom industri, hälsovård, undervisnings- och forskningsverksamhet etc. Regler om användning av alkohol i dessa sammanhang finns i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. (LFT). Bestämmelserna om alkoholhanteringen i övrigt finns numera i huvudsak i alkohollagen. I alkohollagen regleras sålunda dels tillverkning av sprit och alkoholdrycker, dels handel med alkoholdrycker.

Enligt 1 § tredje stycket LFT har en beteckning i lagen samma betydelse som i alkohollagen. Med sprit förstås enligt 1 kap. 2 § alkohollagen en vätska som innehåller alkohol i en koncentration av mer än 2,25 volymprocent. Med tillverkning av sprit förstås varje förfarande, varigenom alkohol i en sådan koncentration framställs eller utvinns. Vin, starköl och öl anses dock inte som sprit. Inte heller utgör framställning av sådan dryck tillverkning av sprit.

Enligt LFT förstås med *teknisk sprit* sådan sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat likartat ändamål och som är hänförlig till tulltaxenummer 22.07 eller 22.08 B.1 eller B.2 tulltaxelagen (1987:1068). Tulltaxenummer 22.07 omfattar odenaturerad etylalkohol, dvs. etylalkohol som inte gjorts odrickbar, med en alkoholhalt av minst 80 volymprocent samt etylalkohol och annan sprit, denaturerade, oavsett alkoholhalt. Tulltaxenummer 22.08 B.1 eller B.2 avser i huvudsak odenaturerad etylalkohol med en alkoholhalt mindre än 80 volymprocent.

Som exempel på teknisk sprit kan nämnas absolut alkohol (sprit med en sammanlagd etanol- och metanolhalt överstigande 99,5 volymprocent), cellulosaråsprit (sprit framställd ur en biprodukt från cellulosaindustrin och med en sammanlagd etanol- och metanolhalt på 95 - 96 volymprocent) samt finsprit (sprit med en alkoholhalt på 95 -

96 volymprocent). Även andra former av teknisk sprit förekommer beroende på tillverkningsteknik och råvaror.

Med *alkoholhaltigt preparat* förstås enligt LFT en vara som innehåller mer än 1,8 viktprocent etylalkohol och som inte är hänförlig till tulltaxenummer 22.03-22.07 eller 22.08 B.1 eller B.2 och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (1992:859).

Som exempel på alkoholhaltiga preparat kan nämnas alkoholhaltig lag med frukter, vissa färger, förtunningar och rengöringsmedel, kosmetiska preparat, hygieniska medel såsom hårvatten och parfym, samt kylvätska för värmepumpar. Hit hör också sammansatta alkoholhaltiga beredningar (s.k. koncentrerade extrakt) för framställning av drycker. Vidare kan nämnas växtextrakt, vitaminpreparat och homeopatiska preparat i den mån de är alkoholhaltiga och inte är att anse som läkemedel. Som alkoholhaltiga preparat behandlas också brännvätskor och bilvårdsmedel, såsom karburatorsprit och spolärsvätska.

Import, försäljning och inköp inom landet av *teknisk sprit* kräver normalt tillstånd, medan tillståndskravet för *alkoholhaltiga preparat* är begränsat till importen. Alkoholhaltiga preparat får dock inte säljas inom landet utan att först ha blivit godkända. Beträffande såväl teknisk sprit som alkoholhaltiga preparat, vilka inte är avsedda för förtäring, gäller att de i princip måste vara denaturerade, dvs. produkten skall ha tillsatts något ämne för att göra den otjänlig för förtäring.

Tillståndsgivningen och annan prövning enligt LFT sköts sedan den 1 juli 1990 av Läkemedelsverket som också har tillsynsansvaret. Dessförinnan ombesörjde Socialstyrelsen tillståndsgivning och tillsyn enligt lagen. Ansvarig myndighet för tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagen är Alkoholinspektionen.

Under år 1990 pågick i Regeringskansliet ett arbete med förslag till ny lagstiftning om handel med tekniska alkoholprodukter vilket i allt väsentligt grundade sig på Alkoholhandelsutredningens förslag (SOU 1986:35 Handel med teknisk sprit m.m.). Överväganden i samband med Sveriges förhandlingar om ett medlemskap i Europeiska unionen medförde emellertid att proposition lades fram endast i den del som avsåg möjligheten att ta ut kontrollavgifter för att täcka statens kostnader för tillsyn enligt lagen - se 8 a § LFT (SFS 1991:408, prop. 1990/91:139, bet. 1990/91 SoU17, rskr. 1990/91:268).

Sedan dess har det gjorts ändringar i LFT av i huvudsak redaktionell karaktär dels i samband med att reglerna i förordningen (1963:654) om försäljning från apotek av alkoholhaltiga läkemedel och teknisk sprit m.m. fördes in i lagen från och med den 1 oktober 1994 (SFS 1994:956, prop. 1993/94:149, bet. 1993/94:SoU26, rskr. 1993/94:410), dels i samband med ikraftträdandet av alkohollagen den 1 januari 1995

(SFS 1994:1741, prop. 1994/95:89, bet. 1994/95:SoU9, rskr. 1994/95:106). Under detta lagstiftningsarbete, som bl.a. syftade till att anpassa den svenska alkohollagstiftningens regler för import, export, tillverkning och partihandel med alkoholdrycker till EES-avtalet och senare Sveriges anslutning till EU, uttalade regeringen att även om en omarbetning av LFT inte krävdes på grund av EES-avtalet så vore det angeläget med en översyn av LFT inom en snar framtid. Denna översyn motiverades inte minst av behovet av en språklig översyn av lagen. Tid för en sådan översyn fanns dock inte i samband med arbetet med EG-anpassningen av alkohollagstiftningen.

Senast har ändringar gjorts i LFT så till vida att reglerna om försäljning från apotek av alkoholhaltiga läkemedel har tagits bort ur lagen i samband med den reform på läkemedelsområdet som trädde i kraft den 1 januari 1997 (SFS 1996:1158, prop. 1996/97:27, bet. 1996/97:SoU5, rskr. 1996/97:58).

Det regionala samverkansorganet mot den ekonomiska brottsligheten (SAMEB) i Stockholms län under ledning av landshövdingen har skrivit till Social- och Justitiedepartementen och påtalat en rad problem i lagstiftningen och den praktiska hanteringen när det gäller lagen om försäljning av teknisk sprit m.m. SAMEB begär med anledning av bl.a. ett i media uppmärksammat fall av olaglig försäljning av teknisk sprit att en genomgripande översyn av den svenska alkohollagstiftningen genomförs för att hanteringen av teknisk sprit inte skall kunna utnyttjas vid ekonomisk brottslighet.

Flera riksdagsmän har motionerat om åtgärder för att stoppa försäljningen av s.k. alkopulver som främst vänder sig till ungdomar. Alkoholreklamutredningen, som i sitt betänkande Alkoholreklam (SOU 1998:8) bl.a. behandlade frågan om försäljning och marknadsföring av alkoholisk, konstaterar där att försäljning och marknadsföring av alkopulver faller utanför deras uppdrag. Utredningen menar att denna fråga bör tas upp av den utredning som skall se över lagstiftningen om teknisk sprit m.m.

Uppdraget

Alkohollagen

Alkohollagen tillkom under stark tidspress och lagen var i stora delar en anpassning till de krav som följde av Sveriges anslutning till EU. Det finns nu skäl att göra en genomgång av hur alkohollagens bestämmelser fungerat sedan de trädde i kraft den 1 januari 1995.

Mot denna bakgrund tillkallas en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna i alkohollagen. I uppdraget ingår att kartlägga hur lagstiftningen tillämpas och tillsynen fungerar samt huruvida erfarenheterna från tillämpningen visar att ändringar, förtydliganden eller tillägg behövs på särskilda punkter. Utredaren skall särskilt se över alkohollagen med utgångspunkt från den kritik och de synpunkter som framförts från EG-domstolen, Alkoholinspektionen, Svenska Kommunförbundet, olika kommuner, SHR, Systembolaget AB och andra och som gäller frågor bl.a. kring de lagliga förutsättningarna för tillstånd, begreppet alkoholpolitiska olägenheter, de kommunala alkoholpolitiska programmens rättsliga status, en eventuell partihandelsrätt för kronofogdemyndigheter, kravet på att endast anställd personal får anlitas i serveringsrörelse, eventuell åldersgräns för försäljnings- och serveringspersonal, Alkoholinspektionens föreskriftsrätt, frågor som berör detaljhandelsbolagets verksamhet, olika tillsyns-, statistik- och registerfrågor, eventuella tillsynsavgifter för folkölstillsynen, kunskapskrav m.m. samt frågan om importrätt av alkoholdrycker. Utredaren skall också göra en översyn av lagens ansvars- och straffbestämmelser, bl.a. med utgångspunkt från de överväganden som förts fram i promemorian Svartsprit och ungdomar (Ds 1997:8), och förutsättningar för återkallelse av tillstånd.

Utredaren bör i arbetet inhämta erfarenheter från Finland och Norge om hur man där hanterar motsvarande frågor.

Ny lagstiftning för handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat

Mot bakgrund av risken för missbruk och andra olägenheter finns det starka skäl för en fortsatt reglering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat inom den alkoholpolitiska lagstiftningens ram. Det huvudsakliga syftet bakom alkohollagen och LFT är detsamma, nämligen att söka förebygga alkoholpolitiska olägenheter i form av missbruk. Detta kan i viss mån anses tala för en samlad reglering för de produkter som omfattas av de båda regelkomplexen. Riskerna för olägenheter till följd av att tekniska alkoholprodukter används för konsumtion är emellertid i viss mån annorlunda än de risker som följer med de produkter som skall kontrolleras genom alkohollagen. Även i övrigt skiljer sig handeln med tekniska alkoholprodukter på flera punkter från verksamhet som innefattar tillverkning av eller handel med alkoholdrycker. Skillnaderna kommer till uttryck bl.a. genom det i alkohollagen föreskrivna statliga detaljhandelsmonopolet för spritdrycker, vin och starköl (Systembolaget AB) och genom att tillståndshavare enligt LFT i allmänhet bedriver en väsentligt

annorlunda verksamhet än tillståndshavare enligt alkohollagen. Det kan inte uteslutas att dessa skillnader även i fortsättningen medför behov av en delvis annan begreppsbild och redaktionell uppbyggnad än den som använts i alkohollagen. Utredaren skall i samband med sin översyn av LFT utreda om handeln med tekniska alkoholprodukter liksom hittills bör regleras i en särskild lag eller om bestämmelserna i stället bör arbetas in i alkohollagen.

Teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat definieras delvis med utgångspunkt i tulltaxelagen (1987:1068). Tulltaxelagen upphörde att gälla den 1 januari 1995 då en ny EU-anpassad lagstiftning på tullområdet trädde i kraft. I den nya lagstiftningen indelas olika produkter enligt den s.k. kombinerade nomenklaturen enligt rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juli 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om gemensamma tulltaxan. Även om indelningen som sådan inte skiljer sig nämnvärt i sak från vad som föreskrevs i tulltaxan, visar redan detta förhållande på behovet av en översyn av och en omarbetning av lagstiftningen om tekniska alkoholprodukter. Behovet av en översyn och av en ny lagstiftning motiveras härutöver redan av att LFT även i redaktionellt hänseende är föråldrad och osystematiserad.

Hänvisningen till tulltaxan kan i vissa fall också medföra att produkter, som med hänsyn till exempelvis en låg missbruksrisk inte borde underkastas särskild kontroll, likväl träffas av tillstånds- och tillsynskraven i LFT.

Från olika håll har det också framförts att det nuvarande systemet i LFT med kontroll av allehanda alkoholpreparat är opraktiskt. Det finns t.ex. färger och lacker, fotokemikalier, rengöringsmedel samt limprodukter som på grund av sin sammansättning inte innebär någon missbruksrisk. Det är naturligtvis inte rationellt att utöva kontroll av preparat som innehåller alkohol men som inte innebär risk för missbruk. Utredaren skall mot denna bakgrund utreda om sådana produkter inte helt borde kunna undantas från lagens nuvarande krav på tillstånd eller godkännande eller om det kan införas möjlighet till undantag från dessa krav. Härigenom skulle resurser också kunna frigöras för tillståndsprövning och tillsyn för de produkter som bedöms utgöra en större risk i missbrukshänseende.

Utredaren skall också se över de definitioner som används i LFT. Uppenbart är att hänvisningarna i indelningssystemet, i den mån de över huvud taget skall behållas, skall gälla den kombinerade nomenklaturen i stället för den numera upphävda tulltaxelagen. Utredaren skall emellertid också överväga om ytterligare förändringar kan göras i indelningssystemet i syfte att förenkla de materiella bestämmelserna. Det kan här uppmärksammas att flera av

bestämmelserna i LFT gäller lika i förhållande till de båda huvudgrupperna av produkter och att vinster inte minst i redaktionellt hänseende torde kunna uppnås genom en mer samlad reglering.

Det bakomliggande syftet med begränsningarna av handeln med teknisk sprit är att förhindra att spriten används för förtäring. Av 5 § 1 mom. LFT framgår att handeln med alkoholhaltiga preparat i princip är fri. Tillstånd krävs endast för införsel. Av 3 § LFT följer emellertid också att alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring normalt inte får föras in eller säljas i landet utan att först ha denaturerats på det sätt Läkemedelsverket förskrivit eller godkänt. Bestämmelsen innebär i praktiken att försäljning av ett visst preparat inte är möjlig utan föregående prövning och godkännande av Läkemedelsverket. Utredaren skall mer allmänt överväga denna ordning i enlighet med vad som sagts ovan men också överväga om det bör införas en möjlighet att kunna återkalla ett godkännande av ett alkoholhaltigt preparat om det visar sig att preparatet blir föremål för missbruk. Utredaren skall även överväga om det skulle vara ändamålsenligt att förena ett godkännande med vissa försäljningsbegränsningar, t.ex. att en viss produkt får säljas endast till en begränsad krets av köpare såsom sjukhus eller vissa industrier eller att produkten får säljas endast över disk. I samband härmed skall utredaren också belysa behovet av försäljningsbegränsningar för nya typer av preparat som alkopulver och liknande.

Ett antal företag i Sverige bedriver återvinning av teknisk sprit. Denna rening har tidigare skett med stöd av tillstånd till innehav av destillationsapparat enligt 18 § i den numera upphävda lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m.m. (LTD). Tillstånden lämnades då Socialstyrelsen var tillsynsmyndighet både enligt LTD och LFT. Som framgått är Läkemedelsverket tillsynsmyndighet enligt LFT sedan den 1 juli 1990. Alkoholinspektionen är central förvaltningsmyndighet över efterlevnaden av alkohollagen, som fr.o.m. den 1 januari 1995 ersatt bl.a. LTD. I sammanhanget måste också beaktas att alkohollagen inte innehåller några bestämmelser om särskilda tillstånd för innehav av destillationsapparater. Däremot gäller från och med den 1 november 1996 att tillverkning av destillationsapparater lagligen kan äga rum endast efter beställning från någon som har tillverkningstillstånd för sprit eller spritdrycker. Dessutom godtas överlåtelse av apparat från någon som har tillverkningstillstånd för sådana varor till annan som har motsvarande tillstånd. I övrigt krävs tillstånd för tillverkning av sprit eller spritdrycker för att innehavet inte skall vara att anse som olovligt, såvida inte Alkoholinspektionen har medgivit undantag från tillståndskravet. Sådant medgivande är avsett att kunna tillämpas bla.

för de företag som bedriver återvinning av teknisk sprit, se prop. 1995/96:205, bet. 1996/97:SoU3, rskr. 1996/97:6. Alkoholinspektionen medgav i beslut den 18 oktober 1996 sådant undantag för vissa fall.

Det har från olika håll gjorts gällande att konstruktionen i alkohollagen och LFT medför att det inte är fråga om tillverkning av sprit om utgångsråvaran redan är sprit. Rening av använd teknisk sprit torde inte förekomma annat än om utgångsråvaran redan är att beteckna som sprit i alkohollagens mening. Sådan rening skulle därmed inte utgöra tillverkning av sprit och inte heller kräva tillverkningstillstånd enligt 2 kap. 1 § alkohollagen. Förhållandet skulle inte heller påverkas av att man vid reningen ofta använder en destillationsapparat. Det föreligger ett uppenbart behov att reglera denna fråga. Utredaren skall mot bakgrund av det anförda analysera hur bestämmelserna om rening av teknisk sprit skulle kunna ges en ändamålsenlig och tydlig lagteknisk utformning.

Det finns i samband med översynen av de materiella bestämmelserna på området även skäl att utreda huruvida Läke- medelsverket även fortsättningsvis skall vara central tillstånds- och tillsynsmyndighet för handeln med tekniska alkoholprodukter eller om dessa uppgifter bör föras över till Alkoholinspektionen. För ett sådant överförande talar inte minst det förhållandet att tillståndsgivning och tillsyn avseende tillverkning av sprit redan idag ligger på Alkoholinspektionen och att de alkoholpolitiska kontrollfrågorna skulle bli samlade vid en central myndighet och inte uppsplittrade som nu. En sådan ordning förutsätter dock att såväl den kemisk-tekniska kompetens som den mer allmänna erfarenhet på området som har byggts upp hos Läke- medelsverket kan föras över och tas till vara hos Alkoholinspektionen. Samtidigt har regeringen givit Statskontoret i uppdrag att kartlägga vissa centrala och regionala myndigheters och då bl.a. även Läke- medelsverkets ansvar och uppgifter på alkohol- och narkotikaområdet. Statskontoret skall också lämna ett principiellt förslag till en ny myndighetsstruktur på området. Utredaren har i uppdrag att i samråd med Statskontoret närmare diskutera även dessa organisatoriska frågor. Utredaren skall också belysa de ekonomiska konsekvenserna av en eventuell organisatorisk förändring.

Det saknas vidare bestämmelser i LFT om vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda för att de olika tillstånden skall beviljas. Det har i första hand varit tillståndsmyndighetens uppgift att i överensstämmelse med lagens syfte utforma kriterierna för tillstånd. En sådan ordning är naturligtvis djupt otillfredsställande ur bl.a. rättssäkerhetssynpunkt. Den skapar även onödiga svårigheter för den tillämpande myndigheten. I uppdraget ingår därför också att utforma kriterier för tillståndsprovningen och även för vad som skall gälla i fråga om

administrativa ingripanden mot meddelade tillstånd. Även det straffrättsliga ansvaret på området skall utredas.

Utredaren skall också belysa regleringens förhållande till de förpliktelser som följer av Sveriges anslutning till EU och förhållandet till de skatterättsliga författningarna på området, bl.a. lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Behovet av följdändringar i annan lagstiftning skall också uppmärksammas.

Övrigt

Utredaren skall samråda med berörda myndigheter, organisationer, statliga kommittéer och utredare samt arbetsgrupper inom Regeringskansliet som utreder eller på annat sätt arbetar med frågor som anknyter till denna utredning.

Utredaren skall beakta regeringens direktiv till samtliga kommittéer och utredare att pröva offentliga åtaganden (dir. 1994:23), att redovisa regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50), att redovisa jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir. 1994:124) samt att redovisa konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet (dir. 1996:49).

Redovisning av uppdraget

Utredaren skall redovisa uppdraget till regeringen senast den 30 juni 1999.

Bilaga 2

Kommittedirektiv

Dir.
1998:52

Tilläggsdirektiv till Utredningen för översyn av vissa bestämmelser i alkohollagen samt av bestämmelserna om försäljning av teknisk sprit m.m. (S 1998:02)

Beslut vid regeringssammanträde den 25 juni 1998.

Bakgrund

Genom beslut den 12 mars 1998 bemyndigade regeringen chefen för Socialdepartementet att tillkalla en särskild utredare för att se över vissa bestämmelser i alkohollagen (1994:1738) samt i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. och att utarbeta förslag till ny lagstiftning för handeln med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (dir. 1998:19). Utredningsuppdraget skulle redovisas senast den 30 juni 1999.

I uppdraget ingår att kartlägga dels hur lagstiftningen tillämpas på de områden som omfattas av utredningsuppdraget, dels om erfarenheterna från tillämpningen visar att ändringar, förtydliganden eller tillägg behövs på särskilda punkter.

Sammanfattning av tilläggsuppdraget

Utöver vad som framgår av redan givna direktiv, skall utredaren utvärdera effekterna av de sena serveringstiderna till kl. 05.00. Utvärderingen skall bl.a. omfatta effekterna på alkoholkonsumtionen bland ungdom samt förekomsten av våld.

Utredaren skall vidare utreda frågan om distansförsäljning av alkoholdrycker till Sverige från andra länder skall tillåtas och hur den i så fall skall hanteras. Även frågan om hur gåvoförsändelser av alkoholdrycker från andra länder skall hanteras och eventuellt beskattas ingår i uppdraget. Denna del av uppdraget liksom uppdraget att se över reglerna om och villkoren kring den yrkesmässiga importen av alkoholdrycker skall utredaren redovisa till regeringen snarast möjligt, dock senast den 31 december 1998. I övrigt skall utredningen ha slutfört sitt arbete senast den 31 december 1999.

Uppdraget

I målet C-185/95, åklagaren mot Harry Franzén, prövade EG-domstolen bestämmelserna om detaljhandelsmonopolet och dess funktionssätt mot artikel 37 i EG-fördraget, som reglerar anpassningen av statliga handelsmonopol. Sammanfattningsvis fann domstolen att detaljhandelsmonopolets kriterier och urvalsmetoder varken var diskriminerande eller av sådant slag att de missgynnade importerade produkter. Domstolen slog därför fast att ett statligt detaljhandelsmonopol för alkoholdrycker utformat och anpassat såsom det svenska Systembolaget inte stred mot artikel 37 i EG-fördraget. För svenskt vidkommande var EG-domstolens beslut mycket viktigt ur folkhälsoperspektiv. Lagstiftningen på alkoholområdet skall syfta till att begränsa alkoholens tillgänglighet samt att skydda ungdomen. Det är därför viktigt att hitta ett system, när det gäller gåvoförsändelser och kommersiella försändelser av alkoholdrycker från bl.a. andra EU-länder till Sverige, som tar hänsyn också till dessa alkoholpolitiska aspekter, inte minst ålderskontroll och tillgänglighet. Frågan om distansförsäljning av alkoholdrycker till Sverige från andra länder skall tillåtas och hur den i så fall skall hanteras måste därför utredas vidare. Utredningen skall därför med förtur utreda om och hur distansförsäljningen av alkoholdrycker kan inordnas i det svenska regelsystemet utifrån också alkoholpolitiska aspekter.

Även när det gäller gåvoförsändelser av alkoholdrycker så måste införseln regleras på ett sådant sätt att en eventuell skattefrihet för gåvoförsändelser inte missbrukas. Att sända paket med alkoholinnehåll får inte utnyttjas för postorderförsäljning eller marknadsföring under täckmantel av gåva. Därför måste även denna fråga med förtur utredas ytterligare. Detta inte minst mot bakgrund av att EG-kommissionen, i en formell underrättelse daterad den 5 maj 1998, riktat kritik mot att det svenska regelsystemet inte möjliggör att alkoholdrycker kan sändas som gåva från ett annat EU-land till en mottagare i Sverige. Den

formella underrättelsen från EG-kommissionen innehåller också kritik bl.a. mot att restauranger som har serveringstillstånd även måste ha partihandelstillstånd för att kunna importera alkoholdrycker för den egna verksamheten. Reglerna i alkohollagen om yrkesmässig import av alkoholdrycker omfattas emellertid redan av de ursprungliga direktiven. Den formella underrättelsen gör dock att även denna del av utredningsuppdraget måste behandlas med förtur.

I Socialutskottets betänkande (1994/95:SoU9) Förslag till alkohollag i samband med att riksdagen antog gällande alkohollag tillstyrkte utskottet i allt väsentligt förslagen i propositionen. När det gäller frågan om serveringstillstånd till kl. 05.00 ansåg dock utskottet att effekterna av de sena serveringstillstånden fram till kl. 05.00 bör utvärderas. Utredningen skall därför inom ramen för sitt uppdrag utvärdera effekterna av de sena serveringstillstånden. Utvärderingen bör bl.a. omfatta effekterna på alkoholkonsumtionen bland ungdom samt förekomsten av våld.

Utredningen skall även, för de förslag den väljer att lämna, redovisa de ekonomiska effekterna för berörd offentlig förvaltning.

Redovisning av uppdraget

Tiden för utredningen utsträcks. Utredaren skall slutredovisa uppdraget till regeringen senast den 31 december 1999. De delar av uppdraget som handlar om gåvoförsändelser och kommersiella försändelser till enskilda samt frågan om yrkesmässig import av alkoholdrycker skall dock redovisas till regeringen snarast möjligt men senast den 31 december 1998.

Bilaga 3

Lag (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Ändringar införda t.o.m. SFS 1999:1003.

Allmänna bestämmelser

1 § Med teknisk sprit förstås sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat likartat ändamål och som är hänförlig till tulltaxenr 22.07 eller 22.08 B. 1 eller B. 2 tulltaxelagen (1987:1068).

Med alkoholhaltigt preparat förstås vara som innehåller mer än 1,8 viktprocent etylalkohol och som inte är hänförlig till tulltaxenr 22.03–22.07 eller 22.08 B. 1 eller B. 2 tulltaxelagen och inte heller är sådant läkemedel, som omfattas av läkemedelslagen (1992:859).

Beteckning i denna lag har samma betydelse som i alkohollagen (1994:1738).

Bestämmelser om tillverkning av sprit och om handel med alkoholdrycker finns i alkohollagen (1994:1738). Lag (1996:1158).

2 § Läkemedelsverket utövar kontroll över försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat.

Den som försäljer eller i handelssyfte eller för yrkesmässig förbrukning till riket inför teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat ävensom den som inköper teknisk sprit enligt särskilt tillstånd eller eljest för yrkesmässig förbrukning åligger att på anfordran av läkemedelsverket lämna tillträde till de lokaler som användas i verksamheten, tillhandahålla handelsböcker och övriga handlingar hörande till verksamheten samt utan ersättning biträda med behövlig handräckning och lämna erforderliga varuprov. Kontrollen skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och på sådan tid att den icke försakar hinder i den därav berörda verksamheten.

Beslut, som läkemedelsverket meddelat enligt denna lag, länder omedelbart till efterrättelse där ej annorlunda särskilt förordnas. Lag (1990:433).

3 § Teknisk sprit och sådana alkoholhaltiga preparat, som icke äro avsedda för förtäring, må icke säljas inom riket eller hit införas utan att hava denatuerats på sätt läkemedelsverket föreskriver eller eljest godkänner. Läkemedelsverket må dock, när särskilda skäl därtill äro och fara för missbruk icke föreligger, medgiva att teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat säljas eller införas utan denaturering. Lag (1990:433).

Införsel och försäljning

4 § Teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat får föras in till landet endast av den som har meddelats särskilt tillstånd av Läkemedelsverket. Tillstånd erfordras dock inte i de fall då denaturerad teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat förs in av resande annat än i handelssyfte eller för yrkesmässig förbrukning.

I fråga om hantering av oförtullad teknisk sprit och oförtullade alkoholhaltiga preparat gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m. m. Läkemedelsverket äger föreskriva begränsning av rätten att hantera oförtullad vara. Lag (1994:1741).

5 § 1 mom. Försäljning av alkoholhaltiga preparat är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten under samma villkor som gäller för drivande av handel i allmänhet. Lag (1994:956).

2 mom. Teknisk sprit må, förutom av detaljhandelsbolaget, utan särskilt tillstånd säljas av den som tillverkat varan. För annan försäljning, som äger rum annorledes än från apotek, erfordras Läkemedelsverkets tillstånd. Lag (1994:1741).

3 mom. För försäljning av teknisk sprit från apotek gäller bestämmelserna i 5 a–c §§. Lag (1996:1158).

5 a § Teknisk sprit får säljas eller annars lämnas ut från apotek, förutom till annat apotek, endast efter ordination eller beställning av den som enligt vad regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Läkemedelsverket föreskriver är behörig att förordna eller beställa sådana varor.

Ordination av teknisk sprit får inte avse annat än utvärtes bruk eller desinfektion av instrument. Beställning får inte avse annat än utvärtes bruk, desinfektion av instrument eller laboratorieändamål i beställarens yrkesutövning.

Spriten får inte lämnas ut, om särskild anledning finns att anta att den är avsedd för annat ändamål än som sägs i andra stycket. Lag (1996:1158).

5 b § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Läkemedelsverket får besluta om ytterligare föreskrifter om försäljning av teknisk sprit, om det behövs för att förhindra missbruk. Lag (1996:1158).

5 c § Om Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd begränsat eller dragit in en läkares eller en tandläkares behörighet att förskriva teknisk sprit enligt 5 kap. 11 eller 12 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område får sådan teknisk sprit på ordination av läkaren eller tandläkaren inte lämnas ut. Detsamma gäller när Veterinära ansvarsnämnden dragit in eller begränsat en veterinärs behörighet att förskriva teknisk sprit. Lag (1998:536).

6 § Försäljning av teknisk sprit i annat fall än från apotek får med nedan i andra stycket angivna undantag ske endast till den som fått Läkemedelsverkets tillstånd till inköp.

Tillstånd erfordras inte vid inköp av absolut alkohol, koncentrerad sprit, eau-de-vie och vin för apoteksrörelses räkning. I den mån Läkemedelsverket så medger, får inköp hos detaljhandelsbolaget, under de villkor verket föreskriver, äga rum utan tillstånd. Lag (1994:956).

7 § Teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat får inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte. Detsamma gäller i fråga om att hjälpa någon att skaffa sådana medel. Lag (1996:1158).

8 § Iakttages icke bestämmelserna i denna lag eller med stöd därav meddelade föreskrifter må läkemedelsverket meddela vederbörande varning. Därest rättelse ej vinnes eller varning ej anses vara tillfyllest, må verket förbjuda försäljning eller, där tillstånd till försäljning, införsel eller inköp meddelats, återkalla sådant tillstånd.

Har tillstånd återkallats eller har tillståndshavaren avlidit, åligger det tillståndshavaren eller dödsboet att, i den mån Läkemedelsverket därom förordnar, sälja sitt lager av teknisk sprit till någon som har tillstånd till försäljning av sådan sprit. Lag (1994:1741).

Kontrollavgifter

8 a § För att täcka statens kostnader för kontrollen enligt denna lag skall den som har fått tillstånd till införsel av teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat eller tillstånd till inköp eller försäljning av teknisk sprit betala särskilda avgifter i den omfattning som bestäms av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Läkemedelsverket. Lag (1994:1741).

Ansvarsbestämmelser m.m.

9 § Den som säljer teknisk sprit utan att äga rätt därtill enligt denna lag eller överskrider dylik rätt eller bryter mot bestämmelserna i 7 § dömes för olovlig försäljning av teknisk sprit till påföljd som anges i 10 kap. 2 eller 3 § alkohollagen (1994:1738). Lag (1994:1741).

9 a § Den som bryter mot 5 a § första eller tredje stycket döms till böter. Motsvarande gäller om någon lämnar ut teknisk sprit i strid med 5 c §. Lag (1996:1158).

10 § Den som olovligen borttager eller försvagar denatureringsmedel i teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat dömes för olovligt förfarande med teknisk sprit till påföljd som anges i 10 kap. 1 eller 3 § alkohollagen (1994:1738).

För den som säljer eller tillhandagår med anskaffande av teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat varmed vidtagits åtgärd enligt första stycket äger 10 kap. 2 och 3 §§ alkohollagen motsvarande tillämpning. Detsamma gäller för den som förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar sådan vara.

Är gärning som avses i andra stycket andra meningen att anse som ringa döms inte till ansvar. Lag (1999:1003).

10 a § Upphävd g. Lag (1996:1158).

11 § Den som för obehörigt ändamål använder teknisk sprit, som han inköpt eller till riket infört enligt bestämmelserna i denna lag, döms, om gärningen inte är belagd med straff enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling, till böter.

Detsamma gäller den som inte rättar sig efter villkor, som är förbundet med inköps- eller införseltillstånd. Lag (1991:281).

12 § Den som i annat fall än i 9–11 §§ sägs bryter mot vad i denna lag är föreskrivet eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, döms till penningböter. Lag (1991:281).

13 § Begår någon brott som avses i 9–11 §§ skall, om det inte är uppenbart oskäligt, hos honom befintliga förråd av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat liksom kärl och emballage samt renings- och filtreringsmedel förklaras förverkade. Detsamma skall gälla redskap som använts i fall som avses i 10 §. Förverkande av teknisk sprit och alkoholhaltigt preparat kan även ske hos den som enligt 14 § andra stycket andra meningen är fri från ansvar.

Förverkad egendom tillfaller staten.

Den som har begått ett brott som avses i första stycket skall, om det inte är uppenbart oskäligt, dömas att betala skatt med 75 kronor per liter för teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat som varit föremål för brottet. Lag (1996:1158).

14 § För försök till brott som avses i 9 och 10 §§ dömes till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detta gäller dock inte gärningar som avses i 10 § andra stycket andra meningen och endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

Har flera medverkat till gärning som avses i 9 och 10 §§ eller vid försök som avses i första stycket, äger 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken motsvarande tillämpning. Den till vilken teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat, i andra fall än som avses i 10 §, avyttrats eller anskaffats för personligt bruk skall dock vara fri från ansvar. Lag (1999:1003).

15 § Upphävd g. Lag (1980:192).

16 § Allmänt åtal för brott som avses i 11 och 12 §§ får väckas endast efter medgivande av läkemedelsverket. Lag (1990:433).

17 § Vägrar försäljare, importör eller köpare, som avses i 2 § andra stycket, att lämna tillträde för kontroll eller att tillhandahålla handelsböcker och övriga till verksamheten hörande handlingar eller att lämna erforderliga varuprov äger läkemedelsverket utsätta vite. Motsvarande skall gälla då försäljning enligt 8 § andra stycket underlåtes. Lag (1990:433).

18 § Läkemedelsverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (1998:369).

Övergångsbestämmelser

1994:956

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1994 då förordningen (1963:654) om försäljning från apotek av alkoholhaltiga läkemedel och teknisk sprit, m.m. skall upphöra att gälla.

1994:1741

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.
2. Tillstånd till införsel, inköp eller försäljning av spritdrycker, vin eller starköl som har meddelats före ikraftträdandet skall gälla som tillstånd enligt alkohollagen (1994:1738). Tillståndet gäller dock endast för den tid som Läkemedelsverket föreskrivit.
3. Om en ansökan som avses i 2. inte har prövats slutligt vid ikraftträdandet skall ansökningen överlämnas för handläggning hos Alkoholinspektionen.

1998:369

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998 men tillämpas inte i de fall där det första beslutet i ärendet har meddelats dessförinnan.

Register över ändringar i lagen

SFS-nummer: 1961:181
Ansvarig myndighet: Socialdepartementet
Förarbeten: prop. 1961:122; BeU 1961:54; rskr
1961:288

Ändring

SFS-nummer: 1963:225
Omfattning: ändr. 1, 4 §§, 5 § 1 mom

Ändring

SFS-nummer: 1973:997
Omfattning: upph. 18 §; ändr. 4 §
Förarbeten: prop. 1973:187, SkU 1973:69, rskr 1973:358

Ändring

SFS-nummer: 1974:729
Omfattning: ändr. 2, 3, 5, 6, 8, 13, 16, 17 §§
Förarbeten: prop. 1974:139, SkU 1974:52, rskr 1974:305

Ändring

SFS-nummer: 1975:716
Omfattning: ändr. författningsrubr., 1, 2, 5, 8, 9, 12, 15 §§
Förarbeten: prop. 1975:78, JuU 1975:22, rskr 1975:212

Ändring

SFS-nummer: 1977:294
Omfattning: ändr. 1–6, 8–10, 12–14, 16, 17 §§
Förarbeten: prop. 1976/77:108, SkU 1976/77:40, rskr
1976/77:231
Rubrik: lag (1977:294) om ändring i lagen (1961:181)
om försäljning av teknisk sprit och
alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1980:192
Omfattning: upph. 15 §
Förarbeten: prop. 1979/80:80, KU 1979/80:45, rskr
1979/80:269
Rubrik: lag (1980:192) om ändring i lagen (1961:181)
om försäljning av teknisk sprit och
alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1981:399
Omfattning: ändr. 13 §
Förarbeten: prop. 1980/81:179, SkU 1980/81:54, rskr
1980/81:330
Rubrik: lag (1981:399) om ändring i lagen
(1961:181) om försäljning av teknisk sprit
och alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1984:417
Omfattning: ändr. 16 §
Ikraft: 1984-07-01
Förarbeten: prop. 1983/84:142, JuU 1983/84:28, rskr
1983/84:341

Rubrik: lag (1984:417) om ändring i lagen
(1961:181) om försäljning av teknisk sprit
och alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1987:1191
Omfattning: ändr. 1 §
Ikraft: 1988-01-01
Förarbeten: prop. 1987/88:42, SkU 1987/88:16, rskr
1987/88:97

Rubrik: lag (1987:1191) om ändring i lagen
(1961:181) om försäljning av teknisk sprit
och alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1990:433
Omfattning: ändr. 2–4 §§, 5 § 2 mom, 6, 8, 16, 17 §§
Ikraft: 1990-07-01
Förarbeten: prop. 1989/90:99, 1989/90:SoU21, rskr
1989/90:270

Rubrik: lag (1990:433) om ändring i lagen (1961:181)
om försäljning av teknisk sprit och
alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1991:281
Omfattning: ändr. 11, 12 §§
Ikraft: 1992-01-01
Förarbeten: prop. 1990/91:68, 1990/91:JuU10, rskr
1990/91:155

Rubrik: lag (1991:281) om ändring i lagen (1961:181)
om försäljning av teknisk sprit och
alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1991:408
Omfattning: nya 8 a §, rubr. närmast före 8 a §
Ikraft: 1991-07-01
Förarbeten: prop. 1990/91:139, 1990/91:SoU17, rskr
1990/91:268

Rubrik: lag (1991:408) om ändring i lagen (1961:181)
om försäljning av teknisk sprit och
alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1992:1275
Omfattning: ändr. 1 §
Ikraft: 1993-07-01
Förarbeten: prop. 1992/93:53, bet. 1992/93:SoU6, rskr
1992/93:57
Rubrik: lag (1992:1275) om ändring i lagen
(1961:181) om försäljning av teknisk sprit
och alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1993:365
Omfattning: ändr. ikrafttr.best. till 1992:1275
Förarbeten: prop. 1992/93:186, 1992/93:SoU24, rskr.
1992/93:323
Rubrik: lag (1993:365) om ändring i lagen
(1992:1275) om ändring i lagen (1961:181)
om försäljning av teknisk sprit och
alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1994:956
Omfattning: ändr. författningsrubr., 1, 5, 6, 7, 13 §§; nya
5 a, 5 b, 5 c, 9 a, 10 a §§
Ikraft: 1994-10-01
Förarbeten: prop. 1993/94:149, bet. 1993/94:SoU26, rskr.
1993/94:410
Rubrik: lag (1994:956) om ändring i lagen (1961:181)
om försäljning av teknisk sprit och
alkoholhaltiga preparat

Ändring

SFS-nummer: 1994:1741
Omfattning: ändr. 1, 4 §§, 5 § 2 mom, 8, 8 a, 9, 10 §§
Ikraft: 1995-01-01 överg.best.
Förarbeten: prop. 1994/95:89, bet. 1994/95:SoU9, rskr.
1994/95:106
Rubrik: lag (1994:1741) om ändring i lagen
(1961:181) om försäljning av teknisk sprit
m.m.

Ändring

SFS-nummer: 1996:1158
Omfattning: upph. 10 a §; ändr. 1 §, 5 § 3 mom. 5 a, 5 b, 5 c, 7, 9 a, 13 §§
Ikraft: 1997-01-01
Förarbeten: prop. 1996/97:27, bet. 1996/97:SoU5, rskr. 1996/97:58
Rubrik: lag (1996:1158) om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Ändring

SFS-nummer: 1998:369
Omfattning: ny 18 §
Ikraft: 1998-10-01 överg.best.
Förarbeten: prop. 1997/98:101, bet. 1997/98:JuU17, rskr. 1997/98:226
Rubrik: lag (1998:369) om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Ändring

SFS-nummer: 1998:536
Omfattning: ändr. 5 c §
Ikraft: 1999-01-01
Förarbeten: prop. 1997/98:109, bet. 1997/98:SoU22, rskr. 1997/98:290
Rubrik: lag (1998:536) om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Ändring

SFS-nummer: 1999:1003
Omfattning: ändr. 10, 14 §§
Ikraft: 2000-01-01
Förarbeten: prop. 1998/99:134, bet. 1999/2000:SoU4, rskr. 1999/2000:42
Rubrik: lag (1999:1003) om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.